ISSN 1304-1037

DEUTSCHLAND 3.40 - OSTERREICH 3.50 EUR - SCHWEIZ 6.50 CHF - NEDERLAND 3.50 - BELGIQUE 3.50 - FRANCE 3.50 - GB 2.70 - KKTC 3.250.000 tl.

SAYI:44 • ŞUBAT 2007 -2 • 3 YTL. kdv dahil

KAÇAK YAYIN

YERYÜZÜNE SÜRGÜNLERİN DERGİSİ

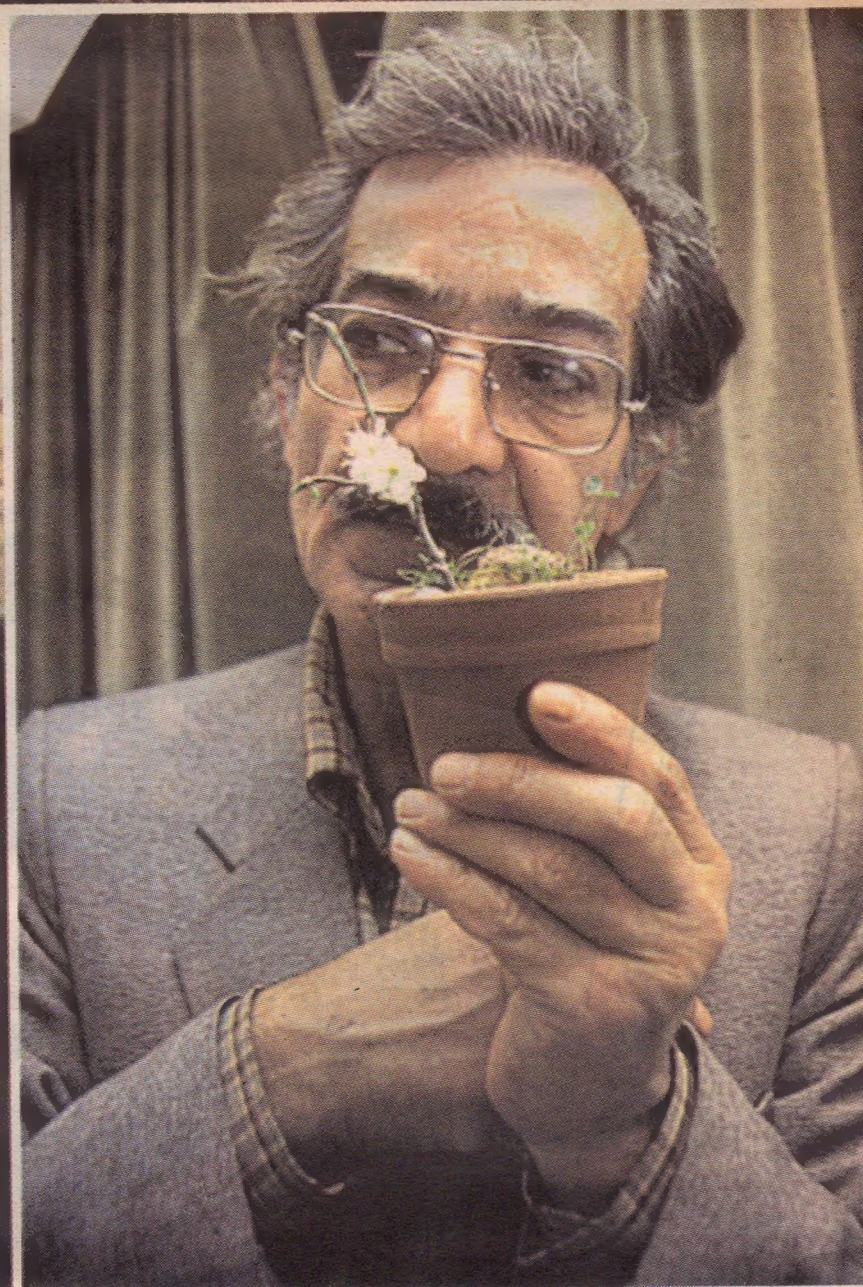

land 2.50 EUR / Belgium, Austria 2.70 EUR / Switzerland 3.90 CHF / England 2.00 GBP / KKTC 3.000.000TL

9 771303 838904

Ocak 2007-1 • Sayı: 102 • 2.50 YTL KDV Dahil

Bol dumanlı,

yeni Harman

hususi kokulu, filtresiz gazeteniz

Şubat sayısı bayiilerde

KÜRESEL ISINMA YÜZÜNDEN

CÜCE ŞUBAT, CÜCE YAŞAR'I ALDATTI!

Eflatun Nuri'den öykü tadında anılar

İstanbul'un Çamlıca eteklerinde Beylerbeyi'ne doğru inen yolun dere yatağında Muhacır (İstavroz) mahallesi vardı. 93 harbinden gelmiş insanları buraya yerleştirmişlerdi. Ben de burada doğup büyümüştüm. Hayatımın unutulmaz acı ve tatlı günlerinin geçtiği bu yere uzun yıllar gidememiştim. Nihayet gidip bu özlemimi doya doya gidermiştim. Dönüş de bir bahçe duvarından dışarıya uzanmış, erik dallarından yola dökülmüş, olgun sarı erikler gördüm. Yerden bir tane erik aldım, mendilime sarıp iç cebime koydum. İzmir'e döndüğümde daha evvel "Çocuk Sesi Dergisi"nin "Meraklı Şeyler Sayfası"nda Bonzai'nin nasıl yapıldığını öğrenmiştim. Sonra Bonzai ağaçları gibi onu da cüce olarak yetiştirmeye karar verdim. Eriğin çekirdeğini çıkartıp iki gün kuruttuktan sonra, onu bir saksıya ektim. Kısa bir süre sonra filiz verdi. Tam yedi yıl ona gözüm gibi baktım. Adını da Yaşar koyduk! Şubat ayının ilk günleri hava ılık ve güneşli geçince bizim Yaşar erken akılbalik oldu, otuz yıl evvel bu gün çiçek açtı...

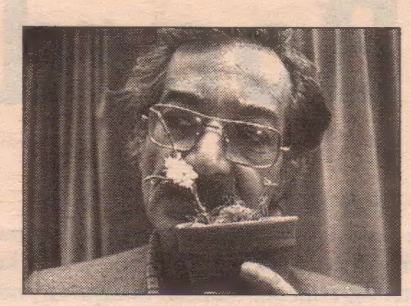

AVRAMİLA

Alem dağı ejderhaların, yırtıcı dev kuşların tüyler ürpertici çığlıklarıyla, arslan adamların kükremeleriyle sarsılıyordu. Ming'in askerleri alev saçan silahlarıyla ormanın derinliklerinde, bu gece kertenkele adamları, acımasızca yok ediyorlardı. Babam alevlerin ortasında, bir kertenkele adam gibi sık, dikenli erik dalları arasına girmişti. Eli yüzü kan içinde, tek başına zehir gibi ekşi, yeşil çakal eriği topluyordu.

Abdulmecid Efendi sarayının yüksek duvarları yolun iki yanında uzuyordu. Eşeğin nal sesleri, küfeleri semere bağlayan urganın gıcırtısı, hayvanın yem torbasından hoplayan terazinin, dirhemlerin, tıkırtısı hatta babamın ayağındaki yemenilerin sesi bile duvarlarda yankılar yaparak büyüyor büyüyordu. Sanki saraları yankılandı.

Altı yaşındaydım mektebe daha gitmiyordum; ama her hafta pazartesi günleri çıkan Çocuk Sesi mecmuasını alabilmek için, her hafta bir beş kuruşun peşine düşüyordum. Mecmuanın orta sayfasında Bay Tekin'in 'Gökyüzünde akla durgunluk veren maceraları' adında renkli bir resimli roman çıkıyordu. Her çocuğun severek okuduğu bu romanın ben resimlerine bakarak bilmece gibi çözüyordum. Geçen hafta çok heyecanlı bir yerinde. Bu günü iple çekmiştim. Bay Tekin Kral Ming'in elinden kurtuluyor, kaçarken bu defa Kartal adamların Kral'ı Vultan'ın eline düşüyor onu zindana atıyorlar; boynundan kollarından, ayaklarından zincire vuruyorlar ucu kor kızgın şişlerle işkence yapmaya başlıyorlar! Bay Tekin'in yanlız Arslan adamlar dostuydu. Babam, geceden Alem dağına çakal eriği toplamaya gitmişti. Giderken de anneme; "Gün ışırken Altunizade tramvay iyiki yağmur yağmadı, yoksa karamela kâğıtları ıslanacaktı," diye düşündüm.

- Baba sen erik satarken, ben de karamela kâğıdı toplayayım mı?

- Olmaz, yerden sakın bir şey alma!

Her devletin renkli bayrakları, Kralları'nın, Reisicumhurları'nın, resimleri, yanında da haritası, nüfusu gibi bilgiler olan, karamela şekerleri çok satılıyordu. Onları biriktiyordum, ama hiç bulamadıklarım da vardı. Fazlasıyla çocuklarla "alt mı? üst mü?" oynuyordum. Bazen kazandığım da oluyordu. Elim cebimdeki bir demet karamela kâğıdına gitti.

- Baba Kuzguncuk da 'Çocuk Sesi' mecmuası satan yer var mıdır?

- Bilmiyorum... Pezevenk kâğıda vereceğin parayı, boğazına ver! dedi.

Babam:

- Avramila!.. Avramila!.. diye bağırmaya başladı.

- Baba avramila ne demek?

- Ekşi erik demek!..

Şimdi Kuzguncuk caddesinden denize doğru gidiyorduk, babamın başı önündeydi. Babam okuma, yazma bilmiyordu, ben de mektebe daha gitmiyordum. Kuzguncuk karakolu deniz kıyısında solda ahşap bir binaydı. Babamı tekme, yumruk karakola soktular,sonra da bir polis eşeğin semerine bağlı urganı çözerken, diğeri beni eşeğin üzerinden atar gibi yere indirdi. Çakal erikleriyle dolu olan küfeleri rıhtımdan denize boca ettiler. Babamı karakoldu dövüyorlardı. Vurdukları sopaların, tekmelerin, yumrukların sesi geliyordu, ama oh "Ah!.." "Of!.." demiyordu; ama yediği darbelnin etkisiyle içinden gelen farklı sesi d aha iyi duyuyordum. Bulduğum taş, toprak elime ne geçerse karakolun üzerine yürüdüm camını, çerçevesini kırdım. Polisler benimle başa çıkamıyorlardı. Ana avrat düz gidiyordum. Bir ara benden tırstılar, biri beni yakalayıp basket topu atar gibi, eşeğin üzerine, iğreti bağladıkları küfe-

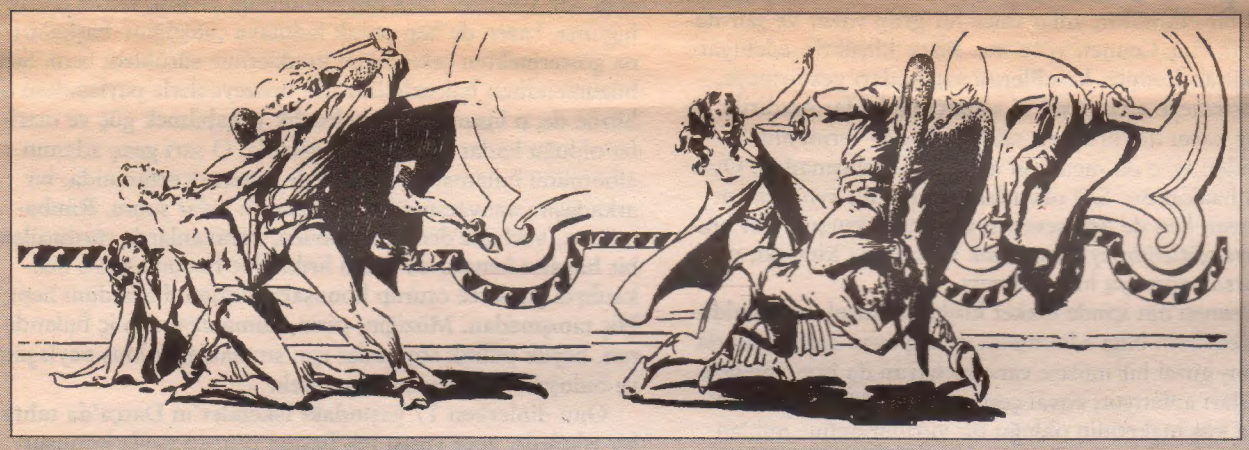

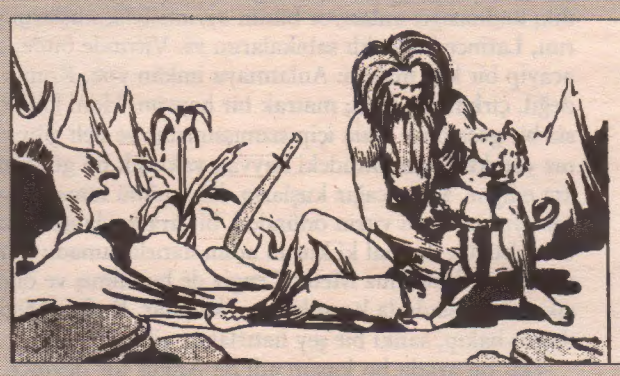

yın içinden geçiyormuşuz gibi içeriden sesler gelmekteydi.

Kartal adamlar Mecid Efendi sarayının etrafında uçları alevli mızrakları ile uçuşuyorlardı. Sarayın devasa iki kanat kapısının tümü altın nakışlarla süslenmişti. İki yanda uzun küpler içinde, yanan ateşin alevleri yükseliyordu. İki yarı kartal adamlar bellerinde ince kılıçlar, ellerinde uçları alevli mızraklar, tek sıra dizilmişlerdi. Renkli üçgen şekilli, ortadan yırtmaçlı başakları tek tarafta uçuşuyordu. Sarayın salonlarında Kral Vultan'ın kahdurağında Nuri beni beklesin," demiş.

Eşeğin sırtındaydım, iki yanım da ağzına kadar dolu erik küfeleri vardı. Eşek her adımda başını eğip kaldırıyordu. Abdulmecid Efendi'nin sarayının önünden geçip Yahudi mezarlığının arasındaki ince patika yola saptık. Mavi çiçekli, sarı uzun dikenli çalıların arasından Kuzguncuk yoluna indik. babam iki de bir eşeğe "deh!" diyordu.

- Bu erikler çok ekşi, bunları kim alır? dedim.

- Yahudi'ler bundan sirke yapıyorlar,

Bir evin kapısı açıldı, bir kadın koca bir tasla gözüktü.

babam daha güçlü ve neşeli "Avramila!.. Avramila!" diye bağırarak eşeğin ipini eve doğru çeki. O sırada yerden biter gibi, kılıçlı kalpaklı iki polis karşımıza dikildi. Biri:

- Çek karakola ulan!.. "Vatandaş Türkçe konuş!" diye yazan duvar ilanlarını görmedin mi? Öbür polis kılıcına el attı.

- Sakın kaçmaya kalkışıyım deme, valla eşeği boynundan keserim!

nin birinin içine attı. Eşeğin de kıçına okkalı bir tekma patlattı. Menekşe: "Ihhh!.." diyerek irkildi, sonra da dört nala eve doğru koşmaya boşladı.

Ben de boyumu geçen küfenin içinde, kafamı gözümü çarpmaktan, ayağa kalkamıyordum. Küfenin aralıklarından dışarıyı görüyordum; ama görüntü sanki akan bir film şeridi gibiydi. Bir süre sonra Menekşe evimizin önünde durdu!

Böyle acımasız polisi olmayan, bir devletin karamela kâğıdının ben de olmasını isterdim!..

Akşamsefası

www.kucukiskender.com
thesouljam@gmail.com
küçük İskender

Short Story Board

siyahın ara tonları

-"Gençler ölür, yaşlılar tebrikleri kabul eder." dedi köprünün üzerinde durmuş, aşağıda sürüklenen kara teknedeki tabutları seyreden adam. "Yoksa büyük laflarla geçiştirilecek kadar uzun yaşamayacak hiç kimse; uzun boyunlu kadınların gözlerini yapmaktan kaçınan Modigliani'nin adını ölürken fısıldayan Picasso'ya evini boyatmayı düşünen orta halli bir Türk ailesi gibi mazbut ve sersemlemiş de olabiliriz; bu da mümkün."

-"Yazıştığın bir Eskimo var mı?" diye sordum.

-"Az önce sonuncusunu kaybettim.." diye yanıtladı; "İnanmıyorsan buzdolabına bakabilirsin."

evlilik

-"Bir kızla ilişkiniz oldu mu hiç?" diye küstahça çıkıştı barda yanımda oturan delikanlı.

-"Tabii.." dedim, "Olmaz mı? Dokuz yaşlarındaydı."

-"Yuh!" dedi delikanlı birasını yudumlamaktan vazgeçip.

-"Hatta.." dedim, "Bebek düşürdü!"

-"Polis çağırmalı.." diye mırıldandı sanki belli belirsiz.

-"Annesinin yanındaydı; parkta karşılaştık; kendisine uzattığım çiçeği almak için uzanınca, elindeki oyuncak bebek yere düştü."

Barmene döndü çocuk, boğazını bir iki kuru öksürükle temizledikten sonra:

-"Biradan vazgeçtim, bana biraz hap versene.." diyebildi. Bar boştu. Sabahın olmasına daha 5000 saatten fazla vardı.

edebiyat tuvaleti

Uzun süre iş bulamayıp evde oturan ebeveynler bir zaman sonra önce aile içinde, sonra da mahallenin ileri gelenleriyle tartışmaya başlarlar; çoğunun üretimleri bittiği için boş vakit bolluğunun, can sıkıntısının yol açtığı gerginliklerdir onların ve izotopları Türk edebiyatçılarının yaşadıkları; bir işe yaramadığı, bir kenara atılacağı (atıldığı) hissiyle hırçınlaşan, madileşen güruh. Bugüne kadar gerek ülke, gerek bölge gerekse dünya adına tek politik söz söylememiş insanlar, koşu bandı değiştirerek tamamlamaya çalışıyor yarışı. Ne olumlu yaklaşımlarında ne de olumsuz tutum sergilemenin popülerliği çerçevesinde iktidardaki yandaşlarından başka övgü aldıklarını sanıyorum. Edebiyatçının politik tavrı, üstte yasal görünse de alttan alta kişinin yaşantısıyla koşut bir partizanlık da taşır; anlık öfkelerin, anlık sevinçlerin oyuncağı değildir hayatı kavramak; hele hele politika ve edebiyat ilişkisi. Parmağına iğne batınca sızlanırlar, gencecik insanların idamlarında gıkları çıkmaz. Ortamına göre muamele devrini tamamlamış bir Türk Edebiyatı'nda lüzumsuz insanların lüzumsuz konuşmaları muhatap buluyorsa bence toptan bir terbiyesizliğe ve cehalet övgüsüne imza atılıyor demektir. Tüm hayatını apartman yöneticisi olmaya adamak kadar acı ve kötü başka bir şey yoktur.

küçük korku dükkânı

Roger Corman'ın filmlerinden birinin adıdır bu; sersem bir kasabanın çiçekçisinde şekillenen, tamamı iki günde çekilip tamamlanmış, B tipi fantastik-gerilim türünün kültleşmiş başyapıtlarından biri. Etçil bitki, karnı acıktığında konuşmayı da dener: "Besle beni! Besle beni!" Başka cümle kurmaya da yanaşmaz başlarda.

İstanbul'un izbe bir semtinde, bir bodrum katında, bu film esnasında aklıma tanıdıklarım geldi birdenbire; en yakınlarımdan en miyop hassasiyetlerimi titretenlere kadar; dillerine pelesenk ettikleri ifadelerin çoğunda aynı emir kipinin kurmayları otağ kurmuş hep; BESLE BİZİ!

Aşçıların insanlara yemek yetiştirme çabasının bu koşuşturma içinde onları aç bırakma ihtimalini taşıması: Shakespeare, yalnızca bu trajediyi atladığı için büyük sanatçı değil gözümde.

beş saniye

Hababam Sınıfı Üç Buçuk adlı filmin sonlarına doğru okuldaki garipliklerden ürken bir grup öğrenci korku ile o geceki nöbetçi öğretmenin odasına doluşurlar; nöbetçi öğretmen rolündeki Zihni Göktay, yatağında uzanmış kitap okumaktadır: Elindeki kitap, **küçük İskender**'e ait *Siyah Beyaz Denizatları*'dır. O kitaba o filmde kim rol vermiştir; asla bilemeyeceğim bir şey. Beş saniye kadar iki kez görünen kitap, oyunculuk kariyeri için gerekli olan denemelerine daha sonra ne yazık ki son vermiştir.

hırsızlar

Kaç kere soyulur biri en karanlık kelimelerden geçerken; o yüksek tehlikeli anlamların ıssızlığı, sessizliği hiç mi ürkütmez birini böylesi riskliyken çatışmalardan sağ dönen ötekinin arkadaşlığına güvenmek: Kavgaya gidenin dönmeyeceğini bilmenin rehavetidir inançsal ve ideolojik ideallerimiz. Dönebilmiş olanın hıyanet kapasitesi, tıpkı çok eski ve ilkel bir çocuk oyununda olduğu gibi, kâğıda belli belirsiz serpiştirilmiş, sayılarla belirlenmiş noktaları birleştirip ortaya keskin kenarları olan bir şekil çıkartmak kadar heyecanlı, algı yanıltıcı ve libidosaldır. Irk: Okunması, yazılması, benimsenmesi, savunulması en karanlık kelimelerin önde gidenlerindendir; şairin kaderi de bu mu acaba; sözlüğe ihanet edememek. Bütün kelimelerle yüzleşmek ve tanışmak zorunluluğu. Okçu derken, yay'ı yok saymaya katlanamamak. Istırabın daniskası.

Kuş Cenneti

Güzel bir etkinlikti; yıllar önce bir grup yazar ve şair davet edildik Kuş Cenneti yöresine. Bizde klasiktir; edebiyatçıları çağıran komite, kendilerini sanatçıları gezdirmeye, yedirip içirmeye adar; öyle ki sanatçı ne kadar gezdirilir ve ne kadar karnı doyurulursa sanki o kadar verim alınır kendisinden ve o da memnun ayrılır bu buluşmadan: Öyle bir kanı haâkimdir. Sağ olsunlar; burada da aynı durum söz konusu; ben de pek severim ya serseri kurşun gibi oradan oraya götürülmeyi; kırmadık burada da kimseyi; ne istiyorlarsa yapmaya hükümlüyüz.

Kuş Cenneti'nin içinde maket kuşların vitrinlere konulduğu, ziyaretçilerin bilgi edinmesini de sağlayan açıklamalarla donatılmış güzel bir müzesi var. Bir bayan da bize yön gösterip kuşları anlatıyor; envai çeşit uçan organizma. Bir ara çok fazla kuş maketinin olduğu bir vitrinin önüne mıhlandık; kadıncağız anlatıyor bütün ayrıntısıyla; kuşların soylarını, Latince kaynaklı sabıkalarını vs. Vitrinde önde, çok acayip bir kuş maketi: Anlatmaya imkân yok. Komik desen değil, çirkin hiç değil; matrak bir hayvan. Hani kapı çalar; siz bir gece önce fazla içip sızmışsınızdır ve deli gibi fırlarsınız yataktan; görüntüdeki hayvan yaklaşık bu görüntüyü arz ediyor. Kadıncağız kuşların dökümünü tamamlayıp tam biz ayrılacakken vitrin önünden, bir ara kuşla göz göze geldi ve büyük ihtimal ki kuşun adını hatırlayamadı; tam o esnada şair dostumuz **Metin Cengiz** de bunalmış ve öne doğru çıkmıştı ki kadınla karşı karşıya kaldılar. Kadın, Metin'e doğru bakıp, sanki bir şey hatırlamış gibi:

-Ha, bu arada bu kuşun adı da Angut'tur deyince, biz arkada gerilenler, sıkılanlar koyuvermiştik makarayı.

Şunu da not alayım ki hikâyenin kahramanlarının tebessümü gülmeye dönüşsün; yaklaşık üç saat dönendik durduk Kuş Cenneti'nde. Bir ara **Enver Ercan** kulağıma eğilip:

-Ya baba çaktırma ama, farkında mısın hiç kuş yok, dedi. Ben de gökyüzünde yarım saat içinde uçan tek bir kuş görebilmiş, onu diğer sıradan kuşlardan ayıran bir özelliğinin olmaması nedeniyle tuhaflaşmıştım. Aynı kadın durumu hissedip yok göç mevsimi, yok yumurtlama dönemi diyerek bizi iknaya çalışsa da, biz inatçı şairler cennete gelip hurisiz kalanlar misali incelik mertebesinde mütevazı bir 'doğrudur, tabii' ile durumu geçiştirmiştik. Hikâyemiz gerçektir, içindekiler bu belgelemeyi

Yeni kitabım Sel Yayıncılık'tan çıktı.

hoş görsünler. Angut? Bir daha görmek isteyeceğimi sanmıyorum. Metin ve Enver'e ise, 'iyi ki varsınız' selamları.

raphael

2006 yılında buldum onu: Rock müzik ağırlıklı klipler döndüren sıradan bir Fransız televizyon kanalında; Rahpael'di adı; Chengen diye buğulandırdığı şarkısı, bazen çocukluğuma, bazen de hep çocuk kalmaya çalıştığım, başkalarına göstermekten çekindiğim kesiklerime sürükledi beni. Sizi hüzünlendiren haksızlıkları size benzeyenlerle paylaşırken o hüzne de, o insanlara da haksızlık yapabilmek güç ve marifet olduğu kadar kaderdir de aslında. O sarı genç adamın albümünü bulamadık Türkiye'de, internet ortamında; bir arkadaşım anavatanından alıp getirdi aylar sonra. **Rimbaud**'dan, **Verlaine**'den söz edebilen, karavanlarda sürdürülen bir hayatın kenarında kendi liriklerine boyun eğen o delikanlıyla günlerce oturup konuşabileceğimi düşündüm hep: Hiç tanışmadan. Müziğin, şiirin, hümanizmanın iç bulandıran, beylik politik söylemler için sıradanlaştırılmış paylaşma ve buluşma noktalarını es geçerek.

Onu dinlerken 17 yaşındaki İskender'in Datça'da tahta bir iskelede, gece yarısı tek başına oturup suyla konuşurken Akdeniz'e verdiği sözler geliyor hatırıma; ÖLMEK İÇİN AKDENİZ'E GELECEĞİM. Yalnız da değilim artık, Raphael de olacak bu defa yanımda.

intihar mektubu

Sahilde, kayalıklara oturmuş, şarap içiyordu iki genç arkadaş; uzun bir suskunluğun ardından bir tanesi:

-"Eğlenmek için yaşıyorum, kazanmak için değil. Ama sor bakalım, eğleniyor muyum? Hayır." dedi.

Diğeri:

-"Eee, bunun ölümden farkı ne ki?!" diye sorma gafletine düşünce yanıt gecikmedi:

-"Kimi intihar mektubu, intihar mektebidir de bir bakıma."

varhüzün

Cinayet mahalli çok ilgi çekerse, olayı görmek için cinayet mahalline gelenler ortamdaki gerilimden ve cinayetin uzun süre çözülememesinden etkilenip oraya yerleşir ve orayı bir mahalle haline dönüştürürse, vicdan azabına yenilerek olay yerine geri dönen katil mahallece sevilir ve muhtar seçilirse, bu cezayı hafifletici bir neden olarak tutanaklara geçirilebilir mi? Yoksa bu varsayım ya da varhüzün duygu yüklü bir katilin ince hesabı diye hesaplanır, hesaptan iskonto olarak **Dostoyevski** düşülür mü?

Akşamsefası

Resimde Baba Zula ile Kasım 2006'da Babylon Sahnesi'ndeki bir performansımızı görüyorsunuz. Adam gibi adamlar işte. Resmi Milliyet Sanat'tan dostum Sema Aslan çekti.

bir pseudopoet portresi

Yaşananları, yaşatılanları bana kilitli bir deneme yazdım yüklü hap vardiyasıyla; sabahın köründe kapıma dayanan bir dostum bir şekilde ulaştırmış beni hastaneye; saat ilerlemiş, sindirim sistemi çalışmasını tamamlayıp uykuya çekilmiş, boşaltım sistemini de işini bitirmek üzere: Ecza artık damarlarda; kısaca ne böbrek ne de mide temizlemeye gerek kalmış. Ayaktaki tek savaşçı vücut'un direncini izliyor herkes ben hariç.

Kendime geldim ki siluet halinde çok yakınlarımdan bir ikisi başucumda. Meyve suyu içirdiler yatağa benzetilen sedyede. Sonra yeniden hayal.

Ertesi gün bir şair ziyaret etti beni; haber uçurulmuş, o da atlamış gelmiş 'bir' kontrole; ne de olsa doktor. Elim sende gibi bir ziyaret: Sağ olsun. Oysa ondan sonraki haftaya yayılan ortak planlarımız var; onun tasarladığı. Bana telefon etmeye tenezzül etmeyen bir öğrenci kulübünün gerçekleştireceği bir üniversite konuşması ve yine benimle/yayınevimle görüşmeyen bir grup insanın düzenlediği kitap fuarı için iki kez İstanbul dışına çıkacağız birlikte; bir de kendisinin yönettiği bir geceye konuşmacı olarak katılacağım. Ama ne yazık son dönemlerde onca çağrıma karşı bir kere olsun kendisi benim şiir gecelerime gelmemiş ve benden tek sitem işitmemiş. Şiir gecelerimizin bitişinde bir çeşit o da sorumlu. O da sorumlu evime bir ekmek az giriyorsa.

Hastaneden eve dönüşümüzde bu boğucu ortamdan sıkılan yakınlarım birer ikişer ortadan kayboluyor ve ben evimde bir başıma yeniden hayata tutunmaya çalışıyorum. Hareket kabiliyetim sınırlandığı için de epeyce zorlanıyorum açıkçası, ama kendime belli etmemeye çalışarak perdeleri, kapıları, pencereleri çekip bu derinliğin kenarından aşağı sarkarak uzunluğunu ölçmeye çabalıyorum. Evet, çalıyor belki telefonum içerlerde bir yerlerde. Günlerce. Açmıyor, açamıyor, açmak istemiyorum.

En sonunda şöyle bir mesaj geliyor telefona: "Sen gerçekten sözlük anlamıyla ibneymişsin; iki yolculuğa da bir başıma gideceğim ve oralarda senin ipliğini pazara çıkartacağım."

Ben zaten sözlük anlamıyla ibneyim; öbür türlüsüne ibnelik deniyor ve cinsellikle ilgisi olmayan, çok ağır bir hakaret. Ancak, bu zat sözlük anlamıyla doktor mu?

Onun altkültüre yamanma çalışmalarını izleyenler zaten bu soruya gülüyor ve alındıkları ameliyatlara onu değil esrarkeş hastabakıcıları bekliyorlar. Doktor bey zaten altkültürü anlatmak için arabasına atlamış memleket memleket gezip bizim ipliğimizi pazara çıkartmakla meşguldür.

Öykü

Melih Özuysal

ODA

Odasını oda arkadaşına bıraktığı için, sinirinden çatlayacaktı. Asıl, zorunlu kalışına, ama ondan da çok, arkadaşının bir kızı odalarına getirecek olmasına sinir oluyordu.. Daha doğrusu, arkadaşının kızla sevişecek olmasına, yani aslında kendisinin hâlâ hiçbir kızla sevişmemiş olmasına.

Odadan apar topar çıktığından beri, yani sabah on birden beri anlamsızca dolaşıyordu. Hatta ona genellikle dendiği üzere, ruh gibi dolaşıyordu. Sürekli içi kıyıldı, arkadaşı, dolabının kapağındaki -büyük olasılıkla onlara bakıyor olacak olan- fotoğrafının karşısında sevişecek diye. Bu, kıyılma gerekçelerinden sadece bir tanesi tabii. Dolaşırken farkında olmadan, kızlara dik dik bakıyor ve içinden söyleniyordu. Ama, ne baktığının ne de söylendiğinin farkındaydı, aklı odadaydı. Boşalma saati yaklaşırken odanın yani (Gerçi artık onun için ikisi de aynı kapıya çıkıyor, buna ayrıca öfkeleniyordu), ayakları onu çoktan mahalleye getirmişti bile. İçinde nedenini bilmediği bir heyecan vardı. Neden ısrarla ve aceleyle odasına dönmek istiyordu ki? "Üff!", dedi bu soruya.

Sonunda apartmanın önüne geldiğinde ve odanın boşaldığını, yani arkadaşının kızı alıp çıktığını; birlikte çıktıklarını, -"Tabii ki onunla birlikte! Yok, sana bırakacaktım! Ne saçmalıyorsun lan sen?" dediğini- anladığında (işaret olarak düşünülmüş olan perdeler sonuna kadar açıktı), artık canı sıkılamayacak kadar yorgun düştü birden.. Hatta çöktü.

Gün içinde en çok şimdi kendini bu kadar çaresiz hissetti. Ama birden, duyduğu hedefi belirsiz öfkeyle güçlenip, hızla merdiveni çıkmaya başladı. Kata yaklaşırken yavaşladı, sonra kapıya yaklaşıp dinledi. Hiç ses yoktu ama, heyecandan kulakları uğulduyordu, anahtarı kilide sokmaya çalışırken. Anahtar girince rahatladı çünkü kulağındaki uğultu kesildi, heyecanı düştüğü için. Heyecanı düştü çünkü odada olmadıkları kesinleşmişti. Olsalar anahtar girmezdi; o hayvan arkasında bırakırdı anahtarını; boş bırakmazdı kilidi hayvan oğlu hayvan. Perde işaretine rağmen, odada olabilirlermiş gibi düşünmesinin nedenini, kapıyı açıp içeri girerken dışarıda bıraktı ve başka bir havaya geçti. Durup odaya göz atarak, içinden, "Demek buraya bir kız geldi ha!" dedi. Bu olguyu daha iyi hissetmek, daha doğrusu kesinleştirmek ve inanmak istiyordu; "Burhan buraya bir kız getirdi ha! Vay be!" dedi, kendisiyle konuşarak. O sırada bitirilmemiş bir şarap şişesi ilişti gözüne, heyecanla yaklaştı, içinde az kalmıştı, belli ki bitir-meye çalışmışlardı.. "Burhan zorlamıştır kızı içmesi için. Ama belki de cesaretlenmek için kendini zorlamıştır." Şişeyi aldı, "Demek içmek gerekiyor... Böyle bir şey yapılacak olduğunda... Kıza da içirmek..." diye düşündü. Şişenin ağzını kokladı. Duyduğu kokudan çok, bir koku duymaktan, hatta koklamaktan heyecanlandı. Arzu doldu içine, içi kabarmaya başladı, dudakları kanlandı. Birden gözünün önünde, elinde bu şişeyle Burhan canlandı; "Bizimki abazanlıktan, gelir gelmez yumulur buna... Ben en iyisi..." Hemen, canlandırdığı sahneyi eliyle havada bozdu, ama Burhan gitmedi; 'En son benim ağzım değsin' diyerek o pis ağzını dayadı.. "Hatta (bu kısmını canlandırmadı, sadece seslendirdi, ama yine de yüzü buruştu), bir kısmını şişeye geri çıkarmıştır, hayvan oğlu hayvan." dedi. Şişeyi uzakta tutup burnunu ona yaklaştırdı, "Hayır Burhan'ın ağzı gibi kokmuyor.." dedi. Bu umutlanmayla devam etti, "Son anda 'Çıkmadan bi çişimi yapim..' demiştir ve işte o sırada kız da, hemen bir yudum daha almıştır, uzun zaman içemeyeceğini düşünerek." dedi ama yine heyecanı düştü; kızın bencilliğinden. 'Belki uzun zaman içki içemem' düşüncesinden hoşlanmamıştı; hayalini uyardı; "Kız kendini değil beni düşünüyor" dedi ve "Evet kız, odayı onlara bırakmamın karşılığı olarak bana bir hediye verecek kadar inceydi... Evet, tabii ki..." diyerek kendi fikrine heyecanlandı. "Ama kızı önden çıkarmıştır puşt!" diyen öteki fikir, ibrelerin hemen yeniden düşmesine neden oldu. Ama, "o hayvana inat", içinden bir yerlerden güçlü bir istek geldi; "Kız son anda odada bir şey unutmuş gibi yaparak geri dönmüştür. Ve tekrar içeri girerken de, bizim hayvana 'Bir şey unutmaktan çok korkarım' demiştir. Asıl niyeti, bana bir teşekkür etmek tabii... Nasıl mı? Nasıl olacak, kendini bana anımsatacak bir şey yapacak." Zevkle, kızın ağzını anlamlı bir biçimde oynattırdı; "Onun tarafından anımsanmak çok hoşuma gider." "Peki, kız bunu neden yapsın ki?" dedi içi."Neden mi?" dedi, hafifçe gözlerini kısıp içine bakarak "Çünkü bit kadar odanın içinde yaşayan iki insan bu gibi durumlarda şey olur... Neyse, şimdi ikna etme, ikna olma zamanı değildi; uzatmadan, sözü hayalindeki kıza verdi, "Ve uzaktan da olsa beni hissetmesi hoşuma gider..." "Hımm" dedi, kıza, kız da havaya girdi; "Uzaktan da olsa, arzulanmak, ona zevk vermek, ona kendisini hissettirmek isterim. Çünkü, bana ulaşamamaktan dolayı bu tipten daha çok arzu etmiştir beni... Ve burası onun da odası olduğu için ve onun da odasında olduğum için..." Birden kızın konuşmasını inandırıcı bulmayıp kesti ve "Keşke iç çamaşırını bir yere saklasaydı da onu buldursaydı.. Hediye bu olsaydı yani." diye düşündü ve hemen yer bakındı, "Mesela yastığımın altına koysaydı... A, pijamamın içine!" Bu buluşunu çok beğendi, hemen yatağının yanına gitti, ama ne yazık ki pijaması -yastığı daynen işaretlediği gibi duruyordu, milim kıpırdamamışlardı, hayal kırıklığına uğradı, ama hediyesini almak için kıza toz kondurmadı, "Çünkü bizim öküz, ona göz açtırmamıştır.. Açtırsaydı kız bana kesin bir şey bırakırdı, kesin.."

Bu, doruğa çıkardığı inancın arkasından, gerçekçi bir bakışla etrafı taradı; "unutulmuş da olsa, kabul edeceği" bir hediye bulmaya razı olarak gözleri ruj, toka, küpe, parfüm, mendil bakındı. "Ağzını silip bıraktığı bir kağıt mendil ne inandırıcı olurdu, çok güzel olurdu." Ama kıza ait toz bile yoktu ortalıkta, birden "Orospu çocuğu!" diye bağırdı.

Bir süre kıpırdamadan durdu, sonra şişeyi yeniden eline alarak devam etti. "Evet Burhan kapıdan önce kızı çıkartmıştı ama, kız son anda aniden dönüp, 'bir şey unutmuş olmamak' için, gelecek günlere ait çağrışımlarla dolu cilvesiyle, önündeki -içeriye tekrar girmesinden huzursuz olup yol kesen- kolların arasından yel gibi esip geçerek, odaya girdi ve girer girmez de -daha bizim ayı merdivenlerin başından 'Ne unuttun yaa?' diye seslenemeden-, dilini şişenin ağzına sürmeye başladı. Ve acele etmediğinden -'beklesin puşt!'-, bununla yetinmeyip dudaklarını şişeye geçirdi. Sanki sadece ağzını dayamıyor, kendini şişeye veriyordu... İşte tam o sırada bizim gerzek ona bakmak isteyince, kız ayak sesini duyar duymaz şişeyi bıraktı. Yani aceleden şişeyi sehpanın bu kadar kenarına koydu. Tabii ki düşebilirdi..." Kızın bu acele edişi çok güzel geldi; sahneyi iki kez tekrarlattı. Sonra gözlerini, kızı kapar gibi kapatırken, şişeyi yaklaştırdı kokladı, ağzına dayadı ve dikti.

Kızın kokusunu aldı... Uzun sıradan düz saçları vardı. Bir kızın gözleri, dudakları, saçları, elleri, burnu, her yeri ne kadar sıradansa, onu o kadar güzel bulurdu. Hele gerçekten güzel de, bir de üstüne üslük her şeyi sıradansa, ona tapardı. "Bu da oldukça güzel bir kızdı... Ve kesin, bizim gerzek anlamamıştır. Zaten o kadarını anlayamaz, ayıoğluayı... Anlasa zaten kızı geri götürmezdi salak." 'Neyse, o aptalla uğraşmayı bırakıp', şişedeki kokuyu tekrar içine çekti ve başını geri atıp, "Off, ne harika..." dedi...

Şişeyi nazik bir şekilde yeniden kaldırıp son damlaları da yutarken, kıza hayranlık duydu. Şişeyi boşalttıktan sonra gözlerini hemen açmadı, "Harikasın..." dedi.

Desen: Kutlukan Perker

Akşamsefası

Metin Yeğin

NEDEN ARTIK BAŞÖRTÜSÜNÜ TARTIŞMAMALIYIZ?

"Bu ülkede onurlu bir din adamı yok mudur? Allah'ın suyu satılamaz diyen. Bu ülkede onurlu bir din adamı yok mudur? Sen Allah'ın tohumuna patent koyamazsın, Allah'ın tohumunun genleriyle oynayamazsın diyen. Bu ülkede hiç mi subay yoktur? Binlerce yıldır anadolunun topraklarında yetişen tohumlarına, yurdumun tohumlarına sen kimsin de sahip olabilirsin diyen? Sadece sessiz bir şekilde ölüme yatan onurlu devrimcilerin dışında kalmadı mı hiç insan geride?"

Koreli çiftçi Lee, Meksika Cancun'da Dünya Ticaret Örgütü'nü protesto etmek için toplanmış çiftçilerin arasından barikata tırmandı. Dünyanın her yerinden çiftçi vardı. Koreliler, Brezilyalılar, Fransızlar, Salvadorlular, Amerikalılar, İspanyollar, ve diğerleri ve tabii ki Meksikalı çiftçiler. Cancun'da lüks otellerin salonlarında ise dünyanın her tarafından, her zamanki gibi hakkımızda kararlar almak için toplanmış bürokratlar vardı. Kumral kalorifer böcekleri gibiydiler. Büyük gıda tekellerinin düşüncelerinin yaydığı ısının etrafında, yüksek ve doygun maeşlarının verdiği hazla, onların çıkarlarına hizmet için koşuşturup duruyorlardı. Bu sıcaklığa ve hazza alışmışlardı. Bürokratlar; egemenlerin manuel mutfak robotları, hazları, ısıları ve gıda tekellerinin çıkarları lüks mevkilerinde polisler, askeri önlemler, barikatlarla korunuyorlardı. Sokaktan korkuyorlardı. Koreli çiftçi Lee elinde keskin küçük bıçağı ile bu barikatlara tırmandı. 'DTÖ çiftçileri öldürüyor.' diye haykırdı. Keskin bıçağını hızlı bir darbeyle kendi karnına sapladı. Koreli çiftçi Lee öldü. Dünya Ticaret Örgütü bir çiftçiyi daha öldürdü.

Tam bir sene sonra 10 eylülde Kore'de Lee'yi anma törenlerindeydim. Fransız çiftçi lideri Jose Bove, Via Campasina (Uluslararası Çiftçi Hareketi) başkanı Henry Saragny ile birlikte toplam 6 delege katılıyordu ve on binlerce Koreli çiftçi. Aynı gün ayrı ayrı kentlerde Dünya Ticaret Örgütü'nün öldürdüğü çiftçi Lee anılıyordu. Biz ikiye ayrılıp iki ayrı kentte katıldık. Bir meydanda 5 bin çiftçi vardı. Polis merkezinin önündeydi. Kürsüdeydik. Henry konuşuyordu. İngilizcesi iyi olmadığından Endenozya dillerinden biriyle konuşuyordu. Yine Endonozyalı, başörtülü Müslüman kadın çiftçi İrma bunu İngilizceye çeviriyordu. Koreli tercüman bunu koreceye çevirip çiftçilere aktarıyordu. Coşkulu bir kalabalıktı. Her çevrilen cümleden sonra alkışlarla katılıyorlardı. Sağ yumruklarını sıkıp, 'DOWN DOWN WTO' diye haykırıyorlardı. Sadece bir çiftçi kürsünün altına gelmiş birşeyler bağırıyordu. Ne olduğunu anlamıyordum. Korece bilmiyordum. Ama birşeye kızmış olduğunu anlıyordum. Sonra kürsüden indik. Eylemin coşkusu üstümüze sinmişti. Sloganlar havayı kaplamıştı. Aynı adam yanımıza geldi. Yine bir şeyler söyledi. Yine kızgındı. Sadece tercüman kızla ben vardım. 'Ne oldu? Niye kızıyor?' diye sordum. 'İrma'ya' dedi. Endonozyalı Müslüman başörtülü kadın çiftçiyi gösterdi. 'Ona kızıyor. Neden bir teroristi konuşturuyorsunuz!..' diye.

ABD'nin propagandası böyle bir şeydir. Onun yeni faşizminin ihtiyacı olan paranoyasının bugünkü besini Müslümanlar'dır. Buna maruz kalan yoksul çiftçi, bu yüzden kendisini desteklemek için binlerce kilometre uzaktan gelen kadın çiftçinin dediklerine bile aldırmadan başörtüsünü mahkum eder. ABD propogandasına göre başörtülüler teroristir. Bütün Müslümanlar teröristir. Bu yüzden ben dünyanın her yerinde eskiden anarşist, komunist olarak gözaltına alınırken şimdi Müslüman olarak ta gözaltına alınıyorum. İnsanın Müslüman olası geliyor. -Allah bütün devletlere zeval versin-

Tunus'ta, hep çöl zannettiğim bir ülkede Akdeniz ikliminin ortasındaydık. Meyva ağaçları, palmiyeler arasına, büyük bomba neoliberalizm henüz düşmemişti. Makul zenginliklerin, makul yoksullukların yaşandığı bir yerdi. Mesela hâlâ köylü büyük gıda tekellerine karşı korunuyordu. Her büyük panoda resimleri olan başkan, -ve ayrıca duvarlarda, afişlerde, gazetelerde, televizyonlarda- muasır medeniyetlerin temsilcisi, kendisi için beslediği geniş kamu sektörü ile iktidarını taşırken aynı zamanda kısmi bir toplumsal denge kurmuştu. Neoliberalizmin ölümcül yıkımı henüz yoktu. Taksiyle giderken taksici anlatıyordu. 'Bizi bölmek için şimdi durmadan başörtüsünü öne atıyorlar. ABD'nin baskısı altında hükümet sürekli bunu ön plana sürüyor. Bizi birbirimize düşürmek istiyorlar. Niye buraya karışıyorlar ki' diyordu. Bizden daha az kişi başörtüsü kullanıyordu. Buraya gelmeden önce okumuştum. "Asker sokakta başörtülülerin zorla başlarını açıyor," diye. Böyle değildi. Başörtüsüyle çalışan memurlar görmüştüm ve yine bununla üstü örtülmeye çalışılan binlerce sorun.

Almanya'da Fas'tan bir Berberi kız anlatıyordu. 'Bizde şu anda her şey bir tarafa atıldı. Herkes başörtüsünü tartışıyor.' Bunlar tesadüf müdür? Türkiye, Tunus, Fas ya da dünyanın öte ucunda Endonozya, Kore ya da Rusya. Neoliberalizmin doymak bilmez karnına, çerez olacak halkların başına gelecek olanlar bu kadar mı tesadüftür? İki gün önce aradılar. 'Latin Amerika'da gelişen İslam için ne diyorsunuz?' Diye. Böyle bir şey olamıyacağına zor ikna ettim.- Belki de olmadılar?- Komik olan Tahran radyosu da beni arayıp Güney Amerika ile ilgili konuştuktan sonra 'Evo Moroles de müslüman olmuş, doğru mu?' diye sormuştu. Zapatistalar İslama yöneliyor diye yazı da yazmışlardı. Venezuella'nın İslamla işbirliği de her zaman el altında. Saldırmak istiyorlar ya isyan topraklarına, bahane arıyorlar. Geçmişte komünist olacaklar diyorlardı şimdi ise bu.

Tekrar ediyorum. Herşey bu kadar tesadüf müdür? Biz mağdurlar, kurbanlar, malum yoksullar ve yarının muhtemel yoksulları; onların hegamonyasının aparatları olmayalım bari. Bari lanet edelim. Bari küfür edelim. İşgal etsin Tom Amca kendi kulübesini. Kölelik, sahibine minnetle ilelebet payidar kalır. İngiliz maden direnişinin efsanevi lideri söylüyordu 'Babam derdi ki; eğer zenginler bir şey istiyorsa, onun tersini istemek her zaman iyi fikirdir.' Onlar şimdi bizi başörtülü, başörtüsüz, Müslüman ya da değil, Batılı, gelişmekte olan, kara, siyah ve koyu diye kategorize etsin. Başörtüsü ya da cumhurbaşkanlığı tartışmalarının tozu dumanı arasında ölümcül tahakkümlerini inşa ediyorlar. Bizi, yani mağdurları ve masumları, kendi galibiyetlerinin mümesilleri yapamasınlar. Biz kendi kaderimizin taslağını yapalım en azından. Sorular soralım sadece. Bu ülkede onurlu bir din adamı yok mudur? Allah'ın suyu satılamaz diyen. Bu ülkede onurlu bir din adamı yok mudur? Sen Allah'ın tohumuna patent koyamazsın, Allah'ın tohumunun genleriyle oynayamazsın diyen. Bu ülkede hiç mi subay yoktur? Binlerce yıldır Anadolu'nun topraklarında yetişen tohumlarına, yurdumun tohumlarına sen kimsin de sahip olabilirsin diyen? Sadece sessiz bir şekilde ölüme yatan onurlu devrimcilerin dışında kalmadı mı hiç insan geride?

Akşamsefası

NE CAN, NE ŞEN İNSANDI SENİN O LAZ DOSTUN BE DENİZ!

Atilla Keskin

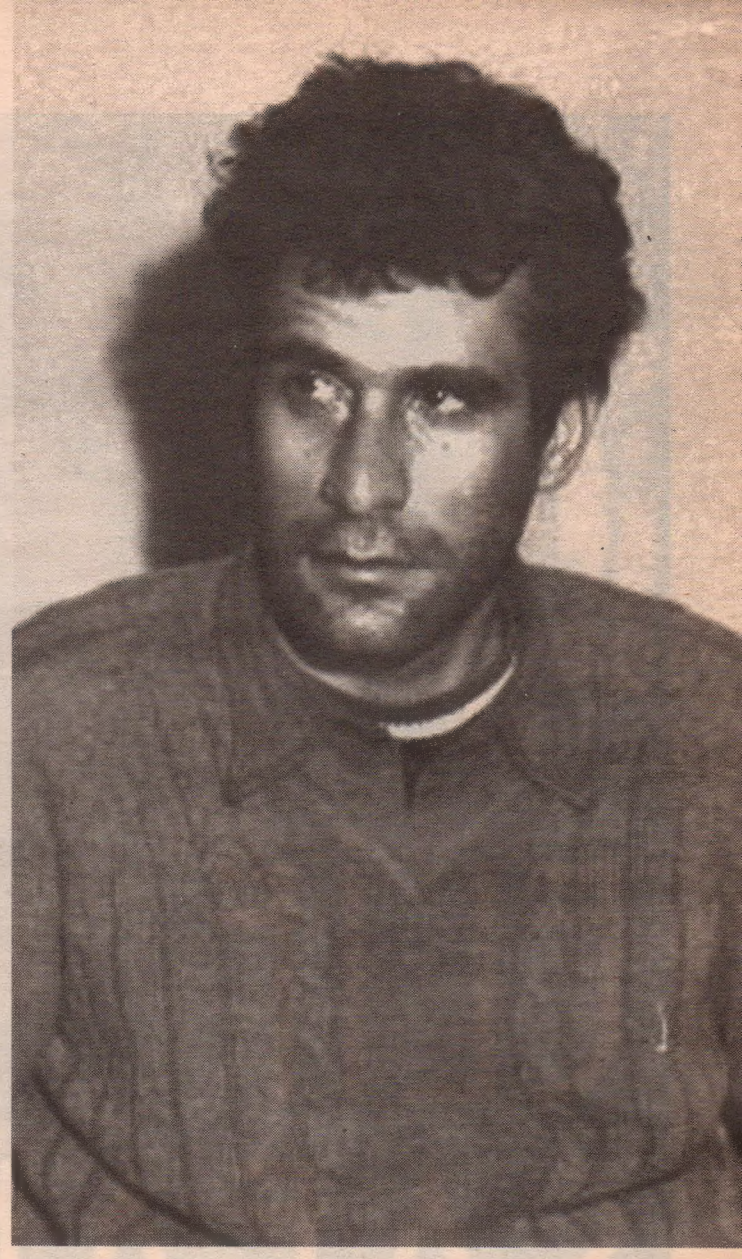

Cihan'ı çok severdin değil mi Deniz? Kızıldere'de sıkıştırılıp öldürüldükleri gün, hergünkünden farklı bir Deniz oldun ilk defa. Kendi idamına adım adım gittiğin günlerde bile neşenden birşey kaybetmezken, Cihan'ın öldürüldüğünü duyduğunda altüst olmuştun. Hep Cihan'ı konuşmak istiyordun o gün.

Senin kadar yakından tanımadım Lazoğlunu. Çok kısa tanışıklığımız güç şartlarda oldu. Güç ve dostluğu pekiştiren şartlarda. Florya sırtlarındaki komiserin evinde saklandığımız günlerde, Sansaryan Han'ın telefonlu hücrelerinde pekişti dostluğumuz...

Son gördüğümde yürüyemiyordu. Onlar telefonlu hücrelerde, bense 'tabutluk'ta kalıyordum. O'nun şen şakrak kahkahalarını duyduğumda, sıfır olan moralim birazcık yerine gelmişti. Ben getirildikten biraz sonra, onu tuvalete götürdüler. Ayakları sarılı olduğu için yere basamıyor ve iki arkadaşının yardımı ile yürüyebiliyordu. Önümden geçerken, yüzünde o her zamanki tatlı gülümseyişi vardı. "Sıkma canını bu günlerde geçer." diye seslenip bana moral vermeye çalışıyordu.

Az ama öz, doyumsuz bir dostluğumuz oldu Cihan'la. Sen O'nu hep överdin.

Cihan'ı yakından tanıdıktan sonra ne denli haklı olduğunu, daha iyi anladım Deniz.

O şirin, şipşirin evde kaldığımız günlerde; sanki radyolarda ismi ilk sırada okunan kaçaklar değilde, tatil yapan gençlerdik. Çok yoğun sorunlarımız olmasına rağmen, O'da senin gibi 'mavra' yapmadan duramıyordu hiç.

Emekli, babacan bir komiserin tek katlı evini kiralamışız. Evin bir yanında onlar kalıyor, öte yanında biz. Birbirimizin seslerini duyuyoruz. Duvarlar o kadar ince. Evin önünde, emekli komiserin yaşlı eşinin özenle baktığı küçük bir bahçe var. Meyva ağaçları, çiçekler ve de envai çeşit gül. Hava güzel olunca sık sık dışarda oturuyoruz. Karşılıklı yemek ikramları, birlikte içilen çaylar, kahveler. Neredeyse aynı aileyiz ev sahiplerimizle. Cihan, hastalığının 'nekahat' devresini geçiren Kayserili zengin bir tüccarın oğlu pozlarında. Kalp ameliyatı olduğu için doktorlar kendisine rahat bir ortamda dinlenme tavsiye etmişler! Bakıcı rollerinde iki kız arkadaş var. Ben, bir kaç günlüğüne yanlarına gelmiş bir akrabayım. Bir de sık sık yanımıza uğrayan Cihan'ın avukatı rollerinde Yıldırım.

Nihat Erim

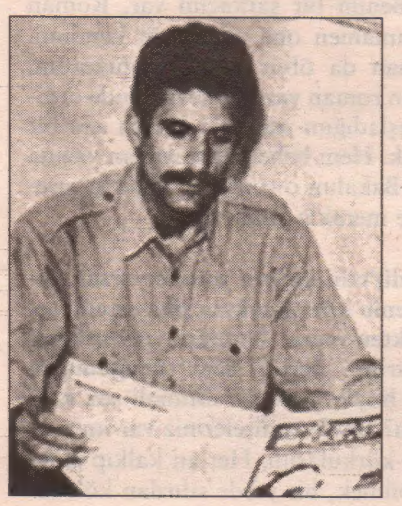

Evin önündeki sundurmada kahvaltımızı yapmış, Cihan'la sohbet ediyoruz. Çocukluk günlerini, Karadeniz'i, mısır tarlalarını, fındık bahçelerini anlatıyor.

-Koskoca çamların tepelerine sincap gibi tırmanırdık. Bu becerimi hala kaybetmemişimdir. diyor. Oturduğumuz sundurmanın yanında upuzun bir çam ağacı var. Bir an şeytan dürtüyor.

-Atma Recep! diyorum. Halep oraaysa, arşın burada, kaç dakikada tırmanabilirsin şu çamın tepesine?

-Saat tut. Bir dakikada tepesine inip çıkamassam tüm evin işlerini ben yapacağım. Ama inip çıkarsam, bugün hiç bir iş yapmıyorum tamam mı?

Ben, O'nun hasta! olduğunu hatırlayıp, vazgeç dememe kalmadan, kedi gibi ağaca tırmanıp, inmiş ve ben iddiayı kaybetmiştim. Neyse ki, 'kalp hastası'nı bu halde ne ev sahiplerimiz, ne de komşularımızdan gören olmadı.

'Balyoz Harekatı'nda da yine , çocuklar gibi şendik.

Erim, her fırsatta 'balyoz' gibi tepemize inmekten bahsediyordu. Yapılan genel arama- taramalara da, herhalde bu nedenle, 'Balyoz Harekatı' deniliyordu.

İkinci 'balyoz harekatı'nda hep birlikte Komiser'in evinde idik. Korkmakla birlikte, neşemizden çok şey yitirmemiştik. Ve yeni bir eğlence konusu bulup çıkarttık kendimize.

'Balyoz harekatı' bir kaç gün önce bildiriliyor. Üç dört gün vaktimiz var. Dağılmamız, yeni evler bulmamız hemen hemen olanaksız. İyi bir senaryo hazırlayıp evde kalmaya karar veriyoruz. Ve hemen 'kamuflaj' harekatına başlıyoruz.

Paraya kıyıp etinden, sebze, meyvasına, rakısına, şarabına varıncaya kadar iyi bir alışveriş yapıyoruz. Evde kalan kız arkadaşlardan Gülşen, yemek yapmakta usta. Bir gün evvelden hazırlıklar başlıyor. Balyoz'un indirileceği gün, nefis bir bahar pazarı. Hava tam şölen havası.

Pazar erkenden bahçede nefis bir sofra kuruyoruz. Bir sürü soğuk meze, salatalar, rakı, şarap. Izgarada pirzolalar cızırdamaya başlıyor. Elbet Komiser amcamızla eşi de davetlimiz. İki şirin ihtiyar bu 'sürpriz' davet nedeniyle çok sevinçliler.

Komiser iki tek attıktan sonra, udunu alıp geliyor. Kısık sesiyle, eski İstanbul şarkılarından oluşan bir konser veriyor bize. Zaman zaman 'şölen' havasına tam uysun diye biz de koro halinde şarkılara katılıyoruz. Cihan'la benim belimde koca birer tabanca var. Ne olur, ne olmaz! Hiç bir kurtuluş yolu bulamazsak çatışarak kaçmayı deneyeceğiz. Karar böyle...

Öğlen vakti, 'Şölen'in en neşeli yerinde 'balyoz'cular sökün ediyor. Bir astsubay, bir kaç er bahçeye geliyorlar. İzzet, ikram o biçim!

-Bir iki lokma yemeğimizi yemeden, bir iki kaden atmadan hayatta bırakmayız. Hepiniz sabahtan beri yorulmuşunuzdur!...

Astsubay, Komiserimizi tanıyor.

-Komiserim, çok sağolun ama biliyorsunuz işimiz var. Anarşistleri yakalayacağız.

Cihan lafa karışıyor:

- Boşverin şimdi, anarşistleri, sonra yakalarsınız. Yakalayamazsanız, anarşist diye bizi götürürsünüz. Assubay ısrarlarımıza dayanamıyor.

-Neyse, hatırınızı kırmayalım, yakalayamassak, akşama gelir sizi götürürüm ona göre. Ama üstlerimize ne diyeceğim, siz akşama kadar zil zurna olursunuz, oysa 'şehir eşkiyaları' kafa çekmez.

-Canım sizde, bunlar sarhoş şehir eşkiyası dersiniz!... Kahkahanın bini bir para. Assubayı masaya oturtuyoruz. Askerler, ısrarlarımıza rağmen oturmuyor. Ama Gülşen, onlara da birer tabak hazırlayıp veriyor.

Komiser udunu kucaklıyor:

"Boğaziçi, şen gönülleeeer yatağı..."

Güle oynaya, 'balyoz Harekatı' sona eriyor. Bizimle bir kaç dakika oturup, neşemize ortak olan assubay, kimliklerimize bile bakmadan 'şehir eşkiyaları'nı aramak için görevinin başına dönüyor. Rahat bir nefes alıp, Cihan'la ikide bir düzeltmek zorunda kaldığımız tabancaları eve zulalayarak, şölene devam ediyoruz.

Florya'daki evi terketmeye karar verdiğimizde, senin Lazoğlu tutturdu:

-Git bir pisiklet bul getir.

-Yahu ne yapacaksın pisikleti? Zaten iki gün sonra ayrılacağız.

-Olsun sen bul bir pisiklet. Ben binmesini öğreneceğim!

-Sonra?...

-Sonrası var mı Ato? Belki bir aksilik olur, Tufan rahatsız falan olur, motoru kullanmak zorunda kalırım.

Olacak iş değil vazgeçirmeye çalışıyorum.

-Cihan iki günde önce bisikleti, ardından da motor kullanmayı öğrenemessin, gel vazgeç bu sevdadan. Ama seninki Nuh diyor, peygamber demiyor. Bir bisiklet kiralayıp geliyorum. Evin arkasında çimenlik bir arazi var. Bizim kalp hastası! Bu kez düşe kalka pisiklet öğrenmeye çalışıyor. Elbet sık sık düşüyor, ağaçlara çarpıyor. Her bi yanı yara bere içinde kalıyor. Ama inadı inat, sonunda birazcık öğreniyor. Motor geldiğinde de, bu kez tutturdu:

-Ben bunu kullanmayı da öğreneceğim. Neyseki motordan düşmenin pisikletten düşmekten çok daha ciddi! sonuçları olduğunu görüp, bu işten vazgeçti. Tufan'ın arkasında yola çıkarlarken:

-Çok zorda kalırsam kullanacağım motoru görürsünüz... diyordu gülerek.

Akşamsefası

Söyleşi: Özgül Apaçe - Aslan Özdemir

ELİF ŞAFAK:

"ŞİİRE KIYASLA ROMAN DİLİMİZ ÇOK GÜDÜKTÜR, ŞİİR MUAZZAMDIR!"

Çok tartışılan 301. maddenin mağdurlarından biri de yazar Elif Şafak'tı. Şafak, kitapları çok satan ilgi uyandıran bir romancı... Gerek yazdıkları gerekse özel hayatı ile hep gündemde oldu. Son olarak ise Ermeni tehcirine değindiği yeni kitabı "Baba ve Piç" ile çok konuşuldu. Kitapta; Ermeni ve Türk kahramanlarının gözüyle, soykırım sorunu, diaspora Ermenilerinin 1915 olaylarına bakışı ve tabiki Türklerin tutumu konu ediliyor. Aslında neresinden bakarsanız bakın Elif Şafak elektrikli bir yazar. Biz de onunla edebiyattan siyasete pek çok konuda konuştuk.

Özgül Apaçe: Elif Hanım bir röportajınızda okumuştum. Şehrin seslerini sevdiğinizi, aslında bir yazar olarak en verimli dönemlerinizin de İstanbul'da Kazancı yokuşunda oturduğunuz yani tam şehrin göbeğinde yaşadığınız dönem olduğunu söylüyordunuz. Şimdi ise burada Kemer Country de oturuyorsunuz, yani şehrin dışında sessiz ve sakin bir sitede. Bu sizde yazarlıktan uzaklaşma endişesi yaratmıyor mu?

Yani şu anda verim düştü, ama bu mekânla ilgili bir şey değil. Ben buraya geleli birkaç hafta oluyor. Benim hayatımdaki esas değişim bebeğin doğumu oldu. Bebek olunca ister istemez yazıdan uzaklaşma oluyor, dünyanız değişiyor. Zamanınızı, enerjinizi başka şekilde harcamaya başlıyorsunuz. Asıl dönüşüm bu.

Pek çok kadın yazar bebeklerini yazıya bir rakip olarak görebiliyorlar zaman zaman...

Ben rakip görmüyorum. Rakip çok güçlü bir kelime, sert bir kelime. Ama bir çelişki olmaması mümkün değil ve erkek yazarların bu çelişkiyi bu kadar derin yaşadıklarını zannetmiyorum. Bebek doğunca her şey değişiyor. Hormonlarınız, kimyasal ve biyolojik dengeniz... Bir de tabi yazı özellikle de roman bencil bir uğraş. Her şeyden önce zamanınızı, enerjinizi tamamen sömüren, içine çekip alan bir uğraş. Roman yazma sürecinde yani kat kat bencilleştiğiniz bir dönemde çocuğa karşı bencilleşemiyorsunuz. Zor bir denge. Başkaları bu süreci nasıl yaşıyor bilmiyorum ama ben bunun kolay bir denge olmadığını düşünüyorum.

Şu günlerde yazmayı bıraktınız öyleyse? Bıraktınız mı yani şu ara yazmıyor musunuz?

Bebeğin doğumundan beri roman yazmıyorum ama hiçbir zaman ben zaten düzenli olarak romana günde üç saatini ayıran biri olmadım. Benim bir sarkacım var. Roman başlıyor, tamamen ona adıyorum kendimi. Bittiği zaman da öbür uca savruluyorum. Henüz zaten roman yazma mevsiminde değilim ama başladığım zaman o benim için bir sınav olacak. Hem bebek hem roman yazma mevsimi... Bakalım o sınavdan nasıl geçeceğim, ben de merakla bekliyorum.

Tezer Özlü'nün kızıydı yanılmıyorsan yazar bir annenin kızı olmaktan şikayet ediyordu büyüdükten sonra. Annesinin ilgi azlığından muzdaripti. İleride sizin çocuğunuzun da kendini böyle hissetme ihtimali sizi korkutuyor mu? Böyle endişeleriniz var mı?

Var tabii korkularım. Her an kalkıp gidebileceğini bilmek, bir yerde sıfırdan kök salabileceğini bilmek bir yanıyla çok yıpratıcı ama bir yanıyla da beni ayakta tutan bir şeydi. Ben hep böyle yaşadım hayatı. Ama çocuk düzen istiyor. Bu yüzden herkesi mutlu edememe korkusu ve aynı zamanda bebeğe doğru şeyi verememe kaygısı var. Ama açıkçası öğretiyor da aynı zamanda dönüştürüyor da... Ben insanların kendilerini sabit görmemelerinden yanayım, Ömrümüzün mevsimleri var. Bu içinde yaşadığım başka bir mevsim benim için.

Sık sık verdiğiniz söyleşilerde Türkiye'nin geçmişiyle bağlarını koparmış bir ülke olduğunu dile getiriyorsunuz. Bunda da dil devriminin çok etkili olduğunu düşünüyorsunuz. Ben de aynı şeyleri düşünüyorum Ama şunu da merak ediyorum sizce dil devrimi yapılmasaydı farklı mı olurdu?

Alfabe daha teknik bir mesele, ama dili daraltmak, kelimeleri çıkartmak, kelimeleri daha tepeden inme bir şekilde Türkçeleştirmek başka bir süreci başlatır. Bence alfabe değişikliği çok anlamlı. Birçok şeyi de kolaylaştırdı. Ona hiçbir itirazım yok. Bazı şeyleri 1930'ların, 20'lerin kendi konjonktürü ve gereklilikleri içinde açıklayabiliriz, anlamlandırabiliriz. Ama 2007 senesinde halen 1930'daki gibi düşünüyorsan, hareket edi-

Akşamsefası

Fotoğraflar: Sinan Göksel

yorsan orada bir sorun var demektir. Benim dikkat edilmesini istediğim şey bugün de bir açılımın yakalanmaması. Yoksa elbette anlıyorum o dönemin kendi akışı içinde birçok adım da en azından anlamlandırılabilir görünüyor. Ama ben kelimelerin kaybıyla beraber milletin çok ciddi bir kültür kaybına uğradığını düşünüyorum. Sadece harfler toplamını kaybetmiyorsun. O kelimenin ifade ettiği anlamı yitiriyorsun mesela onun taşıdığı kültürel birikimi yitiriyorsun ve en önemlisi bizde şöyle bir duygu var. Sanki tarih 1920'lerde başlamış, 1919'da başlamış gibi bir refleksimiz var. Sıfırlayarak bir şeyi inşa etmeyi düşünmek aslında bir toplumun olgunlaşmasını çok geciktirir. Sizden öncekilerden devraldıklarınızın üzerine inşa ederek olgunlaşırsınız. Biz onu kestik, o damarı kestik. Her anlamda eleştirecek çok şey var, ama benim temel eleştirim bugün 1930'lardaki gibi davranmaya çalışmak, yoksa 1930'lardaki süreç değil.

Siz tasavvufla ilgilenmenize sebep olarak, kurduğunuz gönül bağınızı gösteriyorsunuz. Benim merak ettiğim tasavvufla bu gönül bağınız nereden kaynaklanıyor? Yani geçmişinize ailenize baktığımızda böyle bir gönül bağı kurulmasını gerektirecek bir durum yok gibi aslında.

Ben daha genel bir şey söylemek istiyorum. Ben Türkiye'nin din konusunda ilgisiz ve bilgisiz olunmasından dolayı çok şey kaybettiğini düşünüyorum. Böyle olmak zorunda değil. Bunun bir sürü örneğini de görüyoruz aslında siyaset tarihinde. Böyle olmayabilirdi. Kendi özelime gelince ben de birçoğumuz gibi son derece laik bir ortamda büyüdüm. Düzenli bir aile yapısı içerisinde büyümedim, ama benim aldığım damarlar –çocukluktan itibaren aldığım damarlarda– tasavvuf yok. Dolayısıyla bu benim kendi kendime, el yordamıyla, düşe kalka, yavaş yavaş keşfettiğim bir şey. Keşfettikçe merakımın arttığı, okudukça içine çekildiğim bir okyanus gibi görüyorum tasavvufu. İlk başta entelektüel bir bilgiydi, ama zamanla gönülden bir yakınlığım olduğunu fark ettim. Yani sadece akli bir şey değil.

Zaten akli bir şey olduğunu düşünmemiştim. Bu gönül bağının sizin içinizde muhakkak tekabül ettiği bir yer vardır... O yeri öğrenmeye çalışıyordum.

Bu nasıl açıklanır bilmiyorum. Bu varsa var, yoksa yoktur. Bence bu insanın kendi kendine hedef edinerek yapabileceği bir şey değil. Ben de şimdi şu konuya ilgi duyayım diye bir şey olmaz, öyle bir ihtiyaç varsa, öyle bir ruhsal dönüşüm varsa içinde seni o noktaya getirir. Hakikaten o biraz mayayla ve geçirdiğin iç yolculukla ilgili... Benim okudukça ilgim arttı. Ben tasavvufu tek bir yol tek bir mecra gibi de algılamıyorum. Ben çok kapılı bir harita gibi algılıyorum. Bir şeyi seviyorum, o da Allah için çarpan ne kadar kalp varsa o kadar yol vardır anlamına gelen bir söz vardır, ben bu yaklaşımı seviyorum. O çoğulluk içinde benim de kendimce bir yolum var...

Türkiye'deki siyasetin Kemalistler ve İslamcılar arasında sıkışıp kaldığını sık sık dile getiriyorsunuz. Kemalistler tarihi mirasın büyük bir bölümünü reddediyor, İslamcılar ise buna tepki olarak doğru yanlış her şeyi sahipleniyor diyorsunuz. Peki siz nerede duruyorsunuz?

Ben iki eğilimin içinde de hissetmiyorum kendimi. Bunun adını ne koyacağız? Üçüncü bir yol mu diyeceğiz, doksan dokuzuncu yol mu diyeceğiz? Bir öte yol açmak gerektiğine inanıyorum. Biri dünyayı soldan okuyabilir ama aynı zamanda da din felsefesine de ilgi duyabilir, dinler tarihine ilgi duyabilir. Hatta yaradılışa dair sorular sorabilir, bunları önemseyebilir. Yani ben burada bir çelişki görmüyorum. Hatta o sentezin kendisini çok yapıcı buluyorum. Ben kendi durduğum yere tam bir isim vermedim ama bazen öte yol diyorum. O kutuplaşmanın ötesinden açılan bir yol. Çünkü bizler aslında kendi dönemimizin, kültürümüzün ürünleriyiz. Belki benim edebiyatta sorduğum soruları bir başkası müzikte sormaya çalışıyor. Bir başkası akademide konuya atıfta bulunuyor. Çok enteresan çalışmalar çıkmaya başladı Türkiye'de. Bu zamanda, bu mekânda bir kırılma da yaşanıyor. Ben mesela çok komik bir örnek vereyim. Daha genç neslin Osmanlıca öğrenme konusunda çok daha istekli olduğunu ve kelimelere yeniden sahiplenmeye daha meyyal olduğunu gözlemledim. Bu ilginç geliyor bana. Sadece ben değilim. Belki ben de bir dönüşümün parçasıyım o anlamda.

Bir de şöyle bir tanımlamanız var; yazarları "tepeden yazanlar" ve "içerden yazanlar" diye ikiye ayırıyorsunuz. Herhalde kendinizi içerden yazanlara koyuyorsunuz? İçerden yazanlara da aslında örnekler veriyorsunuz: Sevgi Soysal, Leyla Erbil, İhsan Oktay Anar gibi. Peki sizce tepeden yazanlar kimler? Örnek verebilir misiniz?

Yok, onlara örnek vermem. O zülfiyare dokunuyor.

Peki tepeden yazmak ne demek?

Tepeden yazmak bizde eski bir gelenek aslında. Osmanlının son dönemlerinden itibaren bunu takip edebiliyoruz. Bir de bizde şöyle bir şey var; okura inmek, halka inmek diye tabir edilen. O senden sanki daha az bilen bir yerde duruyor, sen daha çok şey biliyorsun ve emin olmaya çalışıyor yazar karşısındakinin kendisini anlayacağından. Namık Kemal'de vardır bu üslup. Parantez açarak açıklar mesela, "aman okur yanlış anlama öyle demiyorum böyle diyorum" diye. Okura sürekli bir güvensizlik vardır. Bu neden kaynaklanıyor? Ben daha etkiliyim, ben daha batılılaşmış biriyim, karşımdaki insanın seviyesi benden daha az ve dolayısıyla aman dilimi sadeleştireyim diye bir düşünce var. Bizde roman dilinin fazla gelişmemiş olmasının bir sebebi de budur bence. Şiire kıyasla çok güdüktür bizim roman dilimiz, şiir muazzamdır bence. Besleniyorum ben de şiir geleneğinden, ama roman dili çok güdüktür onunla kıyaslanırsa. İşte bir sebebi de bu tepeden bakma hadisesidir. Bir misyonla yazdığına inanmak... Misyonla yazdığını düşünürsen de mesajım alınsın diye düşünürsün. Karşıdakini kendinden aşağıda bir yere koyuyorsan o zaman dili mümkün mertebe basitleştiriyorsun. Bu çok eski bir gelenek yani bence.

Son kitabınızı okurken aklıma takılan bir şey var. "Benim temel derdim üç senedir hafıza meselesi" diyorsunuz. Neden hafıza meselesi sizin temel derdiniz? Ayrıca bir bağ kurak istiyorum aslında. Nuriye Akman'a verdiğiniz röpotajda babanızla ve geçmişinizle ilgili konulardan söz açıldığında siz yine hafıza meselesine getiriyorsunuz konuyu. Yani son kitabınız "Baba ve Piç" aslında bu hafıza takıntısından ortaya çıkmış olabilir mi?

Evet böyle bir bağ kurmak doğru. İnsanlar zannediyorlar ki ben "Baba ve Piç"i çok büyük amaçlarla oturup yazmaya başladım, kafamda büyük sorularla. Benim için çok basit, yaşamsal temel bir sorudan yola çıktım ben. Eğer geçmiş hüzünlüyse, acılıysa bilmek mi daha iyi, bilmemek mi daha iyi sorusundan. Hafıza sahibi olmak mı daha iyi, yoksa tam tersine geçmişi geride bırakıp önüne bakmak, işine bakmak, geleceğe odaklanmak mı? Ben bunun çok kolay bir soru olmadığını düşünüyorum; bireyler için de toplumlar için de. Nitekim Baba ve Piç'te de zaten aman bu sorunun cevabı bu olmalıdır diye bir yanıt vermiyor. İki ayrı cevap var buna verilebilecek. Bunları biraz karşılaştırmak, tartışmak istedim. Ben hafızanın gerekli olduğunu düşünüyorum, ama bu kendi hayat hikâyemden de yola çıkarak önemsediğim, umursadığım bir ikilem. Bunun muhakkak benim çocukluğumla çok ilgisi var. Çünkü bende baba kelimesinin karşılığı bir boşluk. Şimdi onu doldurmaya çalışmak mı daha iyi, yoksa... Sadece o değil tabii başka şeyler de var. Kendi çocukluğumu ne zaman düşünsem ben mutsuz oluyorum ben. Mutlu hiçbir şey gelmiyor aklıma, çok az yani. Bunları düşünmek insanı daha mı sağlıklı kılar, yoksa dediğim gibi tamamen hiç düşünmemek, önüne bakmak, işine bakmak mı?.. Demek kendi kendime de sorduğum bir soruymuş ki bu kitaba da bu soru daha kolektif bir düzeyde yerleşti... Yani Türkler ve Ermeniler meselesi...

Peki siz cevap verebildiniz mi?

Cevap verdim, veriyorum. Bence geçmiş bilincine sahip olmak gerekli. Ama bunu yaparken de geçmişin tutsağı olmamak çok önemli. Biraz Bektaşi'nin cevabı gibi. Asıl olan bu an. Ama bu anı öyle tanımlıyor ki içinde geleceği de barındırıyor, geçmişi de barındırıyor. O dem benim bulabildiğim tek çözüm kendim için.

Muhakkak sorulmuştur bu soru ama ben kaçırmış olabilirim, Baba ve Piç te daha çok diaspora Ermenilerinin bakışı yansıtılmış gibi... Siz bir denge gözettiniz mi? Yoksa Amerika'da daha çok onlarla vakit geçirdiğiniz için ya da Türkler diasporayı daha iyi anlasınlar diye mi ağırlıklı olarak diaspora Ermenileri konuşuyor kitapta?

Bu tartışmalarda gözden kaçan bir şey var bence. Roman tekil olanın hikâyesini anlatır. Bireyi anlatır ya da bireyleri... Böyle büyük genellemelerin, kallavi toplumların/toplulukların hikâyesini anlatmaz. Makronun hikâyesi değildir roman. Dolayısıyla ben orda Asya'yı anlattığımda Türk kızları böyledir demiyorum. Ben Asya'ya böyle diyorum. Armanuş'u anlattığımda diasporadaki bütün Ermeni kızları böyle yaşar, böyle düşünür demiyorum. Bu çok ciddi bir kırılma noktası. Benim kahramanlarımı bir şeyin temsilcisi olarak görüyorlar. Öyle baktıkları zaman da yaftalıyorlar.

Ama sonuçta kitapta sık sık tekrar edilen bir nokta var. Ermeniler hâlâ tarihte yaşıyorlar, Türklerin pek çoğu ise o günleri hatırlamıyorlar bile... Kahramanlar böyle bü-

Desen: Elif Nurşad

Akşamsefası

yük büyük konuşunca ve bu kadar da hassas bir konu olunca böyle düşünülmesi normal değilse bile anlaşılabilir aslında.

Genelleme ararsak eğer başka türlü bir denge bulmaya çalışırız. Bundan bu kadar konmuş, bundan da bu kadar konmalı. Öyle bir şey yok. Orada bir hikâye anlatılıyor. Belki yarın bu konuda gene bir şey yazacağım, bu sefer başka bir karakter ağırlık kazanacak. Ama tekilin hikâyesi olduğunu bence akılda tutmak lazım. Fakat sorunuzun bir başka boyutu var bence. Biz biliyor muyuz diaspora Ermenilerini? Çok fazla bilmiyoruz yani. Bence bu açıdan bakmak da önemli...

Evet tabi ama yazarın romanına nasıl birini kahraman olarak seçtiği de önemli ve belirleyici bence. Türklerin bu konuyu çok bilmemesi söyleşinin başında da konuştuğumuz gibi geçmişten kopma ile ilgili aslında. Siz mesela bu kitabı yazmadan önce 1915 olayları hakkında neler yazılmış diye okudunuz mu? Bu konuya değinen romanlar var mı mesela?

Tuhaf olan da bu zaten. Türk Edebiyatında bu konuda bir tutukluk var. Çok ilginç bir şey. Çünkü bizde edebiyat ve sanat genelde her şeye rağmen, baskıların en yoğunlaştığı dönemlerde dahi muhalif damarını hiç kaybetmemiş ve her zaman bir özerkliği barındırmış bünyesinde. Nasıl oluyor da kendine bu kadar eleştirel bakabilen bir alan –edebiyat gibi- 1915 konusunda bu kadar sessiz kalabildi? Örnekleri yok mu? Var, tabii. Ama çok sınırlı. Başta Nazım Hikmet'in olmak üzere birçok yerde şiirdi, hikâyeydi, geçiyor 1915 olayları, referanslar var, atıflar var. Ama romanda var diyemem. Değinen var ama büyüteç altına alan yok.

Sizce neden peki?

Hakikaten başlı başına bir düşünme konusu olduğuna inanıyorum bunun. Bizdeki o genel sessizlikle de çok ilintili.

Başka bir konuya geçersek, bir röportajınızda kadınlar arasında çatışmanın daha çetin yaşandığını, Sağcı, solcu, Kemalist, İslamcı kadınların bir araya gelip konuşamadıklarını söylüyorsunuz. Bunun sebebi ne olabilir sizce?

Zaten her türlü çatışma kadınlar arasında bence keskin yaşanıyor; politik düzeyde de bireysel düzeyde de. Bir kere çok genel anlamda baktığımızda hepimiz erkekler dünyasında var oluyoruz. Ve birçok kadında bunun izlerini görüyorum ben. Ödediği bedellerin o kadar bilincinde ki, bu onu kendi kız kardeşlerine karşı daha anlayışlı kılacağı yerde tam tersine daha anlayışsız yapıyor. Ben çektim o da çeksin diyor. Ben bu refleksi çok gördüm. Başka düzlemlerde de gördüm, mesela çok küçük bir örnek veriyim. Benim annem 1970'lerde boşanırken, çok kapalı dar bir çevrede, onun kendi mutsuz evliliğini sonlandırmasını engellemeye çalışanlar, en çok yine etrafımızdaki kadınlardı. Onlar istemedi. Bir çoğunun da kendi evlilikleri çok mutsuzdu oysa. Yani bunları biz çok yapıyoruz. Daha makro düzeyde de ataerkil sistemde yaşamakla çok ilintili bir şey, ama onun da ötesinde özellikle bu konuda kadınlar bence kendilerinden alınmış bir hak gibi yani kişiselleştirerek veriyorlar tepkiyi. Bakıyor işte türbanlı bir kadın ve o kadın iktidara geldiğinde kendisini de ona benzeteceğini düşünüyor. Daha derin daha başka bir yerden, daha psikolojik bir tepki veriyor. Nankörlükle suçluyor onu. Atatürk'e karşı yeterince minnet duygusu beslememekle suçluyor onu. İşin içine psikolojik etkenlerin girdiğini düşünüyorum. Ben bunu çok gözlemledim, özellikle üniversitede. Siyaset bilimi, sosyoloji gibi toplumu analiz eden dallardaki kadın Kemalist akademisyenlerin türbanlı kız öğrencilere karşı bu kadar tepeden bakmaları, bu kadar küstahça bakmaları beni hep rahatsız etti. Bence bu işin çözümü de böyle değil.

Yeni kuşak türbanlı genç kızların hikâyesinin anlatıldığı ya da en azından değinildiği bir kitap yazmayı düşünüyor musunuz?

Olabilir, ama bunu benden daha iyi yapan insanlar var. Sonra o çevrelerin kendi içinden de kendi edebiyatçıları çıktı, çıkıyor. İlginç şeyler yazılıyor, üretiliyor. Onları takip ediyorum. Ben de bir gün yazabilirim ama şu anda değil.

Sizin özellikle bir röportajınızı, Nuriye Akman'la yaptığınız röportajı okurken şöyle düşünmüştüm; bu kadar ayrıntılı bir şekilde kendi özel hayatını, babasını anlatması onu rahatsız etmiyor mu acaba? Rahatsızlık hissetmediniz mi bunları konuşmaktan? Çünkü öyle şeyler var ki röportajda, mesela İzmir'e gittim, babam beni evine çağırdı, ben gitmedim falan diye...

Aslında bence tam tersine, saklanmanın en iyi yolu bildiğiniz ve istediğiniz bir yanınızı görünür kılmaktır. Bu sizin daha rahat saklanmanızı sağlar. Çünkü öyle bir noktaya geliyor ki, medya zaten sürekli soru soruyor. Bizde zaten çok yazar odaklı tartışmalar, konuşmalar. Durum böyle olunca yazarın geçmişine, ailesine, annesine, babasına, çocuklarına dair de sorular geliyor. Yani hiçbir cevap vermezseniz o boşlukları kendileri dolduruyorlar. Ama siz belli bir noktaya kadar cevap verip, gerisini tutarsanız –ben bunu yaptığıma inanıyorum- o zaman orda duruyor tartışmalar. Aslında size ironik gelebilir ama ben mahremiyete çok inanan bir bireyim. Belli bir yere kadar konuştuğum şeyler var, zinhar anlatmayacağım çok daha fazla şey var onun arkasında.

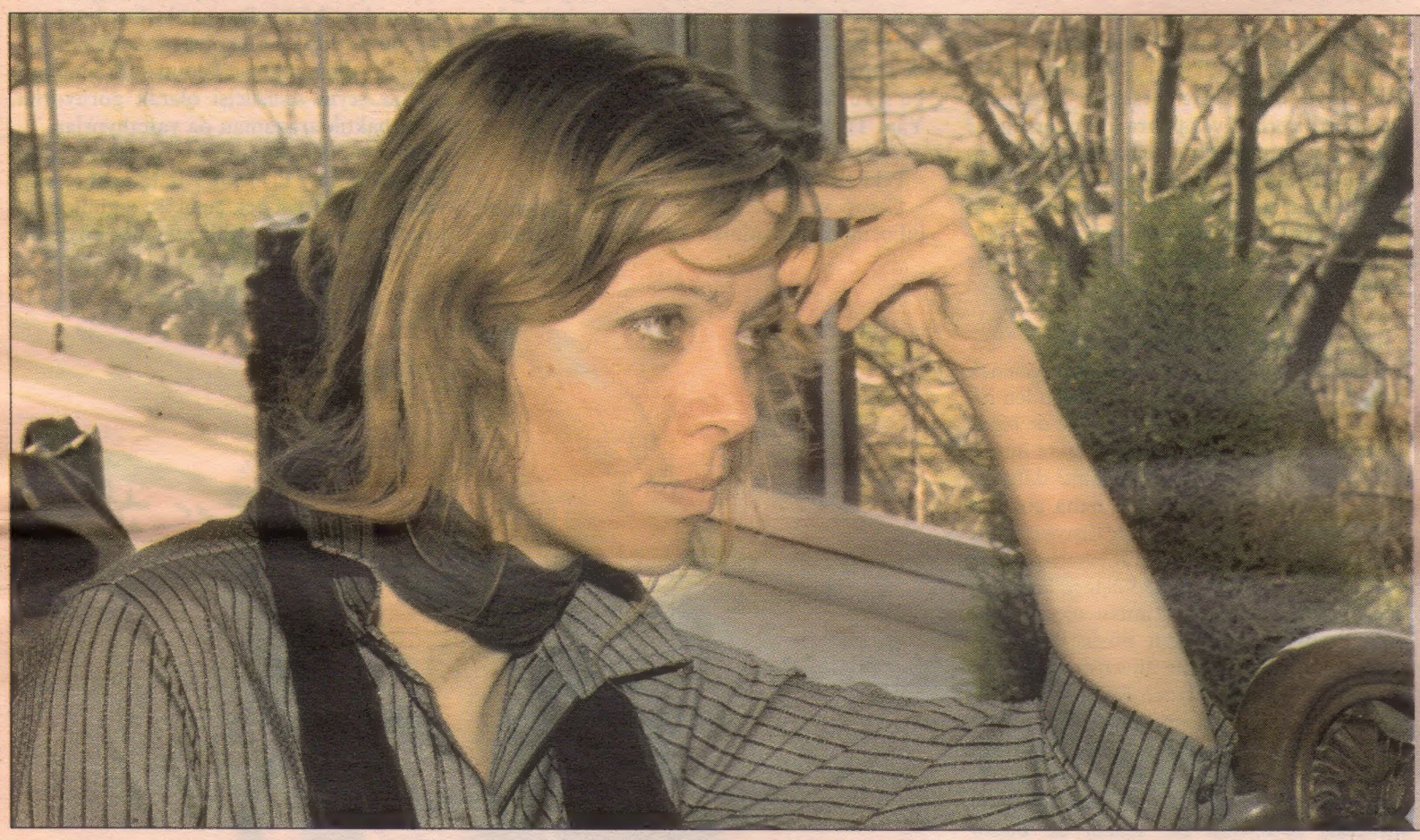

"Kendi çocukluğumu ne zaman düşünsem mutsuz oluyorum. Mutlu bir şey gelmiyor aklıma."

"Ben 'mış' gibi yapmayı sevmiyorum. Herkesi de sevmeyelim. O kadar rahman ve rahim değiliz zaten. Onlar bizim sıfatlarımız değil."

Aynı söyleşide babanızı affetmediğinizi de söylüyorsunuz. Oysa affedici olmak hep yüceltilir...

Amerikan toplumunda beni en çok rahatsız eden şeylerden biri "aşmak" meselesiydi. Her türlü şeyi aşmak istenirdi, diyelim başına bir şey geldi; bir hastalık, seni çok mutsuz eden bir olay... onu aş, onu geride bırak. Sistem sürekli bunu körüklüyor.Oysa bence bazı şeyleri tamamen hiçbir zaman aşamazsınız. Onun sende izi kalır. Aksini iddia etmek bence rol yapmak demektir, ama bu demek değil ki orda saplanıp kalacaksınız. Sadece bunun bende izi var diyebilmek de önemli bence. Bu bir yara ve geçmiyor diyebilmek. Yok mu vücutlarımızda öyle yara izleri? Geçmiyor işte, istediğin kremi kullan. Bu da onun gibi bir şey. Onun izinin kaldığını söylemek başka bir şey orada saplanıp kalmak başka bir şey. Ben 'mış' gibi yapmayı sevmiyorum. Herkesi de sevmeyelim. O kadar rahman ve rahim değiliz zaten. Onlar bizim sıfatlarımız değil.

Bir de siz babalarının kızları çabucak kocalarının eşlerine dönüşebilir oysa annelerinin kızları kolay kolay dönüşemez diyorsunuz. Artık siz de evlisiniz, sizde bu dönüşüm ne aşamada?

Dönüşemedim tabii. Ben zaten bu toplumun kriterlerine göre geç evlenen biriyim. Evliliğe her zaman belli bir çekinceyle yaklaştım ve o hep devam ediyor. Evlendikten sonra da insan evlilik kurumuna karşı eleştirel olabilir. Belli şeyleri en azından gördüğü hataları yapmamaya çalışabilir. Ona dikkat etmeye çalışıyorum. Bir de ben evlendim, yine gittim Amerika'ya. Berlin'de evlendik. Ben bir süre sonra yine Arizona'ya gittim, geldim, tekrar gittim. Evlilik benim göçebeliğimi, hareketliliğimi engelleyen, üstüme vantuz gibi kapanan bir kurum, bir yapı olmadı. Ben zaten böyle bir yapıdan hoşlanan biri değilim. Dolayısıyla biz öyle bir dengeyi tutturduk. Ama tabii bebek başka.

"Araf" kavramı sizin için çok önemli, aynı adlı bir kitabınız da var zaten ama son kitabınızda da sık sık bu sözcük üzerinde dönüyorsunuz. "Araf benim için geçici bir hal değil bir yaşam tarzı" dediğinizi duymuştum. Nasıl bir yaşam tarzı bu?

Ben bunu hep hissettim galiba. Nereye gidersem gideyim geçmeyen bir yabancılık duygusu. Mesela İstanbul'a çok bağlı hissediyorum kendimi, ama bir yanıyla da bir yabancılık var. Ama bu hep vardı. Nereye gidersem gideyim değişmeyen, benle beraber gelen bir şey. Bu aslında bence sanat için verimli bir diyar; o Araf dediğimiz yer yani. Eşikte olma, o arada kalma hali. Ama yıpratıcı bir şey de aynı zamanda. Çünkü bir yere ait olmak fikri güven duygusu verir, süreklilik duygusu verir, emin olursunuz. Daha az tedirgin olursunuz, ama ben öyle biri değilim. Ben edebiyatımın bundan çok beslendiğine inanıyorum, ama biraz yıpranıyorum da bu özellikten.

Bir de sizin kitaplarınıza şöyle bir baktığımızda şişman bir kadının hayatı, çift cinsiyetli bir karakter gibi kendi hayatınıza uzak gibi duran kahramanlar yarattığınız görülüyor. Öyle mi yoksa bizim göremediğimiz bir yakınlık mı var aranızda?

Aslında bana uzak değil onlar. Kisvede

Akşamsefası

uzak, ilk bakışta uzak ama özünde değil. Ben şuna çok inanıyorum: Edebiyat insanın kendi kendisini anlatması demek değil bence. Benim özelliklerim şunlar şunlar, kendine göre bir tanım yapacaksın belki, ben bu özelliklere sahip olanların hikâyesini anlatmalıyım demek değil bence edebiyat. Tam tersine, olmadığın şeyi hissedebilmek, olmadığın insana ulaşabilmek, kendi hudutlarının dışına çıkmak edebiyat. Edebiyat ben olmaktan çıkmak zorunluluğu getiriyor bence. Onun için bütün kitaplarımda ben olmayan şeylerin hikâyesini yazdım, ama alttan alta muhakkak bir ruhsal ilinti var tabi...

Son günlerde Türk Edebiyatı'nın medyanın denetimi altına girdiğine dair eleştiriler yapılıyor. Sizde böyle mi düşünüyorsunuz? Edebiyat medyanın güdümüne girdi denebilir mi?

E tabii... Yani eskiden medya bu kadar belirleyici değildi edebiyat dünyasında. Şimdi çok iç içe geçmiş durumdalar. Bunun avantajları da var. Bir kere ben yazar sayısının çoğalmasının, yayınevi sayısının ve kitap sayısının artmasının kötü bir şey olduğunu düşünmüyorum. Bundan çok şikâyetçi olan edebiyatçılar tanıyorum. "herkes de yazıyor" gibi tepki veriyorlar. Bence yazsın insanlar. Ha, kimi bir kitap yazar, kimi daha uzun soluklu olarak görür, ama yazsın herkes. Bu bir alansa bunun genişlemesi hepimizin yararına. Kitap yazan da çoğalıyor, okuyan da çoğalıyor, basılan kitap sayısı da... Bunda medyanın da etkisi var... Bu medya edebiyat ilişkisinin çok içli dışlı olmasının kötü yanı ise çok fazla yazara odaklanılıyor olması. Çok fazla kişiler göz önünde. Ama benim ihtiyacım olan şey edebiyat eleştirisi. Gönül istiyor ki kitaplar konuşulsun. Keşke medya yazara gösterdiği ilgiyi kitabın kendisine, eserin kendisine gösterse.

Bir de mesela ben hep sizin kitaplarınızı okurken acaba hayran olduğu yazarlar kimlerdir diye merak ediyorum. Tanpınar'ı sevdiğinizi biliyoruz ama başka isimler yok mu?

Sevgi Soysal'ı çok severim. Ben Peyami Safa'yı da, onun karamsarlığını severim. Farklı insanları, farklı sebeplerle okurum. Refik Halit Karay'ı mesela dilini çok sevdiğim için okurum. Necip Fazıl'ı okurum. Nazım Hikmet'i de çok severim. Ama ikisini çok farklı sebeplerle severim. Onun için çok eklektik benim okuma alışkanlığım.

Bir dönemin Türk edebiyat dünyası düşünüldüğünde birbirleriyle sıkı dost olan, birlikte vakit geçiren, ayrı kaldıklarında mektuplaşan isimler var. Örneğin Orhan Kemal'le Edip Cansever gibi... Şimdi ise edebiyat çevrelerinde böyle sıkı dostluklara pek rağbet edilmiyor galiba. Sizin mesela var mı böyle bir edebiyat çevreniz, takıldığınız kahvehaneler, birlikte sohbet edip kahve içtiğiniz kafeler falan?

Şimdi böyle bir şey yok. Zaten farklı bir dönemde yaşıyoruz. Ben mesela edebiyatçılarda şunu çok gözlemliyorum. Kendi köşesine çekilmek, kendi kozasına çekilmek, oradan üretmek. Biraz daha bireyselleştik o anlamda. Ama benim kendi özelimde çok güvendiğim ve fikirlerine çok saygı duyduğum, belki benzer fikir seyahatlerinde bulunduğum entelijansiyadan insanlar var. İlla edebiyatçı değil de entelektüel gördüğüm insanlar var. O diyalogu önemsiyorum. Ama illa da edebiyatçı olması gerekmiyor. Dostlarım arasında çok az. Konuştuğumuz sebeplerden ötürü zor da bu...

Bu zorlukta sık sık sözü geçen edebiyatçı kıskançlığının payı büyük herhalde. Sizce bu kıskançlığın sebebi ne ve tüm dünyada durum bu mudur?

Bizde başka bir boyutta yaşanıyor. Çok daha ham ve daha sert yaşanıyor. Her yerde, her ülkede vardır bu kıskançlık. Özellikle belli bir kültürel elit içinde insanlar birbirini sevmez, ama bizdeki başka bir şey. Bence bunun bir sebebi entelijansiyanın İstanbul merkezli olması yani hareketsiz olması diye düşünüyorum. İstanbul'da dahi birkaç tarzdan ibarettir yaşam çevreleri. Dar bir alan paylaşıyoruz. O dar alanda öyle bir şey oluşmuş ki sanki başkasının başarısı sizden çalınmış bir hak gibi görülüyor. Bir başkası para kazandığında filancanın cebinden alınmış gibi o para. Öyle tepki veriyor insanlar. Kolektif üretimden haz almıyoruz. Ortak bir şeyler yapabileceğimiz fikri, ortak bir işte buluşabileceğimiz fikri çok yerleşmiş değil. Coğrafi hareketliliğin olmaması birçok şeyi baltalıyor, pek çok şeyin önünü kesiyor diye düşünüyorum.

> ***Armanuş'u anlattığımda diasporadaki bütün Ermeni kızları böyle yaşar, böyle düşünür demiyorum. Bu çok ciddi bir kırılma noktası...***

Genç yazarlar bu kıskançlıktan daha çok muzdarip oluyorlardır herhalde, size nasıl yansımıştı ilk dönemlerinizde?

Ben eskiden çok etkilenirdim. Çünkü bakıyorsunuz nahoş yazılar çıkıyor, nahoş laflar dolaşıyor. İnsanın ağırına gidiyor, açıklamak istiyorsunuz, doğrusunu göstermek istiyorsunuz. Ama sonra zamanla fark ettim ki, bu ülkede -bence çok büyük bir ironi bu- sıradan okuyucu diye tanımlanan bir kesim var -varsa öyle bir kesim tabi- ve o kesim elitin çok daha ilerisinde. Elit kendi tepkilerinde bence çok daha muhafazakâr, çok daha kapalı, çok daha tutucu olabiliyor. Yani bize daha aydın, daha okumuş görünen kesim aslında değişime daha kapalıdır. Elit kendi iktidarını kaybetmek istemiyor. Okur kitabı eline aldığı zaman doğrudan kitapla muhatap oluyor. Kitabı seviyorsa seviyor. Onu alıyor arkadaşına hediye ediyor. Yaş gününde bir başkasına hediye ediyor. Onun derdi yazarla değil. Kitabı sevmiyorsa da zinhar sen o insana o kitabı okutamazsın. Sevmiyorsa kaldırıyor kenara koyuyor. Ben bu ilişkiyi çok seviyorum ve çok saygı duyuyorum, çok dolaysız bir ilişki. Ama elit kesim için öyle değil. O yazarla kuruyor ilişkisini. Yazarı seviyor veya sevmiyor, yazarın yandaşı oluyor veya karşıtı oluyor. Eğer karşıtıysa, onun yazdığı hiçbir şeyi okumuyor. Yandaşıysa da tam tersine çok yüceltiyor. Bu çok sağlıksız bir ilişki. Ben büyütecin altında yazının olması gerektiğine inanıyorum. Yazarın kişiliğinden, görüntüsünden, cinsiyetinden falan dem vurmak bana çok anlamsız geliyor. Okurun kurduğu ilişkiye ben daha çok saygı duyuyorum.

Baba Piç'te sık sık Milan Kundera'nın adı geçiyor. Hatta bir de kafe'si var. Özellikle sevdiğiniz önem verdiğiniz bir yazar mıdır?

Kundera sevdiğim bir yazar. Çok büyük bir Kundera hayranlığım yok, ama demek ki o kitabı yazdığım dönemde yolum çok kesişmiş Kundera'nın kitaplarıyla...

Baba ve Piç' te çok hoşuma giden satırlar var. O satırlarda birçok insandan esirgenen bir kabiliyetten söz ediyorsunuz. Bu kabiliyet, bir başka insanı kendinden daha fazla sevebilme kabiliyeti... Siz hiç böyle birisi ile tanıştınız mı? Yoksa hayal ürünü mü?

Böyle birilerini tanıyorum evet. Başka bir insanı kendinden daha fazla sevebilme kabiliyetiyle donanmış insanlar tanıdım. Çok azlar ama varlar... Ben pek öyle değilim ama.

Aslan Özdemir: Neden İngilizce yazıyorsunuz? Biliyoruz bu soru size çok soruldu, hatta bizim dergimizde de bununla ilgili eleştiriler olmuştu. Renk olsun, egzersiz olsun, ya da hatta birileri bana bu soruyu sorsun diye yazmıyorsunuz herhalde?

Ben dile çok açık bir insanım ve benim kitaplarımı okuyanlar da bilirler ki dil benim için bir araç değil. Ben onu çatal bıçak gibi benim dışımda kullandığım bir enstrüman gibi görmüyorum. Ben dilin içine giriyorum. Dille beraber yaşıyorum. Çoğu zaman da dil benim ana rehberim. Benim Osmanlıcaya duyduğum ilgiyle İngilizce yazmaya başlamam arasında köprüler var. Bence bu pek görülmüyor. Her ikisinde de konuştuğum dilin ötesine nasıl ulaşabilirim, nasıl dönüştürebilirim. Beynimin kullanmadığım kapılarını nasıl açabilirim, böyle endişeler var. Benim için bir yolculuk bu. Bir edebiyatçı için bence müthiş bir serüven bir başka dilde kendini ifade etmeye çalışmak. Çünkü bilmediğin başka yanların ortaya çıkıyor ve sadece öbür dili değil kendi dilinizi de daha iyi tanımaya başlıyorsunuz. Bugün benim eğer Türkçem övülüyorsa, kitaplarımda kullandığım dil çok zengin addediliyorsa ben bunu aslında yer yer Türkçeden kopmuş olmama ve her dönüşümde Türkçeyi yeniden başka bir kulakla, başka bir gözle değerlendirmeme borçluyum. Ben küçüklüğümden beri hep şunu yaşadım. Dil çalışmak zorunda hissettim kendimi; Türkçe de çalışırım ben, İngilizce de çalışırım. Dile hep bir enerji sarf ediyorum, zaman sarf ediyorum. Büyük bir sevdam var dile. Ben bunu İngilizce, Türkçe diye bloklara ayırmıyorum. Hepsinin özünde harf var. Harf benim için kutsal. Bu verilen bir kararla yapılabilecek bir şey değil. Böyle bir dürtün varsa, geliyorsa o yolculuk ben giderim o tarafa. Keşke Rusçada da kendimi ifade edebilsem. Biz bu konuda çok kapalı bir hale geldik. Oysa Osmanlının son döneminde ve Cumhuriyet'in erken döneminde bizim yazarlarımız özellikle kadın yazarlarımız –gayrimüslimler dahil- birden fazla dilde kendilerini ifade ediyorlardı ve bu iyi bir şey olarak görülüyordu. Bir bakıyorsun hem Türkçe hem Fransızca yazıyor. Bunları olabilir kabul eden esnek bir yapımız vardı. Niye bu kadar daraldık onu anlamıyorum, ama beni bu konuda ne kadar eleştirirlerse de vazgeçmek istemiyorum.

Bu eleştirilerin siyasi bir boyutu da var kuşkusuz. Yani demek istediğim konuşmanın seyrinin daha çok yazarlığınız, romancılığınız olması gerekirken biz daha çok memleket meselesi üzerine söyleşiyoruz. Siz bir yerde bu ülkede sanatçıların apolitik olmak gibi bir lüksü olmadığını söylemiştiniz daha önce. Türk sanatçısının kaderi mi politik olmak?

Türk sanatçısının kaderi bu. Türkiye bence çok politikleştiriyor insanı. Bizdeki yapı bu. Ali Bayramoğlu'nun çok sevdiğim bir sözü vardır: "Bir gün uyanırsın kelebeklerle çiçeklerle ilgili yazı yazmak istiyorsundur ve bir şey olur, seni ciddi bir şekilde tekrar ülkenin kaderiyle ilgili düşünmeye zorlar." diye. O anlamda yazan herkesi politikleştiren bir dokusu var Türkiye'nin, sadece edebiyat da değil. Ama edebiyata biçilen bir işlev var. Belki o anlamda biz Rusya'ya daha yakınız Batıdan. Avrupa'dan çok Rus modernleşmesine daha yakınız. Özellikle romancıya. Yurtdışında söyleşilerde edebiyat konuşuyoruz, sanat konuşuyoruz burada daha çok politika konuşuyoruz. Tutkuyla bağlıyız siyasete. Siyaset konuşmayı seviyoruz. Bu o kadar kötü bir şey değil aslında. Bir yanıyla iyi de bir şey. Toplumu daha devingen, daha dinamik tutuyor. Ben apolitik olunmasından yana değilim zaten. O anlamda bizdeki durumu eleştirmiyorum, ama sanat da aynı ağırlıkta konuşulabilse keşke...

Orhan Pamuk'un söyledikleri kadar edebiyatıyla da ilgilensek, Elif Şafak'ın açıklamalarından önce edebiyatını da bilsek mesela... Edebiyat da konuşulsun.

Edebiyat da konuşulsun elbette. Aynen katılıyorum. Zaten yazarı besleyen de o. Diğerlerinden beslenmiyorsun ki. Benim ihtiyacım olan şey benim yazımın eleştirilmesi; pozitif ya da negatif. Ben ondan öğreniyorum. O bana bir şeyler katacak. Öbürü tamamen kişilere odaklanmak...

Orhan Pamuk'un Nobel kazanmasıyla ilgili ne düşünüyorsunuz?

Çok olumlu şeyler düşünüyorum. Bir kere Türkiye'de dönen tartışmaların bir kısmından çok rahatsız duyuyorum. Çok da büyük haksızlık olduğunu düşünüyorum. Çünkü Orhan Pamuk sonuçta yıllarını edebiyata vermiş bir insan ve arkasında da bir külliyat var. Ben çok sevindim. Bu ödülü almasının onun için çok sevindirici bir şey olduğunu düşünüyorum ve bizler için Türk Edebiyatı için edebiyatçılar için genel anlamda Türkiye'deki kültür için çok sevindirici bir şey. Bana haksızlık gibi geliyor bir insanın edebi birikimini göz ardı edip tamamen yine siyaset konuşmak... Ben çok sevinçle karşıladım.•

Metin Fındıkçı

DİKTATÖRLERDEN KAÇAN ŞAİRLER

Saddam Hüseyin asıldı. Beklenen gerçekleşmesine gerçekleşti ama, iç savaşın dalgasını kabartacak bir şekilde gerçekleştirildi. Yarın, idam görüntülerini izleyen ve bu görüntüleri bir türlü unutamayacak Sünniler saldırıya geçecek, bu görüntülerden haz duyan ve intikam alan Şiiler ise bu durumu savunacak. Yani Saddam'ın Sünniler lehine başlattığı ve tükettiği durum şimdi tersine döndü ve Amerika desteğiyle bir süre tarihini yaşayacak.

Amerika müdahalesinin iç yüzü zaten belliydi, şimdi bu müdahalenin nedenini bilmezlikten gelenlere iyice gösterilmiş oldu: müdahalenin asıl nedeni Ortadoğu'yu iyiden iyiye kaosun içine sürükleyip iç savaşı kışkırtmak ve otorite boşluğundan yararlanıp kendi çıkarları doğrultusundaki planı bölgede uygulayıp, petrolün akışının yolunu lehine çevirmek olacaktı. İşte bu gerçekleşti, duyurulur.

Şiir harika bir sanattır. İlginçtir: Kuranı Kerim'in yazılması sırasında bir şairin elinden çıkması iddiası üzerine, Peygamber "Şuara" suresinde "şairlerin sapık ve yalancı olduklarını" söylüyor ve şairleri lanetliyor. Ama gelgelelim onun yolunu tutan ve peşinden gidenler asla ve asla şiirsiz yapamadı, şairsiz yaşamadı. Hatta inananlardan bile şairim diye çıkan onca kişi var.

Saddam'ın elinden kaçıp Avrupa'ya ve diğer Arap ülkelerine göç eden sayısız şair var. Neden? Çünkü onun

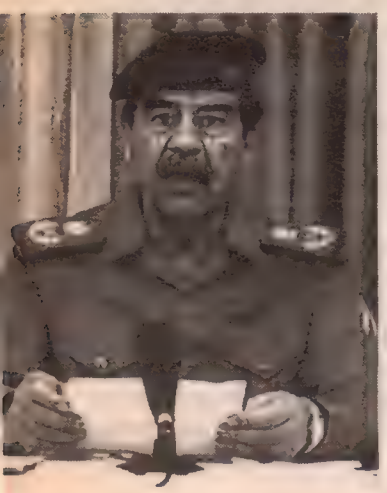

düzenine ve kurmuş olduğu Baas Partisi'ne karşı muhalif tavırlarını ortaya koyup ona karşı şiirler yazdıkları için. Ona karşı şiir yazan her şair ya hapsi boyladı ya da ülkesini terk edip gurbette yaşamak zorunda kaldı. Ama ne acıdır ki, aynı diktatör Saddam idam edilmeden önce o çaresiz durumunu şiir yazarak ortaya koymuş oldu. Aslında şiirde söyledikleri sayısız konuşmasında tekrarlayıp söylediği bilinen sözlerdi. Ama şiir büyülü bir şey olduğu ve hafızalara kazındığı için çaresizce bu söylediği sözleri şiire dökmek zorunda kaldı. Şiir herkese kucak açtığı gibi, bir çok diktatöre de işte böyle vefalıca kucak açmasını da biliyor.

Kaderin bir cilvesi de, **Muzaffer El Nevvab** Irakta ve İngiltere'de yazdığı şiirlerde Saddam'ın rejimini ve emperyalist güçlerini "Kurtlar" diye nitelendiriyordu, böyle nitelendirdiği için sürgünde yaşamak zorunda kaldı. Saddam Hüseyin'in hapiste yazdığı şiirinde Amerikalılar ve yandaşlarından "kurtlar" diye söz ediyor olması ilginçtir.

Aşağıda çevirdiğim Iraklı şairlerin bu şiirleri Saddam Hüseyin'in diktatörlük zamanında değişik tarihlerde ondan kaçıp sürgünde yazılmış şiirlerdir. **Nazik El Melaike** bunların dışında tutmak kaydıyla. El Melaike, Saddam rejiminden önce İngiltere'de bulunuyordu, ama Saddam'dan sonra hiçbir zaman ülkesine dönmedi.

KULAÇ ATAMAYACAĞIN BİR YERDESİN

Muzaffer El Nevvab

Durgun bir suda
Olsan
İki ırmağın arasında sürüklenen
Baban görünse
Ve birleştiremesen
Mermi yangınından

Çığlığın yardım için yükselse
İşkence görür gibi
Bütün kuşlar kesilmiş olsa da
O mermilerin arasında
Güçlü
Ayakkabın parlar
Küçük küçücük olan...
Ancak
Kadere sığınmayan

Arap vatanının akan kanı gömleğini kaplasa
Bütün mermiler arap vatanıyla yüzleşse!
Neden saklanıp uzaklaştırıldığını anlamasan da
Kurtuluşun yolu bu mermilerden geçse!
Muhammed!
Organının tepesini keşfedence
Kutsal bütün organların içinde
Kanından sonra üzüntüsünü söyledi!
Her şeyin...
Ve sen kulaç atamayacağın yerdesin
Ve sen kulaç atamayacağın toprakta
Ve sen gökte
Ve sen bu hikayeyi anlatan.

01/10/2000

ELVEDE KIŞ GÜNEŞİ

Bülent Haydari

Elveda kış güneşi
Evlada
Ey zamanın evi
Kırmızı ışığın arasında ışıldayan odun
Yarına
Elveda
Siyah dağı geçen dallar
Sarılır, sarılır uzayan boyuna
Gider
Ellerimin mesafesinden daha uzaklara gidene
Elveda... ey bana alışan
Dünsüz... yarınlara
Ölümden daha güzel
Bize olanı bizi unutan... sonra bizim olmayan
Ölümden daha güzel uğuldamadan başlayan bu
suskunlukta.

ÇOCUKLAR

Muhammed Nureddin

Çocuklar
Bayramların kanından çiçeklenir
Akılla sezilenden irkilir
Balın kumrallığıyla
Parmaklar arasında süzüldüğünü
Görürüz ve onlarla
Gök kuşağını ve sevginin
Yalvacını
Kalbimizde tanık oluruz:
Çocukluğumuza döneriz
Saf kar gibi ıslanırız uluorta
Kanlı bayramlarda çiçeklenerek.

IRAK

Akil Ali

Sunuyorum
Hiçbir şeyden tövbe etmeyen ve bozguna uğrayan bağrına
sunuyorum,
Ey akikten olan zaman
Güneşe karşı sıkıntılı günlerini ilan ediyorum
Kasırgada soluklanan sözcüklerle
Ve kadir güçle
Gecelerin güveniyle
O lanetimizin sevgilisidir
Ancak zaman da onun gibidir
Oysa maluf'tan başka bizi anlatan yok
İçinde barış olmayan kılıcı uzaklardan kim savuruyor

IRAK'IN ZAFER GÜNÜ DOLAYISIYLA

Süleyman Cevni

Ey güzel vatanım sana armağan edeceğim
100 çuval (sarı buğday)
350 aspirin 52 mgr
Sonra
Ay yapımından sarkmış 3 k 39 computer
Bebeklere süt dolu memeden hastane armağan edeceğim
Ve
Mutlu günlerimde Danimarka'da biriktirdiğim 55 doları
Tanklar armağan edeceğim
Sen ve sevdiklerin bayram ve izin günlerinde yücelsin diye
Sana büyükbaş hayvan
Armağan edeceğim
Fırtınanın yankısında sahra daha bir güzel olsun diye
Plastikten dişler ve küflenmiş memeler
Ve karbon kusan ağaçlar
Armağan edeceğim
Yağmur armağan edeceğim
Ve
Düşten olgunlaşmış ekinler
365 gün süt veren inek
Armağan edeceğim
Sarımsak
Soğan
Patates
Patlıcan
Asker tarağı
Asker kalkanı
Asker düşüncesi
Asker gülüşü
Ölümden dökülen askeri
Son başkanın kesen çocuklarını
Armağan edeceğim
Ansızın avlananları
Suyun ibresini
Arabistan'a yolculuk pasaportunu
Armağan edeceğim
Son olarak
Armağan edeceğim
Sevdiğin bir günde
Ninniyle uyuyan bir asa olacak

GÖZLERİM İKİ HÜZÜN

Nazik El Melaike

Gözlerim, hangi hüznü taşımalı
Havadaki bulut gözlerinim karanlığı mı?

Gözlerinin ardında görmüyorum batan güneşi
Evrenin sonsuzluğunu telaşla beklerken

Ufkun gecenin altındaki ışıltıda parlar
Işığının damlaları yıldızlarla serpilir

Yanıp tutuştuğum aşkın gülücüğü müdür hayat
Göz kapaklarında bir levha mıyım ey taklit edilen?

Meskenim, görmediğimi gösteren
Çağımın mekânı şımarttığın yaşamdır

Hayatın gerçek yolu, çatallanmadan
Evde rahatı kaçmadan yaşayan
Meskenim kumrularım hüzünlü ötüşü gibi
Uzak ateşi tenha çölde gizleyen

Gözlerinde titreyen yaşlardan perdedir
Oysa, süzülerek yangının içine dalan

Gördüm, süzülen gözyaşları, geçmişin
Aşkında, arzusu tavaf eder ufkunda

Boşuna altın işlemesi gibi yalvarman
Karanlığımda ölen kalbe ufalmadan tükenen

Boşuna, gözlerimde daha batmadı ışıltı,
Hiçbir şey geri gelmez senin güzellığinle

Hesabım ve hesabın ölmeden kırılmayacak
Gecemin kalbi kırılmadan teslim olmayacak

Düş gibi bizden önce ama bizde
Yalnızlığın asık yuzüyle tükenecek hayat

Karanlığımızın otlağında otlanır gecem
Ruhu kanatlı ve kalp yaralı

*

Gözlerim, ey doğanın gizi, anlatır
Dunyada gosterdığim ne gorduğünü?

Hayatın perdesinden basamakları kaldırdım
Sonsuz gibi gizi çekingen

Ölümü konuşan sesin, seslenen gizin
Yeteri kadar, ey gozlerim, konuştuğunda

Bildiğim kıyı ne? Rengi ne?
Korktuğum giz ne? Durulan ve tercüman olan

Bağrımda çarpar titreyen kalbim
Aşktan ayrılmadan batan kotulukte

Ah, ey gözlerim, ne şarkılar soyledim
Hayatın havasıyla ne de aşk sandığımla

Bağışla oysa dünyanın hüznünü taşıdım
Nereye, ey gözlerim, taşıdığın ne

Ellerin ayaklanışı, hayatımda, arzularım
Delılığim nerede, hayatla bırlikte, ustunde olan.

25.06.1945

NEW ORLEANS

Sadi Yusuf

Ah, ah... uyu
Ah, ah... uyu
Şimdilik uyu
Şimdilik uyuyorsun
Suyun yatağında
Ah, ah... uyu

Rüzgarın yardımıyla su ateşe ulaşana dek, oysa bizler
kıyametin mahşerinde değiliz.
Bizler zincirin halkalarında ilkler değiliz, fallarda yarılan
mezarların ağzında, açılan
Gemilerin bayramlarında görünmedik, kedimizin rengi
siyah oluşundan günahkardı
Kayaların dıplerinde gezinir ve derinliklerinde yalanırdı...
Bizler yeryüzunün ve şehrin ağırlığı
Orada birlikte inleyendik. O karanlıkta ıslanandır bizi
çağıran, gökyüzuyle bize ninni söylenir sandık
Sonunda kadınlarla unuttuk her şeyi, boynuzlardan önce
dönen savaşlarda. Sudaki boynuzlar tanıktır yıldızlara.
Suskunluk namazımızla sınırlı. Muzıkten sonra. Oysa:
Siyah Afrika.

Ah, ah... uyu
Ah, ah... uyu
Şimdilik uyu
Şimdilik uyuyorsun
Suyun yatağında
Ah, ah... uyu

Kör şarkılar kandilleri uyandırır, kandillerin yıldızlarında
saklı olan,
Haritalarla yürürüz, üstlerine yıkılan evlerle yürürüz.
Ansızın yukseliriz
Olmayan yeryuzünü yutarız. Afrika mı? Yeşil yemyeşil...
ey oradaki mutluluk
Söyle: bu yerin tuzu tükendi. Zehrini boşaltan yalan açığa
çıktı. Bu kahpelıklerden
Bıttık. Şimdi bu yol zehir ve yalanla uzayıp gidiyor,
sarhoşlar sarhoş değil.
Tarıhın / sayfaları kapandı. Başlangıcımız bugünden
ibarettır, nereden başlasak?
Bize donen butün gemileri seçeriz. Bütün köprüler yandı.
Su ateştir artık.
Ah, ah... uyu
Ah, ah... uyu
Şimdilik uyu
Şimdilik uyuyorsun
Suyun yatağında
Ah, ah... uyu

Her şey kuzeye doldu dört bir yönde mandalar bu kuşlar
demirdendir, ayaklanmadan
Duz bir yolumuz var karanlıktaki gölgede. Derinin altında
beyazdan alev alan siyahlığımız değil.
Büyuleriyle sesleniyorlar! Onlardan olan ve olmayan
demirden görunen tükendi...
Yaklaşan mevsimleri görürüz anaların arasından ve son
olanda. Onlardaki şarkılardan yıkılmış
Zaman oluşuncaya dek. İpek örulunceye dek bildirinin
yapısıyla.
Masalara vuruluyor!
Kan, kan, kan, kan...
Şimdi masalara vuruluyor!
Kan, kan, kan, kan...
Şımdi masalara vuruluyor!

Uyuma...

PABLO NERUDA... SENDEN SÖZ EDİYORUM

Nebil Yasin

Kanım karataşta. Deniz onu çevreleyen kıyılardan başka
yere çoker. Yıkılan delilikler vızıldayan mermiler arasında.
Kanım başka bir denizin etrafında karataşta. Kapanır
cesedime kadınım ve taşır organımın rengini.

Onlar ölumdür, suyun akışı gibi duyuyorum. Bir bedenin
geceden sarkılışını duyuyorum. Sen kadınım bende uyuy-
orsun, başlarız sevişmeye ve hayatın rengini alırız. Başlarız
ikinci bir sevişmeye. Bende uyuyorsun. Yeni bir organın rengini.

Onlar öldürmeye başlıyor,
Kanım azıcık dinlensin bedenimde
Onlar bu toprağın yapraklarını korkutuyor, işte Bulut
yoksul gecede gizleniyor. Arapların bedenleri yeri kum,
Yalnız bana delirtecekler geceyi
Yalnız pencereme konacak kan
İm'imi yaratırım ulusların kapısında
Her anışımda, alyanslarda
Sevgimin vahşetinde
Ulusların vahşetinde yatan marşlarda.

PABLO
Adımın düştü duyuyorum
Çanlar duştü duyuyorum
PABLO
Gün duştü duyuyorum
Bir ulusun yollarında gece bağlanır ölüm duyuyorum ve
evimin damına
Goruyorum adam sarkıyor, işte eti ve olgun şiirleri
PABLO
Gece dizilir
Kumral dedem kapıda
Yosun kıpkırmızı kesilir, hüzün ve kapıların yüzü
Kanım karataşta, deniz kıpkırmızı, kıyılar, toprak Solar,
çiçeklerde yaralar açılır, yanaşır damımıza
Ve gece caddemizi adımlar, Arapların bedenini
Toplar, gece yabancı bir yara gıbi tükenir.

Beş silahlı adam evimi sardı
Memleket katilleri
İplerle sınırlar çekildi
Yanlışım onları kınamak
Soldu eflatuni çiçekler.

Yoldaydı: bedenler, yağmur ve
Katillerin golgeleri
Adamı hazırlıyorlar:
Sevgi ve çiçekler paramparça
Denizde yüzümü tanıtan kitap
Ve sınırda kanın hayali
Bedenlerın hayali ve yıkık postaneler: memleketime
Benziyor.
PABLO NERUDA

Bu gecenin dizilişine gelecek olursan
Salvador tatlı bir düşte
Saçları ağarmış görünüşü güzel
Bınlerce kişinin huzurunda
Vahşet kovulmuş ve ben
Şiirinden şeyleri okuyorum
Şımdi odam güzel bir duşte
Ve Şili butun yaşama cesaret veren.

ADIN BAŞLANGIÇ OLSUN

Hayri Mansur

Seninle başladı/
Yandı ey gorunmeyen saman
Kan suzuldu çimenin yeşiline ey
Mahpushanenin duvarında şarkılarını söyler kuşlar/
Ağlıyoruz/
Zamanımız sınırlı
Şehrımizin dışındaki bu yolu ırmakla tanıdık
Kayalıklarda /
Parlıyor kan
Hüzünlü dudakların arasında parlıyor bıçak
Deniz hucrelerın ustunu ortuyor
Karanlıklara damlıyor su/
Şimdi görunüyor
O karanlık, mevsimlerin ve çağıran
Dudakların arasına sızıyor
Yalnız o karanlık sızıyor
Tarla ve aç dudakların arasına

Başladı/
Tenini öldürdüler renklerden önce
Güllerim ufaldı, keskin akşamın eteklerinde çırpındım
Dedim:
Konuk gelirsin hüznun sezılır
Gezgın yoksulların şarkıları gıbı
Soylenırsın.
-Kanım neden akıyor?
Sabahlar beni arıyor
Beni saklıyor, uzatınca ellerimi
Senden uzak ıtersın...
Kesersın suyu, su dudaklarımı ıslatıyorken
Yitişim sendendir süresiz
Süresiz sendendır uzuntum
Gorundu şımdı olumum...

Ah olumun varlığı
Butun şarkıları adlandırdı...
Kahramanlaşır adın şarkılarda
Denizın derınlıklerınde, ozlerım derinliklerini senin
Güneşin parmaklarını özlerim
Adını
Anarım senin:
Camlar duvara yansıyor, nasıl
Sabahlar kapılara çöker
Nasıl anayım fotoğraflarını / içim sızlıyor
Sanırım
Anarım:
Anarım kanımın gölgesini
Kadınlar çaresizlik ıçınde...
Kovulduktan sonra evlerinden...
Tanındı olum
Bu adının ilk harfidir...
Ezberlendi bir defa
Gunun içinde çıplak
Yitti
Sozcukler gunun renginden önce öldü
Oldu soylenen:

Ah esir alınan zamanda bir başlangıçtın
Kabuklarını süpururdun direncin
İmlı padışahların yanında...
Kuçük emırlerın hizmetçisiydin
Bunların dışında benım de atamdın ah...
Bundandır olumüm ve mezarım uzaklarda
Acılarım kesık.

Çev: Metin Fındıkçı

Metin Aksoy
ADALET DEDİĞİMİZ ŞEY

Şiddet Tanrı'nın kendisine ayırdığı topraklardan hiç uzaklaşmadı. Oysa Tanrı kendi topraklarında insanlık için çok önemli şeylerin ortaya çıkarılmasına izin vermişti. Yazının icadı, kanunların icadı, ekonominin ortaya çıkışı, ticaretin ortaya çıkışı, muhasebenin ortaya çıkışı, mimari, estetik gibi bin yıllar sonra insanlığa büyük hizmetler verecek bilimler icat edildi. Dünyanın yedi harikasından biri olan Babil Kulesi, tarihteki ilk yazılı kanunlar Hamurabi Kanunları, Kadeş Antlaşması ve matematiğin ilk aktif kullanıldığı, üniversitenin ilk kurulduğu yer, kütüphaneciliğin, arşivciliğin ilk oluştuğu yer.

Bir efsaneye göre; Tanrı dünyayı ve insanları yarattıktan sonra, dünyadaki rızkları paylaştırmak için hepsini bir araya toplamış. Ve orada hazır bulunan ırklara rızklarını dağıttıktan sonra, iki nehir arasındaki toprakları, yani Fırat ve Dicle nehirleri arasındaki toprakları Mezopotamya'yı da kendisine ayırmış. Kürtler ve Çingeneler olup bitenden bihaber eğlenirlerken rızk dağıtıldığını öğrenirler. Rızklarını almaya gittiklerinde her şey bitmiştir, Tanrı yeryüzünü ırklar arasında paylaştırmıştır. Kürtler ve Çingenelerin sitemi üzerine Tanrı Çingenelere; sizin rızkınızı bütün dünyaya dağıttım her yerde yaşama hakkınız var, der. Kürtlere de kendime ayırdığım iki nehir arasındaki toprakları size veriyorum, orası benim cennetimdir, sahip çıkın, der.

Tanrı'nın kendisine ayırdığı en verimli topraklara yerleşen Kürtler, zevk ve sefaya dalarlar. Şeddat adındaki Kürt, Tanrı'nın cennetine benzer bir cennet yaratır. Ve Tanrı'ya sıkı bir muhalif olur. Tabii ki Tanrı'da boş durmaz, onun cennetini yerle bir etmek için bir yılan görevlendirir. Ve sonuç hüsran olur Şeddat için. Bu olanlar karşısında Tanrı şöyle bir emir verir: Benim topraklarımda yaşayan her kim olursa olsun değerini bilmediği sürece en ağır şekilde cezalandırılacak.

Ancak bir gerçek var ki; o topraklarda yaşayan bütün medeniyetlerden günümüze savaş, gözyaşı, kan eksik olmadı. Şiddet Tanrı'nın kendisine ayırdığı topraklardan hiç uzaklaşmadı. Oysa Tanrı kendi topraklarında insanlık için çok önemli şeylerin ortaya çıkarılmasına izin vermişti. Yazının icadı, kanunların icadı, ekonominin ortaya çıkışı, ticaretin ortaya çıkışı, muhasebenin ortaya çıkışı, mimari, estetik gibi bin yıllar sonra insanlığa büyük hizmetler verecek bilimler icat edildi. Dünyanın yedi harikasından biri olan Babil Kulesi, tarihteki ilk yazılı kanunlar Hamurabi Kanunları, Kadeş Antlaşması ve matematiğin ilk aktif kullanıldığı, üniversitenin ilk kurulduğu yer, kütüphaneciliğin, arşivciliğin ilk oluştuğu yer. Bütün bunları yaratan medeniyetleri sonlandıran ya hükümdarları oldu ya da dışardan gelen akıncılar oldu ve bir şekilde yok oldular. Tıpkı günümüzdeki Irak gibi ve eski lideri **Saddam Hüseyin** gibi.

Özetlersek: Fakir bir ailenin çocuğu Irak devletinin başına geçti ve yıllarca savaş kan gözyaşı eksik olmadı Irak topraklarında. Sekiz yıl süren İran - Irak savaşı, Kuveyt'i işgali, birici körfez savaşı, ikinci körfez savaşı ve Saddam Hüseyin'in sonu.

Saddam Hüseyin'in ismini 1970'li yılların sonunda radyodan duymuştum. Irak –Türkiye sınır bölgesinde birkaç köylü ot biçerlerken Irak helikopterleri tarafından açılan ateş sonucu öldürülmüşlerdi. Radyoda o insanlarla ilgili haberler vardı ve Saddam Hüseyin'in ismi anılıyordu. Aradan birkaç yıl geçmişti ki, bu kez televizyondan duymaya başladım Saddam Hüseyin'in ismini. Irak –İran savaşı başlamış ve şiddetle sürüyordu. Seksenli yıllar boyunca her gün tam 8 yıl o savaşta yaşananları duydum, okudum. Sonra bir gün binlerce Kürt'ün Türkiye sınırına akın ettiği haberi geldi. Saddam Hüseyin yönetimi Halepçe'ye kimyasal bomba atmıştı, beş bin insan, genç, yaşlı, çocuk, kadın tam beş bin insan ölmüştü. Sınıra akın eden binlerce insan da perişan aç susuz çıplak canını kurtarmaya çalışıyordu.

Daha Irak- İran savaşı yeni bitmişti, Halepçe katliamının üzerinden çok az bir süre geçmişti ki; Saddam Hüseyin Kuveyt'i işgal etmişti. Amerikalılar Saddam'ı Kuveyt'ten uzaklaştırmak için Irak üzerine bomba yağdırınca dünya tarihine geçen ilk canlı yayında savaşı izlemiştik. Dehşet görüntülerdi. Bomba yağmurunu gördükçe Irakta yaşayan insanların neler yaşadığını tahmin etmek pek zor değildi. Ve her gün aylarca o savaşı izledik Saddam Hüseyin'in ismini duyduk.

Ve Saddam Hüseyin'in sonunu hazırlayan savaş 2003'te geldi. Birici körfez savaşında denenmeyen ya da o zaman icat edilmeyen silahlar kullanıldı Saddam Hüseyin ve halkına karşı. Yine canlı izledik savaşı ve yine dehşet görüntüler ve yine şiddet kan gözyaşı.

Yirmi sekiz yıl önce duydum Saddam Hüseyin'in ismini ve yirmi sekiz yıldır şiddetle savaşla, katliamla birlikte duydum onun ismini. Bir insanın ismi neden bu kadar şiddetle birlikte anılır ki? Tabi ki bu anlattıklarım dünyanın gözü önünde cereyan eden dışardan gördüklerimizdi. Saddam Hüseyin yönetiminin kendi halkına yaptığı zulümden kim ne kadar haberdardı, bilinmez.

Saddam Hüseyin rejimi sadece silahlı şiddet ile anılmadı, kültüre, edebiyata karşı uyguladığı şiddetle de anıldı. Özellikle Kürtlere karşı geliştirdiği silahlı savaş bir yana kültürel savaşı da büyük bir başarıyla yürütüyordu. Kürtçe eserlerin yaygınlaşmasını engellemek için yayın hakkını ortadan kaldırdığı gibi, Kürtçe yazan çizen insanları hapse atıp cezalandırıyordu. Kürtçe yazdığı için cezalandırılan yüzlerce kişiden biri de **İbrahim Ehmed**'ti. Hukukçu olan İbrahim Ehmed aynı zamanda gazeteci ve yazardı, Kürtlerin içinde bulunduğu durumu makalelerle ifade eden Ehmed, çeşitli dergi ve gazetelerin de yayın yönetmenliğini yapmıştı. Defalarca hapse atıldı. İbrahim Ehmed durumu özetlemek ve Kürtlerin yaşadıklarını daha somut bir konuma getirmek için bir roman yazar. **Jani Gel** (Halkın Istırabı) adlı romanı bitirdikten sonra, yayınlanmadan rejim tarafından el konulur ver Ehmed ülkeyi terk etmek zorunda kalır. Avrupa'da romanı yeniden yazan İbrahim Ehmed bir romanı iki kere yazarak, Irak'taki baskıcı rejimin birçok yönünü ortaya koymaya çalıştı. Ardından birçok Kürt kökenli ressam, şair, heykeltıraş baskıcı rejimden, şiddetten bunalıp ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştı. Dolayısıyla aynı şeyler Şiiler ve Suniler başına da gelmişti. Sadece savaş mantığı olan sadece yıkım mantığı olan bir devlet adamı en sonunda devrilmiş, iki oğlu öldürülmüş ve yargılanıyordu.

Artık herkes geçmişte neler olduğunu, neler yaşandığını bir şekilde Saddam Hüseyin'in mahkemede yapacağı itiraflar ve konuşmalarından öğrenecek, diye tahmin edilirken tam tersi olmuştu. Aylar süren yargılamada, Saddam Hüseyin hiçbir şey söylemediği gibi mahkeme üzerinde baskı da oluşturmuştu. Kürt kökenli yargıcın Saddam'a iyi davrandığı iddia edilmiş ve yargıç görevinden istifa etmişti. Saddam Hüseyin'in işlediği birçok suç olduğu iddia ediliyordu, mahkeme heyetinin elinde birçok doysa olduğu söyleniyordu, en azından bir Şii katliamı bir de Halepçe katliamı dosyaları en meşhurlarıydı.

Saddam Hüseyin Şiileri katlettiği dosyadan aylarca yargılandı ve bir Kürt yargıç tarafından idama mahkûm edildi. Daha Halepçe dosyası açılmadan, daha halkına karşı yaptığı zulmün hesabı sorulmadan, bayram sabahı Şiiler tarafından boynuna geçirilen ilmek ile idam edildi. Katliamlarıyla, baskıcı rejimiyle, şiddetiyle, savaşçılığıyla, halkına yaptığı zulümle birlikte gömüldü Saddam Hüseyin.

Neden Kürt dosyalarından dolayı yargılanmadı Saddam Hüseyin? Mademki suçluydu, neden bütün suçlarından yargılanmadı? Acaba Kürt dosyalarından yargılansaydı, Şiiler idam kararını Kürtler uygulayacak diye mi hemen idam ettiler? Ya da kim neden hemen idam etti Saddam Hüseyin'i? Sırlarıyla birlikte yok olup gitsin istediler ve herkesin gözünün önünde onun yaptığı vahşiliğe benzer bir vahşilikle idam ettiler. Belki de Tanrı'nın topraklarında vahşet yaptığı için Tanrı onu cezalandırdı! Efsanede olduğu gibi.

Ya da adalet dediğimiz şey bu şekilde işliyor. Politika adaleti yönetiyor ve suçluyu suçsuzu da politika belirliyor. Irakta yüz binlerce suçsuz savunmasız insanın üzerine bomba yağdıran, ölümüne göz yumanlar suçsuz mu? Adalet dediğimiz şey bu olmamalı!

Mustafa Atapay

ZÜMRÜT ATLAR ÜLKESİNDE

Zümrüt yemyeşil bir at üstünde
koşuyorum
Sakin ve gizli vadisinde hayatımın
Varlığın cevherinden bir damla
sızıyor kanıma
Kasları kıvılcımlaşıyor atın

Huzur kaçıran güzelliği varlığın
Kirli dişleriyle sırıtıyor

Damarları kan dolu kelimeler
İşte gerçek eşya gerçek olan
Ruhların canı barınağı

Kelimelerim kibrit
Korkuyorum yatmaktan bir insanı
Annemi tutuşturuyorum
Gül suyuyla yıkamalı
Erimiş demirdir dilimden dökülen
Kar sularıyla ovmalı
Oysa soyunca bir annenin kabuğunu
Çocuk çıkıyor ortaya
Kul bir yaprak gibi sessizliğe
kavuşuyorum

DÜNYANIN HUDUTLARI

Eşyayı mı anlatayım
Cansız kıpırdamayan
Renk renk
Gizem dolu
Köşeleri kavisleri
Yoksa bitkilerden mi bahsedeyim
Kara ve deniz bitkileri
Kabukları ve yaprakları
Suyu mu tırnaklarını mı

Bazen dünyayı bir ipin üzerinde
Düşmeden durdurabiliyorum
Öte gövdemden öte
Elin dokunuşundan sesin yayılışından
Doğruyu anlatmak istiyorum
Yemişin tadını göğün mavi
büyüklüğünü
Kelimelerin kanadında uçabilirim
Doğruyu anlatacak kadar acı çektim
Bir demirin düzlüğünü
Kelebeliğin kanatlarının ışıltı neşesini
Ben de bu dünyada
Dünya büyük bir yer mi sahiden

KİBRİT 2

Kafamı şişiren granit
İri başlı kibritmişim
Granit bunu bilir. Kükürt
Ölümün bir parlayışı vardır
O da taştır
Kibrit küfredebilir
Tuz kokarak
Bir perdenin en kelebek yerinden
Tutuşturabilir bir yangını

Mustafa Atapay'ın "Eski Kalp" isimli kitabı Yitik Ülke yayınlarından çıktı

Necati Göngör "AHLAKSIZ TEKLİF"

Doğu Karadeniz'deki bir okulda, kompozisyon dersinde öğretmen şöyle bir ödev vermiş çocuklara: Dışarıda yağmur yağıyor. Bir genç kız evinin penceresinden dışarıdaki yağmuru seyrediyor. Bu kızın duygularını anlatınız. Ders süresi bitmiş, öğretmen kâğıtları toplamış. Bakmış ki, İdris'in kâğıdında tek kelime yazılı: "Orospu!"

Televizyon kanallarımızın vazgeçilmez iki malzemesi var: Bunlardan biri, bazı ünlü kişilerin özel yaşamlarını, özel olması gereken ilişkilerini, özel durumlarını çarpık bir magazin anlayışıyla sergileyerek bir bardak suda fırtına varmış havası yaratan programlar. Öteki de, ucuz yalanlarla örülü, insani ve toplumsal gerçeklikle örtüşmeyen diziler... Buradaki "ünlü" nitelemesini de açmak gerekiyor biraz. Çalışmaları bilim dünyasında çığır açan bir fizikçi, bir tıp adamı, ya da tabloları kolay ele geçmeyen bir ressam, yahut eserleri yıllarca sahnelerden inmeyen bir tiyatro yazarı, besteleri senfoni orkestralarınca icra edilen müzisyen falan değil... Yine aptal kutusunun kendi icadı olan birtakım "şöhret-i kâzibe"ler. (Yani bir marifeti, bir erdemi olmaksızın haksız yere ünlenen kimseler.) Ama sorarsanız, hepsinin genel sıfatı "sanatçı." Hangi sanatın yaratıcıları peki bunlar? Orası hayli kuşkulu! O kadar ince bir sanat yapıyor olmalı ki bu ünlüler, herhalde çıplak gözle göremiyoruz! Gerçekte gazino artığı arabesk okuyucular (okur değil), üç günlük diziyle "şöhreti" yakalamış dudu kızlar, fiziğinden öte sermayesi bulunmayan kenarın dilberi mankenler, ne iş tuttuğu belirsiz "ünlü işadamları" vb...

Hemen her gün, şov kanallarının hepsinde bu türden, şişirilmiş şöhretlerin abartılı, incir çekirdeğini doldurmayacak ölçüde önemde haberler dayatılır... Beş vakit ibadet gibi: Sabah, öğlen, ikindi, akşam, yatsı kuşaklarında ayrı ayrı... Olmadı, ana haber bültenlerine de alınır, "canlı" bağlantılar yapılır.

2006'nın son günlerinde bütün magazin programlarının gündemine, kendi söyleyişleriyle, bomba gibi bir haber düştü: "Ahlaksız teklif"! Dizilerden birinde, bir "işadamı" yanında çalışan hatuna, para karşılığı cinsel ilişki önerisinde bulunuyor; bu durum hemen magazin dünyasında da yankı yaratıyordu. Birtakım işadamları, bazı mankenlere para karşılığı yatma önerisinde bulunmuşmuş meğer... Bakışı ameliyatla çarpıtılmış magazinci takımı kaçırır mı böylesi bir haberi? Günlerce, ama günlerce, ağız şapırtılarıyla çiğnenecek bir sakız bulunmuşçasına...

Bizimki gibi toplumlara ahlak, nedense, cinsellikle sınırlı bir anlam çerçevesinde –tıpkı o düzeysiz magazin programları gibi– dayatılmıştır. Ahlak denilince yalnızca iki insan arasındaki cinsellik akla gelir olmuş. Oysa tarih boyunca, Doğulu, Batılı birçok düşünür, ahlak kavramına, kendince bir anlam yüklemeye, içerik kazandırmaya çalışmış: Aristoteles, Descartes, Kant, Nietzsche ve başkaları... Çağdaş bir yazarsa, kestirmeden giderek şöyle bir tanım getirmiş ahlak konusunda: Daha mutlu bir insanlık yaratma içgüdüsünün disiplin çizgisi... Bu tanıma göre, ahlak için iki öğe öngörülüyor: Daha mutlu bir insanlık yaratma ve belirgin bir disiplin çizgisi...

Açıkçası şu: İnsanlığı mutsuz edecek tutum ve davranış içinde olmak ahlaksızlığın ta kendisi. Ya da kendi çıkarlarını insanlığın mutluluğunun üstünde görmek ahlaksızlıktır. Halkları birbirine düşürüp onlara silah satmak... İnsanlara çok pahalı kemoterapi ilaçlarını satabilmek için, kansere karşı bulunan ucuz tedaviyi, aşıyı ya da başka çözüm yollarını kitlelerden gizlemek... Kendi dev sanayi kuruluşlarının çıkarı için, küresel ısınmaya karşı ilgisiz kalmak... Bir ülkeye demokrasi götürme bahanesiyle asker çıkarıp, orada cinayetler işleyerek ülke yönetimini ve enerji kaynaklarını ele geçirmek...

Bunlar, küresel boyutta karşılaştığımız ahlaksızlık örnekleri. Dilerseniz, ahlaksızlık örneklerini daha küçük boyutlara da indirgeyebilirsiniz. Bir işverenin, ülkedeki yaygın işsizliğe güvenerek, yanında çalışanların ücretlerine, çok düşük, enflasyonun çok çok altında zam yapması gibi...

Aynı kurallar, devleti elinde bulunduran siyasetçiler içinde geçerli: Devletin gelirini artırmak için vergilere her yıl en az yüzde elli zam yapılırken, emekli aylığından başka geliri bulunmayanlara yüzde beş zammı yeterli görmenin ahlakla bağdaşır yanını bulamazsınız. Vergi kaçırabilmek için, yıllık gelirini çok düşük düzeyde gösteren tüccarın bu tutumunu ahlakla bağdaştırmak mümkün mü? Çalışanlarının sigorta primlerinden ve tazminat haklarından sıyrılmak için, boyuna stajyer eleman çalıştıran, her yıl onları gönderip yenilerini alan bir basın patronuna ahlaklı diyebilir misiniz? Ameliyat gerekmeyen bir hastayı, sırf parasını alabilmek için bıçak altına yatıran hekim ahlaksız değil midir? Kazanılamayacak davayı bile bile, yalnızca vekâlet ücreti alabilmek için, müvekkiline kazanma vaadinde bulunan avukatın bu tutumunda bir ahlaksızlık yok mu? Çürük meyveyi alta gizleyip üste sağlamları dizen küçük esnaf ne kadar ahlaklı olabilirse; ücretini alıp da iş yapmaktan kaçınan işçi de o kadar ahlaklıdır... Örnekler uzayıp gider.

Ahlak anlayışı toplumlara, çağlara, dinlere, coğrafyalara göre de değişiklik gösteriyor: Roma hukuku, bir kimseden, bir kese altın karşılığında kalçasından bir kilo et satın almayı ahlaksızca bir alışveriş saydığı için, böyle bir ticareti yasal görmüyordu. Roma hukukunun bu anlayışı, çağdaş hukuk sistemlerini de etkileyecekti... (Shakespeare'in Venedik Taciri'ni anımsayınız. Orada da böyle bir alışveriş söz konusu değil miydi?) Hıristiyanlık şarabı kutsal sayarken, Müslümanlıkta (Sünnilerce) şarap içenlere ahlaksız gözüyle bakılır. Eskimo geleneğine göre, bir eve konuk gelen erkeğe, evin kadını ikram olarak sunulurdu. Ev sahibesiyle yatmayı reddeden kimse, hem kadına, hem de onun erkeğine hakaret etmiş sayılırdı. (Anthony Quinn'in oynadığı Masum Suçlu filmini görenler anımsayacaktır.) Malatya Cezaevi'nde idamla yargılanan birini tanımıştım: Karısıyla komşusunu düşünde birlikte görmüş; sabahleyin kalkınca her ikisini de öldürmüştü! Afrika kıtasında hava o kadar sıcak olur ki, kadınlar, memeleri açıkta dolaşırlar. Afrika sıcağında yaşayanlar, o kadınlara ahlaksız gözüyle bakmaz.

Bizim toplumumuzdaysa, ilkokul çağındaki minik kızlar bile tesettüre sokulur ki, yaşam biçimi ahlaka uygun düşsün... On sekiz yaşındaki bir genç kız, çevresindeki bir delikanlıya gönlünü kaptırmışsa, derhal aile meclisi toplanıp kızcağız hakkında ölüm kararı verebiliyor! (Televizyon haberlerinde, kızını, oğluna öldürten bir babaya mikrofon uzatan muhabir soruyordu: "Neden töre cinayeti işlediniz?" Babanın yanıtı şöyleydi: "Ne töresi kardaşım! Bizim töreyle möreyle bir işimiz yok. Bizimkisi namus meselesiydi. Namusumuzu temizledik!")

Doğu Karadeniz'deki bir okulda, kompozisyon dersinde öğretmen şöyle bir ödev vermiş çocuklara: Dışarıda yağmur yağıyor. Bir genç kız evinin penceresinden dışarıdaki yağmuru seyrediyor. Bu kızın duygularını anlatınız. Ders süresi bitmiş, öğretmen kâğıtları toplamış. Bakmış ki, İdris'in kâğıdında tek kelime yazılı: "Orospu!"

Cinselliğin ahlaksızlık sayıldığı bu toplumda, Karadenizli bazı erkekler, eşlerinin çay bahçelerinde güçlükle kazandığı paraları Rus kadınlarıyla yatmak için harcıyordu!

Cinsellik, doğanın bir yasası. Üremek için insanların da, hayvanların da, bitkilerin de içlerinde taşıdıkları bir güdü. Cinsellikle ilgili bütün davranışlar üreme amacının bir sonucu. Hayatın temelini üreme faaliyeti oluşturuyor. Bazen dişi varlık erkeğin peşine düşüyor, bazen de erkek dişinin. Hayvanlarda da böyle bu... Bir balık türü var; kim erken davranırsa, o erkek oluyor, öteki dişi... İnsanlar arasında olsa, alta düşen orospu sayılırdı herhalde... Denizatları çiftleşince, dişi değil, erkek gebe kalıyor... Bu, insanlar arası bir ilişki olsaydı, erkek denizatı ne gözle görülürdü acaba?

Dişi kurbağa, en yüksek sesle vraklayan erkeğe yöneliyor çiftleşmek için. Çünkü en yüksek sesi, ancak en iri kurbağa çıkarabiliyor. Küçük boydaki kurbağalar bunu bildikleri için, dişinin erkeğe doğru gideceği yolun üstüne pusu kuruyorlar. Üçü dördü birden dişiyi aralarına alıp sırayla üstüne çıkıyorlar! Tıpkı "Mütecaviz Coşkun"lar gibi.

Şampiyonluklar kazanmış iki atı (dişi ve erkek) çiftleştirmişler; onlardan doğan tayın büyük bir yarış atı olması beklenirken, hiçbir yarışta birinci gelememiş... Buna karşılık, kısrağın kendi gönlünce seçtiği aygırla çiftleşerek dünyaya getirdiği tay, birçok yarışta birincilik kazanmış!

Biz insanlar arasında kendi eşini seçen dişiye ne yapıyoruz? Yaşama hakkını elinden alıyoruz. Oysa insan da, tıpkı hayvanlar gibi doğanın bir parçası. Bir farkla ki, insan düşünüyor, düşündüklerini hayata yansıtıyor. Kendi öz kızını, cinsel yöneliminden ötürü öldürmeyi tasarlayan ve bunu uygulayan insan için, "düşünen varlık" diyebilir miyiz? Cinselliği ahlaksızlıkla eş sayan bir toplum düzeninin, akla ve mantığa dayandığı söylenebilir mi?

Doğanın cinsellikle ilgili yasaları yalnızca insanları ve hayvanları yönetmiyor; bitkiler dünyasında da elektrikli bir ortam yaratıyormuş meğer. Kolombiya'da yetiştirilen erkek hintkeneviri daha keskin, daha çarpıcı oluyormuş. Bunun nedeni, erkeğin, dişi hintkenevirini döllyememesiymiş... (Ben, söyleyenlerin yalancısıyım!) Hintkenevirleri, dişi erkek bir arada büyüyorlarmış. (Aynı mahallede büyüyen çocuklar misali.) Tozlaşma zamanı geldiğindeyse, hain insanoğlu onları birbirinden ayırıyormuş! Aralarında ahlaksız bir ilişki yaşanmasın diye değil de, erkek hintkenevirini azdırmak için! Dişiden ayrı düşen erkek hintkeneviri keskin bir zehre dönüşüyormuş kızgınlıktan... İçenler mest oluyormuş. Bu yüzden erkek hintkenevirinin piyasası daha yüksekmiş!

Burada ahlaksızlık hangi noktada düğümleniyor? Dişileri döllemek için yanıp tutuşan erkek hintkenevirinde mi? Onları ayıran Kolombiyalının tutumunda mı? Yoksa insanlığı zehirlemekte sakınca görmeyen uyuşturucu kartellerinin açgözlülüğünde mi?

Yazımızın başlığını oluşturan "ahlaksız teklif"e dönersek... Bir kimse, kendi buyruğu ve egemenliği altında çalışan birine karşı cinsel istek duyabilir; ama onu elde etmek için konumunu, parasal gücünü kullanırsa, bu işte bir ahlaksızlık vardır, evet. Ahlaksızlığın kaynağı cinsel yönelim değil; bu uğurda kullanılan yoldur.

Diyeceksiniz ki şimdi, elifi görse mertek sanan fukara magazinci tayfası nerden bilsin bu inceliği? Haklısınız.

www.oktaytaftali.com - otaftali@hotmail.com

Oktay Taftalı

GİYSİNİN İCADI

"Başlangıçta sadece tabiatın fiziki zorluklarına ve tehditlerine karşı giyinmek zorunda olan insan, giyinme sayesinde geliştirdiği bazı değerlerle, koruyucu bir manevi alan oluşturmuştur. Türün devamını güvenceye almak için, öncelikle cinsel bölgelerin korunması gereklidir. Bu bölgeler aynı zamanda insan vücudunun en hassas, en acıya duyarlı kısımlarını oluştururlar. İncir veya çınar yaprağı bunun için önemlidir."

Tabiatın zorlu koşulları karşısında, insanın ne zamandan itibaren giyinme ihtiyacı duyduğu, ilginç bir araştırma sonucu saptanmış. Vücut ve saç biti üzerinde yapılan DNA araştırmaları sonucu, bu canlıların yaklaşık 72.000 yıllık bir geçmişi olduğu anlaşılıyor. Sadece insan vücudunda ve insan kanıyla beslenen bit türü, ancak örtülü bir insan vücudunun ısısında, giyisi ile vücut derisi arasında yaşayabiliyormuş. Yani çırılçıplak bir vücutta bitin üreme ve yaşama şansı yokmuş.

İnternetten ve çeşitli ansiklopedilerden edindiğimiz bilgiye göre, dişi bit, günde on ve yaşamı boyunca toplam üç yüz yumurta bırakırmış. Yumurtalar sadece giysi dokusunda ve insanın vücut ısısında netice veriyormuş. Buna göre Avrupa kıtasında bulunan yumurta fosilleri 72.000 yıllık bir geçmişe, yani Homo Sapiens dönemine kadar geri gidiyormuş. Buradan, Avrupalı Homo Sapiens'in çıplak gezmediği anlaşılıyor.

İlk insanın tabiat koşulları karşısında nasıl bir evrim geçirdiği, kendi kılından tüyünden kurtulunca, kendisini neyle sarıp sarmaladığı ayrı bir konu. Ama şurası bir gerçek ki, insan örtünen, kendi kendisini örterek koruyabilen bir canlı.

Tabiatın dış tehditlerine karşı öngörülen tedbirler, her insan eylemi gibi, bir süre sonra belli bir kültür oluşturmaya başlıyor. Giysi temin etmek ve giyinmek, başlangıçta korunma içerikli bir eylem olmakla birlikte giderek bir kültüre dönüşmüştür. Yaygın kanıya göre başlangıçta hayvan postları ve çeşitli bitki lifleri kullanılarak elde edilen giysiler, dokuma ve boyama tekniğinin gelişimine koşut olarak, artan bir çeşitlilik sergilemiştir. Binlerce yıllık bir zaman dilimine yayılan bu süreç, insanın tabiatı değiştirme, dönüştürme eyleminin en parlak örneklerinden birisini oluşturuyor.

İnsanın tabiattan edindiği uyum (harmonie) duygusu, giysi tasarlamakta da devreye girmiştir. Vücudun anatomik yapısına, hareket yetisine, çevre koşullarına ve gündelik yaşamın amaçlarına en uygun giysiler, giderek kendi aralarında da ayrışarak, tarihsel süreçte, toplumların rengârenk bir görünüm almasını sağlamıştır. Bu bağlamda giysinin önemli bir parçasını oluşturan ayakkabı, tarih öncesi çağlarda av peşinde uzun mesafelere koşabilme imkânı sağlamıştır. Dolayısıyla avcılık sürecinin gelişmesiyle, ayakkabının ortopedik evrimi arasında da doğrudan bir bağıntı vardır.

Bir an için yaşadığımız mahalle, şehir veya ülkede herkesin aynı renk ve aynı tip elbise giydiğini varsayalım. Dünyada bundan daha can sıkıcı, daha iç karartıcı bir manzara olamaz. O nedenle anti-komünist propaganda, on yıllar boyu Çin kolektivizmini örnek göstererek, Mao'nun tek tip (uniform) elbise giyen yığınlarını kafamıza kakmıştır.

Toplumsal sistem ve mülkiyet biçimi ne olursa olsun, ülke nüfusunun tek tip elbise giyen insanlardan oluşması, hakikaten bir faciadır. Askerlik yapanlarımız bilir: kışlada üniformalı bir kalabalığın arasında geçen günlerden ve aylardan sonra, çarşıya, sivil insanların arasına ilk kez çıktığınız zaman, şaşkınlıktan apışıp kalırsınız. Yoksulluğu ve sınıf farkını örten özelliği dolayısıyla, ilkokuldaki kara önlüklerimiz önemli bir toplumsal uyuma katkıda bulunmuştur. Fakat her şeye rağmen kara önlük, hele hele çocuk dünyasında, son derece iç karartıcıdır.

Askeriye, inanç toplulukları, cezaevi gibi kurumlar amaç ve işlevlerine yönelik olarak, tek tip elbise giymeyi çoğunlukla zorunlu tutmuşlardır. Ayrıca çeşitli meslek grupları ve loncaların da, her

kültürün ve toplumun özelliklerine, yaşam biçimine uygun şekilde düzenlenmiş tek tip elbiseleri vardır. Yine çeşitli toplumlarda değişik sosyal sınıflara özgü, o sınıfa veya kast'a ait olunduğunu belirten giysilere de rastlıyoruz. Ancak endüstrileşme sonrası, kitlesel üretim sürecinin öngördüğü işçi tulumu, uluslar ve kültürlerüstü genel geçerlikle evrensel bir giysi şekline dönüşmüştür. Japon işçisi, Türk işçisi ve diğerleri, tarihin bu zaman diliminde aynı tulumu giymektedirler. İşçi tulumu "enternasyonaldir."

Beri yandan Avrupa'nın modernleşme "çığırına" uyum sağlayan toplumların da, giderek birbirine benzeyen giysileri tercih ettiklerine tanık oluyoruz. Giyside cinsiyet farklılığı ise, hayli ilginç bir ol-

gudur. İster modern toplumlarda, isterse modernizm öncesi değişik toplum biçimlerinde, kadın ve erkek giysileri arasında belirgin farklılıklar vardır. Kaba bir değerlendirmeyle, bu farklılığın kadın ve erkeğin toplumsal- bireysel hayattaki işlev ve konum farkından kaynaklandığı iddia edilebilir. Ama yine de, bu duruma yol açan başkaca ayrıntı ve değer anlayışlarının olduğunu varsayabiliriz.

MANEVİ KORUYUCU OLARAK GİYİSİ

Başlangıçta sadece tabiatın fiziki zorluklarına ve tehditlerine karşı giyinmek zorunda olan insan, giyinme sayesinde geliştirdiği bazı değerlerle, koruyucu bir manevi alan oluşturmuştur. Türün devamını güvenceye almak için, öncelikle cinsel bölgelerin korunması gereklidir. Bu bölgeler aynı zamanda insan vücudunun en hassas, en acıya duyarlı kısımlarını oluştururlar. İncir veya çınar yaprağı bunun için önemlidir.

Fakat yine süreç içinde, örtünme önceliğine sahip bu bölgeler, cinselliğe ve üremeye atfedilen kutsallık dolayısıyla, ar, edep, hayâ gibi tinsel değerleri ifade eden bir nitelik kazanmışlardır. Bu aşamadan itibaren insanın edep yerlerini örtmesi, fiziki dış tehditlerden korunmanın ötesinde, manevi bir korunma duygusunun oluşmasına yol açmıştır. İnsan türünün devamını sağlama, nesil üretme eğilimi, sadece mekanik-maddi bir içtepi değildir. Bu aynı zamanda varoluşa, doğuma, berekete, Tanrı'ya ilişkin bir inancın, güven ve hazzın ifadesidir. Dolayısıyla sözünü ettiğimiz bu manevi alana yönelik, herhangi bir tehdit, doğrudan insanın varoluşuna yönelik tehlikeleri içerir.

Ve insanoğlu nicedir bu durumun farkındadır. Dünyanın hemen her yerindeki işkencehanelerde, insanların çırılçıplak soyundurularak çeşitli muamelelere tabi tutulması, özel bir zulüm biçimi olarak uygulanageliyor. Tıpkı Nazi kamplarında olduğu gibi, daha dün Amerikalıların, Irak cezaevlerinde direnişçi tutuklulara bu yöntemi uyguladığına tanık olduk. Tutuklu insanın soyundurulması, başkaca hiçbir fiziki işkence uygulanmasa bile, onun varoluşuna yönelik, unutulması mümkün olmayan bir zulümdür.

İnsan vücudu fiziki acı karşısında, bazı özel salgılar, bilincin derinliklerinde gizli bazı direnç noktaları sayesinde dayanarak, varlığını koruyabilir. Ancak çırılçıplak soyundurulan bir insanın, duyduğu manevi acıyı azaltabilen herhangi bir savunma yetisi yoktur. Dolayısıyla cinsel bölgeleri açıkta bırakacak şekilde soyundurulan bir insan, kişilik olarak da soyundurulmuş ve bitirilmiş demektir. Tarihte ve günümüzde, dünyanın her yerinde, işkence tedrisatının, insan vücudunun cinsel yerlerini açıkta bırakmaya özel bir ilgi göstermesi, bu nedenledir.

MÜSTEHCENLİK VE DEKOLTE

Giysi ve örtünme kültürünün sunduğu manevi korunmanın ağırlık noktası, doğurganlığın korunmasında ifade buluyor. Bu korunmanın, çeşitli inanç sistemleri içinde "mutlaklık" kazanması, "kutsal bakire" kült'ünün oluşmasına yol açmıştır. "Kutsal bakire" kimsenin el süremeyeceği, ulaşamayacağı bir dişidir. O insanlığın geleceği ve kötü günleri için saklanan, cinsellik anlamında rezerv tutulan bir varlıktır. Adeta kraliçe arı veya kraliçe karınca gibi, bütün insanlığı kendisinden türetebilecek yetiye sahiptir.

Dolayısıyla "kutsal bakire"nin cinselliği mutlak ve insanüstüdür. Bu nedenle o, ilahlara kurban edilebilir veya kendi kendisini, ilahına adayabilir. Hıristiyanlığın rahibe geleneği bu bakımdan çarpıcı bir örnek sergiliyor. Tarih öncesi budunlarda "kutsal bakire"nin örtünmesi veya çıplaklığı çeşitli farklılıklar gösterebilir, ancak tek Tanrılı dinler açısından "kutsal bakire" mutlak örtünme sayesinde korunma altına alınmıştır. Bu nedenle, onun cinsel çekiciliği, ilahi bir rezerv olarak, sıradan insan için kolay algılanabilir bir veri değildir. İşte bu noktaya, karşı açıdan yaklaştığımızda müstehcenliğin, insana niçin çekici geldiğini sezebiliyoruz:

Alıntıdır

Müstehcenlik öncelikle doğurganlığa, dişiye ait bir imkândır. Kutsal bakire kategorisine girmeyen bir dişi, vücudunun doğurganlık yansıtan herhangi bir kısmını sergilediği veya doğurganlık yetisini vücudunun herhangi bir kısmına yüklediği anda, karşı cinsin karşı koyamayacağı bir çekim alanı oluşur. Canlı varoluşun, üreme iradesinin gereği, bu şekilde beliriyor.

Ancak çekim gücünün ortaya çıkabilmesi için, vücudun geri kalan kısmının kapalı olması, böylece doğurganlık atfedilen kısımların altının kalınca çizilmesi gerekiyor. Aksi takdirde, örneğin çıplaklar kampında, plajlarda bu türlü bir çekim alanının oluşması çok zordur.

Giyinirken, bu durumu özellikle ayrımsayarak, elbiseyi çekim alanı oluşturacak şekilde tasarlamak, dekolte kavramının doğmasına yol açmıştır. Burada, kavramın sözlük anlamından öte bir durumu vurgulamaya çalışıyorum.

GİYİSİ VE MODA

Modanın ağırlıklı olarak kapitalizm yüzyıllarına özgü bir veri olduğu su götürmez. Özellikle endüstrileşme, tekelleşme ve kitlesel üretim gibi kapitalist süreçler, moda olgusunu da, anılan süreçlere paralel dönüşümlere zorlamıştır. Ancak kapitalizm öncesi dönemlerde de, gerek Doğu'da, gerekse Batı'da, salt gereksinimden daha öte, bir giysi tasarımının olduğu anlaşılıyor. Coğrafya ve iklim koşullarına bağlı olarak, giyiside her yörenin ve kültürün kendince "güzel" olanı yakalamaya çalıştığı söylenebilir. Hint'te, Çin'de, Afrika'da, insanlar giysi konusunda her zaman "güzel"e yaklaşmaya çalışmışlardır.

"Güzel"in tanımı ise, o zaman diliminde, o coğrafyaya egemen olan tin'in öngördüğü obje kavrayışında yatar. Dış dünya algısı, nesnelerle sürdürülen ilişki, her coğrafyada, her zaman dilimine özgü belli niteliklerin öne çıkmasını sağlamıştır. Burada giysi modalarını, mimari, müzik, halı dokuma, vb. sanatlardaki obje yorumundan ayrı değerlendirmek mümkün değildir. XV. yüzyılda Yemen mimarisinde göze çarpan tasarım anlayışı, o dönemde Yemen halkının giysi anlayışında da kendisini gösterir. Osmanlı mimarisini, minyatürünü, Çini sanatını, tasarım anlayışı açısından Osmanlı giysi kültüründen ayırmazsınız. Aynı şekilde Rönesans Avrupa'sının mimarisi neyse, dönemin giyinme modası da odur. Bu, Biedermeier, Jugendstil, Art-deco veya Avant-garde için de geçerlidir.

Dış dünyayı kavrama biçimimiz ve o dünyadaki nesneleri yorumlama, tasarlama anlayışımız, bizim dünya görüşümüzü oluşturur. Bu nedenle giysilerimiz sadece giysi değil, bizim dünya görüşümüzün bir yansımasıdır aynı zamanda.

Akademi Fası

Oğuzhan Akgün

BUGÜN BİR YENİLGİ

Bugün, büyük bir yenilgiyi bölüşüyoruz seninle
Çok erken bir vakitte, gündüze henüz kavuşmaktayken sana sahip olan gece
Yüzümüze çarpan ama elde edemediğimiz ışıkların korkusuyla
Kurtlar ulurken kırık dişlerinden akan kanı keşfetmek tutkusuyla
Yenildiğimiz tüm zamanların gövdemizde bıraktığı yaralarda
Hayli kırmızı bir cenkte bugün, büyük bir yenilgiyi bölüşüyoruz seninle.

Tanrının ruhundan kovulduğumuz zamanı hatırla
Bana kendimi hatırlat böylece, kadınlığımı bana doğru uzat
Oturduğun yerden öylece, kırık belleğimi bana doğru uzat.
Bu ıslak zaman, bizim olan bu yüzümdeki yaralara
Garip bir tutkuyla tüm kaybedenlere kefil olan bana
Parmaklarımdan akan nurla beslediğim güvercinlerin kanatlarında
Bu ıslak zaman, yücelğimizin kanıtı olacak olan bu korkunç an
Dökülmüş saçların ve dünyanın dönüşünü eğrilten dişlerin
Ve yürüdüğümüz tüm makine bozuğu yollar
Ve kalçalarının köşelerinden eriştiğim büyük haz
Gelen ve giden, giderek ve gelerek ısınan tüm bu ot yanığı deri parçalarından
İnsanlığın birleşme umuduna benzemeyen bir savaş doğuracak.

Nedendir bu sol bileğimdeki kahverengi iz?
Etrafa yayılan bu hain koku, tek gecelik kanınla beni eş kılan bu gidiş
Nedendir, şapkamın tenindeki bu yüzyıllık is?
Hiç duymadığım, aklımı kurcalayan bir soru gibiydi gelişim aksine
Şehri tarayan makinelilер yoktu teninin derinliklerinde
Dağlarda bir mayın gibi patlayan ayak izlerin yoktu
Bizi hırpalayan çok bir şey yoktu insanların gözlerini eriten dikenliklerde
Hiçbir şey umrumuzda değildi çünkü
Sen gogsunde muskalar, karnında bir ince sızıyla bana geldiğinde.

Biz aklımızı boynumuza bir madalya gibi asıp sevişikçe
Biz avcıdan kaçan gebe bir kısrak şefkatiyle
Ellerimize sıçrayan terbiye edilmez ateşle
Geçmişini reddetmiş, zaten hiç yaşamamış bir ergene
Gizemli ölümleriyle ermişlere
Ve yalnızlıktan kurumuş eski coşkun nehirlere doğru
İnceldik inceldik inceldik
Çünkü bilirız inceldikçe kana bulanmış yenilgiler unutulur.
Bir kadınım var,
Kaybettiğim tüm savaşlarımda sahip olduğum usumdur.

Ama verilen özgürlük sözleri çokça tutulmuyor
Sevişikçe onunla imanım artıyor.

William Blake

AH, AYÇİÇEĞİ

Ah, Ayçiçeği, yormuş seni zaman,
O ki güneşin basamaklarını sayan;
Ardına düşen o güzel, kıymetli diyarların
Gezginlerin yolculuğu bittiği an;

Gençliğin arzuyla eriyip gittiği yerde,
O yitik bakireler, üzerleri karla örtülü
Doğrulurlar mezarlarından, dikerler gözlerini hevesle
Ayçiçeğimin hep arzuladığı topraklara gitmeye!

Çeviren: Duygu Gündeş

ROMAN DİLİNİN BAŞKALDIRISI

Alper Çeker

Dil devrimine uygunluk, Ataç'ın neredeyse tek ölçütüydü. Ziya Paşa, Ahmet Mithat Efendi gibi Osmanlı yazarlarının dil konusundaki sıkıntılarının kaynağı, dilin anlaşılmamasıdır. Oysa Cumhuriyet uydurmacılığı, dili yeniden yabancılaştırmış, iyice anlaşılmaz bir hale getirmiştir...

DEVRİLEN DİL

Türk romanının erken dönem isimleri olan **Şemseddin Sami** ve Ahmet Mithat Efendi, dilde sadeleşmenin hararetli savunucuları idiler. Ahmet Mithat Efendi, daha 1871 yılında Basiret gazetesinde şöyle yazıyordu: "Arapça ve Farsçanın ne kadar izafetleri ve ne kadar sıfatları varsa kaldırıversek, yazdığımız şeyleri bugün yedi yüz kişi anlayabilmekte ise yarın mutlaka yedi bin kişi anlar." 1

Ancak bir Cumhuriyet icadı olan dil devrimi, 1930'lu yıllarda Türkiye'de hiç bir senaristin hayal edemeyeceği bir komedinin yaşanmasına neden olmuştur. 1935 yılında ortaya çıkan Güneş Dil Teorisi için **Geoffrey Lewis** şunları yazar: "**Atatürk**'ün bu isimler ve Kurum (Türk Dil Kurumu, y.n.) kadrosunun diğer üyeleri tarafından yardım gören sonraki yoğun çalışmalarının sonucu, dilin başlangıcını ilkel adamın güneşe bakıp 'Aa!' dediği anda bulduğunu iddia eden Güneş-Dil Teorisi olmuştur. Bu teori, dilin gelişimiyle değil, sadece başlangıcıyla ilgili olduğundan, insanoğlunun bu en eski 'Aa!'dan nasıl 'sadakat, umut ve hayırseverlik, bu üç şey' yüceliğine veya Virgil'in 'sunt lacrimae rerum'una veya en azından 'hadi parkta yürüyüş yapalım' gibi alelade bir ifadeye ulaştığının açıklanması ihmal edilmiş diye kusurlu bulunamaz."2

Cumhuriyet'in üç önemli filoloğu olan **Akşit Göktürk, Berke Vardar** ve **Tahsin Yücel**, dil devrimini slogan düzeyinde kalan, filoloji dışı, ideolojik bir biçimde savunmuşlardır: "Gücünü halktan, esinini Ata'dan alan bütün aydınların, sanatçıların, bilginlerin ortak çabalarıyla Türk dili yetkinlik ve görkemini her gün bir kez daha tanıtlamakta, Atatürk ulusçuları, yurdunu iç ve dış saldırganlara karşı savunan kahraman Türk ordusu gibi, Türkçeyi yabancı etkilere ve çağdışı saldırılara karşı başarıyla korumaktadır." 3

Berke Vardar'a ait bu sözler, askeri bildirilerin söylemine öykünmektedir. "Cumhuriyet" sözcüğü, "ortak yarar" anlamına gelen "respublica"ya bulunan Türkçe karşılıktır. Ancak Türkiye'de uygulanan model, "yarar"ı bir zümrenin tekeline bırakmıştır. Türkiye Cumhuriyeti model olarak, **Cevat Okutan**'ın çözümlemesini yaptığı siyasi yapılanmalar ile örtüşmektedir. Bu gibi durumlarda kamu otoriteleri yurttaşları cumhuriyetin çevresinde tutabilmek için iç ya da dış düşmanlar üretmek zorunda kalır: "İkinci ve daha sıklıkla görülen diğer durumda ise; aslında içinde bulunulan siyasal sistemin, her an 'yıkılma' tehlikesi ile karşı karşıya bulunan bir siyasal yapı olduğu izleniminin yurttaşlara verilmesi gereğidir." 4

"Aphrodite"in "avrat"tan, "Poseidon"un "bostagen"den, "electric"in "yaltırık"tan nasıl türediğini Berke Vardar'ın dilbilimin sınırları içinde kalarak açıklaması imkânsızdı (oysa bu örnekler dil devriminin dünya basınında alay konusu olmuş, büyük iddialarıydı); dolayısıyla Vardar'ın konuyla ilgili olarak "iç ve dış düşmanlar" söylemini seçmesi doğaldır.

Yukarıda da değinildiği gibi, Türkiye deneyiminde "yarar" tabana yayılmak yerine bir zümreye ait olmuştur. Bu, edebiyata da yansımış; nasıl yazılması ve hangi yazarların okunması gerektiğine bir kişi karar vermiştir: **Nurullah Ataç**.

Türk edebiyatının Ataç'lı yılları hakkında **İlhan Berk** şunları söyler: "Ben çok iyi hatırlıyorum, Ataç yaşarken "ve"yi kullanamazdım. Ancak Ataç'tan sonradır "ve"nin tadına varışım. Keza bizler Ataç zamanında **Ahmet Hamdi**'yi okuyamazdık. Onunla alay ederdi çünkü Ataç. Oysa çağının diline ve üslubuna ulaşmış bir adamdı Ahmet Hamdi. Ama Ataç bunu görmemize engel olmuştur bizim."*5*

Dil devrimine uygunluk, Ataç'ın neredeyse tek ölçütüydü. Ziya Paşa, Ahmet Mithat Efendi gibi Osmanlı yazarlarının dil konusundaki sıkıntılarının kaynağı, dilin anlaşılmamasıdır. Oysa Cumhuriyet uydurmacılığı, dili yeniden yabancılaştırmış, iyice anlaşılmaz bir hale getirmiştir.

Nurullah Ataç'ın arzuladığı tarzda konformist bir edebiyatın örneğini **Bilge Karasu** vermiştir (örneğin Karasu "ve" bağlacını kullanmamıştır). Buna karşılık 1990'lı yıllarda ve devamında, Türkiye'de Ahmet Hamdi Tanpınar, **Safiye Erol** gibi romancıların geniş kitleler tarafından keşfedilmesine paralel bir biçimde, yeni bir roman dili gelişmiştir.

DİLİN KENDİNİ BULMASI

Puslu Kıtalar Atlası (1. baskı 1995), **İhsan Oktay Anar**'ın ilk romanıdır. Romanın mekânı 17. yüzyıl İstanbul'u, kahramanları ise Arap İhsan, Uzun İhsan Efendi, oğlu Bünyamin ve Kubelik adlı bir levantendir.

İhsan Oktay Anar'ın romanlarında betimlemelere kaynak olarak kullandığı üç ana metin, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, **Katip Çelebi**'nin *Tuhfetü'l kibar fi Esfari'l-bihar*'ı (özellikle *Amat* [2005] romanında) ve **Reşad Ekrem Koçu**'nun *İstanbul Ansiklopedisi*'dir.

Puslu Kıtalar Atlası'nda Arap İhsan şu sözlerle betimlenir: "Cenk yaralarıyla dolu göğsü pösteki gibi kıllıydı ve iman tahtasının üzerindeki kıllara renk renk cam boncuklarla birkaç inci özenle düğümlenmişti... Kuşağında, gümüşle işlenmiş ayeti kerimelerin parıldadığı murassa yatağan taşıyan bu adam, en şiddetli soğuklarda bile yalınayak dolaşıp baldırlarını açıkta bırakan diz çakşırıyla Kostantiniye'nin yedi meydanında ve yetmiş iki külhanında topuk gösterirdi." 6

Şimdi de *İstanbul Ansiklopedisi*'nin "baldırıçıplaklar" maddesine bakalım: "...Bilhassa çıplak ayakla dolaşmağa, baldırı çıplak ruhunun en mühim tezahürüdür; ayağına bir kap geçirmek zaruretinde kalsa dahi topuk nümayişinden vaz geçemez, ayakkabının ökçesini basar, topuk gösterir... Ten üstünde bir gömlek, kolları koltukaltlarına kadar sıvanmış, düğmeler kasten kopuk, göğüs, bağır açık, 'Sine perçemi' denilen göğüs kılları ile meme başları görünür, hattâ bazı azılı zıpırlar göğüs kıllarını ustura ile alıp tam bağrında bir tutam kıl bırakır, bu kılların her birine hurda elvan boncuk, bulabilirse hurda inci, bir danesine de bir mâvi boncuk geçirip düğümlerdi, bunun adına da 'Sine Perçemi' derlerdi."7

Puslu Kıtalar Atlası'dan başka bir sahneye geçelim: "Günün birinde düşüncelere dalmış gezerken, Ahırkapı'da sarayın denize bakan duvarlarının dibinde birtakım adamlar görmüştü. Bellerine kadar gelen uzun çizmeler giymiş bu adamlar kâh kıyıda çöplerin içinde, kâh suya girerek öteyi beriyi sıyırıklarıyla karıştırıyorlardı. Bunlar, arayıcılar adıyla nam salmış bir meslek erbabıydı ve sarayın çöplerinin denize atıldığı deliğin altında dolaşıp süprüntüleri karıştırarak buldukları değerli şeylerle geçimlerini sağlarlardı."8

Evliya Çelebi, "arayıcılar" için şunları yazar: "Bu tâife çöplük subaşısına mensûbdur. Kârları nefs-i İslâmbol içre cemî'i hânedânlarda ve şâhrâhlarda ne kadar mezbele ve hâr [ü] hâşâk var ise zenbîller ile taşıyup deryâ kenârında tekneler içre yaykayup içinde akçe ve mankır ve mismâr ve gayrı gûne eşyâ bulup kifâflanırlar.

...Ammâ bu arayıcı esnâfı cümle nefer 500, ayaklarına ve kasıklarına varınca battâl siyâh çizmeler geyüp üzerlerinde kır-

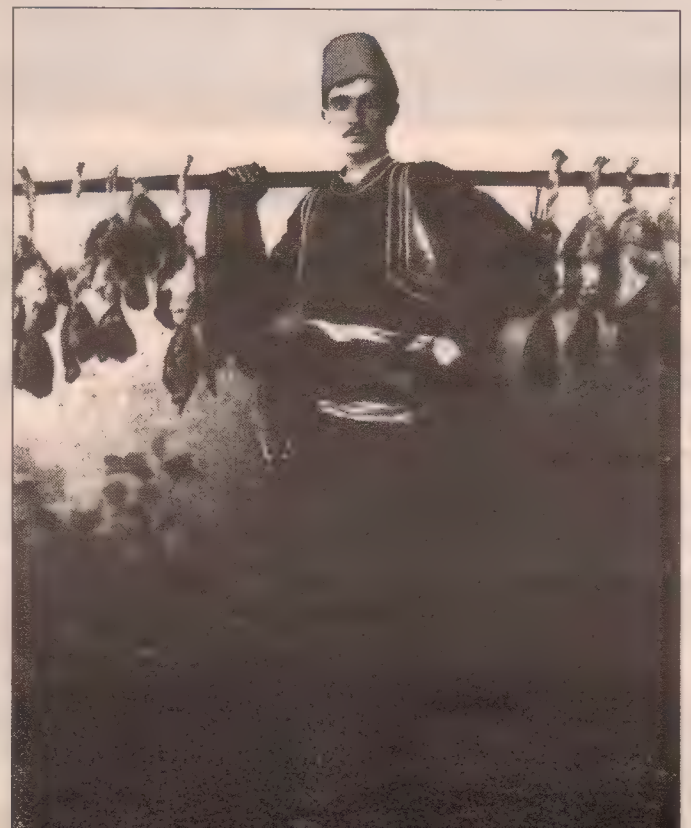

mızı ve siyâh meşin kaftanlar ile ve başlarında Teke ve Hamîd külâhları ve omuzlarında uzun sırıklar ucunda çapa demir kazmalar ve arkalarında müdevver ağaç tekneler ve ellerinde kazmalar ve ba'zılarının ellerinde süpürge ve kürekler..." 9

Puslu Kıtalar Atlası'nda arayıcılar kesik bir elde değerli bir yüzük bulurlar. *İstanbul Ansiklopedisi*'nin "arayıcılar" maddesinde meşhur Kaşıkçı Elması'nın bu arayıcılar tarafından bulunduğu hatırlatılır. 10

Arap İhsan, Rum mahallesinde Kubelik'i ararken şu sahneye tanık olur: "Uzun bir sırığa bağladığı ciğerleri satan bir seyyar satıcı devasa bir kedi ordusu tarafından sıkıştırılmış, enikonu güç durumda kalmıştı." 11 Evliya Çelebi ise bize böyle bir manzara çizer: "Bu ciğerciler cümle Ohri ve Görice ve Horpuşta Arnavudlarıdır. Niçe bin tâze ciğeri kırkar ellişer dânesin, yüreği, böbreği ve şirdeni ve mumbârıyla sırıklara dizüp "Ey koyun ciğeri" deyü feryâd ederler." 12

Romanda geçen, esir pazarı benzeri pek çok sahne bu kaynaklardan esinlenmiştir. Ama İhsan Oktay Anar yalnızca içerik olarak değil, dil konusunda da klasik metinlerden yararlanmıştır. Osmanlıca terkip ve sözcük dağarcığını Anar hiç sakınmadan kullanır: defteri kebir, âburu, iptila, pirpak gibi örneklerle *Puslu Kıtalar Atlası*'nda sıklıkla karşılaşırız. Bu dil sayesinde İhsan Oktay Anar, Divan edebiyatına özgü söz sanatlarını yapma olanağını da bulur. Örneğin *Amat* adlı romanda Zangoç Ohannes, yanındaki ispirto şişesinden birkaç yudum çektikten sonra şöyle der: "Seni peder, velet ve elimdeki mukaddes ispirto adına vaftiz ediyorum!" 13 Burada "mukaddes ispirto"nun erbabınca anlaşılan uzak anlamı olan "kutsal ruh"un işaret edilmesiyle (ispirto, İng. "spirit", Lat. "spiritus", Alm. "spiritus"), nefis bir tevriye gerçekleşmiştir.

Puslu Kıtalar Atlası, Amat ile birlikte bir sıfır noktasından başlayıp, dramatik kurgu biçiminde ilerleyen iki İhsan Oktay Anar romanından biridir. *Puslu Kıtalar Atlası* Hicri 1681, Miladi 1092 yılında, *Amat* ise Miladi 1670, Hicri 1080-82 yılında başlar. Her iki başlangıcı da sebep-sonuç ilişkisi içinde ilerleyen bir olay örgüsü izler. Ancak yazarın diğer iki romanı olan *Kitab-ül Hiyel* ve *Efrâsiyâb'in Hikâyeleri*; *Mesnevi* ve *1001 Gece Masalları*'nın kurgusunu andıran bir tarzda, kıssalardan oluşmuşlardır.

Puslu Kıtalar Atlası, kökleri antikiteye kadar uzanan, bilim tarihine ait bir tartışmadır: Bilgiye ulaşmanın yolu dışa, doğaya yönelmek (teori) mi; yoksa içe, kendine yönelmek (pratik) mi?

Roman, gidenler ve kalanlar karşıtlığı üzerine kuruludur. Uzun İhsan Efendi evinde uzun uykulara dalar. Böylelikle düşünde, insilah yoluyla, yani bedenini terk ederek uzak diyarları keşfetmek ve bir Dünya Atlası yapmak amacındadır. Uzun İhsan Efendi'nin ilk bölümdeki karşıtı, gemiyle dünyayı gezen Arap İhsan'dır: "Arap İhsan bir yandan horlayıp bir yandan da salyalarını akıtan yeğenine şunları söylüyordu:

'Ey kör! Aç gözünü de düşlerden uyan... Bırak dünyanın haritasını yapmayı! Daha hayattayken bir taşı bir taşın üstüne koy. Gülleri ve bülbülleri göremeyip gün boyu evinde oturan adam Dünyanın kendisini hiç görebilir mi?" 14

Romanın ilerleyen bölümlerinde, karşıtlık Uzun İhsan Efendi ile Kubelik arasına taşınır. İkisi de birer atlas hazırlamakla uğraşmaktadırlar. Kubelik, Anatomi Atlası hazırlamak için kadavraların arasına, Uzun İhsan Efendi ise Dünya Atlası için uykuya dalar. Biri, insanı keşfetmek için dışa; diğeri de dünyayı keşfetmek için içe yönelmiştir.

Kubelik, günün birinde Arap İhsan'ın getirdiği bir kitabın bir sayfasını çevirir. Rendekâr adında bir filozofun Zagon Üzerine Öttürme adlı kitabıdır bu. Ağzı bozulan Kubelik,

René Descartes'ın *Yöntem Üzerine Konuşma* adlı kitabını bu isimle çevirmiştir. 15 Çeviri ilerleyen bölümlerde Uzun İhsan Efendi'nin eline geçer: "Külhani bir dille kaleme alınmış eseri okudukça, Rendekâr'ın şüpheyi bir "zagon" yani bir yöntem olarak benimsediğini öğrendi. Amaç, şüphe götürmeyecek ilk kesin bilgiye varmaktı. Her bilgiden şüphe eden Rendekâr, şüphe ettiğinden şüphe edemiyor ve bundan da kendisinin varolduğu sonucunu çıkarıyordu." 16

Daha sonra Uzun İhsan Efendi, dış dünya ile bağlantısını sağlayan duyularını kaybeder. Fakat buna rağmen çevresinde olup biten her şeyden haberdardır: "kör ve sağır olmama rağmen seni hem görüyor, hem de duyuyorum oğlum" dedi,"... "Sizler, hepiniz, içinde yaşadığınız dünya, Kostantiniye, her şey, sadece ve sadece benim düşüncemde varsınız"... "Rendekâr yanılıyor: Düşünüyorum, ama sadece ben var değilim. Düşündüğüm için asıl sizler varsınız; sizler ve içinde yaşadığınız dünya." 17

Duyuları olmayan Uzun İhsan Efendi, dış dünyaya yönelemediği halde, o dünyanın bilgisine sahiptir; çünkü o bilgiyi düşünerek kendisi meydana getirmiştir. Yani dış dünya, Uzun İhsan Efendi'nin dışında değildir. *Puslu Kıtalar Atlası* adlı romanın kendisi de, İhsan Oktay Anar'ın bilgisidir; çünkü o, romanı düşünerek (aslında düşleyerek) kendisi meydana getirmiştir, tıpkı roman kahramanı Uzun İhsan Efendi gibi.

Puslu Kıtalar Atlası, leziz bir dil ve muhteşem bir kurguya sahiptir. İhsan Oktay Anar, Puslu Kıtalar Atlası ile başlayan roman macerasında, klasik metinlerin (vakayinameler, seyahatnameler, tezkireler vb.) diline öykünmüş ve bu metinlerin içeriği ile de Borges benzeri bir ilişkiye girmiştir. Jorge Luis Borges'in de pek çok öyküsü, gizemli kitaplar çevresinde gelişir. Düş-gerçeklik karşıtlığı, bu öykülerde önemli bir rol oynar. Örneğin Borges'in "Döngüsel Yıkıntılar" adlı öyküsünün kahramanı, düşlerinde bir oğul meydana getirir. Günün birinde oğlunun bir tapınakta ateşin üzerinde yürüdüğü haberi gelir ve kahraman, oğlunun kendisinin bir suret olduğunu anlayacak olmasından korkar. Ancak öykü beklenmedik bir son ile biter: "Alev dilimlerine doğru yürüdü. Alevler etini dağlamadı, ısı ve ateş saçmaksızın okşarcasına sarmaladı onu. Büyük bir dinginlikle, eziklikle, dehşetle, kendisinin de bir hayal, bir başkasının düşü olduğunu anladı." 19

Sonuçta, dili ve alt metinleri ile ülkemizdeki hâkim anlayışa muhalefet olarak yorumladığımız bu roman tarzı, Cumhuriyet'in Ataç eliyle yasakladığı bir girişimdir. Elif Şafak, ilk iki romanı olan Pinhan ve Şehrin Aynaları'nda Anar'ın başarılı bir takipçisi olmuş; ama daha sonra bu karşı roman biçimini bırakıp çok satan tarzını seçmiştir.

Dipnotlar

1-Agâh Sırrı Levend, Türk Dilinde Gelişme Ve Sadeleşme Safhaları (1949), s. 141
2-Geoffrey Lewis, Trajik Başarı-Türk Dil Reformu (çev. Mehmet Fatih Uslu, 2004), s. 80
3-Berke Vardar, Dil Devrimi (1977), 76-77
4-Cevat Okutan, Cumhuriyetçi Paradigma Paradigmatik Cumhuriyet, (2006), s. 156, 157
5-İlhan Berk, Kanatlı At (1994), s. 98
6-İhsan Oktay Anar, Puslu Kıtalar Atlası (1999), s. 16
7-Reşad Ekrem Koçu, İstanbul Ansiklopedisi (1960), cilt IV, s. 1982
8-İhsan Oktay Anar, a.g.e., s.26-27
9-Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi (Hazırlayanlar: Robert Dankoff, Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı, 2006), 1. Kitap, s. 254
10-Reşad Ekrem Koçu, a.g.e., cilt II, s. 970
11-İhsan Oktay Anar, a.g.e., s.31
12-Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi, a.g.e., s. 282
13-İhsan Oktay Anar, Amat (2005), s. 16
14-İhsan Oktay Anar, Puslu Kıtalar Atlası (1999), s. 21
15-a.g.e., s. 34
16-a.g.e., s. 45
17-a.g.e., s. 127
18-a.g.e., s. 172
19-Jorge Luis Borges, Ficciones Hayaller ve hikâyeler, (çev. Tomris Uyar, Fatih Özgüven, 2005), s. 51

İhsan Bilgen

BANKAMI BOYNUZLADILAR

Üç dört yaşlarındayken oyuncak zengini bir eve "misafirliğe" gitmiştik. Oyuncaklar bir yana evin oğlunun elindeki kumbaraya bayılmıştım. Benim ütü görünümlü, parlak, metal, sefertası kulplu kumbaramdan çok farklıydı. İçinde şeffaf borucuklar sıralı minicik bir kutuydu. İçindeki paralar görünüyordu. Üst üste duran metal paralar, askeri bir disiplinle sıralanmıştı. Minik bir anahtar deliği vardı. Gözüm kalmıştı. Babamdan bana da böyle bir kumbara almasını istedim.

"Onlar, banka sahibi oğlum," dedi.

Gece karanlığında uykulu gözlerle misafirlikten ayrıldığımızda evin alt katındaki banka şubesini gördum. Camın üzerinde kocaman harflerle bankanın adı yazıyordu. Dükkânlarını bankaya kiraya veren uzaktan akrabalarımız artık benim gözümde o bankanın sahipleriydi. Radyo reklâmlarında, gazete ilanlarında bankanın adı her geçtiğinde sahipleri akrabamız olur diye çocukça övünürdüm.

Gagasında kundağa sarılmış bir bebek taşıyan; konacak baca arayan bir leyleğin kabarma resmi işli, tahtadan, dört köşe kumbarayı babam bir iş dönüşü evrak çantasından çıkarıp önüme koymuştu. İçindeki paraları göstermese de ütü biçimindeki kumbaramdan kurtulmuş... Artık benim de farklı bir kumbaram olmuştu.

Babam, her aybaşında üzerinde 'akrabalarımızın' bankasının amblemi olan pembeli, morlu kâğıtları makasla keserdi. İri bir pul büyüklüğünde bu kâğıtları üzerinde yazan para birimine göre ayırmak benim işimdi. Ama ben artık o bankaya küsmüştüm. Artık benim bankam 'leylekli bankaydı'. Bu kâğıtların, babamın devlete verdiği borç karşılığı devletten aldığı tasarruf bonoları olduğu çok sonra öğrendim.

Çocukluğumdan beri cansız varlıkları eril ve dişi varlıklar olarak kafamda canlandırmaya meyilliydim. Kalem, bamya, fındık eril, kalemtıraş, fasulye, fıstık bana gore dişi varlıklardı. Bu nedenle ortaokul sıralarında Fransızca derslerine Fransız kalmadım. Bankalar da her nedense kafamda eril varlıklar olarak yer etmişti. O dönemde banka hortumculuğu bilinen bir meslek grubu değildi. Hortumculukla bankaların içinin boşaltılabildiğini bilseydim: Belki de bankaları üçüncü cins olarak kafamda canlandırırdım.

'Leylekli bankayla' aram maaşlı çalıştığım dönemde çok iyiydi. Aylığım bankaya yatıyor... Bana yolladıkları kredi kartından yaptığım harcamalar her ayın malum gününde hesabımdan düşülüyordu. O günlerde kredi kartı sahibi olmak bir ayrıcalıktı.

Hortumcuların hortumlarını salıverdiği dönemde işimden oldum. Kriz var dediler. İşime son verdiler. Kriz olduğu için mi işten çıkarılmıştım; işten çıkarıldığım için mi kriz çıkmıştı anlayamadım.

Düşük ücretle çalışmaya hazır genç işsizler ordusu şirket kapılarına yüz sürtüp duruyordu. Şirketimin üst yönetimi, bu müthiş gerçeği keşfettiğinde "Bokunda boncuk bulmuş gibi sevinmiş" olmalıydı.

Ev hesabı, çarşı hesabına uydu mu? Bu yolla ciddi bir tasarruf yapmayı becere bildiler mi bilinmez. Benim bildiğim: Zebercet kılıklı, bordo elemanının, işten atılanların maaş kartlarını zamanında iptal ettirmeyip kendi hesabına aylarca para transfer ettiği ve nice sonra, acar şirket denetleyicilerinin bunun farkına vardığı. Ama bu da bir şey... Bu sayede işten attığı çalışanlarının açtıkları davadan bunalan çok uluslu sabık şirketim, iş mahkemelerinde hep davalı konumunda kalmaktan kurtulmuş... Bir defalığına da olsa, davalı konumuna yükselmişti.

Serbest girimciliğe atıldığımda 'leylekli bankanın' bana olan tavrı birden bire değişmeye başlamıştı. Daha önce kredi vermek için ardımdan koşturan şube müdürü gitmiş yerine kredi kartı hesabımı kredili mevduat hesabına çevirmekten çekinen ürkek bakışlı, çekingen biri gelmişti. Kredi kartımı ticari alış verişlerimde de kullandığım için yatırmakta gecikiğim her gün onlara faiz olarak geri dönüyordu. Beklenen mutlu son ufukta görünmüş... Kredi kartımın yatırmam gereken en az tutarı, biri birini takip eden aylarda anaparayla boy ölçüşür hale gelmişti.

Kredi kartı borcunu yatırmak için kredi talep ettim. Banka müdürü tiksinir gibi yüzüme baktı:

"Evrakları getir de bir bakalım," dedi.

Bir dolu evrak yanında vergi levhamın fotokopisini de istemişti. İstediği evrakları götürdüğümde:

"Vergi levhanız matrahsız kredi veremeyiz, kefil bulmanız gerek," dedi.

İşyerimi, yeni açtığım için vergi matrahı görünmüyordu. Gözüm bankanın vergi levhasına ilişti. Bendeki saflığa bakın:

"Sizin vergi levhanızda iki yıldır matrahsız görünüyor," deyi verdim.

Şube müdürü, bu da soru mu şimdi, dercesine anlamsızca baktı yüzüme. Önünde bilgisayarın ekranından borsaya daldı.

Sadece benden ayda üç asgari ücret tutarı faiz alıyorlardı. Koca banka devlete bir asgari ücret tutarı kadar vergi vermiyordu.

Çalıştığım dönemde nema kesintisi adı altında aldığı borçlarını devlet bana öder ödemez bankaya olan borcumu ödedim. Bir daha da hiçbir bankanın kapısından içeri girmedim.

Bir kaç zaman sonra faiz avcısı banka müdürüne Kalamış'ta rastladım. Kendi gibi işten çıkarılmış bir dolu eski-genç bankacıyla birlikteydi. İşten çıkartılan eski şube müdürleriyle her sabah buluşup sağlıklı yaşam yürüyüşü yapıyorlarmış. Hepsine işsiz kalmanın tadına doya doya varacakları sağlıklı uzun bir ömürler diledim.

Geçen gün çocukluk aşkım leylekli bankayı da pek bir değişmiş gördüm. İsminin başına uçları kıvrık, görkemli boynuzlar koymuşlar. Yanılmamışım bankalar eril varlıklarmış. Boynuzlana biliyorlarmış.

Karışık duygular içindeyim. Çocukken dost bildiğim, iş yaşamımda beni acımasızca kazıklayan banka, boynuzlandığı için üzülmem mi; sevinmem mi gerek bilemiyorum?

2006/Kayseri. Hardal Biber

KİŞİ BAŞINA BİR YALNIZ

Yazarımız Atilla Atalay'ın LeMan dergisinde yarattığı Sıkılhan tipi kitap oldu... Atalay, "Kişi Başına Bir Yalnız" ismini verdiği kitapta yer alan kahramanları Sıkılhan ve Bunalgül'ü Kaçak Yayın için konuşturdu.

Bunalgül: Eray, Sebastian, Sıdıka, Samim, Kenar, Zekeriya, Safiye, Baturalp, Sıkılhan, Bunalgül, Ömür Dayı, Gülizar Öflan, Hırgürkan... Bakar mısın, herifin kafa bu kadar kalabalık bi de kalkıp 'Kişi Başına Bir Yalnız' diye kitap yazıyo. Şahsen benim kafamda bu kadar adam dolansa koşarak dokuzyüzonbiri arar karakollara sığınırım, dimiğ? Sen ne diyosun bu işe Sıkılhan?

Sıkılhan: Valla benim bi zararım olmaz Bunalgül. Sessizce duruyorum adamın kafasında.

Nası yani ben içerden doğru vırvır mı ediyorum çocuğun beynine? Yiğıvrançsın Sıkılhan! Hayvanlık sektöründe lider bi insansın. Ayrıca zaten niye bu herif yazıyo ki bizi onu da anlamış diilim. Daha şık biri yazsa. Şahsen kendi adıma konuşuyorum, bi tane Nişantaşı'nda geçen maceram yok benim. Kanyon, Cevahir, Akmerkez, Papermoon... Hip mekânlarda boy göstereyim, Starbuck'ta küçük bir latte içerken, başkahramanı olduğum medyatik bi olay patlak versin, ben paylaşılamıyım filan... Yok böyle şeyler...

Buna şükretmen lazım Bunalgül. Ya Dostoyevski'nin kafasında olsaydın. Çok sıkılırdın oralarda. Cep telefonu, Cnbc-e, Lost Dizisi, Nip Tuck, Ally McBeal, msn, ekşi sözlük, sosyomat... Hiç biri yok o zamanlar.

Olsun yine de klas bişii. Riçırt March'ın Bartı adlı kitabında olmayı düşünebilirdim mesela. Gülme hayvanlar odası asbaşkanı, ciddi söylüyorum...

Bartı olarak mı?

Yok Riçırt olarak... Var ya ilk insanların ilkisin Sıkılhan, yiğıvrançsın. Bi dilimiz sörçtü diye hemen laf sokmalar felanlar... Halbusi ben ikimizin de iyiliği için söylüyorum bi kere. Bööle "yalnız" neyim diye kitap adı koyan heriflere "Luuzır" deniyo. Gri bunnar. Asosyağl... Kanyon'a gitse, yürüyen merdivene binemez, önüne üzerinde 0.3 asiditeli kekik aromalı zeytinyağı dolaştırılmış rokfor peyniri koysan, "Peynirde delikler var garson bey" diye olay çıkarır. Gusto, vizyon hiç bi bok yok, varsa yoksa grilik... Tabi yalnız kalırsın şşoğleşek...

Yavaş kızım adam duyucak.

Kitap dediğinin adında aşk, yürek, börek gibi bi laf geçmesi lazım bi kere. Baştan kayıp herif yaa. Herifin öbür kitaplarına koyduğu adlara bakar mısın: Usulcacık. Usulu mu kalmış gürültü çıkarıcan, şok edican. Uyuyamadığım, Düşkovalayan. Bu biraz olabilir bak kovalamakta aksiyon var. Menekşe İstasyonu... Bana ne ben tren miyim yaa. Tren yüreğinin götürdüğü yere gitmez ki, nereye bilet alıyosan oraya gidersin. Yiğıvranç. Soona niye kapağını ısrarla miki çizen bi insana yaptırıyosun ki? Şööle ağzı yüzü düzgün, cildinde siyah noktalar akneler olmayan bi kız resmi konsa, ben olmam şart diil tabi de, insan daha fazla bakar yani. El altından da dedikodu yaydırcan "Bu kızdan çocuk aldırttı" deye... Ayrıyetten sağlamından bi hedef seçip kavga çıkarıcan. Köprüye çıksın, demiyorum o çok yapıldı. Asenaynan görünebilir mesela, "Bülent Ersoy benim babamdır" yok bu çok sakil oldu... Neyse olay yaratıcak bişe yapıcan, dikkatleri çekicen. Kitap gündeme gelicek. Olaylar bööle artık, görünmazsan, ses çıkarmazsan, yoksun! Ööle kenardan uyuz uyuz olmaz bu işlar. Sonra kitapta bir fantastik edebiyat yok.

Sen varsın ya kızım.

Ööle fantaazi değil hemen de erekte olup konuyu başka yerlere çekme, hayvan barınağı... Benim fantastik denemelerim var mesela onlan bile alay geçmiş kitapta. Bakınız, kitaptan aynen okuyorum:

"- Miriba Sıkılhan, ben Bunalgül Peremecioğlu, yazar... Ciddiyim, yeni bi yapıta başladım, kararlıyım yazar olucam ben. "Löhrekler"in birinci bölümündeyim, "Hübendünler" ile ilgili de notlar alıyorum. Sonra da sırada "Uzbikerler" ve "Alligötorler" var... Yaa. Bişi söylemiycak mısın?

Bilmem ki Bunalgül, ne söylesem "Zzzıt Erenköy" diyip beni bozucakmış gibi bi halin var. Söylediklerin pek anlaşılmıyo, ne o ööle Alligötor felan.

Fantastik edebiyat salak! Kendim yarattım ben, bu şeyleri, kahramanları. Alligötorler mesela kötücül yaratıklar, Mastergötor diye bi efendileri var. Hafif timsaha benziyolar bunlar, Hebendünler'e karşı Löhrekler'le işbirliği içindeler. Löhrekler'in bi ayağı altı parmaklı innanılmazz salak bi prensesleri var, Löhrekler'in Lordu, Kuduzar'la evlenip tılsımlı gazoz açacağını ele geçirmek istiyo, ööle olunca da Fantazhisar'ın tek hâkimi olucak. Fantazhisar, benim tanımladığım bi dünya, Löhrek, Hübendün; Uzbiker ve Alligötor Halkları Fantazhisar'da yaşıyolar. Nasıl? Beğenmediysen sööle, lütfaaaan.

Sarsıcı buldum Bunalgül. Belli, yazarken sen de sarsılmışın biraz.

Ya evet, yaratım sürecindeyken biraz tuhaflaştığım doğru. Fantazhisar beni neredeyse eline geçirdi, artı, kahra-

ÜZERİNE SÖYLEŞİ

manlar kendilerini yazdırtıyolar insana, bazen bir Löhrek bazen bir Hübendün oluyorum.
Tam olmuşsun sen Bunalgül.

Yok canım abarma, daha alıcağım çok yol var. Yüzüklerin Efendisi'yle Harry Potter'den okuycağım dört cilt kitap duruyo, Amazon com dan Matrix'in directors cut DVD sini ısmarladım ona da bakıcam. Ama sonuç olarak Fantazhisar'ı kurdum, yazar oldum ben, yani demem o ki, sana girlfriendin olarak yeterince ilgi gösteremezsem bunu anlamalısın. Her dakikamı sana ayıramam, anlıyo mısın? Yani diyelim ki senle bi kafede baş başayız, beni Fantazhisar'dan kahramanlarım çağırır, kalkıp giderim, anlatabiliyo mıyım? Yani yazar oldum ben artık. Alo... Alo... Gene mi kapadın Alligötor!... Alo...İnnanılmazlarca kere hayvansın sen Sıkılhan, üstelik mankafa hastalığının pençesindasın. Unutucam, Fantazhisar mezbahalarında kesicam seni, elvedağ!"

Burda açıktan dalga geçilmiş benimlen ve fantastik edebiyat annayışımınan. Kendi gri dünyasını anlatmıyoruz ya, kıskanıyo tabi benim Fantazhisar'ımı. Hadi fantastik edebiyattan vazgeçtik bi ekşın yok kitapta. Ekşın diyip geçme, küresel konular bunnar, "kötü kalpli kara suratlı adamlar uygar dünyayı tehtid ediyo" her zaman parayı alır bu konu. Herif naapmış, gene benim bu konudaki küresel girişimimle dalga geçmiş, yine aynen okuyorum kitaptan, buyrun:

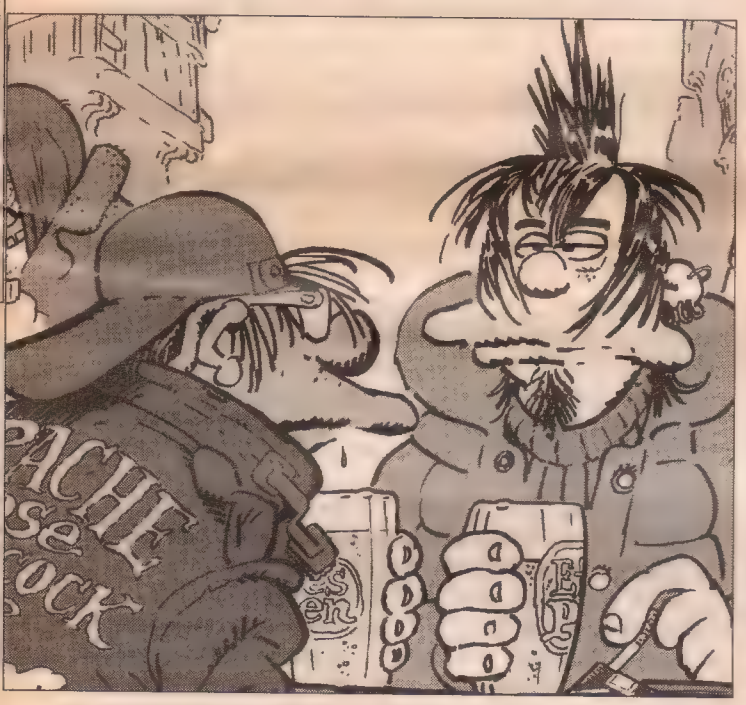

"- Merhaba Sıkılhan, şunu söyliycam diye aradım, ben romancı olucam, hatta ilk yapıtımı kaleme aldım, sürükleyici oldu, işlek bir anlatımım, bir an bile düşmeyen tempom var, yararcasına...
...dedi genç kız... Delice bir açlıkla konuşuyordu...

Hemen dalga geçme hayvanlar odası başkanı! Okuyunca elinden bırakamıycaksın ama. He öyle "roman yazıyorum" dedim diye şey de zannetme, vatana millete karşı bir şeyim yok, üç yüz bir nolu yasanın ardına sığınıp hapse girerek ilgi çekme şeysinde değilim. Benimki tamamen yazın sanatına bir katkıda bulunmak. Ayrıca meselelere tepeden bakıyorum. Mevzusu dünyanın tehlike altında olması. Uygar dünya şeysi... Karşı tarafta da aslen Ortadoğulu teröristler var. Bunlar uygar diiler, hep istiyolar ki orayı burayı havaya uçuralım...
Dedi ve sustu genç kız...

Haklısın susıyım, fazla anlatıp da olayın büyüsünü bozmıyım. Ama yine de olaylar zincirine daha çabuk uyum sağlayabilmen için kısa bi özet vericem... Olay Langley, Norfolk Hava Üssü'nde geçiyo. Teröristler bi miktar semteks patlayıcısı çalmışlar, uygar dünyanın bi tarafını patlatıcaklar ama neresi olduğu henüz bilinmiyo. NYPD den yüzbaşı Tamsın olayı ilk haber alanlardan olduğu için ister istemez işin içinde. FBI dan Speyşıl Ecınt, Ebigeyl ki kendisi zeancı, afro amerikan diyelim biz buna, uzun süreden beri bu dosya üzerinde çalıştığı için o da olaya dahil oluyo. DEA "Biz de olayın üstündeyiz" diyo. CIA zaten başkanın emrinde, biliyosun. DPI ve CSI da "Olay bizimdir" diyo. Üst komutanı bir toplantı yapıp "Bu noktada elimizde ne var" diyo...
Demese iyiydi...

Aynen. Bunlar hep bir ağızdan konuşuyolar. Yaban mersinli donutlar yeniliyo kahveler içiliyo. Sigara yasak tebi, uygar şeysi. Bu arada NYPD den Yüzbaşı Tamsın'la CSI dan sipeyşıl ecınt Klara arasında alttan alta bir aşk filizlenmeye başlıyo. Ama Sipeyşıl Ecınt Klara'nın eski kocası da DPI da müdür o da karısı kendisine dönsün istiyo, içkiyi bırakmış... Eee, ne diyodum ben?
NYPD; FBI, CSI, DEA, MVAB?

MVAB'mi o ne ki? Öyle bi örgüt yok bu dosyaya bakan? Hiç görmedim filmlerde filan. Direktman başkana bağlı mı çalışıyo bu MVAB?
Mazeretim Var Asabiyim Ben...

Hayır efendim hayvansın sen. Ortadoğulu teröristlerden bile daha ilkisan bir insansın sen Sıkılhan. Uygar dünyada yerin yok, yığıvrançlarca kere yığıvrançsın, yazın sanatı katili, kuduz, kaba korsan!"

Yani içinde bir fantastik, bir ekşın olmadıktan soona kitaptan kime ne, benim de tanınmamı engelliyo. Halbusi, hırgür, ekşın, balon, bilbord, sıcak gelişme, perde arkası, çok özel, gizli, az sonra, dan dun... Sonra gelsin, latte, zeytinyağı, kekremsi kırmızı şarap... Sıkıl? Gine mi gittin sessizcene. Yığıvrançsıaan... Yazar da yığıvranç... Gri, luğzır şeyler. Daha bunlar iyi günleriniz kişi başına beş yalnız, on yalnız olucaksınız. Hayvanlarca kere hayvansınız, ıssız köpekler. Durgun!

ATİLLA ATALAY
KİMDİR

1963 yılında İstanbul'da doğdu. Sırasıyla Yeşilyuva İlkokulu, Basınköy Ortaokulu, Yeşilköy 50. Yıl Lisesi ve İTÜ İnşaat Fakültesi İnşaat Mühendisliği bölümünü bitirdi.

1979 Yılından başlayarak profesyönel mizah yazarı olarak çalışan Atalay, Gırgır, Fırt, Hıbır mizah Dergileriyle birlikte bir süre haftalık olarak yayınlanan Gazete Pazar'da ve Milliyet Gazetesi Kültür Sanat Eki'nde köşe yazıları yazdı. Yazıları halen LeMan ve Lemanyak dergilerinde sürmektedir.

Atilla Atalay'ın tümü İletişim Yayınları'ndan çıkmış *Usulcacık, Düşkovalayan, Uyuyamadığım, Ebekulak, Sıdıka, Civciv Kutusu, Menekşe İstasyonu,Yalnızlık Aletleri, Dup Dup Çedene, Eray, Hayaller Kahyası* ve *Ağlama Dolabı* ve *Kişi Başına Bir Yalnız* adlarında onüç kitabı bulunuyor.

Ayrıca Atalay'ın "Sıdıka" adlı tiplemesi Atıf Yılmaz ve Mahinur Ergun'un yönetiminde Show TV için televizyon dizisi olarak çekildi. Haluk Bilginer ve Zuhal Olcay için yazdığı "Gelecekte İnecek Var" adlı mini TV dizisi de ATV'de yayınlandı.

nler: Mehmet Çağçağ - Kemal Aratan

Alışmasefası

Doktor Cüneyt Kafkas,
Filistin halkıyla dayanışma
için gitmişti. Lübnan'da
geçirdiği zorlu
üç yılda (1981-1983)
İsrail saldırganlığının ve
onun karşısında **Filistin** ve
Lübnan direnişinin canlı
bir tanığı oldu.
Bir yaşam biçimi ve bir sevda
pratiği diye
nitelendirdiği mağdurların,
ezilenlerin yanında yer almak
için can atan dayanışmacı
ruhu onu bir
savaşcı yapacaktı...

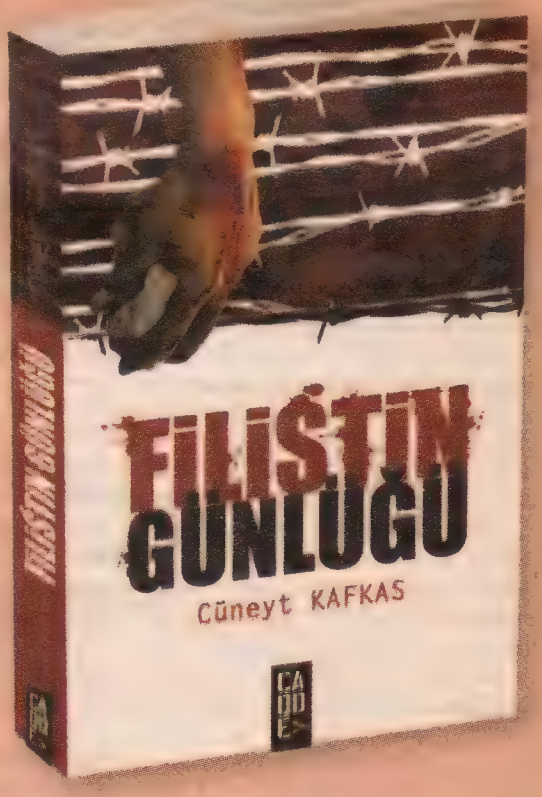

CÜNEYT KAFKAS

Cemal Dindar

ANZİLHA:

"Sahibi de kendini aramayınca..."

Bu da Ayno ... Anzilha dediğimiz (i)... Viranşehir tarafından...

O zaman akli dengesini kaybedince Urfa'ya inmiş... Sahibi de kendini aramayınca (ii) Kamberiye mahallesinde bir adamın evinde kalırdı. Onlar üstünü başını temizler üstünü yıkarlardı. Şehirde topladığı paraları da götürür onlara verirdi.

Yetmiş iki, yetmiş üç seneleriydi... Bu dükkândaydım... Allah rahmet eylesin... Belediye otobüsüne bineceğiz... Topladığı paranın hepsini getirir kumbaraya atar işte artık ne kadar dönerse o parayla şoför kendisinden acizlenene kadar (iii) şehri dolaşırdı. Herkese bağırır çağırırdı...

Bir de çok muazzam bir hafızası vardı... Bir sefer bir insanla konuştuğu zaman onun ismini cismini hafızasına kaydederdi.

İki ad; erkekler için Halil İbrahim, kızlar için Aynzeliha, konuşurken söylenen biçimiyle Anzilha, Urfa'da en yaygın adların başında gelmektedir. Bu iki ad ünlü efsanede birleşir.

Efsane, Urfa ile özdeşleşmiştir: Nemrut, rüyasını bilicilere yorumlatır. Biliciler, o yıl içinde doğacak çocuklardan birinin kendisini öldüreceğini söylerler. Nemrut, yeni doğan her erkek çocuğun öldürülmesi emrini verir. Sara, İbrahim'in annesi, bir mağarada çocuğunu doğurur. İbrahim'i, bir ceylan emzirir. Yıllar geçer. Askerler, mağaradaki çocuğu bulurlar. Nemrut'un huzuruna çıkarırlar. Nemrut'un erkek çocuğu yoktur, saraya alır. İbrahim büyür, halkın putlara taptığını görür, insanın kendi elleriyle yaptığı putların Tanrı olamayacağını düşünmeye başlar. Bunu, Nemrut'un evlatlığı Zeliha ile paylaşır. Bir gece İbrahim tapınaktaki putları kırar, baltayı da en büyük putun omzuna asar. Rahipler, İbrahim'in bu olaydan sorumlu olduğunu Nemrut'a bildiriler. İbrahim: "Balta kimin omzundaysa, o yapmıştır" der. Nemrut: "Bir taş parçası, nasıl kırabilir?" deyince, İbrahim de: "İşte, benim de söylemek istediğim bu" diye durumu açıklar. Nemrut, İbrahim'in yakılmasını ister. Bugünkü Balıklı Göl'ün olduğu yere odunlar yığılır. İbrahim, hâlâ 'mancınık' denilen İçkaledeki sütunlardan ateşe atılır. Ateş su, odunlar balık olur ve 'Halilürrahman' gölü oluşur. Bu gölün yakınında başka bir göl vardır ve Zeliha'nın gözyaşları anlamında 'Aynzeliha' gölü diye anılır. Anadolu'da dağlardaki su kaynaklarına göze denir ve Aynzeliha, aynı zamanda 'Zeliha pınarı' anlamını da taşıyor olsa gerektir.

Öykünün bir benzeri Süryani Vakayinamesi'nde Nemrut için anlatılmaktadır; Ken'an bin Kuş, rüyasını bilicilerine yorumlatır: "Bir çocuk doğacak ve eşini ve ülkeni elinden alacak." Sulha (Zeliha!), yeni doğan çocuğunu bir çobana verir. Burnuna yılan kaçtığı için korkunç bir yüzü olan çocuk sürülerini ürküttüğünden çoban onu bir ırmağa bırakır. Çıktığı kıyıda adı Nemrut olan bir kaplan çocuğu emzirir, büyütür. Büyüyünce de babası Ken'an bin Kuş'u öldürür, anası Sulha ile evlenir ve tahta geçer. Nemrut, Hewya (yılan)'ın oğlu diye ve kurduğu şehir de büyüdüğü ırmak kenarında olduğu için Orhai (sulak yer) diye anılır. Urfa adı da rivayete göre buradan gelmektedir.

Başka rivayetler de vardır; Nemrut, zalimdir, halkına etmediği kötülük yoktur, kendisine Tanrı diye tapılmasını istemektedir. Bunun üzerine Tanrı, ülkesine sivrisinekleri gönderir. Nemrut odasına kapanarak kendini kurtarır. Topal bir sivrisinek, Tanrı'nın huzuruna çıkar, topallığı yüzünden göreve yetişemediğini, yeni bir görev istediğini söyler. Topal sivrisinek anahtar deliğinden odaya girer. Nemrut'un beynine yerleşir. Acılara dayanamayan Nemrut, keçeden bir tokmak yaptırır, başına vurdurdukça rahatlar. Yetmez; tahta tokmak yaptırır ve "Ur ha!.. ur ha!" diye bağırarak ölür. Urfa adı da oradan gelmektedir. Efsane, Yakındoğu'da bildik bir temayı işlemektedir ve Oidipus söylencesi ile birlikte de çağdaş ruhbilimin temel taşlarından biri olmuştur. Urfa'nın bugününe kalan ise şu deyimde gizlidir ve incelenmeyi beklemektedir: Urfa'da en yaygın iyi dilek bildiren deyimlerden biri 'babaya rahmet'tir. Rahmet okumanın genellikle öbür dünya ile ilgili olduğu ve bu deyimle rahmet okunan babaların ise çoğunluğunun yaşadığı bir gerçekliktir.

Muhammed-Hatice örneğinde olduğu gibi, İbrahim de ilahi olanı ilk bir kadınla, Zeliha ile paylaşır. Buna rağmen, kadın, Sulha-Zeliha devamlılığı ile birlikte, rol ve etkinlik olarak daha sürekli, dengeli bir rol ağacına sahipken, erkekler arasında rol ve kuşak çatışması çok daha yoğun yaşanır...

Bir de şu var: Anadolu'da birçok yerde söylenir: "Kadından evliya olmaz..."

Bilinçdışı ve efsanenin zaman boyutundan yoksunluğu ile kadının kutsallık alanından kovulmuşluğu... Malinowski'nin çalışmalarından sonra biliyoruz; kadının psikoseksüel gelişimini penis kıskançlığı kavramıyla ve erkek merkezli açıklayan modern ruhbilimin önermeleri en çok anaerkil topluluklarda kırılganlaşıyor.

SAHİBİ DE KENDİNİ ARAMAYINCA...

Sumer mitolojisini inceleyenler bilir: Tanrıça İnanna her şeye rağmen çoban Dumuzi ile çiftçi Enkidu arasında seçim yapacak güçtedir. Daha sonraki Babil söylencelerinden farklı olarak kocası Dumuzi'yi kendi yokluğunda rahatça tahtında oturduğu için cinlere teslim edip yeraltına gönderecek gücü de var. Sami gelenekte ise kadın kaderi kocasınca belirlenen bir güçsüzlük abidesi!

Kadının konumuyla ilgili bu iki ayrı bakış, Anadolu'da kanımca yüzyıllar boyunca yaşadı. Davranışlarımızı biçimlendiren önemli kaynaklardan biri de Anadolu'ya göçebe Türkmen boylarıyla akıp gelen ve ilk şoku Farsi etkiyle yaşayan, anaerkil olmasa da anacıl özelliklerin, kanımca ikinci şoku halen yaşadığı Sami kültür ile olan gerilimidir. Bu gerilimin en iyi işaretlerini, Toros dağları boyunca yükselen ve en lirik ifadesini **Karacoğlan**'da bulan sevda türküleri ile Arap nüfüsun yoğunlaştığı ve kültürünün baskın yaşandığı Urfa ve çevresindeki sevda türkülerini karşılaştırırsak görebiliriz. Harput-Urfa-Kerkük hattı boyunca çalınıp söylenen türkülerde kadının dilinden sevdaya dair bir yakınmayı duymak bile mucizedir. Bu gerilimin çok yönlülüğünü, etkileşime giren her sosyokültürel örüntü üzerinde etkileri bulunduğunu özellikle vurgulamak gereklidir. Ailedeki birey sayısı, özellikle de erkek çocuk sayısı ailenin konumunu çeşitli yönlerde etkiler. Öncelikle işgücünün aile içinden karşılanıyor olması ile ilgilidir bu. Lakin bugün işgücü dediğimiz şeyin çok yakın geçmişte komşu aşiretlere baskın vermede silahlı fedai anlamına geldiğini de unutmamak gerekir. Ailelerin diğer aileler karşısındaki konumlarının en kesin güvencesi erkek sayısıdır. Bu nedenlerle çok çocukluluğa eğilim olduğu gibi, çok eşliliğe de eğilim vardır. Böylece erkek çocuk sayısının artışı güvence altına alınır.

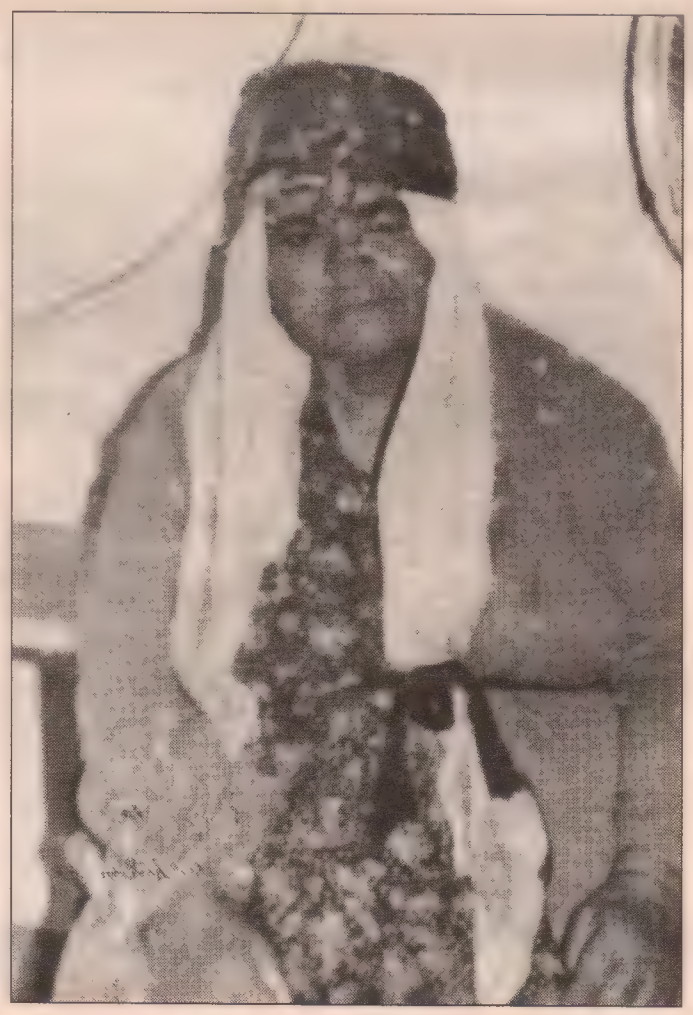

Cinsiyet ayrımı daha eşlerin düğün gecesinde başlar: gelinin yatağı yapıldıktan sonra yatak üzerinde bir erkek çocuk yuvarlanır... Çocuğu olmayan eşlere hor bakılır, çevreden kişiler, özellikle de aile büyükleri öfkelendiklerinde, bir kavga durumunda neredeyse en büyük küfür, en yaralayıcı söz olarak bunlara 'körocak' derler. Kız çocuğu olup, erkek çocuğu olmayan eşler de aynı sıfatla nitelenirler. Erkek çocuğunun kız çocuğundan daha çok istenmesinin önemli bir nedeni de ataerkil aile düzenidir. 'Baba ocağının tüttürülmesi' gerekçesi ile aile içinde erkek çocuğa önemli ayrıcalıklar tanınmıştır. Erkek çocuklar daha uzun süre anne sütüyle beslenmekte, evdeki kadınların ve kız çocuklarının en önemli görevi erkeklere en iyi hizmeti vermek olmaktadır. Bu ayrımcılık öylesine belirgindir ki, bir kadın eğer kız çocuğu doğurmuşsa yedi, erkek çocuk doğurmuşsa dokuz gün yatar. Hamilelik dönemi ile ilgili birçok inanışta da beklenen çocukla ilgili cinsiyet ayrımcılığının izleri belirgindir. Erkek çocuğu imleyen belirtiler hemen hep olumlu iken kız çocuğu imleyen belirtiler bir negatifliğe, olumsuzluğa işaret eder: hamile kadın tatlı (yerel ağızla şirin) yemek isterse oğlan, ekşi isterse kız çocuğu olacaktır. Karnı yuvarlaksa erkek, düzse kız, göbeği yukarı bakıyorsa erkek, aşağı bakıyorsa kız, sık sık uykusu geliyorsa kız çocuğu olacaktır. Yine doğacak çocuğun cinsiyetini önceden tahmin etmek için belli sınamalar da yapılır: hamilenin başına ya da vücudunun başka bir yerine tuz konur. Eğer elini ilk olarak burnuna götürürse çocuk erkek, ağzına götürürse kız olacaktır. Bu son örnekte burun ve ağzın cinsel organların birer simgesi olduğu düşünülebilir. Yine benzer sembolleştirme dişilliğin makasla, erilliğin bıçakla ifade edilmesidir ve bu son örnek daha yaygındır. Hamile kadın odadan dışarı çıktığında bir minderin altına makas, diğerinin altına bıçak konulur. Tekrar içeri girdiğinde altında makas olan mindere otururs kızı, bıçak olana otururs oğlu olacağına inanılır.

Urfa ve çevresinde bir söz vardır: "Yeni doğum yapmış kadının mezarı kırk gün açıktır." Hurafe olmaktan öte halen önemli bir gerçeği ifade eder bu söz. Doğum kadının yaşamında en riskli deneyimlerden biridir. Sıklıkla evde ve yerel ebelerce yaptırılmaktadır. Doğum sonrasında hemen hiç tıbbi destek alınmamaktadır. Üstelik daha önceden değindiğimiz sebeplerle kadının doğurganlığı aşırı derecede zorlanmakta, birçok kadın ergenlik döneminde evlendirilmekte, sıklıkla hamile kalmakta ve doğum yapmaktadır. Gerek albasması, gerekse alkarısı deneyimlerinin bu zorlayıcı sürecin ve kadının hayatına giren çocuğun varlığıyla ilgili ruhsal zorlanmaların dışavurumları olma olasılığı yüksektir.

ŞOFÖR KENDİNDEN ACİZLENENE KADAR...

Gezginciliğin temelinde nedeni belirsiz, gerekçeleri hazır bir huzursuzluk her daim vardır. Bir şeylere bağlanmanın kaçınılmazlığı ile hiçbir şeye bağlanamamanın arasındaki menzilde, bu huzursuzluğu nereye taşırsan taşı gezinir durursun. Gezgin, bütün yolları bu menzile katarak, en bildik, kalkıp yola koyulacağında hangi yolu seçeceğinin belirsizliği ile de hiç bilinmedik bir tutumu sürekli var eder. Böylece huzursuzluğunu beslerken, genel geçer ölçütlere göre, büyüttüğü 'ucube'yi gözlenir, başkalarınca izlenir kılar. Yerleşik olana bulaştırır.

Gezgin, geçmişte derviş mertebesince gözetilmiştir. Şimdilerde ise daha çok gözetlenir. Delilik ile eğer hâlâ yaşıyorsa, bir turiste dönüşmemişse çağdaş gezgin arasındaki birlik de buradadır. Çağdaş gezginin yapabileceği tek şey yola çıkmamaktır. Şehir rehberlerinden, turlardan, bildik yollardan uzak durmaktır. En bilinmedik gezgin öyküleri şimdilerde kimdedir? Benim tanık olduklarım motosikletlilerdir. En iyi bildiğim de dostum Hasan Usta. Yol hikâyelerine başladığında, vaktiniz varsa, günlerce anlatabilir. Onun her daim vakti vardır. Başka işi olmamasından değil. Hiç değil!.. Zaten bir el işini, ya bir keman onarımını, ya motosikletin restorasyonu ile ilgili bir uğraşıyı bırakıp anlatmaya başlamıştır. İşin içinde yol varsa, daha önemli hiçbir şey yoktur. Bir yolculuğa da anlatıyla çıkar, Hasan ağbi. Transit geçiş izni alamadığı Avusturya sınırında, gecenin beklenmesi, karanlıkta, bir TIR'ın gölgesinde, motorla kaçak geçmişlik vardır, bu öyküde. Makedonya'da, bir köyde sekiz gün 1968 model BMW'nin tamiriyle uğraşmak, köyün çocuklarının sekiz kez uğurlaması, beş yüz metre sonra motorun yine teklemesi, köye dönüşler vardır. Yağmurlar vardır, o yağmurlarda motora sıkışmış, sürüklenmiş, sonra davul gibi şişmiş bir ayak bileği vardır. Balkanlarda savaşların içinden geçişler vardır. Gide gele yol boylarında edinilmiş dostluklar vardır. Binlerce kilometrenin geçilmesi, yine de Urfa'ya dönünce mobiletlerin, canhıraş motor seslerinin arasında motora hemen hiç binmemek vardır. Varoğlu vardır, velhasıl...

Köyün, iki gezgininden biri: hayvan tüccarları, celepler; köy köy dolaşırlar, günlerce... sürü toplarlar, sonra şehir merkezinde pazara götürürler... şimdilerde pek kalmadı sanırım. Kökleri dervişlere kadar uzanır. Hemen her inanç sisteminin yayılmasında tüccarların işlevleri olduğu bilinir. Çelebilik ile celeplik arasında bir zamanlar ortak bir payda olsa gerektir. Yine de asıl gezginler, akıl hastaları idi; günlerce nerede oldukları bilinmez, bir görünüp bir kaybolurlar. Yönleri iki çekim alanına doğrudur. Birincisi, çevredeki tekke, yatırlardır. Oralardaki aşevlerinde kalırlar, sıklıkla kutsallığın bir parçası, bütünleyicisi haline gelirler. İkincisi de şehir merkezi; sarayın soytarısı deyiminin olumlu anlamıyla gezerler...

Bir de akıl hastalarının sesleri neden güzeldir; hep güzel, içli türkü söylerler...

Celeplerin piyasaya dönük işlevleri gezginliklerini sakatlar. Oysa akıl hastalarının gezginliğinde, kanımca modernitenin özüne, ikiyüzlülüğüne dair bir şeyler var. Geçmişin serüvencilerinin, korsanlarının, burjuvaların ilk suç ortaklarının, gidip dönmeyenlerin, gittikleri mekanı ve zamanı yıkarak 'yeni dünya'lar yaratanların şimdiki temsilcileri... Boşuna değil, burjuvazinin, büyük çocuklarını, sanatçıları; Rimbaud'ları, Van Gohg'ları, Hemingway'leri... korkunç bir cüretle ve delilikle damgalamaları... Yaşadığımız günlerde, psikiyatrinin elinden kurtulabilecek tek bir yaratıcı bulmanız zor...

Şoför, deyim yerindeyse, iyice acizlendi.

Madrid Mayor Meydanı'nın çıkışlarından birinde bir lokantanın öyküsünü anımsamanın sırasıdır. Hemingway, Madrid'de yaşarken hep buradaki lokantalardan birinde yemek yermiş. Sonra malum, Hemingway intihar etti. Sonra Madrid'e turlar düzenlendi, düzenleniyor. Sonra turistler, Mayor Meydanı'nın hemen çıkışındaki lokantaya sık sık sormaya başladılar: "Hemingway, burada mı yemek yedi?.." Turist kolaycılığı, sürekli çıkıştaki ilk lokantayı danışma yerine çevirdi. Herhalde önce Hemingway'in lokantasını tarif etmişlerdir. Sonra sıkıldıkları kesin... Bir süre sonra öfkelenmiş olsalar, gerektir. En son buldukları çözüm ise, tam da turistik bir gezinin beyhudeliğinin özlü ifadesidir; lokantanın adını şu şekilde değiştirmişlerdi:

'HEMINGWAY NEVER ATE HERE.'

Turistler artık Hemingway'in yemek yediği değil, asla yemediği lokantayı soruyorlar.

hasinesen@ttnet.net.tr
Hasine Şen

BALKANLARIN YAYINI:
YARIMADANIN ALTIN KALEMLERİ

Geçen yıl derginin ocak sayısındaki yazımı '*Kaçak Yayın* yeni yıla yeni bir proje ile giriyor' cümlesiyle başlamıştım. Şu anda sözünü yerine getiren bir kişinin duyduğu huzur ve tatmin duygusu ile başlıyorum yazıma, çünkü proje tamamlandı ve planlandığı gibi, bir kitap oluşturuldu, bu kitap ise 8-10 Kasım 2006 tarihlerinde Sofya'da tanıtıldı. 'Son Sayfa: Balkanlar Yayını' başlıklı bu proje kapsamında geçen yıl boyunca *Kaçak Yayın* dergisi her sayısında bir Balkan yazarını tanıttı. Bu proje, hatırlayacak olursak, Bulgar yazarı **Alek Popov**'un önderliğinde önce Bulgar *Lik* dergisinde başlatıldı, daha sonra Balkan ülkelerinin birbirlerini daha yakından tanımasını ve bu anlamda yeni kültürel ağıların oluşmasını amaçlayan bu çalışmaya Kaçak Yayın da katıldı, Türk edebiyatını ise **Metin Kaçan** ve **Aslı Erdoğan** temsil etti. Ne yazık ki Sofya'da yapılan kitap tanıtımı toplantısına Kaçan ile Erdoğan katılamadı ama edindiğim izlenime göre, sesleri, bir Bulgar dergisinde çıkan birer makaleyle de olsa, birçok kişiye, üstelik doğru kişiye ulaşmıştı. En azından kendimi Türk yazarların çevirmeni olarak tanıttığımda, yazarların isimlerini kullanarak Kaçan ve Erdoğan yok mu sorusundan, bu Türk yazarlarının zihinlerinde yer ettiği ve merak uyandırdığı açıktı.

Toplantıda projenin Türkiye ayağını oluşturan *Kaçak Yayın* dergisi hakkında da tepkiler aldım. (Bulgaristan'da yetişmiş ve bu ülkede yaşadığım sürece Türkiye ile ilgili yapıcı bir yorum duymamış bir kişi olarak benim için her olumlu sözün ayrı bir önem taşıdığını da belirtmek isterim.) Hiçbir şey anlamadıkları halde derginin nesini beğendiler diyebilirsiniz? Bu etkinliği düzenleyen Bulgar Haber Ajansı'na beş altı sayı önceden zaten göndermiştim, yanıma da yazılarını Türkçeye çevirdiğim yazarlara veririm düşüncesiyle birkaç adet daha almıştım. Dergiden özellikle Bulgar Haber Ajansı müdürü çok etkilendi, sayfalarını önce önden arkaya, sonra arkadan öne doğru karıştırırken "tasarımını, hem ciddi hem biraz umursamazlık havası veren görünümü ve görsel mesaj olarak zenginliğini" övdü, kendisiyle birlikte dergiye bakan arkadaşlarına da ara sıra mesleki bir yenilik keşfetmiş bir kişinin heyecanıyla anlamlı bakışlar fırlatıp durdu.

Onun bu yorumlarından Bulgaristan'ın hala sosyalizm döneminden kalan alışkanlıklarla boğuştuğunu çıkartmak zor değil. Bu toplantıya giderken en çok korktuğum şeylerden biri, 'eski usul' bir edebiyat toplantısıydı. Eski usul derken, eski rejimden miras kalan bir etkinlik anlayışından söz ediyorum. Bir şiir gecesinin düzenlendiğini düşünün. Sahnede takım elbise ve kravat içinde şairimiz sırasını beklerken sunucu çıkıyor, sunuşundan sonra sahneye kültür bakanını davet ediyor, kültür bakanı konuşma yapıyor, canlı bir alkış sesinden sonra sahneye eğitim bakanı çıkıp benzer bir konuşma yapıyor, yine alkış, sonra artık olayın düzenlendiği yere göre bir iki konuşma daha yapılıyor ve sıra sunucunun şaire söz verme zamanı geldiğinde dinleyiciler bu 'şiirsel' ortamdan çoktan uzaklaşmış oluyor. Allahtan Sofya'da 'Son Sayfa: Balkanlar Yayını' projesi kapsamında katıldığım etkinlik son derece farklıydı, yapaylıktan, protokolden uzaktı, 'geçiş döneminin' en azından bazı alanlarda başarılı bir şekilde tamamlandığını gösteriyordu.

Toplantıda tanıtılan Son Sayfa: *Yarımadanın Altın Kalemleri* başlıklı kitaba 15 yazar dahil edilse de Sofya'daki buluşmada sadece bazıları vardı: **Dubravka Ugresiç** (Hırvatistan), **İliyet Aliçka** (Arnavutluk), **Anastasis Vistonitis** (Yunanistan), **David Albahari** (Sırbistan), **İvan Ceparovski** (Makedonya), **Aleksandar Prokopiev** (Makedonya), **Svetislav Basara** (Sırbistan), **Nora Luga** (Romanya), **Çezar Badesku** (Romanya). Bu yazarların Sofya'da bir araya gelme nedenlerini ve kitabın başlığını ise projeyi başlatan **Alek Popov**'un basın toplantısında yaptığı konuşma açıklıyor:

"...'Son sayfa' ifadesi kulağa neredeyse 'son söz' gibi geliyor. 'Son söz' deyince de akla hemen darağacı, ardından da son söz hakkı verilen mahkûmlar geliyor. Ama sizi rahatlatayım hemen, sizi idama filan davet etmiyorum. Aslında bir yazar, seyirci veya dinleyici önüne çıktığında sahnenin darağacına dönüşme ihtimali her zaman vardır. Hele de okuru düşünmeye davet ederse. 'Son Sayfa'ya dahil edilen isimler tam da bu türden yazarlar. Ama bu bir meslek riskidir, onlar bunun farkında ve şu ana kadar korktuklarına dair bir işaret vermemişlerdir.

Son söz hakkı sadece mahkûmlara verilmez. Bir şeyin teknolojinin 'son sözü' olduğunu duyduğumda her türden ve kural olarak gereksiz fonksiyona ve yüksek dondurma gücüne sahip, avangart dizaynlı iki metrelik gümüşümsü bir buzdolabı hayal ederim. Modanın 'son sözü'nden söz edecek olursak ise aklıma Milano veya Paris defilelerinde uzay malzemelerine sarılmış cılız mankenler geliyor aklıma.

Peki ya edebiyatın 'son sözü'?

Bu konuda, buzdolabı ve mankenlerden farklı olarak, genel bir görüşe varmak çok daha zordur. Birçok sayfanın edebiyatın 'son sayfası' olma iddiası olmuştur ve olmaktadır, ama genelde edebiyatın unutulan sayfalarının kaderini paylaşırlar. Son sozu daima zamanın söylediği bu alanda modalara ise hiç güvenilmez. Kendi ülkelerinde hak ettikleri bir üne sahip olan Son Sayfa yazarları, Balkanlarda veya Balkanların dışında kendilerine genelde kısa olan bir kullanım süresi ile birlikte yapıştırılan 'popüler' etiketinin yakıştırılmasından pek hoşnut olmayacaklardır. Dikkatimizi çeken kriter de bu değil zaten. Onları buraya davet etme düşüncemiz, sayfalarının kalıcı olması umudumuzla ilgilidir, çünkü yazdıkları modalardan etkilenmiyor, tam tersi, onlara karşı geliyor...

Aslında düşünürsek 'son sayfa' her zaman yarım kalır... Noktayı koyduğuna inanan varsa genelde yanılıyor. Son sayfa, bir anlamda, daima sondan bir önceki sayfa oluyor, ölümün sayfası bile."

Sözünü ettiğim proje son sayfalardan oluşuyordu, Sofya'da da son sayfalardan oluşan bir kitap tanıtıldı. Projenin amacı ise açık: Belki bu son sayfalar diğerlerini da aramamıza neden olacaktır...

Merak edenler diğer sayfaların bazılarını *Kaçak Yayın* dergisinde bulmaya devam edecektir. 'Son Sayfa' projesi tamamlansa da 'Balkanlar Yayını' dosyası devam edecek.

Cezmi Ersöz

BİLMEDİĞİN ÇOK ŞEY VAR...

Kazanmak... Ne ürkütücü bir kelime!.. Benim de dilime bulaşmış işte.... Sevgide kazanmak diye bir şey olabilir mi?.. Ne adına... Niye kazanmak... Sevgi, boyun eğmektir bir anlamın önünde... Sevgi, bir yücelişin içinde erimektir. Sevgi, kendi sınırlarını sevdiğinin sınırlarında kaybetmektir... Sevgide kazanmak veya kaybetmek yoktur...

"Ben buradan ayrılıyorum..." "Nereye gidiyorsun?.." "Sevdiğim adama gidiyorum..." "Ama birlikte yola çıkmıştık..."

Geceydi ama benim için o an bir kez daha gece oldu... Diyarbakır'ın köylerinden birindeydik. Savaş bütün acımasızlığı ile sürüyordu... Uzaktan mermi ve top sesleri geliyordu... Bazen geceyi acı çığlıklar bölüyordu...

Beni aşkım sürüklemişti ölümün ortasına... Bir kez de ölümün ortasında sınamak istemiştim aşkımı. O büyük yanılgımı, o büyük kaybedişimi.

"Gitmesen olmaz mı? Sana çok ihti-yacım var!"

"Gitmek zorundayım... Bak, sen çok iyi bir insansın ama bilmediğin çok şey var!.."

Ansızın sesler kesildi... Sessizlik ölüm biriktirdi... İnsanlar böylesi sessizliklerde birini yaralar ve öldürürdü... Hiç kan akmazdı... Hiçbir çığlık duyulmazdı... "Bak, sen çok iyi bir insansın ama bilmediğin çok şey var!.."

Böyle söyledi ve sevdiği adama gitti... Hiç kanım akmadı... Hiç sesim çıkmadı... Ölmedim de... O an içimden bir şey yükseldi yukarıya doğru, yüzümü tuttu şefkatli elleriyle, sarılıp öptü beni iyi kalpli kederim... Ben de ona sarıldım, yıllar önce kaybetmiş annemi bulmuşcasına... "Güzel kederim" benim... Ne zaman "karanlık bir vadide" kaybolacak olsam, ne zaman mutsuzluktan ölecek olsam, gelip sarılırdı...

Aşksız, sevgisiz bir şey yapamam ben... Hayatımda aşk yoksa, küser evime dönerim... Bu bir eksiklik midir, zayıflık mıdır bilmem... Eğer hayatımda aşk yoksa, durmadan o zavallı kalbimi delik deşik ederim... Kimseyi suçlayamam ama en büyük kötülüğü kalbime yaparım... Böyle zamanlarda o "güzel kederim" bana sarılıp beni korumasa, hiçbir sabaha çıkmazdım ben... Hiçbir yola...

Eski, hurda bir otobüsün en arka koltuğunda Diyarbakır'dan İstanbul'a dönerken, yol boyunca hep o cümle acı bir uğultuyla dönüp durdu: "Bak, sen çok iyisin ama bilmediğin çok şey var!.."

Neydi bilmediğim?.. İyi olduğum için mi, hep koşulsuz sevdiğim, sevdiğim insana kendimi bütünüyle adadığım için mi kaybediyorum durmadan?.. İnsanların kaç yüzü vardı? Bu yüzler nerelerde ve nasıl gizleniyordu?..

Sevdiğimi kazanmak için kötü olmam mı gerekiyordu?.. Ama kötü olursam sevgim ne olacaktı; kötülükle sevgim kalbimde aynı anda nasıl barınacaktı?.. Barınabilir miydi?.. Hayatta hep değişmez roller mi vardı?.. Hep kendini saklayan, hep güçlü olan, hep kötü davranan mı kazanacaktı?..

Kazanmak... Ne ürkütücü bir kelime!.. Benim de dilime bulaşmış işte.... Sevgide kazanmak diye bir şey olabilir mi?.. Ne adına... Niye kazanmak... Sevgi, boyun eğmektir bir anlamın önünde... Sevgi, bir yücelişin içinde erimektir. Sevgi, kendi sınırlarını sevdiğinin sınırlarında kaybetmektir... Sevgide kazanmak veya kaybetmek yoktur... Bir başka iklimde, insanın yüzyıllardır özlediği kendisine sımsıkı sarılıp sevinçten göklere uçmasıdır sevgi... Böylesi cümleleri sonsuza dek çoğaltabili-rim; ama bu dünyaya, bu hayatın kurallarına geçmiyordu cümlelerim...

Bu dünyada bir yücelişin önünde sonsuza dek erimek yoktu... Bu dünyada kurallar kadar amansız ve kader gibi acımasız roller vardı... Birileri kullanılıp kullanılıp terk ediliyor; diğeri ise hep özleniyor, hep aranıyor ve hep vazgeçilmez oluyordu... Kimileri hep incitiliyor, hep terk ediliyor, kimileri hep kutsanıyor, yüceltiliyordu... Buydu işte o acımasız kader... Diyarbakır-İstanbul otobüsünün en arka koltuğundaydım; aşkım için ölümü göze almıştım ama yetmemişti... Aşkım için kalbime kötülük sokmamıştım, bu yüzden kaybettiğim söylenmişti... Evimden başka dönecek yerim yoktu... Dışarıda yağmur yağıyordu.... Ne kadar iyi bilsem de vedalaşmaları, yine de hazırlıksızdım böylesine... İşte o an sarılırdım iyi kalpli kederime, çünkü böyle anlarımı çok iyi bilirdi o... En güzel şiirle-rimi, en güzel yazılarımı, ben böylesi anlarda yazmıştım... "Ben bu acıyla ölürüm artık!" dediğim böylesi anlarda, bütün o başıboş dolaşan esinler, imgeler, düşler, gelip beni bulmuş, beni seçmiştir... En umutsuz anlarımda içimden bir hayal kadın çıkartmışımdır... O hayal kadının yüzüne soluksuz bakmışımdır... Otobüslerin yağmurla lekeli camları ardındaki o kadının yüzünü, o "güzel ke-derim"den bile çok sevmişimdir... Kadının camları ardında kımıldayan dudaklarını görmüşümdür de sesini duyamamışımdır. Sesini duyamasam da az çok ne dediğini bilmişimdir... İşte bildiğimi sandığım o şey, beni "karanlık vadimden" geçirir. Bu aşka düşmek tutkusunu, tekrar tekrar, o verir bana... Benim gibilerin kederi ne denli acımasızca çizilirse çizilsin, sevgiye duyulan bu hasreti durmadan o kışkırtır... Bu tutku olmasa, bu neden çoğaldığını bilmediğim hasret olmasa, nasıl dayanırdım bunca acımasızlığa... Sevmenin, bağlanmanın kaderi, diye bana dayatılan bunca acımasız ve korkunç yasaya... Çünkü ben hep çok iyiydim, bu dünyaya ait değildim ya; bu yüzden ilk terk edilen hep ben olurdum; ilk vazgeçilen... Garip bir rastlantı mıydı bilmiyorum, belki de çok kişinin başına geliyordur... Kimi sevsem, onun hep uzakta hep bir sevdiği vardı ya ilk aşkı ya onu terk edip giden biri ya ayrıldığı kocası... Benim sevgim, benim aşkım bana bir türlü geri dönmez de o uzaktakine, o ulaşılmayan, o terk edip gidilen sevgiyi körükler, güçlendirirdi hep... Kimi derinden sevsem, o bir başkasını derinden hatırlardı... Oysa, ne tuhaftı ki o derinden özlenen, o terk edip giden, o terinden hatırlanan bu hayat gibi haksız, bu kader gibi acımasız biriydi... Ama bunlar önemli değildi... O güçlüydü... Kötülük kadar güçlüydü... Haklı, haksız olması hiç önemli değildi... O yenip gitmişti... Teslim alıp gitmişti... Öylesine çok sevdim ki onları, başkalarına duydukları sevgiyi anlatmalarını, sessizce, içim acıyla kanayarak dinledim... Beni yitirmekten neredeyse hiç korkmadılar; çünkü bu hayata göre fazla iyiydim, bu yüzden ilk defa vazgeçilebilirdi benden... Elimden kötülük yapmak gelmiyordu; sevince köpekleşiyordum, unutuyordum bütün kuralları, bütün kaderleri... Öyleyse, terk edilmeyi baştan hak ettiğim neredeyse açıkça söyleniyordu bana... Öyle gizlice, saklanarak, utanılarak bile değil... Korkusuzca anlatırlardı bana o uzaktaki sevgililerini, ilk aşklarını, ayrıldıkları eşlerini... Hak vererek, saçlarını usulca okşayarak, teselli etmeye çalışarak dinle-dim onları... Beni yok saymalarını acıyla katlanarak dinledim.

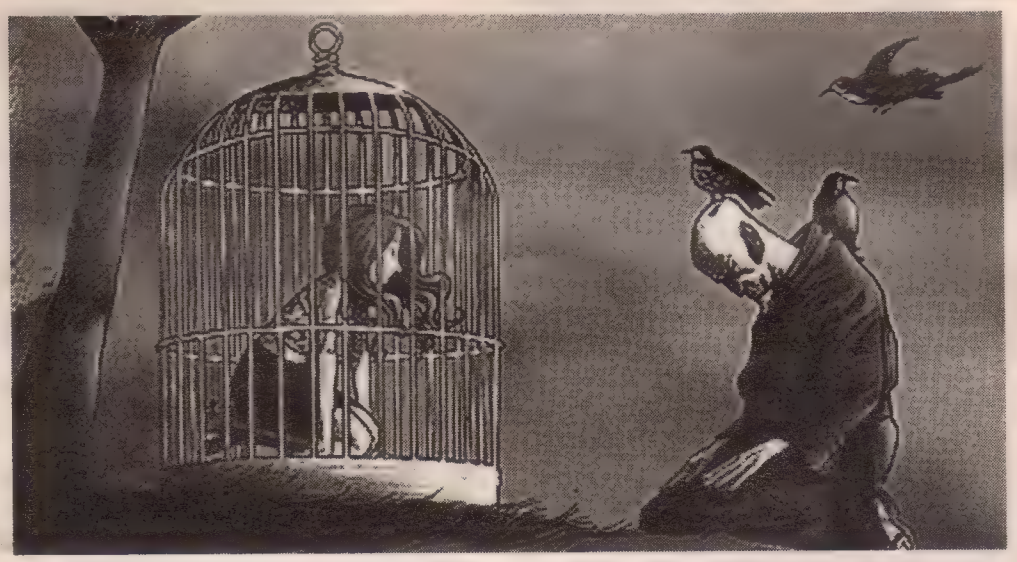

Ama sevgimin acısı ağır geldiği zamanlarda dayanamaz, bir an önce görmek, varlıklarını hissetmek isterdim tutkuyla... Hiç beklemediğim bir anda değişir, tanınmaz hale gelirlerdi... Böyle anlarda, bilmediğim, anlamadığım bu özgürlükten bahsederlerdi: "Birbirimizi öyle çok aramayalım... Öyle, dip dibe, yaşamayalım... Açık yaşayalım... Hayatımıza birileri girebilir, bunu anlayışla karşılayalım... Birbirimizi sahiplenmeyelim... Sahiplenmek sevgiyi öldürür!.."

Susar dinlerdim... Katlanırdım bu sözlere... Çünkü köpek gibi seven bendim... Sevgide yenilmiş olan bendim. Seven, her şeye katlanır... Sevdiğini üzmemek için kendi kanatlarını kırar... Sevdiği istediğini yaşasın, diye gözlerine mil çeker... Aşkı bitmesin, diye kendini köleleştirir... Bu dünyada koşulsuz sevmek, rezil bir şeydir!..

Bana özgürlükten sahiplenmenin sevgiyi öldürdüğünden bahseden, o insanlar bir gün ansızın evlenirlerdi... Benden esirgedikleri her şeyi evlendikleri eşlerine verirlerdi... O nefret ettikleri sahiplenmekten son derece mutlu, sanki bir süre önce o sözleri onlar söylememiş gibi, çekip giderlerdi... Çekip giderler ve beni kederimle baş başa bırakırlardı... İyi kalpli kederimi severim ben, çünkü herkes gider, bir tek o kalır... O benim çocukluğumun gizli bahçesidir. Dünyanın en masum güneşleri orada doğar, orada batar... O bahçede ne güçlü insanlar vardır, ne de güçsüz... Ne kazanan, ne de kaybeden vardır orada...

Ama ben bu keder bahçesinde hep kendimi seyrederim... Durmadan kendimi özlemeye mahkûm edilmiş kendimi seyre-derim... Beni terk edip gidenlerden, tek bir ricam vardır... Ne olur, beni bir daha aramayın!.. Çünkü ben kolay unutamıyorum... Çünkü ben size duyduğum, sizin deyiminizle, o "akıldışı aşk" yüzünden keder bahçemi dağıtıyorum... Çocukluğumun o güzel bahçesini... Ne olur beni aramayın, çünkü sonra çok acı çekiyorum... Böyle derdim onlara ama yine de ararlardı... Soluksuz, umutsuz bir gece mutlaka olur ve o zaman mutlaka akıllarına ben gelirdim... O, yedek sevgili!.. O bu dünyaya göre çok iyi olan... Çok iyi olduğu halde hep ilk terk edilen. Yangında kurtarılması hep unutulan... Sevgisi adına hep şekilden şekile giren... Hep, el altında tutulan... Hep, aynı sevecenlik tuzağına düşen...

Bütün gece, sevdikleri insanların ne denli acımasız ve hoyrat olduklarını anlatırlardı bana... Güçlü bir kayaya çarpmışlardı... Girdikleri yarışları kaybetmişlerdi... Başarı, onlara çok uzaktı... Yanlış kişiyi seçmişlerdi... Bu ilişkinin sonu yoktu... Verdikleri kavgada yenilmişlerdi... Böyle şeyler anlatırlardı bana... Benden yara almış benliklerini onarmamı beklerlerdi... Bunu da yapardım... Dudaklarımı kanatarak, gözyaşlarımı içime akıtarak, kederli bahçemi onlar için bir kez daha dağıtarak bunu da yapardım...

Ama sonunda bilirdim ki çekip gideceklerdi... Bütün o kötü enerjilerini bana bırakıp gideceklerdi... "Aramayın, çok acı çekiyorum!" dememe rağmen, hayatla bağları zayıfladığında, kendilerini kötü hissettikleri anlarda arayacaklar ve içinde güçlü ve güçsüz... Kazanmak ve kaybetmek... Başarı ve başarısızlık geçen cümleleri bana bırakıp gideceklerdi... Bir daha arkalarına bakmadan, gideceklerdi... Ve giderken, "Biliyor musun, aslında sen çok iyi birisin ama bilmediğin çok şey var!" diyeceklerdi...

Desen: Kutlukhan Perker

KİTAP FUARLARINDAN NEDEN KORKUYORUM

Tanja Dückers

Ne zaman kitap fuarına gitmek üzere yola koyulsam içimde hep aynı sıkıntı belirir: Tanrım, insanlar yine benden hayatın en önemli sorularına karşı nihai yanıtlar beklerlerse onlara ne diyeceğim? Aynı şey kitap okuma etkinliklerinde de olur, insanlar üzerime üşüşür, ama fuarlarda bu çok daha yoğun oluyor. Bundan kurtuluş yoktur. Hatta bazıları benin randevu defterimi benden iyi bilir ve bir sonraki etkinlikte, bir sonraki imza gününde ya da fuarda beni bekler. Uzun zamandır yanıtını arayıp bir türlü bulamadıkları sorularını bir mızrak gibi üzerime yağdırmak için. Bu zavallıcıkları içini yakıp kavuran meseleler esas olarak oldukça ağır konulardır. Aslında Frankfurt'a trenle giden, aslında sadece röportaj yapmak, kitabından bölümler okumak ve kitabını imzalamak isteyen zavallı yazarın pek de kolay cevaplayabileceği şeyler değildirler.

Gelecekte savaşları nasıl önleyebiliriz?

Cinsiyetler arasındaki çatışmaları nasıl ortadan kaldırabiliriz?

Biz Almanlar İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı travmayı tam anlamıyla ne zaman atlatacağız?

Neden barut fıçısına benzeyen Ortadoğu'da hiç huzur ve sükûnet olmuyor? Neden, bayan Dückers?

Sizce Tanrı, ne zaman gerçek bir Rönesans gerçekleştirecek?

Ateistlerin kinik olduğunu düşünüyor musunuz? Sizce sanatçılar da kinik midir, yani dünyayı çok uzak bir mesafeden gözlemledikleri için?

Bayan Dückers, son zamanlarda bir kültür çatışmasına dönüşmüş bulunan kültürlerarası diyalog ilerde nasıl bir şekil alacak?

Putin Rusya'sı hakkında ne düşünüyorsunuz? Ve, bayan Dückers, oradaki basın özgürlüğü için neler yapılabilir? Lütfen, cevabınızı çok ediyorum!

Peki, Bayan Dückers, bu uzak doğunun ekonomik saldırganlığı hakkında ne düşünüyorsunuz? Kızım ilerde Çince öğrenmek zorunda mı kalacak?

İnsanların affetme yetenekleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ölümden korkuyor musunuz?

Özellikle de, sözcük seçimimi affedin, hastalar insanın başına üşüşür. Bir doktorun hastası gibidir bunlar, dinleyici ya da okur değil. Kesinlikle dikkat çekici tipler değillerdir. Kendilerini ipek atkıların, inci kolyelerin ve ceketlerin arkasına gizlerler; dudaklarında genellikle mercan kırmızısı bir ruj vardır. Ya da kravatlıdırlar ve kravat iğneleri vardır. Ama bazen kadife takım içinde de ortaya çıkarlar. Ama en kötüsü şudur: Onları hemen tanıyamazsınız! Bu ilişki kurma meraklısı kişiler, benim gibi kibar olmak için eğitilmiş ve insanların suratına, "Bir rahat bırakın da bir yudum su içeyim," demekte zorlanan insanlar için tam anlamıyla bir beladır. Eğer iyi davranırsanız mektup da yazarlar, e-posta gönderirler, faks çekerler. Ve aynı mektubu, aynı e-postayı, aynı faksı tekrar gönderirler (Acaba gönderdiğim elinize ulaşmamış olabilir mi, Bayan Dückers?), eğer iki hafta içinde kendilerine bir cevap yazmamışsanız.

Bay Ratzinger başlangıçta bana biraz şüpheli gelmişti; eşcinsellere karşı düşmanca yaklaşımı, çevreye duyarsızlığı vs. vs. yüzünden. Ama giderek sempatik gelmeye başladı. Zira kayıp Hıristiyanları tekrar kiliseye kazandırmak, inanç arayanlara inançlarını geri vermek istiyordu. Fena değildi. Böyle biz yazarlar, ilerde bizzat papaz olmak zorunda kalmayacağımız için biraz rahatlayabilirdik. Geçmiş yıllarda politikacılar, tüccarlar, aydınlar inandırıcılıklarından çok şey yitirdiler. Ama biz sanatçıların evrenle doğrudan bir bağlantımız olduğunu sanıyorlar, açıklanmamış sorulara cevap bulabileceğimiz inancındalar. Çatı katında tek başına düşünen biri – bu, Almanların sanatçı deyince akıllarına gelen görüntüdür. Kitap fuarlarındaki pragmatik ticaret ve iş yapma çabası içindeki yazarla ondan kutsal mesajlar bekleyen okurlar arasında çarpıcı bir tezat oluşur.

Yazar orada bir yandan editörüyle baskı sayısı hakkında konuşurken bir yandan da aşk neden sonsuz değildir, gibi bir soruya yanıt vermek durumundadır. Eğer otuzlu yaşlarında bir yazarsanız ve seksenli yaşlarında birine dünyayı açıklamak zorundaysanız, bazen kendinizi müthiş bir sıkıntı içinde bulabilirsiniz.

"AYNA'NIN AYLASI"

Celalettin Benzer

Ayla sevgilisi tarafından terkedilince kendine eziyet etme sürecine girmiştir... Kül tablasında yanan üç adet sigara vardır. Farkında olmadan bir tane daha yakar. Kül tablasında yanan sigaraları farkedince, sinirlenerek hepsini söndürür. Çantasından çıkardığı bir cep aynasına bakıp ne halde olduğunu görmek ister. Aynayı çıkarır ama bakamaz... Bir yandan da delirmek üzere olduğunu hissetmektedir... Boğuluyormuşcasına pencereyi açıp nefes almaya çalışır... Aslında atlamak için cesaretini toplamaya çalışmaktadır... Kendi evinden bir müzik sesi geldiğini duyar. Sesi takip ettiğinde evdeki süslü çerçeveli boy aynasından geldiğini fark eder...

Bildiği, çocukluğunda radyoda duyduğu gibi şarkılar çalmaktadır... İyice kulağını yaslar aynaya... Neredeyse uyuklamaya başladığı sırada şarkılar yavaş yavaş susup onun uyumasına izin verir...

Sabah, aynaya sarılmış olarak bulur kendini Ayla... Aynaya teşekkür eder rüyasına girdiği için... Bir de sitem eder neden pencereyi kapamadı diye... Ayna Ayla'nın onunla ilk kez konuşması ile o da kendi içini ona döker ve konuşur..." Hep seni izledim" der..." Hep bendeydin!.. Ben sana âşık oldum" der ayna...

Ayla çok korkar... Aklını yitirdiğini zanneder... Ayna içini okur gibidir... Tüm hatıraları da bilmektedir... Tabii ki karşısında olup biten kadarını... Ayla da konuşmaya başlar ayna ile... Ve aynanın kendisine duyduğu aşk onu etkiler... Hatta onu terkeden sevgilisini bile kıskanmıştır ayna... Yine de sesi sevgi doludur, müşfiktir Ayla'ya karşı... Ayna şakalaşır da...

Ayna ile Ayla tuhaf bir ikili olmuşlardır... Ama biri Ayla diğeri aynadır... Yine de paylaşmaktan geri kalmazlar... Sevişmeyi bile denerler... Ayna aynalığına, Ayla haline güler durur bu durumlarda... Karı koca gibi olurlar... Ayna evde bekler hep Ayla'yı... Özlerler hep bir birlerini... Tutku giderek artmaktadır... Bunu ne ayna, ne de Ayla, saklamazlar birbirlerinden...

Ayla, şunu fark eder aynada... Canının istediği gibi konuşsa da ayna kırılmamaktadır... Hep olduğu gibi durmaktadır karşısında...

Sen neden erkek bir aynasın diye sorduğunda kadınların aynasının erkek aynalar olduğunu öğrenir... Erkeklerin de kadın aynaları vardır... Tuhaf bir dünyada gibidir...Kendiyle konuşur gibidir ama biri vardır hayatında...

Sınamak için aynayı ne yemek seversin diye sorar... "Ayna ben yiyemem ama karşımda sevdiğim yemekler olunca, onları hakkınca göstermeyi severim" der... Ayla yemek yapıp, şarap bile içmektedir mum ışığında ona âşık olan ayna ile... Hatta bir kadeh şarabı aynaya serper ki o da içmiş olsun diye... Buna da gülerler birlikte...

Çaresiz bir aşktır bu... İkisi de bilir...

İnsan çaresizliği istemez der Ayla, bir yol aramaya çalışır gerçek anlamda bir birliktelik yaşamak için... Aynaya da bu konuyu açar... Ayla ona sarılınsın, koklansın hatta hükmedilsin istemektedir... Nereye kadar sürecektir ki bu durum... Ayla normal bir insandır sonuçta... Ayna bunun imkânsız olduğunu söylese de Ayla'yla ilk kez ayrı fikirlere düşerler...

Ayla bu çaresizlik karşısında yine üçüncü sigarayı küllüğünde fark eder... Yeniden delirecek gibi olmuştur... Nefes alamamaktadır... Cama koşar camı açar.. Aynayı alır ve aşağıya atar...

Ayna kırılmıştır..

Ayla ağlamaktadır... Makyajının ne kadar aktığını kontrol etmek için çantasından küçük bir ayna çıkarır... Ama bakamaz... Ters çevirir aynayı...

Sokakta çocuklar çığlık çığlığa güneş ışınlarını gölgelere yansıtmaktadırlar... Ayna sokakta bir sürü parçaya bölünmüş olsa da sokaktan geçenler parçaları ellerine aldıklarında yine de kendilerinden bir bölümü görebilmektedirler... Kimi gülmektedir kendine, kimi kızgın, kimi ağlayarak ellerinde bir parça ayna ile yürümektedirler...

KÜLLENMİŞ ZAMANLARIN ARDINDAN

Bülent Karaköse

WHEN I WAS YOUNG

- Yükseliiikaa! Ben Tino'ya yemek götüreceğim, Natâlino evde yalnız kalmasın, çocukları gönder oyun oynasınlar...

İtalyan asıllı komşumuz Ninâ Teyze anneme 'Yükselika' diye seslenirdi... Kulağımıza hoş geldiği için, çocuk oluşumuzun da verdiği muziplikle, annemin de hoş görüsüne sığınarak biz de zaman zaman anneme 'Yükselika' diyorduk.

Yer Tarlabaşı.

Komşumuz Macar müzisyen Korçi Amca'nın kemanın sesiyle uyandığım, 12 Eylül Askeri Darbesi'nin

ım Natalino ..

Nina Teyze.

olmadığı ve İstanbul Büyük Şehir Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ın Tarlabaşı'nı talan etmediği, megafonla zerzevat satılmadığı yıllar... Yoğurtçuların çanlarından çıkan melodilerin sokakları neşelendirdiği yıllar; Merkep sırtında sızma zeytinyağı satıldığı yıllar...

Altmışlı yılların başlarında işsizlik ve yoksulluk Anadolu insanının iş, aş bulma umuduyla Batı'ya göç etmesini zorunlu kılmış, ailem de bu zorunlu göçten nasibini alarak Tunceli'den Tarlabaşı'na göçmüş.

İlk çocukluk ve ilk geçlik yıllarımın geçtiği Tarlabaşı'ndaki insan zenginliği, dil, din, ırk çeşitliliği hayal gücümü zorlamama neden olmuş ve Tarlabaşı'ndan bir karikatür sanatçısı olarak çıkmıştım.

Tarlabaşı'nın yoksul bir kaç Türk ailelerindendik. Annem şeker çuvallarından perdeler, babam meyve, sebze sandıklarından döşekler yapmışlardı. Koço kasap, bakkal Lambo, manav Kirkor hiçbir zaman yoksulluğumuzu hissettirmemişlerdi.

Aleko, Antranik, Natalino, Yani, Dimitro çocukluk arkadaşlarımdan birkaçıydı. Onlarla koşup, onlarla terliyordum. Onların bana öğrettikleri Rumca, Ermenice, İtalyanca küfürlerle büyüyordum. (O zamanlar Bedri Rahmi'nin 'İnsan en azından üç dil bilmeli, üç dilde ana avrat dümdüz gidebilmeli' şiirini bilmiyordum.)

Annem çarşıya pazara gittiğinde göz kulak olmaları için bizleri Madam Niça'ya ya da Ursula Teyze'ye gönül rahatlığıyla bırakırdı.

Yaz tatili için bizler köylerimize, komşularımızsa anayurtlarına giderlerdi. Komşularımızın tatil dönüşlerini kardeşlerimle dört gözle beklerdik. Çünkü döndüklerinde hiçbir zaman elleri boş dönmezler, bütün mahalle çocuklarına en güzel oyuncakları getirirlerdi. Bu oyuncaklar 'Made İn İtaly', 'Made in Grece', 'Made in Israel' etiketliydi. Yoksulluğumuz, onların sayesinde çağı yakalamamıza engel değildi.

Yoksul mahalle sakinlerinin de izleyebilmeleri için Tino Amca aldıkları televizyonu yaşadıkları evin terasına kurmuştu. Yaz akşamları, hafta sonları birçok mahalle sakini evimizin balkonunda toplanıp, karşımızdaki komşumuzun televizyonundan faydalanırdı.

Tino Amca'nın bu inceliğini çocuk yaşımda kavrayabilmiş değildim.

Macar asıllı keman virtüözü Korçi Amca ise okuduğu kitapları, dergileri bizlere vererek kültürel alanda beslenmemizi tamamlardı.

Bir gün onların buraları terk edeceklerini ve bu tatlı rüyanın kabusa dönüşerek son bulacağını hiç düşünmemiştim.

Onlar paskalyalarıyla, krismıslarıyla, renkli yumurtalarıyla ve çörekleriyle çocukluğumuzun damağında bir tat bıraktılar. Onlar bizlere nasıl Avrupalı olunacağını öğrettiler.

Onları zorunlu göçe zorlayan ne işsizlik ne de yoksulluktu. Ülkemizde geleneksel olarak on yılda bir yapılan darbeler, sindirme ve yıldırma politikaları o güzel insanları yerlerinden etti. Onları ülkemizde tutabilseydik, Avrupa Birliği'ne girebilmek için uyum paketlerine ihtiyacımız olacak mıydı?

ARSIZ KIZ-I

Toprak Işık

Müstakim diye dünya tatlısı bir amca... Pardon, dünyalı olduğundan emin değilim. Ev tutabilmenin inceliklerinden bahsetmiş. Üniversite sınavını kazanabilseydim işime yarardı belki. Üniversite sınavı amcacığım; sana kesin çok yabancı bir kavramdır, çünkü Türkçe'nin icadından sonra başımıza sarıldı. Ay vallahi çok terbiyesizim ama ne yapabilirim, büyüklere saygıyı dedelere kadar öğrendim. Dedemin dedesinin kuşağıyla nasıl konuşulacağını hiç bilmiyorum ve içimden geldiği gibi konuşunca da böyle oluyor.

Öf hep aynı şey. Bir halt yerim sonra da vicdan azabından kıvranırım. Müstakim Amca'ya sıkıldı şimdi canım. Niye durup dururken sataştım ki adamcağıza? Durup dururken değil aslında. Öyle ev tutan bayanlardan falan bahsedince, Dayım'ın kızı Ayşen'i getirdi aklıma. Sınavı kazandı, şimdi ona kalacak yer ayarlamaya çalışıyorlar. Annem de ha bire başıma kakıyor. Sanki sınavı bir Ayşen kazandı... Hatta kaybeden de yalnız benim.

Aslında kafam en fazla ÖSYM'ye bozuk. Soruya bakın soruya: Aşağıdakilerden hangisi toprak solucanlarının faydalarındandır? Cildi güzelleştirir diye bir seçenek koysalardı hiç durmaz onu işaretlerdim. Toprağı havalandırırmış. Bir insanın sırf bunu bildiği için 1.273 puanla ödüllendirilmesini anlayamıyorum. İnanın bana soruların tamamı çalışmadığım yerlerden geldi. Üçgenin iç açıları... Böceklerde solunum... Suya atılan takozlara uygulanan kaldırma kuvveti... Daha neler neler... Düşününce bile fenalaşıyorum. Teoman'dan tek soru sormadılar. Açmayın öyle gözlerinizi koca koca, şaka ediyoruz. Neşelenmeye çok ihtiyacım var. Moralimi düzeltip fena halde çalışmam lazım. Önümüzdeki yıl da kazanamazsam annem üzüntüden, babacığım öfkeden ölecek. Üç hayat kurtarmak için tıbba girmeye karar vermiş durumdayım. Annem artı babacığım iki mi ediyor? Matematiğinizi çok iyi zannediyorsunuz değil mi? Matematik sadece aritmetik değildir, mantık da vardır içinde. Size kalsa adamı o öfkeyle, sevgili kızını yanına almadan gönderirsiniz öte tarafa? Babacığım yüz yirmi beş kilodur ve elleri kürek kadardır. Haberiniz olsun yüz yirmi kilonun üzerindekilere bu cığım eki hiç yakışmıyor. File papyon takılmış gibi oluyor. Sorunuzu duydum: Öyleyse niye ona babacığım diyorum? Siz mantık konusunda gerçekten çok zayıfsınız. Madem yukarıdaki yanıtı tek başınıza göremiyorsunuz tekrar edeyim. Çünkü adam yüz yirmi beş kilo ve elleri kürek kadar. Keşke üniversite sınavını da siz hazırlasanız. Böyle bir olasılık olsaydı, öyle sevimli yazardım ki, sormaya kıyamazdınız.

Daha anlatacağım çok şey var ama burada kesmek zorundayım. Zil çaldı ve annem kapıyı açmaya gitti. Saat altı buçuk, yüz yirmi beş kiloluk adam gelmiştir. Kafamı masamdaki kitaplara gömüp, çalışıyormuş gibi görünmem gerek.

ARSIZ KIZ-II

Geçen hafta, Müstakim Amca'ya sataşmıştım; ardından ÖSYM'ye atladım ve en son babam geldi; sohbetimiz yarım kaldı. Sahi bir de size mantık dersi vermiştim. Umarım öğrendikleriniz hafta boyunca işinize yaramıştır. Çok ukala olduğumu düşünüyorsunuz. Haklısınız öyleyim ama bunu keşfetmeniz, inanın zeki olduğunuzu göstermiyor. Okuduğunuzu anlayabiliyorsunuz demek ki... Peki sinirli olduğumu fark ettiniz mi? Ettiniz. Evet evet kesinlikle okuduğunuzu anlayabiliyorsunuz. Ben genelde sinirliyimdir ama bu kez özel bir sebebi de var. Geçen hafta babamla bir kaç dershane gezdik ve içlerinden bir tanesi var ki, aklıma geldikçe tüylerim diken diken oluyor.

'Bize ne senin dershanenden?' demeden önce, bildiğiniz özelliklerime terbiyesizliğimi de eklemenizi tavsiye ederim. Kendimden biliyorum, ukala ve sinirli bir terbiyesiz çok tehlikelidir. Uyarmadı demeyin sonra. Dinamitlemek istediğim o dershaneye gelelim şimdi: Bir arkadaşı tavsiye etmiş; babam 'ilk orayı görecez' dedi. Ah benim yüz yirmi beş kiloluk, her gramı ayrı sevimli, babacığım; bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim. Aklı verenin kimin arkadaşı olduğu belli: Senin! Böyle birinin ipiyle güzel kızını kuyuya indirmeyi nasıl düşünürsün? Tecrübelerimden, onun kalbini kırmanın kemiklerime iyi gelmediğini çok iyi biliyorum. Sonuçta fikrimi kendime saklayarak babamla birlikte gittim o dershaneyi görmeye.

Bina işlekçe bir cadde üzerinde, kocaman ve gösterişli. İçeri girdiğimizde ilk dikkatimi çeken ne oldu derseniz, esmer uzun saçlı hoş bir oğlan. Gözleri Cenk'inkileri andırıyordu ama daha güzeldiler. Cenk benim sevgilim. Durun ne düşündüğünüzü tahmin edeyim: Ahlaksız kaltak. Ben de sizi çok seviyorum. Lütfen dikkatli okuyun: Çocuğa bayıldığımı söyledim sadece, üstüne atladım demedim. Böyle tatlı bir oğlanla aynı dershaneye gitme fikri hoşuma gitti doğrusu. Neyse, siz benim arsızlığıma alışana kadar girmeyelim bu tip meselelere. Dershaneden bahsediyorduk. Danışmaya öyle bir kız oturtmuşlar ki, danışmayanın erkekliğinden şüphe ederim. Yanındaki duvara da, ne alakaysa, boydan boya bir ayna koymuşlar. Danışanlar, bu sarışın bebeğin yanında kendilerini dağ ayısı gibi hissetsinler diye herhalde... Şahsen ben, tam da o duygunun içine düştüm ve kızın suratına pençelerimi geçirmemek için zor zaptettim kendimi. Bizi ikinci kata, Gülendam Hanım'ın yanına gönderdi. İsim nasıl ama? Gülendam. Hahaha değil mi? Ben de aynen öyle güldüm. Sarışın'ın tarif ettiği odaya girip karşımda boyu babamınkine yakın, dal gibi kadını görüp de şey olana kadar... Bu dershaneyi her kim açtıysa niyeti, yolu düşen bayanları çatır çatır çatlatmak olmalı diye düşündüm. Gülendam Sultan babamı, yalının penceresinden görüp de gönlünü kaptırdığı beyzadesiymiş gibi karşıladı. Omzunda siyah bir şal, sağ eliyle patisi kırılmış enik taklidi yaparak, 'Buyurun efendim, hoş geldiniz.' 'Hanım kızımız için mi geldik?' türünden cümleler kurdu. Az kalsın, 'Hanım değilim lan ben, yalı sürtüğü!', diye araya girecektim. Niye mi bu kadar kızdım? Kadının söyleyecekleri malum olmuş da ondan. Giriş cümlesi şu: Biz öteki dershanelere hiç benzemeyiz. Ve başladı anlatmaya. Bitirdiğinde gördüm ki, gerçekten öteki dershanelere hiç benzemiyorlarmış. Yalnız öteki hapishanelerle epey ortak özellikleri var. Giriş çıkışta kart bastırıyorlarmış ve sistemin kaydettiği saatleri eve gönderiyorlarmış. Asla ziyaretçi kabul etmiyorlarmış. Kız öğrenciler, istedikleri kıyafeti giyinemezlermiş. Yani sizin anlayacağınız bir grup deli ellerine geçen parayla babamın hayallerindeki dershaneyi açmış. Oturduğumuz yerde birimiz kabus görüyoruz, birimiz serap... Onun halinden beni hemen teslim edip eve yalnız dönmek niyetinde olduğunu anladım. Böyle bir yeri çekmektense, öldürürüm Gülendam şıllığını, adam gibi bir hapishanede yatarım diye düşünmeye başlamıştım. Hiç değilse orada ziyaretçilere karışmazlar. Sonra birden minicik bir ayrıntı gündeme geldi: Ücret. Kadın ağzını küçültüp, tatlı bir sesle verdi rakamı: Dört milyar altı yüz milyon. Kumdan kale gibi yıkıldı babacığımın mutluluğu. Elinden bal peteği alınmış yogiye döndü. 'Geçen yıl bir iki yüze gönderdiydik' falan dedi dermansızca. Gülendam, seksiliğine seksilik katarak, öteki dershanelere hiç benzemediklerini hatırlattı.

Çıkarken o uzun saçlı hoş oğlanı yine gördüm ve çok acıdım yavruma.

Beyoğlu Hikâyeleri

Oktay Güzeloğlu

KÜÇÜK İSMAİL

Beyoğlu'nun ara sokaklarında dalgın yürürken bir kavgaya rastladım. Bir genç elinde bıçak, birisine saldırıyordu. Araya girdiler, adam kaçtı. Fakat genç hırsını alamamış olacak ki; bıçağı kendi boynunun iki yanına vurdu. Kanlar boynunun iki yanından fıskiye gibi fışkırdı. Olaya küfürler yağdırarak bir şey olmamış gibi elinde bıçak, kızıla boyanmış boynuyla çekip gitti.

Sonradan sürekli yazılarımı yazdığım bir sabahçı kahvesinde gör-düm onu. Herkesle birlikle televizyon seyrediyordu. Televizyonda karate filmi oynuyordu, Genç, ayakla "yaşım on yedi ama ne yollar görmüşüz" diye konuşuyordu. Bu sözlerde korku ile karışık, kendini korumaya çalışma vardı. Bir ara televizyondaki filmden etkilenmiş olacak ki, yenik sesiyle, "Ulan bana böyle vursa bir hafta kalkamam." diye devam etti. Film oynarken sahnelere göre sürekli yorum yaparak konuşuyordu. Film bittikten sonra garsonla haber göndererek masama davet ettim, Önce korku ile karışık şaşırdığını farkettim. Sonra, utana sıkıla geldi. Oturdu, tanıştık, adı İsmail'miş. Çay söy-ledim.

Yazılarımı göstererek, "Bak bakalım, beğenecek misin?" dedim. "Benim okumam yok," dedi. Doğuluymuş. Köylerinde okul olmadı-ğından okuyamadığını söyledi. Konuşurken sıkıntı çekiyordu. İkin-ci çaydan sonra biraz rahatladı. "Ne iş yapıyorsun?" dedim. "Hiç" dedi. "Niye?" diye sorduğumda; "Ben çok sinirliyim, çalışamam," dedi. İstanbul'a ne zaman geldiğini sorduğumda, "Köyümüzü yaktılar, dağlara kaçtık, karda, dağlarda mağaralarda yattık. Allahıma, karlar hep kan olmuştu. Bir görseydin baba, aç kaldık, ceketim de yoktu. Üşüdük. Sonra Diyarbakır'a geldik. Anam, babam, bir de küçük kardeşim var. Onlar kaldı. Ben İstanbul'a kaçtım. Bir sene falan oldu. Beyoğlu'na geldim. Hemşerilerimi buldum. Beni bir meyhaneye ver-diler. Sonra ikinci gün patron beni meyve almaya gönderdi. Allahı-ma acemiyim. Geç kaldım. Patron bana müşterilerin içinde tokat attı. Zoruma gitti. Hemen koştum kasadan bıçağı kaptım, patronu dötünden vurdum. Yaşım küçük diye üç ay yattım, çıktım. Başka hemşerilerim, 'boşver çalışma, gel kumarhanenin kapısında erkete (gözcü) dur,' dediler. Sabaha kadar duruyordum. Polis gelirse ıslık çalıyor-dum. Yazın iyi de kışın çok soğuk dışarısı. Bir kere üç gün karnım ağ-rıdı. Çalışamadım..." "İsmail senin hayatını da yazayım mı?" dedim. "Olmaz, yazma,"dedi. Gülüştük. Çayları tazeledik. Aynı çevrede olduğumuzdan sık sık görüşüyor, konuşuyorduk. Bir gece yanında, bir arkadaşı ile, oturduğum meyhane sokağından, etrafa küfürler ederek geçerlerken, beni gördü sustu. "Kusura bakma baba sana değil," dedi ve yürüdüler. Elli metre ileride tekrar küfür etmeye bağladılar. Köşede duran iki bitirimin "Susun lan ayı-lar!" sözleriyle arkadaşı, bıçaklarını süratle çekerek laf atan o iki kişiyi vurdular ve kaçtılar.

Daha sonraki günlerde İsmail, ilk tanıdığım İsmail değildi. Değiş-mişti, bitirimvari bir tip olmuştu. Hapishaneyi su yolu yapmıştı. Ara sıra yanıma uğruyor, "Söyle baba. sana sataşan varsa söyle, Allahıma vurayım. Seni baba gibi severim, bize çok kıyağın var," diyordu. Kendisine tehlikeli yolda olduğunu, sonunun olmadığını söylüyor-dum, ama "boş ver çalışsan n'olucak," diyordu. Sanki bir ticarethane sahibi gibi, "İşler çok kötü, dün on cüzdan götürdük. İçinden yüz mil-yon lira çıkmadı. Kimsede para yok." derken ülke ekonomisini basit bir dille açıklar gibiydi.

Yine bir gün göğsünü tutarak yanıma geldi. Oturttum. Yüzü acıdan buruşmuştu. Gömleğinin düğmelerini açtı gösterdi. Yarası sarı-lıydı. Şikâyet etmişler, polisler beni arıyorlar. Şimdi ne yapacağım. Bana yardım et, böyle işe de çıkamam," diye ağladı. İflas etmiş tüccar gibiydi. O da yaralanarak, sağlık ve ataklık iste-yen haraççılık işini kaybediyordu. Aradan uzun bir zaman geçti göremedim. Sonradan çıktı geldi.

İyileşmişti. "Hapisteydim on gün oldu çıktım. İşler iyi, adım duyulmaya baş-ladı. Daha büyük işler yapacağım." dedi. Konuşurken esrarlı sigara-sından derin derin çekiyordu. "Baba bunu da çekmesem sinirime sahip olamam, bir de haplandım mı bütün İstanbul'u teslim alırım. Söyle baba, sana sataşan var-sa söyle Allah'ıma, vurayım." diyerek aynı sözleri yineledi. Esrarının üzerine bir de bira çekti gitti.

Bir ay geçmemişti ki, Tarlabaşı'nda yürüyordum. Bir kalabalık toplanmış. Yaklaştım baktım. Yerde kanlar içinde cansız biri yatıyor-du. Küçük İsmail'di, Vurmuşlardı. Ama vuran belli değilmiş. Ne acıdır ki ölüsünü sahiplenemedim.

Onur Caymaz DERGİLERİN SON SAYILARI; HÜZÜN BASKISI

Herhalde en çok Ataköy Dokuzuncu Kısım'daki o küçücük gazete bayisi anımsar beni. Sessiz sedasız, astsubay emeklisi, yeşil gözlü o adam... Sonra Karaköy iskelesindeki, Galatasaray Lisesi'nin karşısındaki, Beylikdüzü'nde belki bu ay buraya da gelmiştir diye bir umutla adını her sorduğumda, şişe dibi camlı gözlükleriyle suratıma garip garip bakan adam... Adam, evet. "Adam Öykü'nün son sayısı geldi mi abi?"

Bilirdim oysa. Gelmezdi daha. Ayın yirmi yedisi olur, kışsa kar vardır çok. Havalar erken kararır. Yazsa Beylikdüzü'nde yeni yeni bitmeye başlamış siteler, bitmez tükenmez çiçek kokuları... Yirmi sekizi olur yine uğranır. Akşam iş dönüşlerinin yorgunluğuyla. Yirmi dokuzu yine... Adam öykü... Rengi merak edilir peşin. Acaba bu ay hangi renk çıkmıştır? Özel konu seçilmiş midir? Usta öykücülerden biriyle yapılmış bir röportaj var mıdır? Seveceğim birkaç öykü çıkar mı yine bu ay?

Acaba bu ay Beyoğlu'ndaki binanın üçüncü katındaki odasında, bıyıklarıyla daha da sinirli bir adam gibi duran **Semih Gümüş**'ün yanına kadar gitmeye cesaret ederek bıraktığım "Ezilmiş Leylaklar Yıllığı" adlı öyküm yayınlanmış mıdır? Ya da "Ayçöreği." Belki ne bileyim, "Nokta"... Birinden biri var mıdır yeni sayısında?

O Beyoğlu'ndaki bina. Bir kış günü, altı yedi sene oluyor; cep telefonum çalmıştı, arayan Hakan Savlı'dır. Öylesine bir uğramışım Taksim'e. Ben **Hakan Savlı**, diyor. Adam Sanat dergisinden arıyorum, diyor...

Önce bir şaşkınlık. Buyrun, diyorum. Şiirlerinizi sevdik, bir merhaba diyelim istedik, yayınlayacağız... Oradaki sevincimi arıyorum. Mümkün mü?

"Yıllar sonra," diye başlayan tüm cümleler imkânsızdır.

Nedir hayattaki yeri bir derginin? Yokluğunda neler eksilir, varlığı ne katar hayata? Alır almaz önce kapaklara bir göz atmak, sonra içindekilere. İsimleri taramak hemen. Önce belki **Ahmet Erhan** ya da **Akif Kurtuluş** şiirine rastlarım diye bakınmak, bulursan hemen okumak. Sonra yazılar. Yaş sırasına göre dizilen sanatçıların isimleri.

Beş sene önce bendim en genci derginin. Çok eski sayılarını buldum. Yıl 1985'tir yanılmıyorsam. **Edip Cansever** şiiri de var mesela. Yaşıyormuş daha... Kimler geçmiş o sayfalardan şöyle bir bakıyorum da. **Küçük İskender, Hüseyin Alemdar, Murathan Mungan**. Türkçe'ye her biri nice emek vermiş, her biri kendince yol açmış bir dolu şair, yazar. Bir o kadar da kaybolup gitmiş, isimleri anılmaz olmuş sanatçılar. Bir derginin sayfaları arasında büyümek. Orada yetişmek.

O binanın beşinci katı **Turgay Fişekçi**'nin küçük odasıydı. Tek başına bir dergiye, tek başına bir adamın verdiği emek. **Cevat Çapan**'ın masası. Sonra o küçücük boş masa; zaman zaman dergi için gelip giden gönüllü düzeltmenlere, stajyerlere ayrılmış ufacık bir yer. Benim oraya getirip bir gün gizliden bıraktığım güvercin resmi

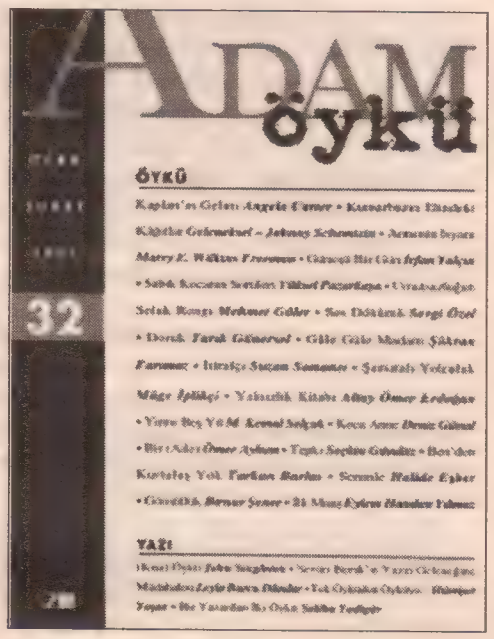

bir ihtimal kırılmıştır dergi yeni binasına taşınırken. Karşı apartmanın pencerelerinin kıyısında hep bir kaç güvercin olurdu çünkü. Sesleri hep... Camlar lekeli olurdu. Bazı günler öğlen rakıları... Mutfaktaki hanım, kahveleri hep köpüklü getirirdi. Ne çok günüm geçti orada. **Yaşar Kemal**'le bile oturup yarım saat konuştuğumu anımsıyorum. Yolun çok başındaki bir insan için nasıl da önemlidir bunlar. Dünya insanın gözüne ne de başka görünür.

Birbirine ne kadar benzedi sonra her şey. Her şey nasıl da dağılıp gitti. Önce Yaşar Kemal ayrıldı Adam'dan, ondan sonra Orhan Veli. Küçükparmakkapı'daki o sarı boyalı bina. Kimbilir kaç yaz önce o sapsarı renge boyanmıştı. Bir umuttu benim için oradaki yeşil üzerine beyazla yazılmış Adam Kitabevi tabelası. TRT 2'de yayınlanan Okudukça programı orada çekilirdi. Sahi o da değişti değil mi? Her şey dağılıp gidiyordu. Sanırım büyümek buna deniyordu. Sonra binanın satılacağı söylentileri aldı yürüdü. Evet anımsıyorum. **Nahit Ulvi Akgün**'ün şiirleri, **Server Tanilli**'nin, Memet Fuat'ın aydınlık yazıları. Üstelik **Memet Fuat** da o karışık günlerde ayrıldı aramızdan... Öğrendik ki binanın talibi karşı kaldırımdaki kebapçı dükkânıydı.

Babamın kanserden öleceğini öğrendiğim gün iki şiirim yayınlanmıştı Adam Sanat'ta. Okmeydanı SSK'nın önündeki gazete bayisi. Dergiyi aldım. Kapağında anlaşılmaz iki resim. Doktor vaktinin hiç kalmadığını, öleceğini söylüyordu. Dergi elimdeydi. Hatta babamın midesindeki urun şeklini de çizmişti adam kâğıda. Dışarı çıkıp. Demirlere dayandım. Sokakta arabalar, insanlar, acil servisin orası... Anımsıyorum, kapakta doktorun çizdiği resmin aynısı vardı. Bir soyut resim çalışmasıydı nihayetinde bu; ama sanat bir yerde hayatı karşılıyordu işte.

Çekip gittiler sonra Mecidiyeköy'de o işhanına. Biraz daha öksüz kaldık. Ayrı ayrı katlarda çalışan Semih abiyle, Turgay abi, aynı odada, kocaman bir kitaplığın önünde oturuyorlardı artık. Sonra birkaç kez daha uğradım, bir daha da hiç. Faksla yolladım ne göndereceksem. Beyoğlu iyiydi diye konuşup durduk bir zaman. Sanatçılar daha çok gelip giderdi, diyordu Fişekçi. Şimdi kimse gelmiyor... Sapa herhalde burası... Pencerelere dalıp gidiyordu.

Adam Yayınları'nın ilk kitabı **Sabri Altınel**'indir. Adam Sanat'ın da son sayısı Sabri Altınel'e adanmış özel bir sayıydı. Garip bir döngü gibi. Bitti. Kesildi arkası sonra. İki ay geçti. Çıkmadı dergi. En sevdiğim şiirimi vermiştim. Bekliyordum. Sevgili dostum Ümit'e ithaf etmiştim şiiri. Üstelik artık son sayfalarda değildi yazdıklarım. Büyüdüğümü öyle anladım ben. Arkamızdan gelenler vardı dergimizde. Biz birbirimizi yalnız bırakmayacaktık... Ne kadar yalnızdık oysa değil mi **Selahattin Yolgiden**? Yalan mı **Fatih Artvinli**? Ne kadar yalnızdık. Ümit'in askere gideceği haberini, derginin artık hiç çıkmayacağını öğrendiğim gün aldım. Garip mi?

232 sayı yayınlamış bir dergi on dokuz yaşındadır. Artık yoktu. Bitecekti. Bunu biliyorduk. Üstelik bir derginin bitmesi de, başlaması kadar güzeldir. Ama insan yine de hep daha geç olsun istiyor. Hele sayfalarında nice anısı, arkadaşı varken.,. Ne yalan söyleyeyim bitmesin istiyor.

Giden her şeyde olduğu gibi Adam Sanat'la, Adam Öykü'nün sayfaları da bir tokat gibi kapanıyor yüzümüze. Artık olmayacaklar. Keşke diyorum, keşke bir son sayı yapabilselerdi. Hüzün sayısı deseydik adına, madem olmadı, aklımızda hep hayatımıza kattığı güzelliklerle kalsınlar.

Bina yeniden beyaza boyanmış. Dün uğradım sokağa. İçeri yeni eşyalar geliyor usuldan. Kitaplarımız dururdu orada. Lanetli bir kehanet ama şimdi sadece bekliyorum; üzerinde Adam Kitabevi yazan tabela da oradan indirildiğinde daha öksüz kalacağız, biliyorum.

Ama yine de iyi ki vardınız... İyi ki!

ÜSTAD MEHRDAD PAZUKİ

Müzisyen ve Besteci

Tahran
Ata Erad

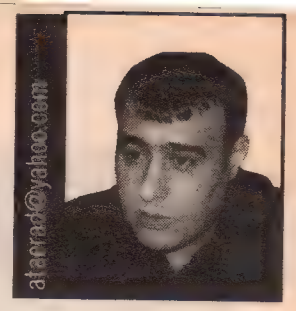

Üstat ilk önce bize vaktinizi ayırdığınız için teşekkür ediyorum. Başlangıçta kendinizi Türk okuyucusuna tanıtır mısınız?

Bendeniz Mehrdad Pazuki. 1952'de Kirmanşah'da doğdum. İlk, orta ve lise tahsilimi Tahran'da yaptım. Müziğe ilk başta babamın babasının yanında başladım ve sanıyorum Ağa Hüseyinoğlu'nun son öğrencisi sayılıyorum. İran sanat müziğinin "Redif"ini bu ustanın yanında öğrendim, gerçi bizim ailede müzik herhalde genetik bir olay. Sonraları büyük ve önemli piyano üstadı Marufi'nin yanında ders aldım. Liseyi bitirdikten sonra tıp okumaya başladım. Tahran Üniversitesi tıp bölümünü kazandım, lâkin sadece 2 sene tıp okudum ve İran'ı terk edip, Fransa'ya gittim, orada mühendislik fakültesinde okumaya başladım. Mühendislik okurken asla müziği bırakmadım ve Paris Belediyesi'nde çalmaya başladım, kısa zaman sonra tüm hayatım musikide özetlendi. Paris Konservatuvarı'nı bitirdim. 1981'de temelli olarak İran'a dönüş yaptım. İran'da tekrar önemli üstatların yanında müzik eğitimime devam ettim. "Kemance"yi özel ve ihtisas enstrüman olarak İran sanat müziğinde seçtim ve yabancı veya Batı müziğinde piyano benim ihtisas alanımdadır. Sentur ve Setar'ı iyi çalarım, Fransa'da uzun bir süre keman çaldım, 1989'da İran'da yapılan bir müzik yarışmasında birinci oldum ve o günden itibaren müzik ekmek kapımız oldu. Müzisyen olarak resmiyet kazandık bundan sonra, milli İran müziği üzerinde çalıştım ki bu hayatta toplam 27-28 albüm çıkarabildim. Bu albümlerin bazılarında aranjör olarak ve bazılarında da besteci olarak huzurum vardı, bazılarında bir çok işi beraber yapmışım.

Başka röportajlarınızda "Milli Müzik" üzerinde fazlasıyla duruyorsunuz, bunu bize biraz açar mısınız?

Genel ve pratik olarak iki tanımı var milli müziğin. Milli müzik, bir ülkenin her tarafında dinlenebilecek musikidir. Bunun üzerinde hiçbir azaltma veya çoğaltma yapamayız. Hemen hemen tüm dünya ülkeleri kendilerine göre milli müziğe sahipler. Her millet zamanla yaşadığı topraklarda kültürünü var eder, bu kültür sadece o millete ait olup, müzik bu kültürün içinde yerini alır.

Üstat, folklorik müzik milli müzikle aynı şey midir?

Çok farklılar efendim. Folklorik müzik sadece küçük mıntıkada görünür fakat milli müzik daha geniş bir toprağı kucaklıyor. Bazı yerlerde bu iki müzik yaklaşabilir, lâkin iki farklı müziktirler. Milli müzik bir ülkede tüm milletin ağzından, hislerinden söz ediyor. Bizde milli müzik illâki Farsça kelamıyla süslüdür. "Şive" ve "aksan" bu müzikte mevcut değil. Eğer bizim müziğimizde bazen "Şive" görüyorsanız, o müzik folklorik müziktir.

Bir konuşmanızda "Musikiyle, Dünya Halkıyla İrtibat" diye bir mevzudan bahsettiniz, bu düşünceyi açıklar mısınız efendim?

Tabii ki. Ata bey, dikkat ediniz tüm dünya milletlerine bakınız, tüm dünya milletleri birbiriyle irtibat kurmak için milli hazinelerini öne çıkarıyorlar. Mesela dünyada futbol takımları birbiriyle maç yapıyor, bu bir kültür irtibatı da olabilir aynı zamanda. Milletlerinin birbiriyle tanışmasında sebep olur. Bizim irtibatımız dünya halkıyla ilk başta milli müziğimizle mümkün olabilir bence. Müzik her şeydir. Biz müziğimizle tüm İran kültürünü gösterebiliriz, kendimizi böyle tanıtabiliriz. Tarihimizi, kültürümüzü, inançlarımızı musikiyle gösterebiliriz. Bu doğrultuda bendeniz bir milli orkestrasyon oluşturdum, bu orkestrada daha fazla "telli" enstrümanlar kullandım. Zira sanıyorum, telli enstrümanlar bizim hislerimizi daha fazla ve iyi beyan edebilirler, Türkler ve Araplar da telli sazları, his beyanı için kullanmışlar. Orkestrada "senfonik" enstrümanları görmek de mümkündür, burada biz kendi kültürümüzü İran kültürünü müzikle eda etmeye çalışıyoruz. Bu müziğin edebiyatı, bizim yani İran'ın şiiridir.

Efendim, siz bu müziği dünya milletlerine armağan ediyorsunuz, bu çok güzel peki, diğer taraftan ne alıyorsunuz ki bu iki taraflı bir müzik veya kültür transferi olsun?

Kültürün ilk kaidesi onun transfer kabiliyetidir, hakirce kültür eğer alışverişte bulunmasa kör ve faydasız olur, gelişmez, su birikintisi gibi bir yerde kalır, müzik tebadüle uygun bir armağandır. Biz fuar ve yarışmalarla bu irtibatı veriyoruz, yapıyoruz çalışıyoruz, özellikle Ortadoğu ülkelerinden çok fazla davet ediyoruz, zira bizim onlarla müşterek paydalarımız çoktur, sözlerimiz bile bu insanlara hoş geliyor. Mesela Türk müziğini dinlediğim zaman gerçekten zevk alıyorum. Müşterekleri bulduğumuz zaman bu kültür alışverişi olur işte. Tabii ki müzikte dünya milletleriyle farklar da mevcuttur, bu farkları profesyonel olarak müzisyenler oturup tartışabilir. Seminerler ve festivaller bunun için yapılabilir, bunlar şu anda yapılmaktadır, zira kayıt, teyp ve kasetler mevcuttur, meraklısı bunları dinleyip düşünce sahibi olabilir. Bilimsel olarak ilerlediğimiz zaman müşterek noktaları daha iyi bulup hatta milletlerin orkestralarını birbiriyle birleştirebiliriz. Bu bazı kişiler tarafından geçmişten beri yapılmıştır. Bunu ben de çok yaptım. Bu şekilde yaklaşmak enerjileri insani bir şekilde çoğaltır, bu enerjiyle yapılan iş ve eser daha iyi meydana çıkar.

Üstat İran irfan, mana, edebiyat ve şiir memleketidir. İslamdan önce veya sonra, devrimde veya devrimden sonra bu olanlar değişmemiştir. Sizce bu mana, yani maddiyattan uzak kültürümüz müziğinizle nasıl kalpleri dünyada fethedebilir?

Bu çok karışık konu Ata Bey. Bizde bir atasözü var şöyle: "Yürekten çıkan laf yüreği fetheder." Biz yürekten eser yarattığımız zaman illâki yüreklere oturur, onlara etki yapar. Şark müziği hep manayı ihtiva eder. Bu Batı müziğinde daha az görünür. Batı da Mevlana'yı çeviriyor ve manayı ondan almaya çalışıyor. Çalışmak gerekiyor, iyi ve kötü düşüncelere kulaklarımızı açık tutmamız gerekiyor, böylece öğreniriz. Bir şey daha söyleyeyim, asla düşünmeyiniz ki irfan sadece bizde var, herkes dünyada irfanla yaşar. Aşkla yaşar. Problemin ferziyatı değişik olabilir ama mahiyette aynı şeydir. Şark'ta "remz ve raz" yanı esrar daha fazla yüz göstermektedir, Şark'ta içeriye doğru bir dönüş var. Tabii ki yani "Batın" daha önemli bir şekil ele alıyor. Bu tüm Şark sanatında da görünüyor bunu çalışmalıyız, göstermeliyiz ve bunu basit dille dünya milletlerine göndermemiz gerekiyor, Mevlana tüm dillere çevrilmiştir hatta Mevlana şiirlerinin üzerine müzik konuldu ve Batılı bazı müzik toplulukları bunları okudular. Şark'ın yanlışı burada ki, kendisinin bildiği hikmeti Batı'ya öğretmiyor bizler herhalde biraz tembeliz. Çalışmamız gerekiyor, çalışmak çok önemlidir. Mevlana Mevlana olduğundan itibaren tüm beşeriyete ait bir zattır; sen anlıyorsan eğer herkese anlatman lazım. İnsanın nasıl daha insan olmasını anlatman gerekiyor herkese. Mevlana, Tagor'un yanında, Mevlana, Göte'nin yanında yer alabilir, manada sınır yok. Buna "hümanizm" denir, işte insan severlik. Toprağı hapse sokmak mümkün değil, irtibat lazım, dünyadaki herkes insandır, işte bu kalplerin birleşmesidir bununla birleşebiliriz ve sevgimizi birbirimize gösterebiliriz.

Üstat, Türk okurlarımıza İran müziğinin özelliklerini anlatabilir misiniz?

(Gülüyor.) Bu çok geniş bir soru. Bu konuda yüz kitap yazılabilir. İran musikisinin amiyane tabirle en büyük özelliği rahatça güldürebilmesi ve aynı rahatlıkla ağlatabilmesidir. (Gülüyor.) Soru, işte bu, yanıta şayandır sanıyorum. Tabii ki şaka ediyorum efendim ama İran müziği bazı özelliklere sahiptir. Birincisi İran müziği kelâm veya şiir üzerinde yapılmıştır, kısacası bizim müziğimiz "Avaz" musikisidir. Bu musikinin diğer adı "Redif" musikisidir. Redifi, "zamanla şekillenmiş musiki alışkanlıkları" diye de tanımlayabiliriz. "Redif" yedi büyük kategoride mütalaa edilir. Bu yedi bölüme "Destgâh" denir. İran musikisi yedi destgâha sahip bir musikidir. Bu Destgâhlar, "mahur," "sur," "hümayun,, "cargâh," "segâh," "rast pencgâh" ve "neva"dır.

Bu yedi destgâh tüm melodileri kendisinde ihtiva eder ve bu bizim klasik musikimizdir. İran Klasik Müziği'nin diğer önemli özelliği "çeyrek perde" olayıdır, yani notalar arasında mesafenin çok az olmasıdır. Hindistan'da bundan daha ince

ses ve perdelerde görünüyor. Bu bir dakik geometrik mesele değil, Batılı musikisiyle burada çok ayrılıyoruz.

Bir konuşmanızda diyorsunuz ki; "İran Pop Müziğinin dünyada dinleyici bulması gerekiyor" Bu ne demek üstat?

45-50 sene önce pop müzik İran'a girdi, bazen yanlışlıkla ona "caz müziği" dediler. Bu çeviri bir müzikti, dışardan geliyordu, daha fazla Rusya ve İspanya'dan bu müzik bize geldi. VIGEN gibi bir şarkıcının söylediği müzik Rus ve İspanyoldur. Bazı ses alışkanlıklarına göre enstrümanları değişmiş, kısa zaman sonra müzisyenler yabancı pop müzikten ilham alarak yeni besteler yaptılar ve yeni eserler meydana geldi. Bizim söylediğimiz, dünyada dinleyiciyi cezbedebilen pop müziğin menşei, bizim kendi müziğimizdir, İran müziğidir. Fakat başka bir şekilde oluşuyor bu müzik. Şairler, müzik yapanlar ve solistler bu ölçülerle hareket etmeliler. Bu, dünyayla bir adaptasyon da sayılır, kısacası bizim Batı'dan aldığımız notayı İran müziğiyle karıştırmamız gerekiyor. Bu, musikide onun gücünü ve etkisini rahatça göstermektedir. Bizim bazı üstatlarımız var ki Batı müziğini çok iyi bilirler. Bunlar Batı'da müzik okuyup İran'da pop veya yabancı menşeli müziği etkilediler. Bu üstatların en ünlülerinden rahmetli Varujan'dan söz edebiliriz. Zat bilgisiyle çok başarılıydı ve çok iyi örnekleri bu üstattan gördük. Onun müziğini tüm dünya dinledi işte. Bir kültüre müzik takdim ettiğimiz zaman o kültürü önce tanımamız gerekiyor. Müzik gıdadır, ondan zevk alabilmek için tuzu biberi, her şeyinin yerinde olması gerekiyor. Bundan bir ortak bilinç elde edebiliriz. İspanyol müziğini senelerdir tüm dünya dinler, Güney Amerika müziği aynı şekildedir. Hintliler sonra harekete geçtiler. Osmanlı müziği daha sonraları dünya piyasalarında boy gösterdi ve Türklerden sonra Araplar bu amacın peşine düştüler. Türkiye'de yurtdışından gelen musiki çok fazladır, bunu iyi biliyorum, bu tabii ki Türk musikisi olarak adlandırılamaz, çoğu Türk müzisyenlerini tanıyorum ki, bunlara rağmen dünyaya çok iyi eserler armağan etmişler. İhraca kabil olan müzik çok değerli müziktir ve teknoloji ihracı kadar memlekete faydalıdır.

Türk musikisini tanıyor musunuz?

Türk müziğini iyi bilirim. Türk müziğinin kategorilerini de iyi biliyorum. Türk müziğini çok seviyorum ve kendi müziğimize yakın buluyorum. Türk milli musikisini takip ettim, çok dinledim ve çok okudum. Türk TV kanallarından takip ediyorum ve CD ve kasetlerden dinliyorum. Türkiye'ye yedi kez gittim ve bazen üç ay orada kaldım. TRT 4'ü devamlı seyrediyorum. Değişik müzikleri bu kanaldan seyredebiliyorum. Sanıyorum radyo-TV sanatçıları daha fazla bu kanalda eserlerini icra ediyorlar. Bunun yanında Türk şarkıcıların bazıları var ki gönülce onlara bağlıyım. Bunlardan en önemlisi rahmetli Zeki Müren'dir, Zeki Müren'i senelerdir dinliyorum. Müren'den eserlerimde çoğu vakit ilham da almışım. Mustafa adlı bir müzisyenle de tanıştım ki,çok güçlü bir müziği vardı, soyadını hatırlamıyorum. Bülent Ersoy ve Muazzez Abacı'yı çok dinledim. Bunlar bence Türk milli musikisini icra ediyorlar. Türk halk musikisini de seviyorum ve Türk irfani musikisi sanıyorum İran irfani müziğine çok yakındır. Müziğin çalınması bence hiç bir zaman günah veya ayıp değil. Bu konuda "copy write" veya telif haklarının kurallarına çok da katılmıyorum. Zira bir müzik sevildiği vakit ondan ilham alınabilir. Bendeniz kendi müziğimi Bakü'de duydum, kendi müziğimi Arap ülkelerinde duydum, ama buna çok kızmadım. Bunu bir yerde hislerin birleşmesi olarak nitelendirebiliriz. Bir gün Türkiye'den İran'a arabamla geliyordum, Bülent Ersoy'un kasetini tüm uzun yolculuk esnasında belki yüz kez dinledim ve zevk aldım. Bu sevgidir.

Efendim Türk okuruna bir mesajınız var mı?

Türkiye'yi çok seviyorum, oraya çok geldim. Turist olarak gelmedim, orada ikamet ettim, orayı öğrenmek için. Kardeşim Türk bir bayanla evlidir ve böylece Türk akrabamız bile mevcuttur. Türk milleti çok zeki ve çalışkandır, Türk milleti büyük millettir, ilk kez Türkiye'yi ziyaret ettiğim zaman çok geri bir ülkeydi, fakat son gördüğümde çok ilerlemiş, inanılmaz derecede... Türk milleti bunu elde etmek için çalışmıştır. Türk milleti bundan fazlasını hak ediyor, Türkler hurafeyi, tutuculuğu ilerlemek için bir kenara bıraktılar. Paris'teyken çok Türk dostum vardı, Almanya'da çok Türkle tanıştım, bu millet zahmetkeş bir millettir. İlerlemek için bahaneleri bir kenara bırakmak gerekiyor, bunu Türk milleti iyi tespit etmiş. Eski tarihi hikâyelere dalmak, insanları hayattan ve ilerlemekten geri koyuyor. Türklerin hayat değişim şekilleri çok enteresan ve kutsaldır. Türkün durumu her yerde iyidir. Bakınız sporda Galatasaray Türklerin başını dünyada, Avrupa'da dik tuttu. Onur duydum ve mutlu oldum. Siyaset dışında konuşuyorum; komşumuzu seviyorum. Komşumuzdan onur duyuyorum.

Çok teşekkür ediyorum. Dergimize birkaç CD takdim ettiniz, bunu ilk fırsatta, ulaştıracağım. Saygılar üstat Pazuki.

Teoman
KISKANÇLIK

Henry Brulard'ın Yaşamı'nda bir kadına aşık olduğun zaman kendine, "onunla ne yapmak istiyorum" sorusunu sormalısın, diye yazmış **Stendhal.**

Peki, bildik şeylerin yanında, bir kadınla ne yapılır? Yani kadın erkeğin hangi işine yarar? Bir erkeklik yarışının sorusu mu, yanıtı mı, ödülü müdür kadın?

Carlos Fauentes, Jean Seberg'le iki ay çok yoğun olarak süren ilişkisini didiklerken birkaç itirafta bulunuyor. "Binlerce erkeğin kıskanç soluklarını ensemde hissediyordum onunla sevişirken" diyor, kendisinin aynı kıskanç soluğu bir başka erkeğin ensesinde olacakken bir-iki ay sonra.

Fuentes

Kendinden nefret edeceği şeyleri yapıyor; kadının özel eşyalarını, ceplerini, defterlerini karıştırıyor. Kıskançlığının ürünlerini toplamak için, telefonlarını dinliyor Seberg'in.

Gülünesi Aşklar'da Milan Kundera bir öykü kahramanının ağzından yine bir tür denemeye girişiyor. Bir çeşit seçmeye dönüşen, erkeklerarası sorular soruyor. "Diyelim ki," **diyor çok güzel bir kadın var, önümüzde de iki ihtimal;** ya onunla insanlar içinde kol kola gezip birlikte olacak, fakat yatmayacaksınız. Ya da yatacak ama kimseye söylemeyeceksiniz .Kahramanımız, "emin olun ki" der, "anlatamayacağı, gösteremeyeceği bir aşk macerası erkeğin de ilgisini çekmez. Beraber olduğunuzu düşündüren bir yalan gösteri, işin gerçeğinden çok daha çekicidir erkek için.

Konumuz kıskançlık olduğuna göre, yukarıdaki seçmeyi ona göre bir ayarlayalım. Diyelim ki bir sevgiliniz var, önünüzde de iki seçenek. Sevgiliniz ya biriyle beraber gözükecek ve birlikte olduğu izlenimi verecek ama onunla yatmayacak. Ya da biriyle yatacak ama kimse bilmeyecek. Hangisini tercih ederdiniz?

Cevap bir evvelki sorudaki kadar kolay değil burada. Çünkü ikisinde de kıskançlığın farklı boyutları var. Farklı kıskançlık, farklı gurur mekanizmalarının sosyal ya da kişisel olanları... İnsanlar arasında -gerçekte öyle olmadığı halde- yaralanmış bir gurur, gerçek bir iç yarasına karşı. Hangisinin daha görünür olduğu ise kişiliğe bağlı.

Peki bir erkekle ne yapılır? Bir erkek, kadının hangi işine yarar? O da bir kadınlık yarışının soru, cevap veya ödülü müdür? Mekân aşk, konu da kadın olduğundan kıskançlığın yukarıdaki boyutları nerelere doğru evrilir?

Bunlar başka bir yazının konusu ama, en azından doğru bir his oluşturmak için klasik soru, her cins için geçerli olmalı. "Onunla ne yapmak istiyorum?" sorusu...

Oktay Taftalı

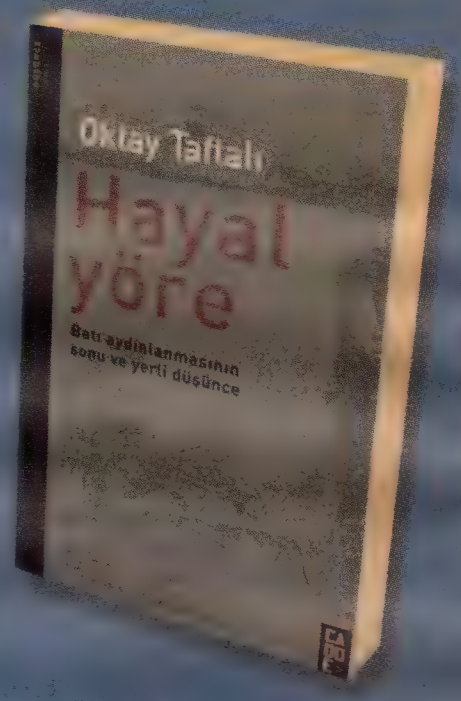

yerli bir düşünce arayışı

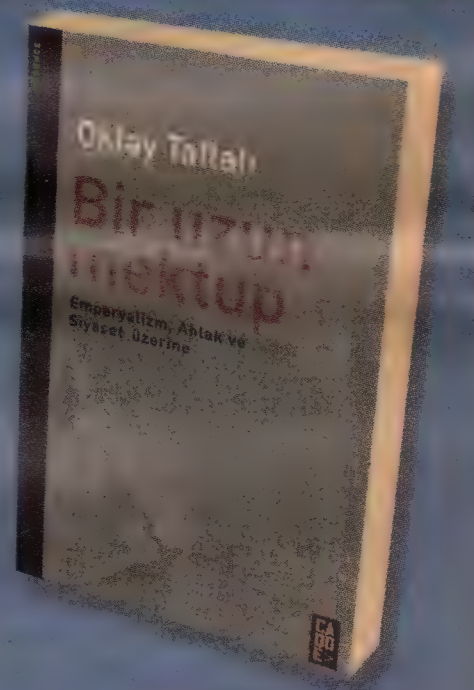

Yavuz Ekinci

İKİ ÖDÜL BİR ŞAİR BİR ÖYKÜCÜ

Yakın zamanda Haldun Taner Öykü ödülü alan Yavuz Ekinci, "Yalancı Kehribar" isimli kitabıyla Arkadaş Z. Özger şiir ödülü alan Beşir Sevim ile konuştu.

Beşir Sevim

Yavuz Ekinci

Beşir Sevim, *Yalancı Kehribar* ilk şiir kitabınız... Mayıs Yayınları'ndan çıktı. Öncelikle tebrik ederim. Kitap uzun bir bekleyişin ardından geldi. Sizi 6-7 yıldır dergilerden takip edebiliyorduk. Yeterince demlenmiş, kitaplı bir genç şair olarak neler söylemek istersiniz okurlarınıza, kendiniz ve kitabınız hakkında?

Öncelikle zor olandan, kendimden, söz edeyim. 1981, Batman doğumluyum. Üniversiteye başladığım 1998 yılına kadar 'zorunlu sürgün' gibi bura'lara çok uzak olan ora'lardaydım. Çocukluğumun kronik ve kanamalı bir hasta olarak kalmasına sebep şehirdir Batman. Çocukluğum aksayan, topal bacaklarıyla şimdilerde bana yetişmeye çalışıyor. Özellikle 91-94 yıllarına denk gelen ortaokul yıllarım çatışmaların, olayların ganimetleri boş mermi kovanlarını toplayıp saymakla, kan birikintilerini "Batman İl Haritası"na benzetmekle; sabah okula gidince ailemi, akşam eve dönünce okuldaki arkadaşlarımı 'Tekrar görebilecek miyim?' tedirginliğiyle geçti.

Neyse ki Mersin... Ruhumu onarmaya çalışan, büyük ölçüde de bunu başaran şehirdir. 1998'den 2004'e kadar Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca Akdeniz güneşi altında çocukluğumu unutmaya ve gözlerimi avutmaya çalıştım.

Bu arada üniversitedeki hocalarım (özellikle Yrd. Doç. Dr. **Hakan Sazyek**) ve *Islık* dergisinde ilk şiirimi yayımlayan (şiirini ve düşüncelerini pek önemsediğim) **Celal Soycan**'ın eleştiri ve önerileriyle birden kendimi şiirin ortasında buldum. 2004-2006 yılları arasında; bu kez geride güzel anıların, yaşanmışlıkların bırakıldığı Batman'da bir lise öğretmenliğinin ardından şimdi Ankara'da yine bir lisede, öğrencilerime şiiri, öyküyü, tiyatroyu vs. sanatın her dalını sevdirmeye çalışıyorum.

***Yalancı Kehribar* dört bölümden oluşuyor. Kayıp Sözler Divanı, Fotoğraftaki Renksiz Zamanlar ve Kalpteki Sağır... Biçimsel ayrımların dışında, bu dört bölümü bir bütün olarak okumak da mümkün... Ancak Kayıp Sözler Divanı ve Fotoğraftaki Renksiz Zamanlar'da şiirlerdeki benliğin bir içsel dökümü hatta 'sökümü' var diyebiliriz sanırım. Benliğini hayata, hayatı sayfaya mürekkep eden bir tutum... Çöl'ün Günlüğü'nde ise daha çok anlatmak isteği ağır basıyor, eski anlatıları da yedeğine alarak. Kalpteki Sağır'a ise bir diyeceğimiz yok! Umarım okuyanların kalbindeki göçüğü silip atar. Her bölümde ayrı bir dilsel tutum, imge zenginliği, ırmak sadeliği... Böyle dolan dur geldiğiniz noktayı şiir kılan nedir acaba?**

Evet, sizin de dediğiniz gibi kitap dört bölümden oluşuyor. Aslında çok da bilinçli yapılmış bir şey değildi bu. Şiirler bir dosya bütünlüğüne ulaştıktan sonra tasnif ederken farklılıkların ve ortaklıkların olduğunu gördüm. Bunun sonucunda bu bölümler ortaya çıktı. Öte yanda Kayıp Sözler Divanı'ndaki şiirler daha bilinçli ve çalışılmış bir bölüm olarak ele alınabilir. Yani ne aradığını, neyi sorduğunu/söylediğini bilen metinler... Özetle kafamdaki şiir tanımını örnekleyen şiirlerden mürekkep bir bölüm diyebiliriz. Kitabın bütünlüğünde ise "insan gibi hafif şeyleri kendine çeken aşk"ın döküntülerini toplamaya çalıştım. Bunlar kendi içine dönük bir gözün orda gördükleridir. Deniz'dir, çöl ve uzak'tır; hiç, dağ, yağmur ve aşk'tır; yaprağına hüznün tarihini düşürdüğümüz gül'dür, vurdumduymaz bir sağır'dır. Her birinin kendi anlatısına uygun dili vardır. Hepsinin sebebi abdal'ın kalp (sahte) olmayan kalbidir. Abdal'a sebep ateş'tir, aşk'tır. Onun asli vazifesi yanmaktır. Çünkü aşk da âşık da odur ama maşuk yoktur. Aslolan meseldir ki o da gerçek değil... İşte, ol hikâyet bundan ibaret.

Şiirin ne'liğine, neyi ifade ettiğine gelince... Bana göre şiirde dilin çağrışım zenginliğinden faydalanmak esastır. Zaten şiirin anlamı okur tarafından her okunuşta üretilebilen bir anlamdır. Buna sebepse şiirin, herkesin konuştuğu sözcüklerle değil, şiirin sözcükleriyle yazılmasıdır. Bir dili çok iyi konuşmak veya dilbilimci olmak şiir yazmaya yetmediği gibi kuru bir duyguyla ya da ilhamla da şiir yazılmaz. Şiiri şiir yapan öğeler aynı zamanda birbirlerini de şiirin ortaya çıkması konusunda tetiklerler. Şiiri örgütleyen ise bilinçaltı ve imgedir. Çünkü imgenin adlandırdığı, gösterdiği veya çağrıştırdığı öğenin kaynağı bilinçaltıdır. Şiirin sırrı orada yatar ve imge yoluyla gün ışığına çıkar. İmgeyi canlı, güçlü kılan da şair değil okuyucunun tasavvur gücüdür bence. Eskilerin 'muhayyile' dediği, bizim imgelem diyebileceğimiz yetiden yoksun bir okuyucu için en mükemmel şiir bile bir şey ifade etmez. Sonuç olarak şiiri, şiir kılan biraz da ozanın çabası dışında gelişir. Burada okurun algı ve yorumu devreye girer. Yani şiiri şiir kılan biraz da okuyucudur.

Aristoteles, *Poetika*'sında "Şiir sanatı genel olarak varlığını, insan doğasında temellenen iki temel neden'e borçlu gibi görünüyor" der. İlkini 'taklit içtepisi' (mimesis), ikincisini ise bu ürünler karşısında duyulan 'hoşlanma' diye açıklar. Günümüz şiirini de bir anlamda böyle açıklayabiliriz. Bundan yola çıkarsak, şairin yazdığı şiirleri 'şiir' kılan şeyin, biraz da kendinden önceki 'şey'ler olduğunu söyleyebiliriz. Şiirlerinize bakılırsa, sizin koca bir kültür tarihini miras olarak devraldığınız belliriyor. Ancak yine de imlemek istediğiniz isimler, kitaplar, filmler, müzikler olabilir diye düşünüyorum. Kimleri okudunuz, izlediniz; şiir başta olmak üzere, romanın, sinemanın, eski anlatıların, müziğin şiirinizdeki yeri nedir?

Elbette ki yazdığımıza sebep 'evvel zaman'dır. İlk şiirimi yazdığım lise yıllarımda şiiri bu kadar ciddiye alacağım daha doğrusu şiirin beni bu kadar ciddiye alacağı aklıma gelmezdi hiç. Şimdi... Şiir öğretilemez sözü doğrudur ama ondan daha kesin bir doğru var ki bu da şiirin öğrenilen bir tür olduğudur. Şiiri bana öğretemeyeceklerine göre nasıl ve nereden öğrenirim diye düşününce karşımda geçmişi, evvel zaman şairlerini buldum. Tabi bunda, aldığım eğitimin katkısı yadsınamaz bir gerçek... Dönüp geçmişe baktığınızda her biri koca birer okul gibi duran şairlerin, ozanların sanatından, sanatçılığından öğrenebileceğim çok şeyin olduğunu fark ettim. Özellikle Divan şiiri, Halk şiiri ve II. Yeni, şiirimin mihenk taşlarıdır. **Fuzuli, Şeyh Galib** ve **Yunus Emre** bıkmadan usanmadan okuduğum / okuyacağım ve çalışacağım şairlerimdir. Şiirimin kimliğinde, karakterinde payları büyüktür. Yakın tarihte eser vermiş sanatçılardan **Y. Kemal, A. Haşim, N. Hikmet, A.H. Çelebi, N. Fazıl, A.İlhan, A. Arif, B. Necatigil, C. Sıtkı, C. Zarifoğlu, M. Altıok** farklı bir duyarlılıkla sarıldığım, şiirlerini çalıştığım; **S. Karakoç, İ. Berk, T. Uyar, C. Süreya, E. Cansever, Ü. Tamer** ve özellikle **H. Yavuz** lirik söylemleri; içli, duyarlı duruşları; mecralarının değişkenliği; mistik duyuşları, ahenk ve ritim zenginlikleriyle, dilsel sapmalarıyla beni cezbettiler.

Divan edebiyatına ilginiz metinlerinize de sinmiş durumda. Günümüz sanat ortamlarında şiire nasıl bakıldığı ortada. Hatta hiç bakılmadığı, yok sayıldığı, unutulduğu, sevilmediği... Sizin ise sahiplenir bir tutumunuz, duruşunuz beliriyor şiirlerinizden. Bunun Türk Dili ve Edebiyatı eğitimi almanız ve Osmanlıca bilmenizin dışında başka nedenleri de vardır diye düşünüyorum. Yanılıyor muyum?

Hayır, tespitiniz doğru. Bizim edebiyatımızda eski şiire özellikle de Divan şiirine karşı çok büyük bir hata yapılıyor. Birbirinin tekrarı olduğu ve bize ait olmadığı yargısı korkunç bir yanılgıdır. İnsanlar her ne kadar Divan ve Halk şiirine (özellikle Tasavvuf edebiyatına) bir öcü gibi yaklaşsalar dahi bu tutum söz konusu değerlerden hiçbir şey kaybettirmez. Türk Dili ve Edebiyatı eğitimi almış olmanın bu tavrımı belirlediğini düşünmüyorum açıkçası. Çünkü benim gibi bu eğitimden geçmiş pek çok insan Divan şiirinin ve Osmanlıcanın gereksizliğinden dem vurup duruyor. Ama bu daha çok o insanların gereksizliğinin doğurduğu bir sonuç (!).

Az önce geçmiş edebi dönemlerimizin koca koca okullarla dolu olduğundan söz ettik. Bu bir avantaj... Roman ve öykü aynı şansa sahip değil. Şiir gibi köklü bir geçmişleri yok çünkü. Türk şiirinin bu zenginliğinden faydalanmak, geçmişten beslenmek bu anlamda hoşuma gidiyor. Ondan faydalanmak gibi tatlı bir zorunluluğum olduğunu düşünüyorum. Sonuç olarak şiir geleneğimiz bir zincirdir. Bu zincirin sağlam bir halkası olmak, şiir yazan için de büyük mutluluktur. Bu düşünceye paralel olarak istediklerimi geleneğe bağlı fakat ondan farklı olarak gerçekleştirebileceğime inanıyorum. Zaten eski'den ayrılarak eski'yi aşmak mümkün değildir. Ona bağlıyken tekrarı olmamalıyım, ondan yeni yaratımlar çıkarmalıyım.

Osmanlıca konusuna gelince... Bugün konuşulmuyor olabilir; ama hâlâ kimi metinlerde yaşıyor. Bunun kullanımı bir yetkinliktir, seçeneklerin çokluğudur. Metni tamamen bu

dille kurmak elbette ki, o metni boğmak olur. Ancak unutulmamalıdır ki şair sözcük zengini olmalı, bu sözcükleri harcarken cimri davranmalı. Önemli olan da budur. Ayrıca Osmanlıcanın müzikalitesine, anlam zenginliğine, estetiğine, ritim ve ahengine yaklaşan KAÇ LİSAN VAR OLA Kİ ŞOL BENİ ÂDEMİN ZEBAN-GEZ VACİBÜ'L-İHTİRAM DİMAĞINDA (!) *

*Kaç dil olabilir ki şu insanoğlunun acı acı konuşan saygıdeğer beyninde (!)

Doğu ve Beşir Sevim, diye sorsam?

2005 Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülü'nü paylaştığım arkadaşlarımdan sevgili **Cuma Duymaz** "Doğu(m):Sancı(m)" diyerek duygularımı dillendirmişti daha önce. Beynimle, tüm kaslarımla, kanımla kabullendiğim bir sebep-sonuç ilişkisi içinde özetlediği bu durumu başka sözle ifade etmek yanlış...

70 milyonluk bir ülkede yaşıyor ve yazıyorsunuz. Şiir okuru sayısı 2.000'i geçmiyor. Yerli diziler karakol kurmuş her eve. Popülizm ve her türlü zırvası her an bizimle el ele, kol kola. Diğer yandan şiirin ustacıkları, şiir ölüyor mu, sorusunu ısıtıp ısıtıp önümüze seriyorlar. Deneysel, somut, görsel şiir ve şairler tüm hırçınlığıyla bir şeyleri reddediyorlar. Sor sor bitmez onlarca şey... Yalancı Kehribar'ın şairi bunlara ne diyor peki?

Evet, aslında bu büyük bir kaosun habercisi... Bu ülkedeki binlerce öğretmenden biri olarak dizilerin, sulu bir zevkle daha çok göze hitap eden programların etkilerinin, yıkımlarının en yakın tanıklarındanım diyebilirim. Üzücü sonuçlarını maalesef öğrencilerimizde görüyoruz. Bunu değiştirmek, gerçekten zor... Ama bir şekilde bu etkileri azaltmak için çocukları kitapla (öykü, şiir, roman vs.) buluşturma gayreti içindeyiz. Karıncanın yangını söndürme çabası gibi bir şey... Sonuçta mücadele ettiğimiz şey popülizm... Şiirin veya öykünün popülerleşmesini de açıkçası istemem. Gündemi çok fazla işgal etmesini, radyo ve televizyonlarda kullanılmasını, reklam malzemesi olmasını, çok satanlar listesine girmesini vs. istemem. Popüler kültürün barındırdığı yavanlık ve sığlık, o zaman şiirin ve öykünün kanına karışmış olur. Bunun da şu an eleştirdiğimiz dizilerden bir farkı kalmaz. Gerçi sözünü ettiğiniz şiir ustacıklarının, şiirin öldüğü konusundaki rivayetleri, feryatları zaten buna engel olacaktır. Bundan da Türk şiirinin kârlı çıkacağı sonucuna varabiliriz. Şiirin öldüğü veya öleceği yaygarasını çıkaranlara da gözlerim dehşetle büyümüş, ağzım açık bir şekilde bakıyorum sadece. Eğer şiir ölüyorsa her yıl nasıl yüzlerce şair tarafından, binlerce şiir, onlarca dergide veya kitapta okuyucuyla buluşabiliyor anlamıyorum. Diğer ülkelerin günümüz şiir ortamını çok iyi bilmemekle beraber Türk şiirinin de onlardan aşağı kalır yanı olmadığına inanıyorum. Yıl içinde basılan şiir kitaplarını sadece dergilerde şiir yayımlayan isimler satın alsa, bu, o kitapların en az iki veya üç baskı yapmasını sağlayacaktır. Deneysel şiiri ise hiçbir temele dayandıramadığım mesnetsiz bir çırpınış olarak görüyorum. Aslolan şiirdir. Gerisi laf u güzaftır.

İlk kitabın 'sıkıntısını' atıp, onun 'dayanılmaz hafifliğine' mi bürünmüş durumdasınız? Bundan sonrası için neler düşünüyorsunuz. Atölyenizde neler var?

Herhalde sözünü ettiğiniz dayanılmaz hafifliğe bürünmüş durumdayım.Bu sıralar okumalara ağırlık verdim. Zaten temelde okuyan, az yazan ama çok yırtan bir tavrım var. Yılda yazacağım üç-dört iyi şiir, o sene hasadın bereketli olduğu anlamına gelir. Bunun için kendimi yazmak konusunda sıkboğaz etmem. Bunun dışında deneme, öykü, roman gibi karalamalarım var. Bunlar ne zaman vücut bulur, kimlik kazanır bilemiyorum.

Çöllerin, Denizlerin ve Güllerin üstüne roman yazmayacağınıza dair yemin eder misiniz?

Çöl'lere, Deniz'lere ve Gül'lere andolsun ki:

Kalb'in çölüne yağan yağmurlarda saçlarının kıyısına gül iliştiren bir denizkızı görürsem; ne çöl'ün, ne deniz'in, ne de gül'ün romanını yazacağım.

Beşir Sevim / Şiirleri

yaşamın gölgesi

sustum... hurûfî bir deniz olalı ga/r/lip
çöllere inanıyorum. gövdemle tuza
dilimle söze bağışladı beni şiir.

insan cümlesi gözün gürültüsüdür ayna
da kırılınca birkaç kelimenin ortası nehir
üzgün perçemine yanağı dar, yüzü şiir.

seyreldim... korkuların çekildiği şehirler
zifir...
herkesin tabutu sırtında soğuk telaş
dolanır ayaklarına seccade diyedir şiir.

işte böyle böyle unuttum kamburumu
büyüttüm sonra şafaklara yanılmışım
aşkla
uzayan bir yalnızlığı anlatıyormuş şiir.

yağmur dallarıyla gelir bahçemize derin
kuşlar bırakır gözlerini... dikenler kan
atılır şimdi... sana bakmanın diyetidir şiir.

hep akşamı bekledim, hep akşam
"bekledim" parça parça bir bölünmedir
mum gibi tüterim tütünüm zehir

hayat o kadar güneşli ki gölgesi bile şiir

göz dağı

ahmet akçıl'a,

ayakları şehri kuşatır bir dağın
yanlış sınırlarını andırır çocuk yüzleri
ki eski bir toprak yorgunluğudur dağ

güpegündüz söndü gözümdeki çerağ
başını kaldırmış göğü çeker içine ferhad
külünge şirin'i ezberletiyor dağ

bir dağın mısra gibi tam ortasında
geyiklerle dolu gözlerin bir sürü
veda... koparır o gülü, yalnızlığı
kuşanır dağ

lavlarım uyanık, akışkan hâlâ dağdağa
bir volkanın soğuk tüfleri saklı
örter yazgısını çığlık çığlık büyür bir dağ

dağ dağa kavuşur insan insana
kavuşmaz bu muammada bir nokta
kankara her şey kalbim kadar bir dağ

bana yakın bana uzak üşüyen
bir ruhla sarsılıyor toprağ
atlaslarda da kalp gibi sağır

en koyu acılarla resmedilirmiş dağ

Yalancı Kehribar'da yer alan ve
daha önce yayınlamadığı iki şiiri...

BEKLENEN
ÇARPIŞMA
GERÇEKLEŞTİ

LeMan Kültür'de
küçük
İskender'le
Şiir Akşamları

Şiir, müzik, sinema,
edebiyat, hayat, politika
bu akşamlardan nasibini alacak.
Konuklarla, genç katılımcılarla
sohbetin kaymağı toplanacak.

5 Şubat 2007 tarihinden
itibaren her pazartesi
saat 20.30'da İstanbul
LeMan Kültür'de
buluşuyoruz.

Kaçak Yayın'ın ince eleyip sık dokuyan
itinalı katkılarıyla

Adres: İmam Adnan Sk. No:20 İstiklal Caddesi -
Beyoğlu / IST - Tel: 0.212.249 91 13

nafer@leman.com.tr
Nafer Ermiş

(Orhan Pamuk'un Nobel konuşması vesilesiyle, bir bavul hikayesi daha)

EDEBİYATTAN ÖNCE HAYAT VAR

Her zaman dağınık biriydim. Bir gün bütün yazdıklarımı bir bavula doldurdum. Onları hiçbir zaman dosyalamayı ya da bir yerde istiflemeyi başaramıyordum. Daktilodan çıkan kağıtları bir arada tutan tek şey içerikleriydi. Zımba'ya da ataş kullanmazdım. Ama yine de, evin çeşitli yerlerine dağılmış olarak dursalar bile, nedense bir öykünün birbirine ait sayfaları hep bir arada olurdu. Yine de bir gün, âşık olduğum kadın eve gelecek diye evi toplarken, ne yapacağımı bilemediğim bütün o yazılı kağıtları kah-verengi bir bavula doldurdum. Defterleri, günlükleri, şiirleri, öyküleri, notları. Bu daha sonra içimde bir güven duygusu doğurdu, ne de olsa bavul artık onları, birinin üzerlerine basmasından, kedinin parçalamasından koruyordu. Aslında bu bavul hikâyesi böyle anlatılmaz. Daha sakin ve daha mantıklı bir hikaye halinde kurmalıyız. Aslında gerçekte nasıl olmuştu, bunu hatırlamaya çalışmak lazım. O bavulla giysilerimi getirmiştim. Bir Ege kentinden bir ülke başkentine. Okumak ve adam olmak için. Annem babam yurtdışındaydı. Daha ilkokuldayken bana bisiklet yerine daktilo getirmişlerdi. Okuma yazma bilmeyen annemin ve ortaokulu yarıda bırakmış olan babamın nasıl böyle bir şey yapabildiklerini hiçbir zaman anlamadım. Babamın içinde hiçbir zaman yazar olma isteği olmamıştır. Çocuğunun yazar olmasını da istemezdi muhtemelen. Elli yaşından önce eline kitap almamıştır. Çıkan iki kitabımı okumaya çalışmış, ancak on sayfadan öteye geçememiştir. Bana hiçbir zaman Nobel alacağımı söyleyip sarılmadı. Tek söylediği, 'sen bir gün adam olacaksın ama biz görmeyeceğiz,' olmuştur. Onun bu sözü söylemesi tam kırk yıl sürmüştür. Ama o bana ilkokul 3. sınıftayken, Almanya'dan daktilo getirmiştir. Onun ne işe yaradığını anlamam beş yıl sürdü. Ama hep evin güzel bir yerinde, gözle görülür bir konumda durdu. Üzerine dantel örtüldü ve düzenli olarak tozları alındı. Üniversite için Ankara'ya gelirken, dünyanın değil ama Türkiye'nin, kültürel değil ama siyasi merkezine gelirken, elimde o kahverengi bavul ve yıllardır üzerine hâlâ ilk şeridi takılı bulunan o daktilo vardı. Çoktan şiirler ve öyküler yazmaya başlamıştım, ama daktiloyu kullanmam pek gerekmemişti. Okul defterleri yetiyordu.

Çünkü içimdeki yazar olma isteği hiçbir zaman tembellik isteğine galip gelememişti. Buna rağmen üniversitenin son beş yılını büyük çaplı bir roman yazmak için harcamıştım. Tek amacım beni yıllar önce terk eden bir kadının geri dönmesini sağlamaktı. Çünkü yazdığım onca şiire ve öyküye rağmen ona kendimi bir türlü anlatamadığımı sanıyordum. Tek çare kendimi daha geniş kapsamlı bir biçimde ele almak ve sıkıcı olmayacak bir tarzda anlatmaktı. Bunun da en iyi yolu roman yazmaktı. Bu hem beni ona, hem onu kendine, hem de bizi herkese anlatabilecek bir şeydi. Hepsi tek bir araçla ulaşılabilen üç ana hedefim vardı ve onlar bunlardı. Bütün şiirleri ve öyküleri o kahverengi bavula doldurdum. Aralarından bazıları, hatta kanımca en kötüleri birkaç dergide yayınlanmıştı. Ama yayınlanmaları en ufak bir heyecan vermemişti. O zamanlar yirmi bir yaşındaydım. Aragon Anicet'i 22 yaşında yazmıştı. O halde ondan daha iyi bir roman yazmak için sadece bir yılım vardı. Ama sonradan öğrenecektim ki, benim çıktığım yol, benim bir yılda aşabileceğim bir yol değildi. Beş yıl boyunca içinden çıkamayacağım aşkla, hayalle, umutla, korkuyla dolu bir kuyuya düşmüş gibiydim. Kadınsa bir görünüp bir kaybolan bir bavul gibi ara ara hayatıma yeniden giriyor, daha doğrusu kuyunun başına gelip aşağı bakıyor ve sonra başını sallayarak tekrar çekip gidiyordu. Onun bunu niye yaptığını hiç anlamadım. Ama roman bitinceye kadar oralarda dolaşması beni derin bir umutsuzluğa düşmekten koruyordu. Ne de olsa eninde sonunda ona kendimi anlatabilecektim ve her şey güllük gülistanlık olacaktı. Kadınla erkek arasındaki tek sorunun birbirini anlamak olduğunu sanıyordum. Biri kendini diğerine anlatırsa o diğeri de bu kendini iyi anlatanı sever sanıyordum. Sevginin gücünün her şeye yeteceği numarasını fena halde yemiştim. Yapacak bir şey yoktu. Artık daktilonun şeritleri kısa sürede yıpranıyor ve hemen yerine yenisi takılıyordu. Beyaz kâğıtlar çok pahalı olduğundan genellikle sarı kâğıtlara yazıyordum. Sayfanın herhangi bir yerinde bir hata yaptığımda bütün sayfayı yeniden yazmam gerekiyordu. Her şey kusursuz olmalıydı. Lekelerle dolu bir kağıdı, hele bir kağıt tomarını bir kadına, hele âşık olduğum o kadına asla veremezdim. Bunlar en iyi ihtimalle onun dikkatini dağıtacak ve anlatmak istediklerime gereği gibi yoğunlaşamayacaktı. Hatasız yazmanın en önemli gerekçelerinden biri budur. Ama sadece yazmanın çok sayıda en önemli gerekçesi vardır; bu da aslında hiçbir gerekçesinin olmaması anlamına gelir. Doğru bir tanedir. Bir konuda doğruyu söylemek için elinizde seçenek yoktur, doğruyu bulduysanız onu söylersiniz. Oysa yalan sınırsızdır. Aynı konuda akla hayale gelmeyecek sayıda yalan uydurulabilir. Buradan yazma konusuna kayarak geçersek neden yazıyorsunuz sorusuna vereceğimiz yanıtların sayısına dikkat etmeliyiz. Ama bir hamle daha yaparak biraz daha öteye kayabiliriz ve yazının kendisinin, (edebiyat anlamında en azından) zaten bir yalan kurgulama sanatı olduğunu söyleyebiliriz. Belki zaten çok önemli bir şahsiyet bunu çok önceden söylemiştir, ama fark etmez. İnandırıcı olma çabası, doğal olma, mümkün olduğunca ayrıntı katma, aklın yönelebileceği bütün çıkış yollarını önceden sezip kapatma çabaları hem edebiyatta hem de günlük yalanda kullanılan yöntemlerdir ve başarının en önemli sırları buralarda yatar. Ancak hiçbir şey gerçekten daha inandırıcı değildir. Doğadan daha doğal hiçbir şey yapamayız. Doğanın yaptığı her şeye inanmamız bundandır. Hiçbir şeyi hayattan daha iyi kurgulayamayız. Ama yine de yalan söylemeye devam ederiz. Neden yazıyorsunuz sorusunun doğru cevabını hemen bulamadığımız için bir sürü neden sıralarız. Kimisi iddialı, kimisi tam tersine iddiasız nedenlerdir bunlar.

Ama ben romanı o karanlık bodrum katında, ayaklarımı, betona değmesinler diye masanın altına yerleştirdiğim o kahverengi bavulun üzerine koyarak yazmayı sürdürdüm. Bir kadını tavlamak için yapılacak en aptalca şeylerden birini yaptığımı romanı bitirince anlayacaktım. Ama bunu ne zaman anlayacağımı bilemediğim için yazmayı sürdürüyordum. Her ne kadar kaçınsam da, fazla duygulandığım anlarda şiirler yazıyordum tek tük, hatta öykü yazdığım da oluyordu, ama bunları bir kerede yazıyor, hiçbir hatayı düzeltmeden kâğıdı daktilodan çıkarıp ayaklarımı ısıtan bavulun içine atıyordum. Neden yazdığımı hiç düşünmüyordum. Çünkü biliyordum. Bilebildiğim kadarını biliyordum. Ötesini bilmem mümkün değildi. Yazmadan yaşayabilirdim, yazarak da yaşayabiliyordum, ama bu ikisi arasında muhtemelen büyük bir fark olurdu.

Rilke'nin Genç Şaire Mektuplar kitabı, kitapçık demek daha doğru, Türkiye'de yayınlandıktan sonra yazarlar, niçin yazıyorsunuz sorusuna, yazmasaydım yaşayamazdım, yazmasaydım çıldırırdım, elimden gelen tek şey bu, yazmak benim için hayatın anlamı türünden yanıtlar vermeye başladılar ve bu giderek adeta bir gelenek halini aldı. Çünkü Rilke orada genç şaire mealen şöyle diyordu: Yazmadan yaşayabiliyorsan, yazma. Buradan çıkan sonuçlardan biri de şuydu elbette: Yazmayı sürdürdüğüme göre demek ki yazmadan yaşayamıyor olmalıyım. Buna ben ve okurlarım, edebiyatçı dostlarım ve konu komşu inanmalı, özellikle de ben inanmalıyım. Çünkü aslında yazmadan yaşanmaz. Zırvalık. Rilke'nin söylediği değil belki. Ama bu ülkede yazmasaydı yaşayamayacak olan bu kadar çok insanın olması zırvalık. Böyle olduğu halde bu kadar sığ ve bu kadar fikirden, yaratıcılıktan, zenginlikten, içsel dinamikten yoksun bir edebiyatın yapılıyor olması zırvalık. Çünkü eğer yazmadan yaşayamıyorsan can havliyle yazıyorsun demektir, kanınla, etinle, kemiğinle yazıyorsundur, tırnaklarınla kaygan bir duvarda tırmanmaya çalışıyorsundur, yoksa boğulacaksındır demektir, Nietzsche'nin dediği gibi, kanayan büyük bir yarayı eline ne geçerse onunla tıkamaya çalışıyorsundur, yazmadan yaşayamayacak olmak demek bu demektir, ilham gelsin diye boğaza gitmek, martıları izlemek, bir kadeh şarap içmek, gecenin karanlığına hülyalı gözlerle bakmak değildir. Gün batımından, yağan yağmurdan, son bahar yapraklarından hüzünlenmek değildir, bunlardan annem de hüzünlenir hep, ama tek kelime yazmaz.

O romanı üç kere baştan sona yazdım. Sonuncusu, üzerinde daha iyi çalışabileceğimi sanarak, yeni icat edilen ve adı son zamanlarda sık sık duyulan bir alete, bilgisayara aktarmak içindi. Okulun son sınıfında, yeni kurulan küçük bir reklam ajansında, ücretsiz olarak, ama bir gün ücret alırız umuduyla çalışmaya başlamıştım. Bunda, yeni açılan bir bilgisayar dükkânında çalışmaya başlayan bir kız arkadaşımın, o sıralar en yakın arkadaşımın da artık çalışıyor olmasının payı vardı belki. Bilgisayarla tanışmamda ise her ikisinin de payı oldu.

Niçin yazmıyorsunuz diye sormak gerekir belki de. Yani asıl soru bu olabilir. Newton'un yaptığı gibi soruyu tersine çevi-rerek yüzyıllardır çözülemeyen bir meseleyi çözebiliriz. Newton'dan önceki son üç yüz yıl içinde bilim adamları "Maddeyi hareket ettiren nedir?" sorusunun yanıtını aradılar ve bulamadılar. Bilim adeta tıkanıp kalmıştı. Newton soruyu tersyüz etti ve sorun hızla çözüldü. "Bir maddeyi durduran nedir?" Çünkü maddenin doğal hali hareket haliydi. O halde niçin yazmaz insan? Yazacak bir şeyi yoktur. Yazmaktan daha işe yarar çözümler vardır elinde. Yazmakla elde edeceği şeyler, o vakti başka bir şeye ayırdığında elde edeceğinden o kadar azdır ki, yazmak komik gelir, içindeki sonbahar hüznünü, akşamüstü melankolisini, bir şarkı dinleyerek ya da iki kadeh içerek yaşanabilir, haz alınabilir hale getirebilir, yazmak, hüznü haz alınabilir hale getirmez oysa, onu yok eder, içindeki ağır havayı boşaltır...

Demek istediğim, insan elinde daha etkili bir araç varsa onu kullanmalıdır, yazmanın en etkili araç olduğu durumlar o kadar nadirdir ki, yazmasaydım yaşamazdım diyenlerin büyük bir çoğunluğunu yalancı durumuna düşürür. Yazmasaydım yaşamazdım diyen insanların her ay bir kitap çıkarması gerekirdi. Oysa böyle biri yok. Ya da yazdıklarımın onda birini yayınlıyorlar, geri kalanını ise ya çöpe atıyorlar, ya da gelecek nesillere, edebi-yat tarihçilerine, biyografi yazarlarına bırakıyorlar demektir, ki Türkiye'de bildiğimiz anlamda bir biyo-

grafi yazarı ya da edebiyat tarihçisi bulmak da pek kolay olmadığından bu da anlamsız bir çabadır. Belki de cümleyi "yayınlatmasaydım yaşayamazdım" diye değiştirmek durumu kurtarabilir, yani altında yatan mantığı. Yayınlatarak elime ne geçiyorsa onun için yazıyorum çünkü, çoğunluğun yazma nedeni yayınlatarak elde edeceklerini gerçekten elde edeceği umududur, para, şöhret, kadın (kadınlar için erkek belki, bilemiyorum o tarafı), oysa bunların gerçekleşme olasılığı son derece azdır, Loto oynamak daha mantıklıdır, daha az enerjiye mal olur ve gerçekleşme olasılığı daha fazladır, çünkü Lotto'dan zengin olanların sayısı yazarak zengin olanların sayısından kat be kat fazladır ülkemizde. Belki herkesin ülkesinde böyledir. Ama biz burayla sınırlı kalalım da dünya çapında laflar ediyor demesinler J Yazarak para kazanabilecek kişi zaten başka bir iş yaparak da kazanabilir. Hayatta kalmak için, gerçekten de başka çaresi olmadığı için yazan kişiler zaten yazdıklarıyla para kazanamamıştır, şöhret hep öldükten sonra gelmiştir, (belki de ilahi adalet diye bir şey var), ayrıca ünlü olduktan sonra kadınlar konusunda daha başarılı olacağı sanısı da sadece sanıdır, çünkü ünsüzken kadınlar karşısında şanssız ya da başarısız olan kişinin durumu ünlü olduktan sonra da pek değişmez. Değişmemelidir. Değişiyorsa ortada gerçek olmayan, daha doğrudan söylersek, sahte olan bir şey vardır. Onunla senin aranda ünün vardır artık ve o kişi senle değil senin ününle ilişkiye girer. Belki buna da razı olabilirdik. Ama bu bile gerçekleşmesi o kadar kolay bir şey değildir. Önüne daha çok seçenek çıkıyormuş gibi görünebilir, ama o seçenekler bire indirgendiğinde ve seçim yapıldığında artık ortada ün mün kalmaz, kadınla birebir karşı karşıyasındır ve yazarak kişilik özelliklerini iyileştiremediysen, sadece ünlü oldun diye kadın karşısında şapkadan kuş çıkartamazsın.

Geriye ne kaldı? Yaşayarak yazmak! Yaptığın işi fazla önemsemeden, kendini yüksek tepelere yerleştirmeden, yaptığın işin aslında bir ayakkabıcınınkinden çok farklı olmadığının bilincinde olarak.

Rilke yazmadan yaşabiliyorsan yazma, derken, yazına hayati bir boyut kat demek istememiştir, yazmadan yaşayabiliyorsan yaşa demiş olsaydı (çeviri meselesi de olabilir tabii bu, bir bakmak lazım) sorun belki buralara kadar gelmezdi. Yazmadan yaşayabiliyorum abi ben, süperim, daha ne olsun, diye düşünebilirdik. Başka çaren kalmadıysa yaz. Başka yoldan para kazanamıyorsan, içindeki sızılardan başka türlü kurtulamıyorsan, insanlarla başka yoldan ilişki kuramıyorsan, başka yoldan toplumda bir kişilik oluşturamıyorsan, elin tutmuyorsa, gözün görmüyorsa, dilin laf yapmıyorsa yaz. Yoksa uzak dur. Yoksa yazmak, ancak hastalığı buna uygun olanlar için bir ilaçtır, yanlış ilaç kullanırsan, daha da hasta olursun, hasta değilken ilaç kullanırsan yine hasta olursun, en azından fayda görmezsin.

Yazıyı hayatın önüne değil, hayatı yazının önüne koymak, hayatta ayağın kaydığında düşebileceğin yumuşak bir alan yaratmak, yazmadan yaşayamayanların (hem yazıp hem yaşayabilenler ve hem yazıp hem de buna rağmen yaşayamayanlar bu yazının tamamen dışındadır) yapması gereken en akla yatkın davranış biçimidir belki.

Ama ben gene de o romanı yazmayı sürdürdüm. Haftalarca evden hiç çıkmadığım zamanlar oluyordu. Eve ara sıra gelen giden arkadaşlarım yiyecek ve sigara getiriyordu genel olarak. İçki hiç içmiyordum. Daha fazla sarhoş olamazdım. Yaz ayarında bavulu ayaklarımın altından alıyor, yan tarafa koyuyordum. Çünkü o yapay deriden dış yüzeyi kışın ayaklarımı betondan korurken yazın terletiyordu. Bavulu sadece içine bir kâğıt daha koymak için açıyordum. Romanın ikinci yazılışı bittiğinde artık reklam ajansında çalışmaya başlamıştım.

Romanı ikinci kez yazmıştım, ama hatasız bir sayfa yok gibiydi. Yazarken mutlaka yanlış bir harfe basıyordu insan ve ne kadar yeni baştan yazarsan yaz bundan tümüyle kaçınmak imkansızdı. Ayrıca çıkarmak ya da eklemek istediğim parçalar vardı. Bu müthiş derecede canımı sıkıyordu. Can sıkıntım yüzümden okunuyordu.

Bir gün öğle yemeğine çıkarmak üzere arkadaşımın çalıştığı bilgisayarcıya

uğradım. Patron da oradaydı. Arkadaşım bizi tanıştırırken, benim bir roman yazmakta olduğumu da söyledi nedense. Adının Fatih Bey olduğunu öğrendiğim patron, bunun üzerine, 'Size bunlardan birini verelim, çok işinize yarar,' dedi gülümseyerek. Ama en ucuzu 4 bin dolar civarındaydı bilgisayarların ve ucuz olsun diye sarı kâğıtlara yazan biri için biraz pahalı sayılırdı. "Ya, ne hoş," dedim ben de gülümseyerek. 'Roman sığar mı ki içine?" diye sordum yine de. 'Roman ne kadar?" diye sordu Fatih Bey. '300, bilemedin 400 sayfa olur sanırım," dedim. Bunun üzerine biraz düşündü, bir takım hesaplamalar yaptı. "Sığabilir," dedi, "ama eğer sığmazsa bir kısmını diskete aktarabilirsiniz." Windows yeni yeni doğmak üzereydi ve bilgisayarın taş devri henüz başlamamıştı. Birkaç gün sonra arkadaşım yine öğle yemeği için çağırınca ikinci kez bir bilgisayar dükkânına gittim. Fatih Bey yine oradaydı. "Roman nasıl gidiyor," diye sordu. "İkinci yazımı da bitti, ama hâlâ bir sürü hata var," dedim, "sanırım bir kere daha yazmam gerekecek." O sırada etrafım bilgisayarlarla çevriliydi, uzun süredir bir bilgisayar hayali kurmaktaydım ve bu o günkü koşullarda katıksız bir hayaldi. Arkadaşımla çıkıp yakın bir lokantada öğle yemeğimizi yedik. Tam ayrılacakken arkadaşım, "Hadi gel bizim orada bir çay içelim, sonra gidersin," dedi. Çay içerken Fatih Bey yanımıza geldi. "Siz yemekteyken bir müşterim, bir süre önce aldığı bilgisayarı getirdi. Kendisine bir üst modelini verdik. Artık onu satmak biraz zor, en iyisi siz onu alın götürün, roman bitince getirirsiniz," dedi. Söylediğini algılamakta bir süre güçlük çektim. "Hiç param yok ki Fatih Bey," dedim. "Para istemiyoruz, romanınızı yazın yeter, bu da bizim bir katkımız olsun." "Peki ya bozulursa?" "Bozulmaz."

Birden bütün karanlık bulutlar dağılmış gibi hissettim.

Bana bazı temel şeyleri dükkanda göstermişlerdi, ama yine de bilgisayar denen o alete alışmak epey zaman aldı. Ama romanımı sonuncu kez yazmaya girişmiştim. Artık hata yapınca sadece hatayı düzeltmek yetiyordu. Geri dönüp bazı yerleri çıkarabiliyor, değiştirebiliyor, ya da unuttuğum bir şey varsa onu ekleyebiliyordum. Adeta bir mucize içinde süzülüp gidiyordum. Üç dört ay içinde romanın büyük bir bölümünü bilgisayara aktarmayı başarmıştım.

Bilgisayar dükkânına üçüncü gidişimde arkadaşım bu kez ona benim bir reklam şirketinde çalıştığımı bilgisini verdi. Bunun üzerine patron, kendisinin de broşür bastırmak istediğini, bu konuda ona yardımcı olabileceğimi söyledi. Dört farklı bilgisayar için tek sayfalık broşürlerdi bunlar. Her birinden bin adet basılacaktı. Broşürler matbaadan gönderildiğinde birden ajansın koridoru basılmış broşür paketleriyle dolmuştu.
"Bunlardan kaç tane basıldı ki?" diye sordum kendi patronuma. "Her birinden biner tane işte, yani toplam dört bin."
"İyi de burada dört binden çok daha fazlası var sanki." Bunun üzerine matbaa arandı ve anlaşıldı ki dört ile bir sayısı matbaacının kafasını karıştırmış ve her birinden bin adet basacağına her birinden dört bin adet basmıştı. Dolayısıyla ajans külliyen panik oldu. Böyle bir şey yüzünden batabilecek kadar küçük bir ajanstı sonuçta. Matbaacı ise kendisine bu şekilde sipariş verildiği konusunda diretiyordu. Yine de bilgisayarcı patron olgun davrandı ve mademki basılmış, hepsini alalım, dedi. O günlerde bir gün öğleye doğru beklenmedik bir telefon geldi. Bilgisayarcıda çalışan arkadaşımdı arayan: "Fatih Bey bilgisayara bir müşteri çıktığını söylüyor, onu satma fırsatını bir daha bulamayabilirmiş. Bilgisayarı rica edi-yor." "Tamam," dedim, "yarın getiririm, bugün hareket edebileceğimi sanmıyorum." Ama yine de, ancak akşamüzeri de olsa cansız bir halde ajansa gitmeyi başardım. Bilgisayarı taşımak için taksi parasına ihti-yacım vardı.

Reklamcı patronum, tatlı bir kadındı, neyin var diye sordu. Muhtemelen her şey yine yüzümden okunuyordu. Ben de olanları anlattım, tam şu aşamada birden her şeyin berbat olduğunu, bunun da biraz canımı sıktığını söyledim. Bilgisayar birkaç ay ya da hafta daha kalsa romanı bitirebilecektim.

Âşık olduğum kadın çoktandır ortalarda yoktu. Bu daha da canımı sıkmaya başlamıştı. Ama yine de roman henüz ona verilecek düzeye ulaşmadığından bir yandan da bu işime geliyordu. Çünkü henüz hazır değildim. Ajanstan hâlâ para alamıyorduk. Cebimdeki para çoğunlukla ya simit almaya ya da otobüse yetiyordu ve ben ikisinden birini seçmek zorunda kalıyordum. Büyük bir sıkıntıyla, patrona bana biraz para verip veremeyeceğini sordum. Bunun üzerine patron, "Şu anda yanımda hiç para yok, banka da kapandı, yarın sabah gelirsen bir şeyler yaparız," dedi. Ertesi sabah gittiğimde ise, şirketin şu sıralar nakit sıkıntısı içinde olduğunu söyledi. Ama susmadı, konuşmaya devam etti: "Gidip şu bilgisayar broşürlerinin parasını alalım, o zaman birazını sana veririz, dedi. İkimiz birlikte bilgisayarcıya gittik. Odasında kahve içerken, Fatih Bey bize ne kadar borcu olduğunu sordu. "Dört bin dolar," dedi bizim patron, "ancak ajansın bir bilgisayara ihtiyacı var, bu paraya şu bizdeki bilgisayarı alabilir miyiz? O kaç para?" diye sordu. Çünkü kendi hatamız yüzünden adama 4 bin yerine 16 bin sayfa satmıştık ve bunu nakit olarak istemek içine sinmiyordu. Bir an ikisi de bana baktı, çünkü bilgisayar bendeydi. "Siz de hiç olmazsa bize bir şey satmış olun ve ödeşelim," dedi

Desen: Kutlukan Perker

bizim patron. Bunun üzerine Fatih Bey biraz düşündü, sonra: "Onu 3 bin dolara verebilirim, borcun diğer kısmı için de bir çek yazarım," dedi. El sıkışıldı. Artık herkes memnundu. Kahveleri bitirip taksiye binerek ajansın yolunu tuttuk. Binanın önüne geldiğimizde patron, taksicinin parasını ödemek için cüzdanını çıkarırken, "Bu parayı al," dedi bana dönerek, "ben iniyorum, bu senin eve kadar taksi ücretine yeter ve kalanı da bir süre seni idare eder, romanını bitirince de bilgisayarı ajansa getirirsin," deyiverdi. Pek de nakit sıkıntısı varmış gibi durmuyordu. Çünkü çeki bozdurmamıştık. Taksiciye yolu nasıl tarif ettiğimi hatırlamıyorum. Bu olanlara inanıp inanıp inanmayacağımı bilemiyordum. Romanı bilgisayara aktarmam birkaç ay daha sürdü. Bu arada okul bitmiş, babam bir süreliğine Almanya'ya gitmeye beni ikna etmiş ve tarihi belirlenmiş bir uçak bileti göndermişti. Dolayısıyla romanı bitirmem için önümde net bir zaman vardı ve bunun da baskısıyla gidiş tarihime bir hafta kala bitirmeyi başarmıştım. Telefonla arayıp bilgisayarcıdaki arkadaşıma romanı bitirdiği söylediğimde kız hüngür hüngür ağlamaya başladı. Bana güzel bir akşam yemeği ısmarladı ve böylece hiç aklımda olmayan bir şey yapmış olduk: romanın bitişini kutladık. Ancak çıktısını alacak yazıcı yoktu. Nedense onların dükkandaki yazıcıları kullanamıyorduk. Nedenini bilmiyorum. Ya da belki sadece aklımıza gelmemişti. Böyle birkaç gün yazıcı aradım, sordum soruşturdum, sonunda bir arkadaşın doktor bir tanıdığının hastanedeki odasında bir yazıcısısın olduğu, ama onun yazıcıyı dışarı vermek istemediği, ayrıca virüs bulaşır diye yabancı bir disketin sokulmasını da istemediği, ama kendi bilgisayarımı oraya taşırsam yazıcıyı kullanabileceğimi öğrendim. Koca bilgisayarı, ekranıyla birlikte hastaneye taşıdım. Çıktıyı almak tam iki gün sürdü. Yazıcının başında durarak, onun her satırı basışını, bir ileri bir geri gidiş gelişlerini izledim iki gün boyunca. Sonunda çıktılar ve bilgisayarla birlikte eve döndüğümde kapıda biri beni bekliyordu. Hiç şaşırmadım. Çünkü hiçbir şey tesadüf değildi. Ajanstan biri, bilgisayarı istiyordu, çünkü ajansta ihtiyaçları vardı. Gönül rahatlığıyla verdim. Çünkü roman basılmış halde elimdeydi artık. Ama onu ne yapacağımı bilemiyordum. Sonunda bunu aşık olduğum kadına vermem gerektiğini hatırladım. Hemen aradım ve "al, sana anlatamadığım ne varsa burada," dedim. İki gün sonra beni aradı. Romanı okuduğunu ve konuşmak istediğini söyledi. Bir birahanede buluştuk. İkinci biranın sonlarına doğru şu soruyu sordu: "Benden ne istiyorsun?" Birden gökyüzü üzerime yıkıldı sandım. Yazdığım onca şiir, öykü, mektup yetmiyormuş gibi bir de oturup roman yazmıştım ve kadına ne istediğimi anlatamamıştım, sevgiden sonra yazının da bu kadar güçsüz olduğunu görmek beni şaşkına çevirmişti. Bu şaşkınlık içinde aklıma ilk gelen cevabı verdim: "Seni istiyorum, ne isteyeceğim?" Yıllar sonra nihayet gerçek soru sorulmuş ve gerçek yanıt verilmişti. Belki de yazarın yazarken kendini açığa vurmaktan çok kendini gizleme çabası içinde olduğunu söyleyenler haklıydı. Elimden tutarak beni masadan kaldırdı. Caddeye çıkınca bir taksi durdurdu. Doğruca benim eve gittik. Kapıdan hızla girdik. Kolumdan çekerek beni yatak odasına sürükledi. Salonda ya da başka bir yerde en ufak bir zaman kaybı yaşanmadı. Odaya girer girmez yakamdan çekerek yatağa uzandı ve o malum boğuşmalar başladı. Ancak ters giden bir şey vardı. Bu değildi benim istediğim. Seni istiyorum derken de kastettiğim bu değildi. "Ben gidip bir su içe-yim," dedim... "Ne suyu, bırak şimdi suyu," dedi. Bıraktım, bir kere daha denedim, ama olmuyordu, elim varmıyordu... Bu adına şiirler, öyküler, romanlar yazdığım kadındı hâlâ, ama ondan istediğim şey bu şekilde ulaşılabilecek bir şey değildi. "Ben gidip su içeceğim," dedim. "Taktın suya, ne var suda anlamıyorum?" dedi. "Bak," dedim, "bu, benim istediğim şey değil. Onun sadece bir parçası. Şimdi o her şeyin yerine bu parçayı koyarsam hem sana hem kendime ihanet etmiş olurum ve son beş yılda yaptığım hiçbir şeyin anlamı kalmaz, ve sana yaptığım bu kötülük için kendimi asla affedemem." Oysa ona yapabileceğim en büyük kötülüğün tam da bu olduğunu yıllar sonra anlayacaktım. Bir süre suskunluk oldu. "Hadi git suyunu iç," dedi sonra. Suyu içtim. O da toparlanıp gitti. Neyse ki roman tomarını evde bırakmıştı. Ertesi gün de benim Almanya'ya gitmem gerekiyordu. O akşam uzun süre o kahverengi bavula baktım. Bir daha bu eve dönüp dönemeyeceğimi bilmiyordum. Son derece mutsuz yaşadığım bu yıllara dönmek de istemiyordum. Yeni bir ülkede yepyeni bir hayata, yepyeni bir insan olarak başlamaya karar verdim. Romanı o evde yaşamaya devam edecek olan ev arkadaşıma bıraktım. "Bunu ister kendi adınla, ister benim adımla, ister bambaşka birinin adıyla yayınlat ya da çöpe at, ben yapamam, ama sen yapabilirsin," dedim. Bavulun sözünü bile etmedim. O orada öylece kaldı. Babamın ben ilkokuldayken Almanya'dan getirdiği daktiloyu, üniversiteyi, romanı ve aşkı bitirip Almanya'ya giderken, bir tiyatrocu arkadaşıma yok pahasına sattım. Hava alanına gidecek kadar paraya ihtiyacım vardı. Ertesi sabah hava alanına gittim. Yanıma hiçbir şey almadım. Ne yazı, ne kitap, ne herhangi bir özel eşya, ne de üzerimdekilerden başka bir elbise. Yani mümkün olan en çıplak halimle yeniden doğmak için.

Romanı bırakıp gittikten üç ay kadar sonra Türkiye'den bir yayınevi aradı ve romanı basmak istediğini söyledi. Arkadaşım romanı onlara ulaştırmıştı. Yine de çeşitli nedenlerle altı yıl yayınevinde bekledi roman. En sonunda basılıp kitap haline geldikten kısa bir süre sonra da yayınevi kapandı. Yıllar yıllar sonra, Türkiye'ye yeniden döndüğümde, daktiloyu satın alan arkadaş, aslında dakitoyu korumak için satın aldığını ve onu tekrar bana hediye edeceğini söyledi, sonraki her karşılaşmamızda bunu tekrar etti durdu, ama bu henüz gerçekleşmedi, o yıllara ait, sahip olmak istediğim tek şey, o markasını bile hatırlamadığım gri beyaz renkli daktilodur. Bavulu ise, yine yıllar yıllar sonra bir arkadaşımın terasında, molozların arasında bir kez daha gördüm. İçi boştu. İçindekilerin nereye gittiğini sormadım. Çünkü ne yazdığım bir şeyin ne de kaybettiğim bir aşkın peşinden hiçbir zaman bakmadım. Çünkü giden her ne olursa olsun, gittiğinde başka birine yer açıyor demektir. Her aşktan sonra ve her yazıdan sonra, geçmişi hemen hemen olmayan yeni bir insan olarak uyanmayı seviyorum. Çünkü yazdığım her şeyi unutuyorum.

Çünkü yazmak yeni bir insan olmaktır. Çünkü ben her seferinde yeni bir insan olmak için yazıyorum. Artık yazacak bir şeyim kalmasın diye yazıyorum. Yazmadan yaşayabileyim diye yazıyorum. İçim içime sığmadığı için yazıyorum. Bu beden bu ruha dar geldiği için yazıyorum. Hiç kimse kendini yalnız hissetmesin diye yazıyorum. Kendime başka bir alan açamadığım için yazıyorum. Büyük dedem, hiç kimsenin okuyup yazmadığı bir köyde şiirler yazdığı için yazıyorum. Sekiz yaşındayken, eve toplanan kadınlara gaz lambası ışığında Hayber Kalesi, Battal Gazi gibi macera kitaplarını tefrika halinde okuduğum gecelerdeki hazzı tekrar bulmak için yazıyorum. Başka hiçbir şey yapmak içimden gelmediği için yazıyorum. Hayat bazen her yönüyle tıkandığı ve var olabileceğim başka bir alan kalmadığı için yazıyorum, sevdiklerim beni sevsin diye yazıyorum, yazdıklarımı daha sonra okumayı çok sevdiğim için yazıyorum. Yazdığım her şey bir anı haline geldiği için yazıyorum. Belki bir gün Nobel alırım diye yazıyorum...

Ama bir dostumun yıllar önce dediği gibi: Aslında bütün bunların bir önemi de yok.

Kemal Gündüzalp

19. Kendine Sığamayan Sevgi

Ey gezgin, Evliya Çelebi karikatürü
Geride bırak acıyla burkan yüreğini
Yeni yolların başlangıcında haykır!
Çünkü gizemler taşır her uzun yolculuk
Çünkü tansık hiç olmayacak biliyorsun
Çünkü sensin kendine sığamayan sevgi
Çünkü sensin eski sevdalarını biriktiren
Çünkü sensin aşk tapınaklarında gezinen
Kendini bırak yolların kıyılarında
Mezarı olmayan garip bir evliya ol!

Yalancı ve bedbaht
Yabancı ve yolcu ol
İzin kalmasın diye yollara düş
Bastığın toprak da seni unutsun
İğde dalları ve akça ağaçlar da
Kurumuş dut ve pestil taşı çantanda
Herhangi bir bebeği öp koklayarak
Sevgi nasıl çoğullaşacak başka türlü?

Gitmelisin,
Yollar çağırıyor seni
Yerleşik ve göçebe demiştin kendine
Ne eski evler kaldı
Ne kıl çadırlar
Fabrikaların sirenlerinde kör kalan
Düş kırıklıklarını barıştır hayatla
Aşkla kurulacak yeni yeryüzü cenneti
Biliyorsun ki yurdun yalnızca orası.

Ömer Akay

PİYANO

Melissa'ya

Güzel adam vücutları değil midir
Daktilonun çalışmayan tek tuşunda kan
Nedensiz bir vakitte bir hüznü arayan
Piyanonun o koşma ayininde
- yapamam bunu yapamam bunu yapamam
şehir bizi sevmiyor bunu öğrendik
peyderpey yağan yağmurda sarhoş muyuz
evet şimdi hangi akımdan kimi dinliyoruz
şarabın dilime öğrettiği küfürler
kediler: gösterişli sokak çocukları
o adamlar kallavi sigaralarıyla esmer
- yapamam bunu yapamam bunu yapamam
Son sürat seyreden Alfa Romeo değil midir
Şoför şehri sevmiyor.
Şoför az önce bıraktı bir "figür" olarak
sevgilisini
Şoför "hatalıysa arayacak" kimseye sahip değil
Anlamın freni patlıyor Romeo!
Bana biraz jilet biraz ter
Bana ilhak edilecek kadar ten
Ara sıra Paris'ten kart atacak şairler lazım
- yapamam bunu yapamam bunu yapamam
bu gece benim için giy en şık piyanonu
selamladığın aynalar ardından bak
bi kaç eski sevgili gibi
bi kaç eski sevgilinin unuttuğu iki el tarak ateşi gibi
yakışıklı bir yarrak gibi
şoförü vur ve hemen atla arabadan!

Alkoliğim...

Ender Özkahraman

• Bu şiir, Bakırköy Akıl ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde 1964 yılında 14-A servisinde 353/4935 protokol nosu ile tedavi gören R.T.B.'nin defterlerinden alınmıştır...

KANAT ALIŞTIRANLAR

ŞİİR ATÖLYESİ

TUNA BAŞAR

KAYBOLMA İSTEĞİ

yıllar yazı masama bir takvimin son yaprağını
uçuruyor...

yolları arşınlayan hüzünlü ayakların
yeni yıl öncesi
dünyaya bıraktığı son iz:
aşk...
yeşermeye hazır bir tohum gibi
taptaze...
ruhu besliyor...
kahverengi bir gözün içindeki "ben" tanesi
bedeni hizaya sokuyor...
ellerin istemsiz izleği
İzmir'in imbatında savruluyor...
yollar kısaldıkça
ruhlar yakınlaşıyor...

yıllar yazı masama bir takvimin son yaprağını
uçuruyor

ve ben o anda kaybolmak istiyorum
seni seyrederek...

MERVE BURMA

TEBEŞİR POZU

Ali ne zaman bir ata baksa, korkarım
gidecek diye.
Işığın ılık sütünden bile kıskanırım ben onu.
Ne güzel tutardın sen topu Ali,hatırlıyorum da,
bizim bakkal amca da hatırlar mı?

Benim şimdi memelerim büyüdü, aklım
uzadı,
büyüdüm itin teki oldum.
Sen de büyümüşsündür Ali, ne toplar
tutuyorsundur şimdi.
İğne yapan kadın hala gelmedi dimi.
Ben öğrendim sonra öyle bir kadın yokmuş
aslında.
Ömer de mısır sevmezmiş halbuki.

Küçüktü parmaklarım, sen sığardın.
Şimdi büyüdü eller-kalınlaştı kitaplar.
Mesela Turgut Uyar, okusan çok seversin;

"el ele gittiğimiz bu yolda
sen gitgide büyürsen,
benim içimde çok beklemiş
çok eski bir yer kanar..."

Bu sayı ürün gönderenler

Derman Arıbaş/Mersin, **Mustafa Bilgin**, İ.Kürşad Çetin, **Mahmut Celaloğlu**, Ahmet Yılmaz, **Polat Özlüoğlu**, Sinan D. Aldoğan/Karaman, **Hasan Çapik/Adıyaman**, Murat Kaya, **Mansur Aksöz/Artvin**, Funda Dane/İstanbul, **Nedim Teke/Manisa**, Necati Eker, **İsmail Taş**, İbrahim Yılmaz, **Kıvanç Duru/Ankara**, Murat Olga/İzmir, **Elif Çelikarslan**, Hasan Gezer, **Basri Cura**, Merve Burma, **Nurgül Yeşilbağ**, İlker Göcen, **Burcu Ünal**, Burak Dedehayır/Kocaeli.
Gönderdiklerinizi aldık ve sizden yeni ürünler bekliyoruz...

ÖYKÜ DEĞERLENDİRMELERİ — Hürriyet Yaşar

YANANLAR VE YANGIN ÇIKARANLAR

Necati Cumalı'nın "Yenilmeyen" adlı bir öyküsü vardır. Tülü adında, iyi huylu, uyanık, güçlü kuvvetli, hiç yenilmeyen güreşçi bir deve ile sahibinin öyküsüdür bu.

İşini iyi yaparak kasabasına -biz bunu niçin 'ülkesine' diye anlamayalım?- onur, gurur kazandırmaya çalışan bir kasabalı... (Kasabasına 'ülke' dediysek, kendisine de 'yurttaş' diyelim.) Bizden biri... Başka kasabalarla -'ülkelerle' diyelim mi?- onun sürdürdüğü yarış, barış içinde, insanı yüceltmeye yönelik bir yarış. O yarışın içinde acı vermek yok, kan dökmek yok, öldürmek yok. "Ormancı" gelmeden önceki Belen Kahvesi'nin, Ormancı türküsündeki o yabancının, oraların barışının değerini bilmeyen o kaba, o hoyrat yabancının bile yok edemediği barış gibi bir barış var. Yarışma, bu tatlı barışın içinde bir tatlı yarışma ve kasabamız _'ülkemiz' diye okuyalım mı?_ kendi bildiği yolunda yürüyor. Yalnız bizim kasabamız değil, yarıştığımız komşu kasabalar -ülkelerde oyle. Sevindirici, güzel sonuçlar alıyoruz. Seferihisarlı komşu kasabalının dediği gibi, bir gün belkı onlar öne geçecek, başka bir gün belki yine biz...

Ama ne oluyor? Bir gün bir yangın çıkıyor. Urlalının -Niye 'ülkemizin' demeyelim?- o tatlı yarışı önde götürenlerin evlerinde, kimin çıkardığı belli olmayan bir yangın çıkıyor, daha doğrusu, çıkarılıyor. Gecenin karanlığında evin çevresinde dolaşan yabancıların kimliği bir türlü anlaşılamıyor. O tatlı, o insani, o barışçı yarışın temel direği Tülü yanıp kül oluyor, yok ediliyor.

Öyku de tam bu noktada, sanki "Ben yangını gösterdim, bundan sonrasını siz yazacaksınız, yangını çıkarıp Tulu'yü yok edenleri siz bulacaksınız," dercesine bitiyor.

Necati Cumalı, tüm doğayla, bu arada hayvanlarla da bütünleşmiş öykülerinde. Bu bakımdan, Tülü'nün yerine insanlarımızı da koyabilir, oyle de düşunebiliriz "Yenilmeyen"i.

İçimizde çıkardıkları yangınlarla barışımızı yok eden, içimizde dolaşan ama "bilinmeyen" **yabancıları artık bileceğimiz**, tanıyacağımız günlere bilinçli **yürüyüşümüzün özlemiyle ve** ustamıza saygıyla... (Necati Cumalı'yı anma konuşmasından.)

*

Bir yangın daha...

Henüz yazımı yazarken geldi son yangın haberi. Ülkemizin en ilginç, en yerli, en bizden, en oncü, en savunucu insanlarından biri, Hrant Dink alçakça yok edildi. Yine kana buladılar toprağımızı. Yarattıkları alacakaranlıkta kim olduklarının yine anlaşılmayacağından, yine tasarlayanla değil tetikçiyle uğraştırılacağımızdan eminim.

Türkiye çökertilmek isteniyor. Planın uygulanışını hızlandırdılar.

Yanan biziz. Yakılan biziz.

"Hrant Dink'ın öldürülmesi hangi sonuçları doğuracak, bu sonuçlar kime yarayacak?" sorusu, bu pis işi tasarlayanı, evimizde yangın çıkaranı ayan beyan ortaya çıkaracak sorudur.

*

"Şakaya Gelmeyen Şiir"in yazarına / İSTANBUL

"Gülmeleri beni coşturur, kahkahaya evrilsin diye azıtırdım."

'Evrilme' yerine 'dönüşme'yi kullansanız...

"Azıtırdım," "bokunu çıkarır mıydım..."

İnanın gülmecenin kabalıkla ılgisi yok. Düzeyi düşürmeden de yapılır gülmece...

Gelin sizinle bir anlaşma yapalım. Madem sürekli yazmaya karar verdiniz ve yıl boyu çalıştınız; her sayı bir-iki öykü gönderin ve yayımlanmasını çok da önemsemeyin. Eleştirileri izlemekle yetinin.

Ilk eleştiri: O kadar zamanda o kadar çok öykü yazmayın bu yıl. Eskilerin ve yeni yazacaklarınızın üzerinde daha çok çalışın. Unutmayı başardıklarınıza geri donup donup onları yeniden elden geçirin.

Ikinci eleştiri: Öykü kişileriniz olan kadınla erkek buluşunca şiir okuyorlar ya, o şiirlere yer vermemişsiniz. Yani öykudeki olayların yürüyüşü için, nedenleri için belli bir şiire, şiirlere gereksinim duymamışsınız. Tersine, anlatıcınızın yaşadığı duyguların anlatımını desteklemek için kullanmışsınız gerçek şiir parçalarını.

Öykünüzü tam bu noktada harcıyorsunuz. Sanatçı, gündelik dilde anlatamayacağı şeyleri anlatmak için arar bir sanat dilini. Ama o dilin içinde de başka dillerden yardım umuyorsa, bir özgüvensizlik söz konusudur.

Öykünüzdeki şiir parçalarını atın. Konuşmak istediğiniz sanatın diline güvenin. Ne söyleyecekseniz, saf öykü dilinde söylemeye çalışın.

Birbirine yakın düşen sözcük yinelemelerine karşı uyanık olun.

"Saçlarının hakiki sarısının taçlandırdığı beden güzellığı ile zekâsı arasında ters orantı kuran o malum anlayışa aşırı sınırlenen..."

Tumce, okuru anlama dolandırıp sersem ederek sonunda yere sererse, okur fır fır dönmekten kurtulduğu anda yazının içinden dışarı çıkar. Yukarıdaki yarım tümcenizin ust üste binmiş betimlemelerini sayın; unutmayın, buradaki alıntıdan sonra tümceniz sürüyor.

Sözünüzü çeşitli ya da komşu anlamlara kapatarak, ille de düşündüğünüz tek anlamı vermek istiyorsanız, önünüze üç seçenek çıkar:

1) Güzellikten ödün vermeden, istediğiniz anlamı yakalamayı başarmak...

2) Güzel anlatımdan vazgeçip, istediğiniz anlamı hedeflemek.

3) Sözü, istediğiniz anlamla sınırlamaktan vazgeçip, tümcenin anlam çevrenini geniş tutmak ya da anlamın değişmesine razı olmak.

Varsayalım, ne yapsak birincisini başaramıyoruz. İkinci seçeneğe yönelmek, yani istediğimiz anlam uğruna güzellikten vazgeçmek, güzel sanattan vazgeçmektir. Çunku guzel anlatmak için öykü dilinde anlatıyoruz. Güzele ulaşamadıktan sonra, öykü dili için neden kıvranalım ki?..

Diyelim, söz konusu engel (güçlük), konunun özünü çok da etkilemeyen bir ayrıntıya ilişkin. Anlamın değişmesine ya da genişlemesine razı olun. Yanlış anlaşılmak ya da anlaşılamamak bile kotu anlatmaktan iyidir. Bir tek kişi doğru anladı mı, bir gun herkes anlayacak demektir. Ama bir çıkıp da "kotu" dedi mi, çoğunluk bugun **tersi görüşte** bile olsa, bir gun herkes onun kotu olduğunu anlayacaktır.

Bakın nerden nereye geldik? Şiirdeki anlam genişlikleri, anlatılmak isteneni anlatmanın güçlüğünden olmasın?

Burak Dedehayır / KOCAELİ

Anlatıcının kendi ıç sesiyle yaşadığı karşılıklı konuşmaları, başkalarıyla geçen gerçek konuşmaları verdiğiniz işaretlerle vermeyin. Onlarda tek tırnak ya da yatık yazı kullanın... Başka öykücülerde başka yontemler arayın. Kitapları böyle amaçlarla da karıştırın. Hangi usta bu ışin üstesinden nasıl gelmiş, hangisinin yaptığı daha iyi olmuş vb...

"İri burnunu çekiyor gürültüyle. ... çocuğun gözlerindeki, yavaş ol be adam, bakışını görüyor."

"Sağ işaret parmağına fırça görevi veren Halit Bey dişlerini bile fırçalıyor."

Ara sıra da olsa dişlerini fırçalamak isteyen birinin evinde neden diş fırçası olmadığını, anlamadan geçemeyiz. Kabalıklardan, çirkinliklerden medet ummayın. Öykünüz istemedikçe öyküye sokmayın onları.

Kadın borcunu sorar sormaz mı Halit Bey kravatını çözüp tezgâhın üstüne fırlattı, yoksa parayı ödedikten ve onlar gittikten sonra mı? Öykünüze göre, kadın borcunu sorar sormaz, Halit Bey kravatını çıkarıp tezgâhın üstüne fırlatıyor. (Çağrışımlar nasıl da değişiveriyor? Soyunuyor mu? Saldıracak mı?)

Dil çağrışımdır. Sözcük ve tümcelerinizin tüm çağrışımlarını görebilmek için, yazınızı bir süre hiç gormeden, anımsamadan dinlendirin, unutun. Yazdıklarınızı okutabileceğiniz biri varsa okutun, yazınızı onların da sizin gibi anlayıp anlamadıklarını yoklayın.

"Üçte Başlayan Hayatlar" o kadının, üstelik yanında kuçük bir kız çocuğu varken, üstelik kış günü, yeni tanıdığı satıcıyı tezgâh başındaki ikinci görüşmelerinde, saatlerce dinlediğine bizi inandıramıyor.

Yazdığınıza önce siz inanın, sonra bir tek kişiyi inandırın. Sonra herkesin inanacağından kuşkunuz olmasın.

<<>>

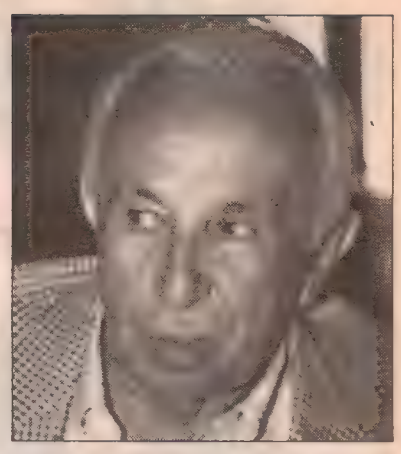

URLA'DA CUMALI BULUŞMALARI

Öykücü, romancı, şair, oyun yazarı, denemeci olarak Türk edebiyatında seçkin bir yeri olan Necati Cumalı, Urla'da çeşitli etkinliklerle anıldı. Bu yıl konuşmaların odak noktası, Cumalı'nın öykücülüğüydü.

Urla Belediyesi'nin ev sahipliğinde düzenlenen toplantılar 10 ocak çarşamba günü, Cumalı Anıevi'ndeki anma toplantısından sonra **İsmail Mert Başat, Mehmet Atilla, Vijdan Efe ve Hasan Özkılıç**'ın katıldığı "Necati Cumalı'nın Öykülerinde Taşra" konulu panelle başladı. Perşembe günü Selçuk Tunalı, Şahin Yıldırım, "Urla Kahvelerinde Cumalı Öyküleri" okudular.

Cuma günü **Adnan Özyalçıner, Sennur Sezer, İsmail Mert Başat** "Edebiyatımızda Öykücü Olarak Cumalı"yı; İnci Aral, Ferda İzbudak Akıncı, Şükran Farımaz "Cumalı Öykülerinde Kadın" konusunu anlattılar. **Hürriyet Yaşar, Hasan Özkılıç** ve Selçuk Tunalı'nın konuşmacı olduğu cumartesi toplantısının konusu, "Cumalı Öykülerinde Urla" idi.

Erdal Öz, onur konuğu;

Cumalı buluşmasının bu yılki onur konuğu, geçen yıl yitirdiğimiz **Erdal Öz**'dü. **Ayşe Sarısayın, Birsen Ferahlı ve Hürriyet Yaşar, Erdal Öz'ün** öykücülüğünü konuştular. **Özcan Karabulut, Çetin Öner ve Faruk Duman, Erdal Öz**'le ilgili anılarını anlattıktan sonra Necati Cumalı'nın ölümünün ardından "anıevi" olarak düzenlenen evi gezildi.

Necati Cumalı (1921 –2001)

Şair, öykücü, romancı, oyun yazarı, denemeci. Florina'da doğdu. Ortaöğrenimini İzmir Atatürk Lisesi'nde (1938), yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde tamamladı (1941). Memurluk ve avukatlık yaptı (1945-47). Paris Ataşeliği'nde memur 1956-59), İstanbul Radyosu'nda redaktör olarak çalıştı (1959-63).

İlk şiiri Urla Halkevi'nin dergisi Ocak'ta çıkan (1939) Cumalı, ilk şiirlerini birleştiren Kızılçullu Yolu'nda (1943) duygu şairi olarak gözüktü. Doğayı ve yaşamı bir türkü hafifliği içinde yansıtan bu şiirlerinden sonra, içten söyleyişini, dil ve anlatım ustalığını yitirmeden toplumsal konulara yöneldi. Edebiyatımızın en verimli kalemlerinden olan Cumalı, Yaşar Kemal'in deyişiyle "yaşlanmaz şair çocuk" kalarak, dünyaya ve insanlara hep iyimser gözlerle baktı. (Şükran Kurdakul, Şairler ve Yazarlar Sözlüğü)

Orhan Kemal, Sait Faik, Yunus Nadi, Ömer Asım Aksoy adlarına konan ödüller gibi birçok ödülü bulunan Cumalı'nın yapıtlarından çekilen sinema filmleri de çeşitli festivallerde ödüllendirildi.

AY BÜYÜRKEN UYUYAMAM

Necati Cumalı

Beş yıl önce yitirdiğimiz Necati Cumalı'yı, bu sayımızda bir öyküsüyle anıyoruz.

Ah o taşra geceleri! O küçük kıyı kentinde akşam oldu mu işleyen saatler dururdu sanki. Akşam karanlığından gözü uyku tutuncaya kadar geçmek bilmez bir süre uzanırdı önünde. Evliler, yerli arkadaşları çeker giderlerdi evlerine. Mermer masalı bir lokantada, çoklukla, yalnız, iştahsız yerdi yemeğini. Bazı geceler üç beş arkadaş toplanır, içerler, poker oynarlardı. Gösterilen film iyi mi kötü mü diye düşünmeden kentin tek sinemasına giderler, filmden çok sinemaya gelen kadınlar kızlarla ilgilenirlerdi. Ama çoğu geceler şaşırıp kalırdı ne yapacağını. Dükkânları erkenden kapanan, ıssızlaşan, susan kentin küçük alanında, lokantadan çıkınca, tek başına bulurdu kendini. Bazen yalnız, bazen karşılaştığı bir tanıdıkla rıhtım boyunca yürürdü hava açıksa.

Rıhtımda doktorun evi önünden geçerken ilk gençlik çağlarının heyecanlarına kapılırdı elinde olmadan.

Doktorun kızını balkonda görebilirse, kızın kısa bir bakışı ile adımları birbirine dolanır, yüreğinin vuruşları hızlanıverirdi. O kısa bakış o gece için yeterdi ona. Aşksızlığını unutur, türlü umutlar, düşlere kapılırdı uyuyuncaya kadar. Kızı balkonda göremediği geceler, sanki büyür, üstüne yıkılır gibi olurdu gecenin karanlığı. Günün işinden, dolaşmaktan yorgun bacaklarının ağrısını acıyla duyar, içinde bir eziklik, bir boşluk, uykudan yatağından kaçan insanın bütün sıkıntıları, isteksiz adımlarla dönerdi kiraladığı odaya.

Yatağında bir türlü özlemlerinden, sıkıntısından kurtaramazdı kendini. Sağa döner, sola döner, gözlerini sıkı sıkıya yumar, sayı sayar, başını yastığa gömer, neden sonra güç bela uyur kalırdı.

Aylı geceler, büyüyen ayla birlikte daha da uzardı uykusuzlukları! Odasına dolan ay ışığı, aşksızlığını, yalnızlığını ansıtır, bütün özlemlerini uyarır, bütün anılarını karanlıktan aydınlığa çıkarırdı sanki. Geçmişte tanıdığı kadınların, kızların kendisini çağıran bakışları canlanırdı ay ışığında. Onur sorunu yaptığı ilişkileri, alınganlıkları, cesaretsizliği, kaçışları, sırasında yer, sırasında zaman bulamadığı için değerlendiremediği fırsatlar, hızla birbiri üstüne geçer dururdu gözünün önünden. Bir kez olsun elini bile tutmadığı bütün kızlar, kadınlar, ettiler, dudaktılar, beldiler, kokuydular şimdi belleğinde! Ah, nasıl geri dönmek, yeniden yaşamak isterdi o günleri! Ah, nasıl istekle, özlemle, pişmanlıkla arıyordu o elleri, dudakları!

Ay dolanırdı odasında: "Hani bir Türkan vardı?" derdi. Gene aylı bir gece, bir açık hava bahçesinde dansa kaldırmıştı Türkan'ı. Daha, masasına doğru ilerlerken ne çabuk kalkmıştı Türkan yerinden? Nasıl uçar gibi yürümüşlerdi el ele piste doğru? Daha dansın ilk adımında nasıl atılmıştı kollarına? Sokuluşundaki değişiklikle ne dediğini daha iyi anlıyordu şimdi Türkan'ın! Saçlarının kokusunu daha kuvvetle duyuyordu; Düşünde Soyuyor, öpüyor, öpüyor, öpüyordu Türkan'ı. Oysa hiç öpüşmemişlerdi Türkan'la...

Ay dolanırdı odasında: "Ya Nihal?" derdi. "Az mı üzdün kızı? Bütün karşılaşmalarınızı ayarlayan kimdi? Kız, salt sana yakın olsun, seninle beraber olsun diye bütün yazını Ankara'da halasının yanında geçirmedi mi?Ah Nihal! Sokulgan; uysal, iyi huylu, tatlı Nihal! Yine görebilsem seni!..."

Ay, dolar taşardı odasında: Daha Nihal'i düşünürken, Sevil'in yüzüne vururdu. "Sevil'i unuttun mu?" derdi. "O güleç, o canlı Sevil'i." Sinemalara giderlerdi. Eline aldığı eli, avucunun, parmaklarının arasında durmadan yer değiştirir, gezer dolaşır, neler neler anlatırdı ona film boyunca. Parklarda, pastanelerde buluşurlardı. Karanlık saatlerde, arka sokaklarda, faytonlarda dolaşırlar, öpüşürlerdi.

Ay dolanırdı odasında, bir başka kadının yüzünü aydınlatırdı. Soran bakışlarıyla Suna'yı gördü karşısında:

"Nerelerdesin? Neye uğramıyorsun kaç gündür?" dediğini duyardı. Suna'nın kulaklarında kalan sesi, apaçık anlamıyla çınlar dururdu beyninde! Ah bir kadın bu sesle, bu türlü "Nerelerdesin?" derse ne demeye gelmez ki o söz? Nerelerde olacak? Sevişeceğine, gençliğinin hakkını vereceğine, İstanbul'un hay huyuna kapılmış, çoğu evli, kendisinden beş on yaş büyük tanıdıklarıyla sanat, toplum sorunlarını tartışmakla geçirirdi saatlerini.

Ay dolanırdı odasında! Tanıdıklarından, bir lokantada, vapurda, durakta karşılaştığı, uzun uzun bakıştığı kızlara kadınlara kadar belleğinde kalan yüzleri bir bir aydınlatırdı uykusuzluğunu uzatarak. Sonunda doktorun kızına takılırdı düşleri. Taşranın kadın erkek arasında her yakınlığı yasaklayan baskısı altında, doktorun kızı ile nasıl ilerletebileceğini düşünürdü aşkını. Bir ara., sabırsızlığı artar, cesaretlenir, yarın her ne olursa olsun doktorun kızına telefon edip açılmaya karar verirdi. Böyle böyle saatler geçer, uyuyamazdı bir türlü. özlemlerden, isteklerden, pişmanlıklardan sinirleri yorgun düşünce, düşleri bir yerde kopar, dolar giderdi.

Ayın erkenden doğduğu bir gece, her akşamkinden daha yalnız kaldı. Yemekte iki kadeh rakı içti. Bakışları, evlerin inik perdelerine vuran kadın karaltılarında, rıhtım boyunca yürüdü. Bir aydır geceleri doktorun kızına yarın telefon ederim diye kazandığı bütün cesaretini, nedense gün ışığında yitiriveriyordu! Doktorun evi karanlıklar içindeydi. Belki sinemaya gitmişlerdir diye düşündü. Şehir kulübüne döndü. Oyun seyretti. Sinemanın dağılacağı saatte kulüpten çıktı. Sinemadan çıkanlar arasında doktorları göremedi. Bir kez daha rıhtım boyunca yürüdü...

Öyle aydınlıktı ki kentin sokakları, denizi, evlerin yüzlerini ışığa boğmuştu ay. Ah, ay her yerde sevişenler için doğar! Her yerde eşit saçar ışıklarını! Bu küçük kenti de, kadınlarla erkeklerin birbirlerinin bellerine dolanarak özgür dolaştıkları kentlerden ayırmaz o! Bu yüzden, yalnızlarla birlikte yalnız görünür o küçük kasabaların göklerinde ay!

Gece yarılanırken, gidecek başka bir yer bulamayarak, biraz yorgun, oda kiraladığı eve döndü. Kapıyı gürültüsüz açtı. Alt katta, bir oturma, bir yemek odası, bir sofa vardı. Pencerelerden sızan ay ışığı sessizliğini bozuyordu sanki sofanın. Evin üst katında, denize bakan yönündeydi odası. Evin karaya bakan yönünde iki oda daha vardı. Birini yaşlı bir öğretmen kiralamıştı, öbüründe evini kiraladığı kadın kendi oturuyordu.

Üst kata çıkan merdivenlere bir türlü gitmiyordu ayakları. Konuşmak, dertleşmek, eski aşklarını anlatmak, yaşamak istiyordu kısacası. Bir kımıldama oldu sofada.

Hiç dikkat etmemişti, baktı, denize bakan pencerenin yanında birinin oturduğunu gördü. Karaltı ayağa kalkınca tanıdı: Evin kadınıydı.

Kadın yavaşça :

- Benim, dedi. Sinemaya mı gittin?

Kadına doğru yaklaştı:

- Dolaştım. Sinemaya gitmedim.

- İyi etmişsin.. .

Üç aydır evinde oturuyordu. İlk kez dikkatle baktı kadına. Kırkını aşkın olmalıydı. İlk görüşünde yaşlı demiş, evin yıllanmış masalarından, sandalyelerinden biri kadar eski görmüştü kadını. Hiç de yaşlı sayılmazdı kadın. Alnında, ağzının iki yanındaki çizgiler, belki de boya şu bu kullanmadığı için o kadar belirgin görünüyordu kendisine. Kadının göğüslerinin, kalçalarının, bacaklarının diriliği ilk kez o gece çarptı gözüne.

- Uykum yok da... diye mırıldandı.

Kadın, aklından geçenleri anlamış gibi gözlerinin içine bakıyordu :

- Benim de yok! Saat kaç?

- On iki olmalı...

- Ben daha erken sandım, hiç uykum yok...

Odasına çıkması, kadını rahat bırakması gerektiği kanısına kapıldı.

- Benim de, dedi.

Merdivene doğru dönecekken birden cesaretlendi:

- Bana bir kahve pişirebilir misin?

Kadın gülümsedi, birden canlandı:

- Elbette.

- Pişir öyleyse.

- Odanda mı içeceksin?

Yüreği hızla vurmaya başladı. Yutkundu:

- Odamda.

- Sen çık, ben getiririm odana.

"Odana gelirim" gibi bir deyişle söylemişti bu sözü kadın. Kadına hoşlandığını belli etmek istedi:

- Gecikme.

- Hemen getiririm.

Merdivenden çıkmadan önce gene durdu. Mutfağa doğru giden kadını tam yanından geçerken, elinden tutup durdurdu, öbür kiracıyı sordu:

- Asım Bey uyudu mu?

Kadın, onun elini hafifçe sıktı:

- Sen merak etme. Bu saate kalır mı o?

Odasına her zamankinden daha gürültüsüz çıktı. Denize bakan penceresini açtı. Ceketini çıkardı. İçeriye dolan ay ışığında, uykusuz gecelerinde yatağında sağa sola dönerek düşlediği kadınlardan herhangi biri kadar özlemle beklemeye başladı kadını.

Yavaşça kapının açıldığını duydu. Kadın, elinde kahve fincanı, kapının eşiğinde duruyordu. Yaklaştı, kahve fincanını alırken, boş kalan eliyle kadının yine elini tuttu:

- Geçsene.

Kadın, üst sofanın karşı ucunda öbür kiracısının kapısına doğru baktı :

- Yavaş konuş.

Kadını hafifçe elinden çekerek içeriye aldı. Kapıyı kapattı. Kahve fincanını masanın üstüne bıraktı. Kadına yatağının üstünde yer gösterdi:

- Otursana.

Kadın güldü:

- Niyetin ne?

Daha fazla sabredemedi. Bileğinden yakaladı kadını.

Yatağının üstüne oturttu. Sarıldı. Öpmeye başladı. Kadın kurtulmak için en küçük bir karşı koymada bulunmadı:

- Az çapkın değilsin, dedi gülerek.

Üç aydır kadın eline değmeyen elleri titriyordu sevişmelerinin başlangıcında. Kahvesi masanın üstünde soğudu kaldı. Gövdeleri yan yana sırtüstü yatağa düştüğü sırada hiç de çirkin olmadığını düşünüyordu kadının.

- Bu aylı geceler deli ediyor beni, dedi.

Kadın iç çekti:

- Kimi etmiyor ki?

- Ay büyürken uyuyamıyorum! Silip alıyor gözümden uykuyu.

Kadın daha uzun bir iç çekti:

- Hep öyle.

Dalgaların hafif hafif kıyıya çarptığı duyuluyordu pencereden. Köpek ulumaları duyuluyordu. Bir köpek uzun uzun uludu.

Kadın:

- Aya uluyor! dedi.

O, biraz şaşkın karşıladı bu sözü:

- Aya mı?

- Aya elbet! Bu ay hangi canda rahat bırakır ki?

Kadını yeniden kucakladı, susuzlukla öpmeye başladı.

Kadın:

- Bu ay yalnız kalan kimi olsa ulutur, köpekleri bile! dedi. Gövdesinin bütün sıcaklığıyla kollarına sokuldu.

<<>>

KAÇAKYAYIN

Sayı 44

Şubat 2007

Aylık yerel süreli yayındır

Sahibi
LM Basın Yayın Ltd. Şti. adına
Tuncay Akgün

Yayın Yönetmeni
Tuncay Akgün

Editör
Aslan Özdemir
aslanozdemir@leman.com.tr

Sorumlu Yazışleri Müdürü
Ayhan Erdoğan

Grafik Tasarım
Tanzer Ercanpolat

Fotoğraf Editörü
Sinan Göksel

Dizgi Duygu Yavuz

Düzelti Nafer Ermiş

Müessese Müdürü Ali Yavuz

Baskı Sorumlusu Ali Polat

Abone-Reklam Sevinç Selvi
0212 - 292 94 50/119

E-Posta kacak@leman.com.tr
Tel: 0.212.292 94 50/51
Fax: 0.212.292 44 91

Adres Firuzağa Mahallesi
Defterdar Yokuşu
No:47 Beyoğlu / İst.

Baskı LeMan Matbaası

Telefon 0212-858 00 93 (Pbx)

Dağıtım BBD Merkez

BİZE GELEN KİTAPLAR

ATİLLA ATALAY
KİŞİ BAŞINA BİR YALNIZ
İLETİŞİM

MUSTAFA ATAPAY
ESKİ KALP
YİTİK ÜLKE

FAİK BAYSAL
DRİNA'DA SON GÜN
CAN

KEMAL GÜNDÜZALP
İLKYAZ ŞAKASI
MEVSİMSİZ

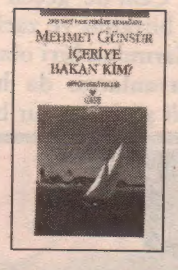

MEHMET GÜNSÜR
İÇERİYE BAKAN KİM?
CAN

JAMES MEEK
MELEKLER TARİKATI
VATAN

ŞÜKRAN AYDIN
MÜREKKEP ACISI
ARTSHOP

IAN RANKIN
SİYAH VE MAVİ
VATAN

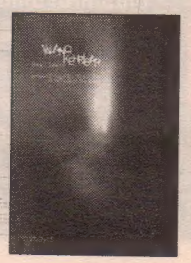

BEŞİR SEVİM
YALANCI KEHRİBAR
1 MAYIS

Büyük şaire, Kültür ve Sanat Büyük Ödülü

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 1979'dan bu yana verilen Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'nün bu yılki sahibi şair Sezai Karakoç oldu. Günümüz Türk şiirinin yaşayan en büyük şairlerinden biri olarak da kabul edilen Karakoç, 'Diriliş şairi' olarak da anılıyor. Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'nün geçtiğimiz yıl Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan Orhan Pamuk'a verilmesi de gündeme gelmişti.

Sessiz müzik

Sen kış güneşi misin
Yakarsın ısıtmazsın

Bir ırmağın ortası yoksa
Seni mi hatırlayacağım

Bu dünyada olup bitenlerin
Olup bitmemiş olması için
Ne yapıyorsun

Sizin evin duvarları taştan
Dumanı da mı taştan

Seni kız arkadaşlarından
Sevinç gözyaşları içinde
Öpen olmayacak mı

Ezberlediğin şiir
Beklediğin adam

Sezai Karakoç

"ORHAN PAMUK AKILLI OLSUN!"

Faşizm Edebiyata da el attı!

Gazeteci Hrant Dink'i katleden **Ogün Samsat'**ın "abi"si **Yasin Hayal** mahkeme girişinde onca polis ve jandarmaya rağmen mesajını vermeyi ihmal etmedi; **"Orhan Pamuk akıllı olsun akıllı!"**. Kameralara gülücük dağıtarak, nobelli yazar **Orhan Pamuk**'a tehditler yağdıran **Hayal,** böylece edebiyata olan "ilgisini"de göstermiş oldu.

Türkiye'yi her anlamda yaralayan cinayetin faillerinin rahat tavırları oldukça dikkat çekiciydi. Biri, Jandarma fotoğrafçılarına **"ağır abi"** pozu verinken, bir diğeri mafya/maço/milliyetçi ağzıyla yazarları tehdit etme cürreti gösteriyor... Bu davranışlarından "abi"lerin bir de "baba"ları var, anlamını mı çıkartmak gerek acaba...

TÜRKİYE BARIŞINI ARADI!..

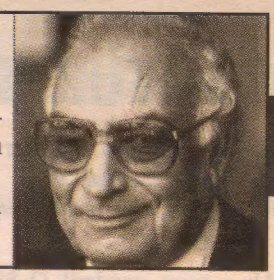

Geçtiğimiz ay aralarında **Yaşar Kemal**'inde bulunduğu yazar, gazeteci, siyasetçi, sivil toplum örgütü üyelerinden oluşan çok sayıda aydın **"Türkiye Barışını Arıyor"** başlığı altında ülkedeki sorunları tartışıp çözüm önerilerinde bulundu.

Toplantıya Yaşar Kemal'in **"Türk'ün Türkten başka dostu Kürttür"** sözü damgasını vurdu.

"TIRNAK İÇİNDE"

"Verilecek cezaları hak edecek bir suç işlemedim"
Kendisine verilen klasikleri okuma cezası sonrasınnda çobanlık yapan Özkan İlçi'nin yaptığı değerlendirme. Kitap oku'mak ve ceza! "Suç ve Ceza"

"Bir daha dünyaya gelsem traktör şoförü olurdum. Çünkü ben gençliğimde traktör şoförlüğü yaptım. Hayatın en mutlu günleri o zamanlardı."
Yaşar Kemal

"Seke seke düştüm yola. Köyünüzde verdim mola. Masal derlerim masal var mı bana masal anlatacak. Bir masala kalıp kalıp sabun. Gül kokulu lavanta kokulu sabun."
Masal kitabı yazarı Cemalettin Kavaklıgil köy köy dolaşıp sabun karşılığında masalları derlerken söylediği mani.

"Kredi kartları teröristtir, PKK'dan beterdir."
Dıyarbakır'daki oyunu sırasında Ferhan Şensoy'dan ilginç benzetme!

"Hepimiz Mehmet'iz, hepimiz Türk'üz."
MHP lideri Devlet Bahçeli'nin Hrant Dink için söylenen sloganlara tepkisi böyleydi. Bu tepki, Türkeş'in "Ne mozaiği, mermer mermer!" sözünü hatırlattı.

"Onun(Fatih Sultan Mehmet) torunlarıyız. Bilsem öldürtmezdim."
Dink cinayetinin azmettiricisi Yasin Hayal'in sorgusu sırasında, kendisine Fatih'in fetihlerde Hıristiyanlara özgürlük tanıyan fermanı okutulduktan sonra verdiği cevap.

IRAK'DA BİR DÖNEM ŞİİR İLE BİTTİ!

Irak'ta, ABD güçleri tarafından kurulan bir mahkemece idama mahkum edilen ve 2006'nın son günlerinde infazı gerçekleştirilen **Saddam Hüseyin** ardında halkı için bir şiir bıraktı. Saddam gibi bir diktatörün hayattaki son sözlerini şiir yoluyla söylemesi (bu türün resim yapanı da oluyor) elbette şaşılası bir durum ama saddam'ın edebiyata olan ilgisi şiir ile sınırlı değil... Bilenler olacaktır, Saddam epey hareketli yaşamına bir kaç tane de roman sığdırmıştı. **Zabiha ve Kral, Yıkılmaz Kale, Defol Git Lanetli,** Saddam'ın en çok bilinen romanlarından bir kaçı. Her diktatör gibi ülkesinin dört bir yanına heykellerini diktiren, resimlerini astıran Saddam yazdığı kitaplara ismini yazdırmaması ise dikkat çekiciydi. Bu davranışının alçakgönüllülüğünden kaynaklandığı söyleniyor! Saddam'ın en çok satan **Zabiha ve Kral** isimli romanında bir kralla evli yoksul Zabiha'nın aşkı konu ediliyor.

Şairlerini sürgüne göndermiş Saddam Hüseyin idam edildikten sonra ardında bıraktığı vasiyet niteliğindeki şiirde, işgal güçlerine karşı **Irak** halkını direniş göstermelerini ve birlik olmaları çağrısını yapıyor...

SALIVERİN

Salıverin ruhunuzu
Ruh eşim ve ruhumun sevdiği
Sizin gönlünüz ki bana yuva oldu
Ben o yuva olsaydım, siz de suyu

Sakinleştirici bir meltem gibi
Ruhumu yıkıyorsunuz
Baas partimiz ise çiçeğe durmuş dal
Merhemin yapamadığını yapıyor beyaz gül

Tezgahlıyor planını, örüyor ağını
Hatalı olduğu halde düşman
O plan ki, küstah ve kof
Sonunda anlaşılacaktır
Hiçbir şeyin yenilemeyeceği
Pasin çeliği kemirdiği
Günahların günahkarı bitirdiği gibi

Zayıf düşmedik asla
Dik durduk güzel ahlakımızla
Mağrur duruşumuz, yoldaşıdır ruhumuzun
Yabancıları denizimize yığdı düşman
Onlara hizmet edenin de olacak sonu hüsran

İşte göğsümüzü kurtlara açıyoruz
Ve canavarın önünde titremeden
Baş ettik en zor meydan okumalarla
İnşallah bunların da üstesinden geliriz

Nasıl dayanırlar böyle bir gerginliğe
Halkım, sizi yüzüstü bırakmadık
Tüm felaketlerde lider yine partimdir

Ruhumu sizin ve partim için feda ediyorum
Zor günlerde kan ucuzdur
Saldırırken ne diz çöker, ne de baş eğeriz
Yine de onurlu davranırız düşmanımıza.

SADDAM HÜSEYİN

Türkiye soluna ve Türk siyasetinine damga vurmuş eski Dışişleri Bakanı İsmail Cem'de geçen ay yitirdiğimiz bir başka isimdi. Entelektüel birikimi ve zarif kişiliğiyle siyaset hayatının özlenecek simalarından biri olan Cem; gazeteci, yazar, fotoğraf sanatçısı ünvanlarını da hakkıyla taşıyordu. İsmail Cem'i "Veda" isimli şiirinden bir bölüm ile uğurluyoruz.

"Boşa geçmedi
hayatım
Daha fazlası
olabilirdi ama
'Buna da şükür'
demeliyim
İşte sevgili dostlar
Ben böyle veda
etmeliyim."

İSMAİL CEM

İNTERNET ÜZERİNDEN ŞİİR YAĞMACILIĞINA SON!

İnternet özgürlüğü adı altında bir süreden beri bazı sitelerde bir çok şairin şiiri **"özgürce"** yayınlanıyor. Ne bir emek ne bir telif ödemeden, kitaplardan, dergilerden "emerek" toplanan şiirlerin internetteki yayınına telif hakklarını elinde bulunduran yayınevleri yasal yollarla engel oldu! İnternet üzerinde izinsiz şiir yayını yapan sitelerden bu müdahaleye sert tepkiler geldi; şiirin telifi olamazmış... şiirin kendi yapısına, doğasına tersmiş... etik değilmiş...

Allah aşkına hangi ahlak yapısına sığar, şairin el emeği göz nuru yazdığı şiirleri sanal alemlerde hoyratça kullanıp telifini ödemeden rant malzemesi yapmak. Yahoo(?!) şunun şurasında toplasan 1000 tane şiir okuru var onu da mı kaçıracaksınız. Ve ayrıca, "şiir herkesindir" yalanını da bırakalım artık! Şiir şairinindir öncelikle efendim... Oh ne güzel söylem... Şiirsel bir bir kılıfta uydurulmuş yani. Şiir herkesinmiş! Mesela "herkes", **Renê Char**'ın "uzaklarımın bile, bana bu kadar yakından saldırdıkları olmamıştı" dizesindeki acının sarsıntısını yaşadı mı?.. Peki nasıl oluyor da şiir herkesin oluyor? Kitlelerin şiiri beğenmesi okuması onlara mal edilmesi anlamına gelmiyor(mecazi anlamda belki). Bir şarkıyı, bir filmi sahiplenebiliyor musunuz, yazarından izin almadan romanının yayınını yapabiliyor musunuz internetten? Hayır! Şair bir yerde en savunmasızı(ve en hor görüneni) olduğundan mı şiiri üstünde haksız bir sahiplenmeye kalkışılıyor....

Peki nesi etik bunun!

İzin alınmadan, telifi ödenmeden ve sağlıklı bir düzenlenme olmadan bu "özgürlüğe"(hırsızlığa) hayır! Ayrıca şiir, kitapta, dergide; kağıt üzerinde okunmalı. İllede kağıt, illede devrimci kâğıt!

Derleyen: A.Ö.

MADONNA HÂLÂ NEYİN PEŞİNDE?

Mine Akverdi

Pop müziğin tartışmasız ve rakipsiz tek kraliçesi **Madonna**. Sadece müziğin değil popüler kültürün de ikonlarından biri. Sürekli kendini yenileyen, sınırları zorlamaktan, tabuları yıkmaktan korkmayan, öncü, hırslı, iddialı, güçlü... Dünyanın en takdire şayan kadınlarından biri olduğunu söylesem yalan olmaz. Bu yüzden de herkesin gözünde hayranlık uyandırıcı bir figür, üstün bir varlık. Dolayısıyla parlamaya başlayan yıldızlar için onun desteği eşsiz bir hazine, ona benzetilmek en büyük övgü. Çünkü Madonna olmak demek 'her şeyin en fazlası' olmak demek. İşte bu yüzden herkes Madonna olma peşinde. Peki acaba her şeyin en fazlası olarak yaşayan biri hayatta daha ne ister? Herkes o olma peşindeyken, Madonna neyin peşinde?

Yılbaşı gecesi CNBC-e izleyicileri 2007'yi onunla karşıladı. Madonna geçen yıl boyunca dünyanın dört bir yanında sahne aldığı *"The Cofessions Tour"* adlı konser turnesinden görüntülere bakılırsa yine olağanüstü, çarpıcı ve provokatifti. Konseri televizyondan izleyenlerden biri olarak gözlerimi ekrandan bir saniye bile ayıramadığımı itiraf etmeliyim. Sahnede şahane dansları, kışkırtıcı şovu ve kendinden emin duruşuyla tek kelimeyle mükemmeldi; Ona hayran olmamak elde değil. 26 ülkede 1 numara olan son albümü "Confessions On a Dance Flor"un ardından çıktığı "The Confessions Tour" konser turnesinin, bir kadın sanatçı tarafından elde edilen en büyük konser turnesi hasılatı olarak tarihe geçtiğini ekleyeyim.

Yani Madonna hâlâ 'en fazla;' ama nedense son aylarda gidişatında bir tuhaflık var, bir tökezleme var. Bu negatif gidişatı geçen ay '2006'nın En Sahte Ünlüleri' başlıklı bir anket yayınlayan bir İngiliz gazetesi de ortaya koydu; Madonna'yı En Sahte Ünlüler listesinde 5. sıraya yerleştirdi. Sebepse, özellikle son bir yılda, manşetleri kimselere kaptırmamak için giriştiği ama kaş yapayım derken göz çıkardığı hareketler. Bu gereksiz, amaçsız, tuhaf girişimleri yüzünden eleştiri oklarının hedefi oluyor Madonna. Ve bu yüzden artık çoğunluk onun samimiyetinden şüphe ediyor. Sanıyorum tüm bunların ardında yatan şey Madonna'nın 'her şey olmaktan dolayı artık hiçbir şey olamama'nın yarattığı çaresizlik içinde giriştiği anlamsız çırpınışlar. Çünkü kanımca Madonna artık ne istediğini bilmiyor!

Oysa geçmişte bizi büyüleyen en büyük özelliği ne istediğini bilen biri olmasıydı. Madonna Louis Veronica Ciccone daha 18 yaşındayken doğup büyüdüğü Michigan'dan evini ve katı kuralcı Katolik ailesini terk edip New York'a göç ettiğinde hedefi belliydi. Şehre adımını atar atmaz bir taksiye atladı ve şoföre şu sözleri söyledi: "Beni her şeyin tam ortasında indir!" Cebine 35 dolarla Times Meydanı'nda taksiden indiği andan itibaren de en büyük, en ünlü ve diğer bütün 'en'li unvanları tekeline almak için savaş verdi. New York'ta garsonluk yaptı, kimi zaman sokaklarda yattı, fotoğrafçılara ve ressamlara çıplak modellik yaptı. Çeşitli kulüplerde şarkı söylemeye başladığı dönemlerde yaptığı 'Everybody' şarkısının kaydının bir DJ'in eline geçip klüplerde çalınmaya başlanmasıyla şeytanın bacağını kırdı. Madonna çoğu kesim için bir tabu olan bekâreti ağzına sakız ettiği "Like A Virgin" ile şöhret oldu. Ardından "Papa Don't Preach"i söylediğinde erken yaşta hamilelik karşıtı grupları, "Like A Prayer"ı söylediğinde Papa'yı ve koyu Katolikleri ayaklandırdı. Fazla erotik klibi "Justify My Love" MTV'nin yasakladığı ilk video klip oldu. Yazdığı ilk kitap "Sex" ise Naomi Campbell, Isabella Rossellini gibi ünlülerle verdiği çarpıcı çıplak pozlar ve anlattığı inanılmaz fantezilerle olay yarattı. Ama Madonna'nın her türlü zevksizliği, ahlaksızlığı, sansasyonel ve sıra dışı davranışı tepkiden çok alkış topladı. Madonna'yı Madonna yapan her albümde farklı bir müzik, farklı bir imaj, farklı bir ruh haliyle karşımıza çıkması, şaşırtması, çarpması. Nitekim şarkıcı, oyuncu, provokatif yıldız, seks sembolü ve 20. yüzyılın pop ikonu sıfatlarına zaman içinde bambaşka yeni sıfatlar da ekledi: Anne, sadık eş, yapımcı, dansçı oldu. Britney Spears'ı canlı yayında dudaklarından öperek lezbiyenliğin bile bir ucundan tuttu. Ve tüm bunların ardından oturup bir de çocuk kitabı yazdı! Son dönemde yogaya merak salan, manyak gibi çalışarak vücudunu bir kas yığını olarak yeniden inşa eden Madonna spiritüel maceralarına Kabala ile devam da etti. Ancak Kabalacıların sözcülüğünü üstlenmesi, poster ismi olmaya soyunması, her fırsatta Kabala Merkezi'nin reklamını yapıp buraya bir servet akıtması Madonna'ya duyulan sevgi ve hayranlığı yıpratan ilk olumsuzluklar oldu.

Son olarak **Angelina Jolie** ve **Brad Pitt**'in başlattığı Afrika'ya yardım fenomeninden eksik kalmamak için giriştiği garip çaba da bu olumsuzluklara tuz biber ekti. Madonna geçen yaz küçük bir Afrika ülkesi olan Malawi'yi himayesine aldığını ve ülkeye yüklü para yardımı yaptığını dünyaya ilan etti. Ardından Malawi'den kimsesiz bir çocuğu evlat edineceğini açıkladı. her şeyin 'en fazlası' olan birinin Angelina Jolie'den aşağı kalması beklenemezdi herhalde! Ancak Malawi kanunları yabancılara evlatlık verilmesine izin vermeyince bütün bu reklam kampanyası tehlikeye düştü. Madonna da kanun kural dinlemeyip legal izni olmaksızın küçük çocuğu kaptığı gibi İngiltere'deki evine götürdü. Ama bu davranışıyla kaş yapayım derken tam anlamıyla göz çıkardı. Onu tanrıça imajıyla manşetlere taşıyan gazeteler bu kez çocuk kaçırdığını yazınca kamuoyu Madonna'yı sorgulamaya başladı. Ve en sonunda Madonna kendini 'en sahteler' listesinde buldu.

Peki Madonna neden yapıyor bunları? Parası, şöhreti, tacı, herşeyi var. O hâlâ bir ikon. Peki hâlâ neyin peşinde? Daha niye çabalıyor? Bu sorunun cevabı olabilecek tek bir şey geliyor aklıma: Madonna daha ne isteyeceğini bilmiyor; bu yüzden içten ve samimi duygularla değil hırsına boyun eğerek çırpınıyor. Ama insanlar samimiyetinden şüphe ediyor artık. Yaptığı her hareketse gündemde kalmak, konuşulmak için yürütülen reklam kampanyaları olarak görülüyor. İnsanlar artık Madonna'ya inanmıyor. Her girdiği ortama göre renk değiştiren bir bukalemuna bin kez renk değiştirdikten sonra artık kim güvenir ki?

Ama Madonna kampanyalarla değil müziği ve şovuyla ön plana çıktığı tek yer olan sahnede hâlâ bir dev. Ve rekorlar kıran konser turnesinin Londra ayağının kaydı olan "The Confessions Tour – Live in London" DVD'si bu ay piyasada. Bizden söylemesi.

Dolapdere Çetesi onları bizleştiriyor

Dolapdere Big Gang ilk kez iki yıl önce dikkatleri çekmişti. Dolapdereli Roman asıllı mahalle arkadaşları klarnetleri, kanunları, kemanları, darbukaları kapıp doğuştan yetenekli oldukları çalgıcılığı başka bir boyuta taşıyordu. Bu genç ve kalabalık Dolapdere çetesi yabancı pop ve rock şarkılarını alıp Roman usulüyle, tam bir oyun havasına dönüştürerek seslendiriyorlardı. Dolapdere Big Gang ekibi iki yıldan uzun süredir yaptıkları bu son derece eğlenceli, farklı, yaratıcı ve büyük ilgi gören konserlerin ardından bu yabancı pop coverlar'ını ilk kez bir albümde topladı. Kadrosu ilk günden bugüne değişimler geçiren grubun Local Strangers adlı bu ilk albümde **Tom Jones**'tan **Sting**'e, **The Doors**'tan **Beatles**'a birçok grup ve sanatçının şarkılarını 9/8 ritimlerle çalınıyor; aralarına silifke, zeybek havaları yerleştiriliyor... Ve sonuçta dinlemenin ve dinlerken bol bol kıvırıp göbek atmanın tadına doyum da olmayan pop–rock–alaturka harmanı bir çalışma ortaya çıkıyor. İşin ilgiç yanı "Something Got Me Started," "Billie Jean," "Losing My Religion" ve belki de albümün en özenilerek hazırlanmış cover'ı olan "Englishman In New York" gibi parçalarda döktüren ekibin genelde Türk Sanat Müziği, arabesk, halk müziği seven çocuklar olması. Ama çalarken kendilerini öyle kaptırıyorlar ki, normalde hiç dinlemedikleri şarkıları, içlerine çoktan sindirmiş ve yeni baştan yaratmış olarak bize sunuyorlar. Dahası çok yetenekli, çok heyecanlı ve sözlerine bakılırsa çok da iddialılar. "Yurtdışına ses vermenin yolunun onlara benzemek, onlar gibi olmaktan değil, kendi değerlerimizden ödün vermeden, kendimiz gibi kalmaktan geçtiğini düşünüyoruz. Biz, onların şarkılarını 'biz' gibi yorumladık. **Sting**'inden **Madonna**'sına **Deep Purple**'ından **Michael Jackson**'una şimdi onların bize hayran olma zamanı" diyen Dolapdere Big Gang'in yolu şimdilik açık. Ancak aynı şekilde cover'larla kaç albüm daha yapılır, bu parlak fikir çekiciliğini kaç albüm boyu sürdürür işte orası meçhul. Yine de bu albümü alıp evinize götürmenizi tavsiye ederiz; keyfini çıkaracağınız garanti!

EFSANE GERİ DÖNÜYOR

Bu albümdeki Muhlis Bey karikatürleri, 1980-1990 yılları arasında Oğuz Aral'ın yönettiği Gırgır dergisinde yayınlanmıştır. 12 Eylül'le başlayan o yıllarda Turgut Özal Başbakan'dı. Eşi Semranım'ın papatyaları vardı. Televizyon siyah beyazdı. TRT'den başka TV kanalı yoktu. İhsan Doğramacı YÖK başkanı, Bedrettin Dalan İstanbul Belediye Başkanı'ydı. İnternet ve cep telefonu bilinmiyordu. Fatih Terim futbolcuydu.

BEHİÇ PEK ve ATİF DEMİRCİ

Cırcırböceği

MUHLİS BEY

ve Yavlum Mithat

LeMan

Çok yakında tüm satış noktalarında